

Tweede Kamer, 60e vergadering, 12 maart 2013

Algemeen

Aanvang: 14:00 uur

Sluiting: 00:28 uur

Aanwezig zijn 145 leden der Kamer, te weten:

Agema, Azmani, Bashir, Beertema, Berckmoes-Duindam, Bergkamp, Berndsen-Jansen, Bisschop, De Boer, Bonis, Bontes, Bosma, Bosman, Ten Broeke, Bruins Slot, Van der Burg, De Caluwé, Van Dam, Tony van Dijk, Jasper van Dijk, Otwin van Dijk, Dijkgraaf, Dijkhoff, Pia Dijkstra, Remco Dijkstra, Dik-Faber, Dijkers, Duisenberg, Eijssink, Elias, Fokke, Fritsma, Van Gerven, Gesthuizen, Geurts, De Graaf, Graus, Groot, Günal-Gezer, Hachchi, Van Haersma Buma, Hamer, Harbers, Heerma, Heijnen, Helder, Van Hijum, Hilkens, Hoogland, Houwers, Huizing, Jacobi, Jadnanansing, Paulus Jansen, Karabulut, Keijzer, Kerstens, Klaver, Van Klaveren, Klein, Klever, Knops, Kooiman, Koolmees, Krol, Kuiken, Kuzu, Leegte, Leijten, De Liefde, Van der Linde, Litjens, Lodders, Lucas, Madlener, Maij, Marcouch, Van Meenen, Merkies, Van Miltenburg, Mohandis, Monasch, Agnes Mulder, Anne Mulder, Neppéus, Van Nieuwenhuizen-Wijbenga, Nijboer, Van Ojik, Omtzigt, Oosenbrug, Van Oosten, Oskam, Ouwehand, Öztürk, Pechtold, Potters, Van Raak, Recourt, Roemer, Rog, De Roon, De Rouwe, Rutte, Samsom, Schouten, Schouw, Schut-Welkzijn, Segers, Servaes, Sjoerdsma, Slob, Smits, Van der Staaij, Van der Steur, Straus, Tanamal, Taverne, Tellegen, Thieme, Van Tongeren, Van Toorenborg, Ulenbelt, Van Veen, Van Veldhoven, Venrooy-van Ark, Verheijen, Verhoeven, Vermeij, Visser, Van Vliet, Voordewind, Voortman, Jan Vos, Mei Li Vos, Albert de Vries, Aukje de Vries, Vuijk, Van Weyenberg, Wilders, De Wit, Wolbert, Van 't Wout, Ypma, Yücel en Ziengs,

en mevrouw Bussemaker, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de heer Plasterk, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer Van Rijn, staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mevrouw Schippers, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mevrouw Schultz van Haegen-Maas Geesteranus, minister van Infrastructuur en Milieu, de heer Teeven, staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, en de heer Timmermans, minister van Buitenlandse Zaken.

Voorzitter: Van Miltenburg

De **voorzitter**:

Voorafgaand aan het vragenuur heb ik een korte mededeling. Er zijn vandaag zes vragen toegekend. Ik ga er dus scherp op toezien dat zowel de sprekers uit de Kamer als de bewindspersonen de hun toegestane spreektijden, zoals vastgelegd in het Reglement van Orde, hanteren.

Vragenuur

Aan de orde is het mondelinge vragenuur, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van Orde.

Vragen van het lid Yücel aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het dalen van het aantal topvrouwen in Nederland naar 11%.

Mevrouw **Yücel** (PvdA):

Voorzitter. Dit weekend hebben we opnieuw kunnen lezen dat het niet opschiet met het aantal vrouwen in topfuncties. Op nu.nl lezen we dat het aantal topvrouwen in Nederland daalt naar 11%. Ondanks ons beleid met streefcijfers en het commitment van veel bedrijven zien we een afname. Het probleem zit natuurlijk niet alleen in de top, maar begint al bij het grote aantal vrouwen in Nederland dat parttime werkt. De minister gaf zelf al aan het ook nadrukkelijk een probleem in het middle management is, waar naar verhouding te weinig vrouwen werken. Mede hierdoor komen er ook te weinig vrouwen in de top, een top die door mannen wordt gedomineerd met de daarbij behorende cultuur en het old boys' network. Ondanks allerlei pogingen van politiek en bedrijven hebben we bedroevende resultaten.

Ik wil de minister vragen om een grondig onderzoek te doen en dat te betrekken bij haar Emancipatiebrief, want het kan niet anders dan dat dit ook een cultuurprobleem is. Graag krijg ik een reactie van de minister. Denkt de minister dat de doelstelling van 30% vrouwen in raden van bestuur en raden van commissarissen met de huidige maatregelen in 2016 gehaald gaat worden? Kan de minister eventueel met aanvullende maatregelen komen, na het hopelijk grondige onderzoek dat wordt betrokken bij de Emancipatiebrief?

De voorzitter:

Dank u wel. Ik geef het woord aan de vróuwelijke minister van Onderwijs.

Minister Bussemaker:

Voorzitter. Dank u wel. U weet dat dit onderwerp mij zeer aan het hart gaat. Ik ben dan ook graag bereid om er nader onderzoek naar te doen. We hebben echter al wel heel veel cijfers. Laat ik een paar van die cijfers geven, want die zijn iets bemoedigender dan de cijfers mevrouw Yücel noemde. Daaruit blijkt geen daling. Uit de Emancipatiemonitor blijkt bijvoorbeeld dat er in de top 25-bedrijven een stijging is van het totale aantal vrouwen in de top van 4,6% naar 11,7%. In de top 100 gaat het om een stijging van 5,1% naar 10,2%. Er is dus een stijging. Dat is het goede nieuws. Het slechte nieuws is dat deze percentages nog steeds veel te laag zijn; we willen minimaal 30% en liefst nog meer. Ondernemingen met mannen en vrouwen doen het over het algemeen beter. Zij presteren beter en kunnen beter functioneren in tijden van crisis.

Alle reden dus om dit aan te pakken. Ik zal dat in een Emancipatiebrief doen. Ik zal het ook als cultuurprobleem agenderen. Ook zal ik kijken of we aanvullende maatregelen kunnen treffen, bijvoorbeeld als het om deeltijdarbeid gaat. Daarbij kijk ik ook terug naar wat we al hadden. Ik herinner me bijvoorbeeld dat mevrouw Dijkstra van D66, die indertijd de Taskforce DeeltijdPlus heeft geleid, met een aantal goede voorstellen is gekomen. Ik ben voornemens om samen met collega Asscher van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, die over arbeid en zorg en arbeidsmarktparticipatie gaat, te bekijken of we ook een aantal van de maatregelen uit het verleden kunnen inzetten om de doelstelling van 30% te halen. En ja, die doelstelling is haalbaar. Als wij er alles aan doen, als de bedrijven er alles aan doen, als vrouwen en vooral ook mannen -- zij moeten het old boys' network wat mij betreft opblazen -- ervoor gaan zorgen dat iedereen in bedrijven zich organiseert om creatieve oplossingen te vinden, als we volhardend en vasthoudend zijn, kunnen we in 2016 die 30% halen.

Mevrouw **Yücel** (PvdA):

Ik dank de minister voor haar reactie. De toezeggingen die zij hier doet, zijn bemoedigend. Het onderzoek, de grondige analyse, wordt betrokken bij de Emancipatiebrief. Als het kan, wil ik er nog aan toevoegen dat we in het laatste AO hebben gezegd dat "naming"-beleid ook een bijdrage kan leveren aan het inspireren van bedrijven die het op dit punt goed doen. Dit kan het probleem helpen oplossen.

Ik hoop dat de minister ons straks kan melden dat zij daar stappen in heeft gezegd.

Er wordt altijd gezegd dat het een eigen keuze is of vrouwen parttime werken, niet werken of afhankelijk willen zijn van wie dan ook, en dat is natuurlijk ook zo. Toch denk ik dat we ondertussen, in 2013, ook tegen elkaar mogen zeggen dat het niet alleen een keuze is om financieel onafhankelijk te zijn, maar eigenlijk ook een verantwoordelijkheid. Misschien kan de minister ook daarop een reactie geven in haar Emancipatiebrief. De financiële onafhankelijkheid maakt namelijk ook op latere leeftijd voor vrouwen een situatie waarbij de feminisering toeslaat, en dat is niet in ons belang. We hebben straks de arbeidsparticipatie van iedereen hard nodig. Ik zal de Emancipatiebrief van de minister straks op dit punt met belangstelling lezen, en samen met andere fracties bekijken of we er verdere concretisering aan kunnen toevoegen.

Minister Bussemaker:

Ik kan op beide vragen positief antwoorden. Ja, wij zullen gaan volgen en nemen. We hebben nu al Talent naar de top. Daarin volgen we 100 bedrijven, waarvan 30 beursgenoteerd. We gaan heel precies kijken wat zij bereiken.

Ik ben het met mevrouw Yücel eens dat deeltijdwerk niet alleen een eigen keuze is. Het is al vanaf de 1990-generatie beleid om ervoor te zorgen dat vrouwen zelfstandig zijn. Het is van buitengewoon belang om in je eigen levensonderhoud te kunnen voorzien als het tot een scheiding komt. Ook nu, in een slechte economische situatie, is het heel kwetsbaar als een gezin van één inkomen afhankelijk is. Er zijn dus heel veel redenen voor vrouwen om economisch zelfstandig te zijn en -- dat zeg ik als minister van Onderwijs -- om hun talenten en hun opleiding ook na hun onderwijstijd te gebruiken. Dat leidt tot betere resultaten voor bedrijven en voor de samenleving als geheel.

De heer Klaver (GroenLinks):

Regelmatig krijgen we onderzoeken waaruit blijkt dat bezuinigen op de kinderopvang er niet toe leidt dat minder vrouwen gaan werken. Dan kijken we naar het totale aantal vrouwen dat werkt. Kan de minister de Kamer een overzicht sturen op basis van het aantal gewerkte uren? Is bijvoorbeeld het snijden in de kinderopvang van invloed op het aantal uren dat voornamelijk vrouwen werken?

Minister Bussemaker:

Dat is inderdaad een thema dat raakt aan het emancipatiebeleid, maar het raakt nog meer aan het beleid rond arbeid en zorg, waar de minister van Sociale Zaken verantwoordelijk voor is. Ik heb toevallig vorige week overleg met hem gevoerd over de manier waarop deze thema's elkaar raken. Ik zal de vraag naar de relatie tussen het aantal gewerkte uren, kinderopvang en arbeidsdeelname dan ook aan hem doorgeleiden.

Vragenuur

Vragen van het lid Elias aan de minister van Infrastructuur en Milieu over verkeersonveilige situaties vanwege onvoldoende praktijkoefening van het naderen van hulpvoertuigen met sirenes.

De heer Elias (VVD):

Voorzitter. Weggebruikers horen tijdens rijles dat hulpdiensten voorrang hebben, maar ze leren niet hoe ze die voorrang moeten verlenen. Dat hoorden we gisteren op Radio 1 van onderzoekster Karin Groenewegen. Onderzoek van het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid wijst uit dat automobilisten vaak niet goed weten hoe ze moeten reageren bij het naderen van politie, brandweer of ambulances met een sirene aan, in verkeerslingo: de voorrangsvoertuigen. Zo denkt driekwart van ruim 2.000 ondervraagde doorsnee-automobilisten dat er door rood gereden mag worden om ruimte te maken voor hulpdiensten. Een beetje meer dan de helft gaf aan, te denken dat je harder mag rijden. Dat is allebei verboden. Het is een punt van grote zorg, want het is natuurlijk niet goed.

Het komt door gebrekkige opleiding en voorlichting. Deelt de minister deze opvatting? Is zij bereid en in staat om hier iets aan te doen? De BOVAG wil bijvoorbeeld dat er veel meer wordt geoefend in het uitwijken voor hulpdiensten. Wat vindt de minister daarvan?

Zeer ernstig is ook het tweede rapport, over de opleiding van hulpdiensten. Daaruit blijkt namelijk een enorm niveauverschil tussen de opleidingen van bestuurders van hulpvoertuigen. Sommigen mogen al de weg op na vier uur op een circuit te hebben gereden, terwijl anderen een uitgebreide cursus van 80 uur moeten volgen. Er zijn ook chauffeurs, zo blijkt, die nooit daadwerkelijk leren omgaan met medeweggebruikers terwijl ze met zwaailicht aan en met hoge snelheid rijden.

Ik heb daarom een paar vragen. Wat is de reactie van de minister op deze zorgwekkende resultaten van het onderzoek over de opleiding van de hulpdiensten? Verbazen de uitkomsten haar? Er is mij weinig deugdelijk onderzoek bekend naar het aantal ongevallen met hulpvoertuigen. Beschikt de minister wel over deze cijfers? Het rapport bevat verder een aantal aanbevelingen. In verband met de tijd zal ik die niet allemaal citeren. Welke daarvan gaat de minister overnemen? Eigenlijk zegt de onderzoekster: ze mogen op dit moment niet oefenen op de openbare weg met zwaailichten en sirene en sommige chauffeurs worden opgeleid zonder dat zij ermee leren omgaan. Dat vinden wij zorgelijk.

De voorzitter:

Ik geef het woord aan de minister van Infrastructuur en Milieu. Er zijn veel vragen gesteld, maar ze heeft slechts twee minuten de mogelijkheid om te antwoorden.

Minister Schultz van Haegen-Maas Geesteranus:

Voorzitter. Dan zal ik meteen tempo maken. Ik begin met de vraag van de heer Elias naar wat ik doe met de resultaten. Dit onderzoek is op verzoek van de minister van Veiligheid en Justitie uitgevoerd door het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid. Het is nog niet aangeboden aan de minister van Veiligheid en Justitie, noch aan mij. Ik hoop dat dit zo snel mogelijk gebeurt, want dan kunnen we een officiële reactie op de resultaten geven. Ik kan en wil nu nog niet inhoudelijk op de resultaten ingaan. Dat kan pas als wij het ontvangen hebben.

Ik deel de zorg van de heer Elias. Als mensen niet goed weten hoe ze moeten omgaan met hulpdiensten, dan moet daar extra aandacht voor komen. Het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid geeft aan dat het nog dit jaar communicatieplannen wil gaan maken om daar aandacht aan te besteden. Ik denk dat dit een goede zaak is. Ik heb me zelf ook voorgesteld hoe het is: je probeert zo snel mogelijk ruimte te maken zonder daarbij alle specifieke verkeersregels in acht te nemen. Het moet voor iedereen duidelijk zijn dat je ruimte moet maken, maar wel binnen de wettelijke regels. Door rood licht of te hard rijden, mag dus niet.

Binnen de rijbewijsopleidingen wordt hier in het theorie-examen wel aandacht aan besteed. Ik denk dat het met dit onderzoek en deze discussie in het achterhoofd ook belangrijk is om goed te bekijken of dat er voldoende in zit.

De heer Elias vroeg ook naar de opleiding van de hulpdiensten. Dat is een aangelegenheid van V en J en VWS: V en J voor de brandweer en de politie en VWS voor de ambulances. Ik weet dat naar aanleiding van eerdere discussies hierover en ook op ons initiatief op dit moment wordt bekeken hoe ze kunnen oefenen met het rijden met optische signalen. Volgens mij is die vraag in het verleden ook vanuit de Kamer gesteld. Zo kunnen de hulpdiensten meer ervaring krijgen in hoe ze dat moeten doen.

De heer Elias (VVD):

Ik ben even kwijt hoeveel tijd ik nu nog heb, voorzitter.

De voorzitter:

Twee minuten in totaal. Tenminste, nu nog 1 minuut en 59 seconden.

De heer **Elias** (VVD):

Oké. Het wisselt. De vraag is natuurlijk of je hier in het praktijkexamen niet veel meer aandacht aan zou moeten besteden. Ik kan me voorstellen dat de minister eerst even naar dat rapport wil kijken, maar laat dat vooral niet ergens in een bureaula belanden en kijk er heel serieus naar. De signalen zijn namelijk gewoon te ernstig. Ik hoop dat de minister dat met ons eens is.

De onderzoekster stelt dat de bestuurders van voorrangsvoertuigen zelf ook bijdragen aan de verwarring. Ze zegt dat de politie, brandweer en ambulance allemaal hun eigen mensen opleiden en dat elke rijopleider andere adviezen meegeeft. Ik wil geen grote woorden gebruiken, maar dit is eigenlijk toch te gek voor woorden? Dit is toch heel erg raar? Kunnen we dit probleem niet wat sneller bij de kop pakken? Er wordt voorgesteld om veel meer eenheid in de aard en wijze van opleiden aan te brengen. Een aanbeveling luidt: breng eenheid tussen de disciplines aan, geef veel meer aandacht aan het leren omgaan met het gedrag van andere weggebruikers en kom tot eenduidige afspraken. Daar kan de minister toch niet tegen zijn, ook al heeft zij dat formele rapport nog niet in handen?

Ten slotte, hoe zit het met het systeem BlauwBlauw? Dat is een waarschuwingssysteem waarbij je blauwe lampjes op je achteruitkijkspiegel krijgt als er een hulpvoertuig nadert. Daar wordt al lang over gesproken. Kunnen we daar nou niet een keer een knoop over doorhakken?

De voorzitter:

U hebt één minuut voor uw antwoord.

Minister Schultz van Haegen-Maas Geesteranus:

Ik denk dat het goed is om naar aanleiding van het rapport met V en J, VWS en I en M te kijken hoe we meer uniformiteit in de opleidingen kunnen betrachten. Ik zie namelijk ook geen reden waarom de ene hulpdienst daarmee anders zou moeten omgaan dan de andere, ook al zijn er soms verschillende redenen om met een zwaailicht te rijden.

De heer Elias vroeg in het vorige blokje naar het aantal ongevallen, maar ik kon daar niet op antwoorden binnen de twee minuten spreektijd. Het betrof 0,2% van de verkeersongevallen in de periode 1983 tot 2003. We hebben niet de meest actuele cijfers omdat daar niet meer op wordt gescoord. Dit was in elk geval het percentage toen.

De heer Elias vroeg: kan het niet in de praktijkopleiding? Het zit nu in de theorieopleiding, maar het is complex om het op te nemen in de praktijkopleiding omdat je de situatie moet fingeren. Je moet dan een ambulance of iets dergelijks in de buurt hebben. Maar ik denk wel dat de rijder ...

De voorzitter:

Uw tijd is voorbij.

Mijnheer Elias, u hebt nog 29 seconden, maar die hoeft u niet te gebruiken.

De heer **Elias** (VVD):

Ik vraag de minister mijn tijd te gebruiken om te antwoorden op mijn vraag over het systeem van BlauwBlauw.

De voorzitter:

Dat is niet de afspraak.

De heer **Elias** (VVD):

Dan herhaal ik de vraag of de minister zou willen ingaan op het systeem van BlauwBlauw. Die lampjes waarschuwen je in de achteruitkijkspiegel.

Minister Schultz van Haegen-Maas Geesteranus:

Er zijn positieve ontwikkelingen. In april is de grote proef met BlauwBlauw afgerond. Het systeem

stoort geen uitzendingen en is toegestaan. Dat zijn belangrijke elementen.

De voorzitter:

Dank u wel.

Mijnheer De Rouwe, u hebt 30 seconden om een vraag te stellen.

De heer De Rouwe (CDA):

De kernvraag is of het niet gewoon tijd is voor actie. De Kamer heeft dit punt al een paar keer geagendeerd en de minister heeft in het verleden ook wel positief meegedacht, maar zou het niet verstandig zijn dat het kabinet met een actieplan komt als het rapport straks gelezen is? Er kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het mogelijk maken van earlywarningsystemen. Je kunt natuurlijk allerlei lampjes in de auto plaatsen, maar je kunt het ook via de autoradio doen. Die hebben mensen immers al. Aan opleidingen valt ook zeker iets te doen. Er zijn verschillende facetten die nu echt opgepakt moeten worden. Ik heb maar één vraag. Het is echt tijd voor actie. Dit is bekend. Ik zou de minister willen vragen om het actieplan aan de Kamer te sturen.

De voorzitter:

U hebt een halve minuut voor uw antwoord.

Minister Schultz van Haegen-Maas Geesteranus:

Er komt actie. Dat is ook de reden waarom de minister van Justitie het Instituut Fysieke Veiligheid heeft gevraagd om dit te onderzoeken en waarom wij zelf de proef hebben gestart met de optische en geluidssignalen. Tevens is het de reden waarom wij, onder andere in samenwerking met de heer De Rouwe, in het verleden hebben gekeken naar zowel Flister als BlauwBlauw. Actie komt er zeker.

De voorzitter:

Ik dank u voor uw komst naar de Kamer.

Vragenuur

Vragen van het lid Agema aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over het bericht "Van Rijn snijdt in huishoudhulp en niet in zorg zelf".

Mevrouw Agema (PVV):

Voorzitter. De thuiszorg, oftewel de huishoudelijke zorg, is er voor mensen die door ouderdom of door ziekte tijdelijk of soms voor langere perioden hun eigen huishouden niet meer kunnen verzorgen. Het is geen sector waarin we kunnen spreken over megasalarissen. Nee, de salarissen in de thuiszorg zijn laag. Ieder dubbeltje wordt omgedraaid. Ik heb al eerder gezegd dat de staatssecretaris zich in zijn beleid nogal eens bedient van gladde praatjes, maar ik vraag mij inmiddels af of de staatssecretaris niet gewoon grenzeloos naïef is of niet al te eerlijk in onze richting. Ik vraag mij af of de staatssecretaris het interview met de kop "Van Rijn snijdt in huishoudhulp en niet in zorg zelf", dat vanmorgen in het FD stond, heeft geautoriseerd.

De staatssecretaris zegt in het interview: "Het is niet zo dat mantelzorg formele zorg moet vervangen". Daarnaast staat er: "Volgens Van Rijn is het niet de bedoeling te snijden in de zorg zelf". Zijn deze twee citaten aan de staatssecretaris toe te schrijven? Ik stel deze vraag omdat ik vandaag wil ophelderen welke staatssecretaris de ware is. Is hij naïef, zijn het gladde praatjes of wil hij het anders doen voorkomen dan de realiteit is? Immers, op dit moment gaat er 1,5 miljard euro om in de Wmo. Ongeveer 1,25 miljard wordt besteed aan thuiszorg.

Daarvan wil de staatssecretaris 1,1 miljard gaan schrappen. Dat is 90% van de thuiszorg. Gaat die bezuiniging van tafel? Is die bezuiniging weg? Gaat die bezuiniging toch door of zal de staatssecretaris die op een andere manier invullen?

Staatssecretaris Van Rijn:

Voorzitter. Het is misschien goed als ik gewoon maar even vertel wat ik tijdens het interview heb gezegd. Ik heb ten eerste gezegd dat mijn beleid erop gericht is om het mogelijk te maken dat mensen langer thuis kunnen blijven wonen. Dat sluit aan bij wat de meeste mensen willen. Dat is in de regel ook goedkoper dan instellingszorg. Ik heb ten tweede gezegd dat de zorg dichterbij de burger is als wij die thuis organiseren, want dan kunnen wij ook beter rekening houden met persoonlijke omstandigheden, experimenten en de praktijk. In de buurtzorg wordt de zorg bijvoorbeeld kwalitatief beter en goedkoper. Ik heb ten derde gesproken over de huishoudelijke hulp. Dit staat nog even los van de manier waarop je die duidt, want ik vind huishoudelijke hulp ook een vorm van zorg. Wij moeten bezuinigen en de zorg voor de toekomst houdbaar maken. Daarom hebben wij ons bij het opstellen van het regeerakkoord afgevraagd wat je bij de huishoudelijke hulp zelf kunt doen of in eigen kring kunt opvangen. Er wordt bovendien een vangnet bij de gemeenten gecreëerd. Aan de hand van mijn brief zullen wij daar nog uitgebreid over te spreken komen.

Ik kom nu op de beeldvorming. Tijdens de begrotingsbehandeling zei mevrouw Agema dat de begeleiding wordt afgeschaft, dat de zorg in verzorgingstehuizen wordt afgeschaft en dat verstandelijk gehandicapten op straat komen te staan. Dat is verkeerde beeldvorming, zeker in het licht van het feit dat wij in 2012 een bedrag aan AWBZ en Wmo hebben uitgeven en dit ook in 2017 zullen doen. Dat bedrag is ongeveer hetzelfde. Dan kun je toch niet zeggen dat alles wordt afgeschaft? Dat vind ik pas echt verkeerde beeldvorming.

Mevrouw **Agema** (PVV):

Ik heb hier nog nooit op deze manier gestaan. Werkelijk, nou breekt mijn klomp! De staatssecretaris die miljarden en miljarden gaat bezuinigen op de zorg zegt tegen mij als Kamerlid dat ik niet benoemen mag. Wij hebben twee weken geleden een rapport gekregen van Berenschot. Het was niet eens mevrouw Agema die zei dat de verzorgingshuizen dichtgaan, maar Berenschot. In dat rapport stond dat 800 verzorgingshuizen dichtgaan als gevolg van het beleid. De staatssecretaris zegt dat mensen langer thuis willen blijven wonen, maar die mensen moeten van de staatssecretaris thuis blijven wonen. Vervolgens schrapt de staatssecretaris ook nog eens 90% van de thuiszorg. Sorry hoor, voorzitter, ik wijs de staatssecretaris op zijn eigen beleid. Laat hij zelf eens zijn eigen begroting bekijken, op pagina 165. Laat hij zelf eens kijken naar de junicirculaire 2012 van het Gemeentefonds, naar pagina 16. De plannen van het kabinet zijn om 1,1 miljard te bezuinigen op de thuiszorg. Dit betekent dat 90% van de thuiszorg verdwijnt. Dat is de realiteit. Dan kom je niet met gladde praatjes aan.

Staatssecretaris **Van Rijn**:

Exact de cijfers die mevrouw Agema noemt over de bezuinigingen in het regeerakkoord, heb ik ook genoemd in het interview dat ik heb gegeven. Ik heb daar dus geen andere verhalen over gehouden. Ik heb er alleen op gewezen dat de kwaliteit van zorg erop vooruit kan gaan, als wij er met elkaar in slagen om de zorg op een andere manier te organiseren en mensen in staat stellen om langer thuis te blijven wonen. Dan kunnen wij ervoor zorgen dat de zorg houdbaar blijft.

Ja, er wordt bezuinigd, maar ik denk dat wij het er misschien over eens zijn dat wij dat kunnen doen door de zorg anders te organiseren. De zorg kan namelijk efficiënter. Dat is overigens ook de reden waarom ik met het veld en met heel veel partijen aan het praten ben, ook met politieke partijen. Ik heb overigens ook de PVV gevraagd om met mij mee te denken. Ik heb echter begrepen dat die partij daar geen behoefte aan heeft. Overigens blijft die uitnodiging wat mij betreft staan. Alle partijen die willen meepraten over de vormgeving van dat beleid, zijn daartoe uitgenodigd.

Mevrouw **Agema** (PVV):

De staatssecretaris kan het inderdaad op zijn buik schrijven dat wij gaan meepraten over de ontmanteling van de zorg. Ik verwijs in dezen nogmaals naar pagina 16 van de junicirculaire 2012 van het Gemeentefonds. Misschien kan de staatssecretaris ook nog eens even kijken naar zijn eigen bronnen. Op dit moment geven wij aan die thuiszorg €1.230.700.000 uit. De staatssecretaris schrapt

daar 1,1 miljard van. Hij sluit 800 verzorgingshuizen. Die mensen komen ook thuis en gaan een beroep doen op de thuiszorg.

Het is een beschamende vertoning. Ik hoop dat de staatssecretaris bot vangt als hij deze bezuinigingen door de Kamer probeert te krijgen. Ik hoop dat iedereen de staatssecretaris met een kluitje in het riet stuurt. Dit zijn geen gladder praatjes meer; de staatssecretaris is bezig met de afbraak van de zorg en komt daar niet eens eerlijk voor uit.

Staatssecretaris Van Rijn:

Ik kan mij voorstellen dat wij het niet eens zijn over het ingezette beleid. Daarover mag ook van alles gezegd worden. Ik verzet mij echter tegen het idee dat het niet beter en efficiënter kan als wij de zorg anders organiseren. Dat heb ik de PVV ook vaak horen zeggen. Als wij in 2017 een vergelijkbaar bedrag als in 2012 uitgeven aan langdurige zorg, kan ik toch echt niet zeggen dat dit een afbraak van de zorg is. Ik wil dat wij zorgvuldig met elkaar blijven spreken.

Vanaf 1980 zijn er 70.000 plekken in verzorgingstehuizen verdwenen doordat mensen langer thuis kunnen blijven wonen. Die trend zal doorzetten. Wij willen die versterken door de zorg thuis beter te organiseren. Ik zie niet wat daar mis mee is.

De voorzitter:

Ik zie dat mevrouw Agema weer naar de interruptiemicrofoons loopt. Ik volg gewoon het rijtje. Mevrouw Leijten is eerst. Straks kan ik u weer het woord geven als u dat wilt.

Mevrouw Leijten, u hebt een halve minuut om een vraag te stellen.

Mevrouw Leijten (SP):

Sinds de begrotingsbehandeling in november wachten wij op de plannen van de staatssecretaris. Hij zit rustig bij Pauw & Witteman en zegt daar: mantelzorgers, hé, doe eens wat! Dat is een letterlijke quote, terwijl er nota bene 3,5 miljoen mantelzorgers zijn. 100.000 mensen die in de thuiszorg werken, zien hun baan bedreigd, maar de staatssecretaris durft hier te spreken over het beter organiseren van de zorg. Dan durf je wel!

De voorzitter:

Uw tijd is op, mevrouw Leijten.

Mevrouw Leijten (SP):

Ik herhaal de vraag die ik bij de begrotingsbehandeling gesteld heb. Is deze staatssecretaris de staatssecretaris van bezuinigingen of de staatssecretaris van de verbetering van de zorg? Als het dat laatste is, kunnen wij met de staatssecretaris praten, maar de staatssecretaris van bezuinigingen zullen wij niet steunen.

De voorzitter:

De staatssecretaris heeft ook een halve minuut voor zijn antwoord.

Staatssecretaris Van Rijn:

Ik wil ook graag met de SP praten over verbetering van de zorg. Overigens heb ik niet gezegd: mantelzorgers, hé, doe eens wat! Dat is dus geen letterlijk citaat. Ik heb dat niet gezegd. Ik heb juist gezegd dat ik ongelofelijk veel bewondering en erkenning heb voor alle mantelzorgers die nu al voor hun verwanten zorgen en dat velen daaraan een voorbeeld kunnen nemen. Ik hoop dat dit in de toekomst alleen maar zal toenemen. Mantelzorgorganisaties erkennen dit ook als ik met ze spreek. Ik heb mantelzorgers dus juist erkenning willen geven en ik heb niet gezegd dat mantelzorgers eens wat moeten gaan doen, want ze doen al ongelofelijk veel. Ik werp die woorden dus verre van mij.

Mevrouw Voortman (GroenLinks):

GroenLinks wil de zorg ook graag anders organiseren. Wij willen ook dat de zorg meer thuis georganiseerd wordt, maar hoe is dat te rijmen met een bezuiniging van 75% op de huishoudelijke zorg?

De kop van het artikel in Het Financieele Dagblad luidde: "Van Rijn snijdt in huishoudhulp en niet in zorg zelf". Ik zou graag van de staatssecretaris horen dat huishoudelijke zorg ook zorg is.

Staatssecretaris **Van Rijn**:

Dat laatste klopt. Wij zullen met elkaar te spreken komen over de bezuinigingen die ook in mijn ogen noodzakelijk zijn om de zorg in de toekomst houdbaar te maken en kwalitatief goed te houden. Omtrent de huishoudelijke hulp proberen wij te regelen dat de zaken die door mensen zelf en door hun sociale netwerk kunnen worden opgevangen, niet tot last zijn van het collectief, zodat wij het geld dat wij hebben, kunnen gebruiken voor mensen die dit sociale netwerk niet hebben en die deze hulp niet kunnen betalen. Zo willen wij het geld effectief inzetten. Dat is juist de manier om de zorg houdbaar te maken voor de toekomst.

Mevrouw **Keijzer** (CDA):

Er zijn drie inkomensregelingen waarin 1,5 miljard in omgaat. Het kabinet bezuinigt hierop de helft en wil deze taak overdragen naar de gemeenten. Wethouder Eric van der Burg van de VVD in Amsterdam had laatst een ideeetje om de bezuiniging op de thuiszorg te verzachten door die 750 miljoen daarvoor te gebruiken. Is de staatssecretaris het met het CDA eens dat dit misschien in de beeldvorming wel goed is -- minder bezuinigen op de huishoudelijke verzorging -- maar dat je hiermee uiteindelijk precies dezelfde groep mensen pakt?

Staatssecretaris **Van Rijn**:

Ik wil niet vooruitlopen op de afweging die wij over het hele pakket gaan maken ter uitwerking van het regeerakkoord. Ik verzamel alle ideeën die er zijn. Ik heb vanaf het begin gezegd dat het regeerakkoord niet in beton gegoten is. Wij kunnen alle goede ideeën gebruiken. Ik gebruik dit ook als een idee en kom uitgebreid met de Kamer te spreken over mijn brief over langdurige zorg. Dan kan de Kamer hierop uitgebreid reageren.

Mevrouw **Keijzer** (CDA):

Dat was geen antwoord.

De **voorzitter**:

U krijgt de kans om één vraag te stellen ...

Mevrouw **Keijzer** (CDA):

Ja, maar ik krijg geen antwoord.

De **voorzitter**:

Er komen vast nog meer debatten over dit onderwerp.

Mevrouw Agema, u wilt een persoonlijk feit maken.

Mevrouw **Agema** (PVV):

Ik zou het niet zo zwaar willen aanzetten. Dit kan net zo goed onze vervolgvraag zijn op dit onderwerp.

De **voorzitter**:

Dan is het nu een vervolgvraag.

Mevrouw **Agema** (PVV):

De staatssecretaris wierp mij toe dat hij graag zorgvuldig het debat wil voeren. Dat wil ik ook, en daarom heb ik het regeerakkoord en de juni-circulaire van het Gemeentefonds als bronnen gebruikt. Ik gebruik alleen maar feitelijke bronnen als begrotingen. Is de staatssecretaris bekend met het feit dat op pagina 55 van het regeerakkoord staat dat er voor huishoudelijke hulp in 2014 975 miljoen minder en in 2015 1,14 miljard minder beschikbaar is?

De **voorzitter**:

Mevrouw Agema, uw tijd is op.

Staatssecretaris **Van Rijn**:

Dat klopt. Dat heb ik ook met zoveel woorden zelf in een interview gezegd. In dat interview heb ik ook geen andere dingen gezegd dan de dingen die in het regeerakkoord staan.

Vragenuur

Vragen van het lid Van Toorenburg aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het bericht dat er veel mis is met het vaststellen van de WOZ-waarde.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA):

Voorzitter. Afgelopen zaterdag zei de presentator van het NOS Journaal: huiseigenaren, het kan zijn dat u dit jaar te veel aan gemeentelijke belastingen betaalt. Ongetwijfeld schoven heel veel huiseigenaren naar het puntje van hun stoel. Uitgelegd werd dat heel veel gemeenten, veel meer dan in voorgaande jaren, fouten maken bij het vaststellen van de WOZ-waarde. 70 gemeenten zouden hun werk zo slecht hebben gedaan, dat zij onder verscherpt toezicht zijn gesteld.

Dit zijn geen fijne berichten. Mensen hebben al steeds minder te besteden, en dan is het heel pijnlijk als zij het gevoel hebben dat hun het vel over de oren wordt getrokken. Kloppen de berichten? Is het inderdaad zo dat de Waarderingskamer inmiddels 70 gemeenten begeleidt en scherper controleert, omdat die gemeenten er een potje van maken? Hoe legt de minister die stijging eigenlijk uit? Hoe komt het dat zo veel gemeenten het niet op orde hebben?

De Waarderingskamer wekte de indruk dat gemeenten zo hard moeten bezuinigen dat ze eigenlijk geen personeel meer kunnen inzetten om die beoordelingen te maken. Mensen kunnen het eenvoudigweg niet meer aan. Herkent de minister dit beeld? Klopt het ook dat heel veel gemeenten hun taken uitbesteden aan bureaus die mogelijk heel slecht werk leveren? Daarbij viel het ook op dat tegenwoordig talloze bureaus gratis hun diensten willen aanbieden. Feitelijk ontstaat er momenteel een hele markt die duidelijk een symptoom is van een niet-functionerend systeem ten aanzien van de waardebeoordeling van de WOZ. Graag een reactie hierop van de minister.

De voorzitter:

Het woord is aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Minister, u hebt twee minuten voor uw antwoord.

Minister Plasterk:

Voorzitter. Het is belangrijk dat mensen hun huis voor de WOZ correct getaxeed krijgen. Ik ben het dus volledig eens met mevrouw Van Toorenburg dat dit cruciaal is. Laat ik vooropstellen dat het aantal mensen dat bezwaar maakt tegen de WOZ-taxatie 3,5% is. Daarvan wordt ongeveer de helft terecht bevonden. Op basis daarvan kunnen we concluderen dat 1,8% van de WOZ-taxaties niet juist en dus te hoog is, maar dat een groot deel daarvan wel juist is.

Niettemin zegt de Waarderingskamer, die toezicht houdt op het proces van de WOZ-taxaties, dat het aantal gemeenten waar het proces kan worden verbeterd, twee keer zo groot is als het jaar daarvoor. Het zijn nu 70 gemeenten en vorig jaar waren het er 35. Het klopt dus dat er een verdubbeling heeft plaatsgevonden. Wat zijn de oorzaken daarvan? Ik heb gehoord dat het wordt toegeschreven aan het feit dat gemeenten te weinig geld zouden hebben. Op zichzelf zou dat niet moeten, omdat gemeenten voor de WOZ-taxatie een apart uitvoeringsbudget krijgen waar ze dat in principe uit zouden moeten betalen. Niettemin vind ik de verdubbeling van het aantal gemeenten waar het niet goed zou gaan, voorzichtig geformuleerd, "opvallend". Ik zeg toe, met de VNG in gesprek te gaan om te inventariseren wat daaraan ten grondslag ligt. Ik zal de Kamer daarover vervolgens informeren.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA):

Ik dank de minister voor deze toezegging. We moeten namelijk met elkaar bekijken hoe het systeem

beter kan worden. Het is goed dat de minister dit oppakt. We hebben begrepen dat gemeenten steeds meer bezwaarschriften te behandelen krijgen. Het gaat weliswaar niet om een heel groot aantal, maar het zijn er toch steeds meer. We hebben begrepen dat de Waarderingskamer heeft gezegd dat men ze versneld moet afhandelen. Is dat in het belang van burgers? We hebben ook berichten gekregen dat het daarna nog veel ingewikkelder wordt en dat er geen goede taxaties volgen.

We hebben gehoord dat in veel gemeenten de huizenprijzen aan het dalen zijn. Wanneer mensen dat als grond aangeven voor de verlaging van de WOZ-waarde, krijgen ze te horen dat dit geen reden is. Dat vinden we toch een beetje bijzonder. Kan de minister daarnaar kijken?

We begrijpen dat je geen bezwaar mag maken tegen heffingen of belastingen die zijn gebaseerd op de WOZ-waarde. Is dat wel eerlijk als deze veel te hoog is? Wat het CDA betreft moeten we die vraag stellen. We zien graag dat de minister ook daarnaar kijkt.

Minister Plasterk:

Ik zal informeren bij de VNG of er meer bezwaarschriften komen en ik zal daarover rapporteren. Dan is er de klacht van mensen dat de prijs van hun huis verder gedaald is dan de WOZ-waarde. De WOZ-taxatie heeft natuurlijk betrekking op de waarde van het huis per 1 januari 2012. Aangezien er inmiddels weer een prijzending heeft plaatsgevonden, kan daar inderdaad een zekere afstand tussen bestaan.

Een belangrijk punt is dat mensen bezwaar kunnen maken tegen de beschikking van de WOZ-taxatie. Dat moeten ze binnen een bepaald aantal weken doen. Als ze daar reden toe hebben, lijkt het me ook verstandig dat ze dat doen. Als de WOZ-taxatie eenmaal vaststaat, kun je vervolgens altijd nog bezwaar maken tegen belastingen die op die taxatie gebaseerd zijn, maar die zullen dan niet meer geraakt worden door het niet kloppen van de taxatie. Je moet dus echt bezwaar maken tegen de WOZ-taxatie zelf. Als daar reden voor is, is het ook verstandig om dat te doen, aangezien een en ander terugkomt in het eigenwoningforfait en in de ozb.

Mevrouw Van Toorenburg (CDA):

Ik denk dat het goed is dat de minister hiermee aan de slag gaat. Hij heeft toegezegd dat hij dat doet. We wachten graag de antwoorden per brief af, dan kunnen we er daarna op een fatsoenlijke manier over debatteren.

De heer Schouw (D66):

De minister maakt het onderwerp een beetje klein, maar volgens mij zijn er voor deze kwestie 70 gemeenten onder het toezicht van de Waarderingskamer geplaatst. Dat is toch ruim 15%. De minister heeft toegezegd dat hij nog eens zal praten met de VNG. Ik wil graag de toezegging van de minister hebben dat er een analyse wordt gemaakt van de 15% gemeenten waar het fout gaat. Ik wil de toezegging hebben dat hij met gerichte acties naar deze Kamer komt, zodat er volgend jaar, 2014, nul gemeenten in de fout gaan.

Minister Plasterk:

Ik heb zojuist in mijn antwoord op de vraag van mevrouw Van Toorenburg al toegezegd dat ik dit met de VNG zal bespreken en de Kamer hierover zal rapporteren. Een doelstelling van nul gemeenten waar het niet goed gaat, lijkt me niet helemaal realistisch. De zorgwekkende reden voor de vraag van mevrouw Van Toorenburg is dat het aantal verdubbeld is van 35 naar 70. Dat vind ik inderdaad aanmerkelijk en daarom zeg ik toe dat er aandacht aan zal besteden.

De voorzitter:

Dank voor uw komst naar de Kamer.

Vragenuur

Vragen van het lid Voortman aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, bij afwezigheid van de minister voor Wonen en Rijksdienst, over het bericht "Beperken commissies bij lange na niet gelukt".

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Voorzitter. In 2004 nam deze Kamer unaniem een motie van GroenLinks aan waarin een oproep stond om minder commissies in te stellen. Het eerste jaar ging dat behoorlijk goed, maar sinds 2006 is er sprake van een toename. Gemiddeld worden er 34 commissies per jaar ingesteld, met als hoogtepunt het kabinet-Balkenende IV. Ook het tweede kabinet-Rutte heeft inmiddels al een flink aantal commissies ingesteld.

Commissies kunnen nuttig zijn voor waarheidsvinding of het doen van aanbevelingen. In het geval van waarheidsvinding wil je onafhankelijke onderzoekers of deskundigen die het werk doen. Bij politieke keuzen moeten politici deze verantwoordelijkheid zelf nemen, maar in de praktijk worden commissies geleid door hetzelfde circuit van oud-politici, de zogenaamde politieke loodgieters van Nederland. Als er een probleem is, bel je een van deze heren of soms een dame. Commissies worden in het leven geroepen om tijd te kopen, om de angel uit een heikele politieke kwestie te halen, als bliksemafleider of om te voorkomen dat politici moeilijke besluiten moeten nemen.

Ik heb hierover de volgende vragen aan de minister. Ten eerste: hoe beoordeelt hij de toename van het aantal commissies? Ten tweede: deelt de minister de mening dat commissies bij voorkeur worden geleid door onafhankelijke onderzoekers en/of deskundigen uit het veld? Hoe wil hij dat bevorderen? Ten derde: is de minister bereid om een jaarlijkse rapportage naar de Kamer te sturen met een overzicht van het aantal commissies, de betrokken leden en de gemaakte kosten?

Minister **Plasterk**:

Voorzitter. Ik antwoord namens collega Blok, die op dit moment in de Eerste Kamer staat. Hij is verantwoordelijk voor de Kaderwet adviescolleges en heeft daarmee ook systeemverantwoordelijkheid voor het aantal commissies.

Laat ik vooropstellen dat op zichzelf commissies nuttig kunnen zijn, al was het maar omdat een kleiner wordende overheid soms expertise beter van buiten kan halen dan zelf in huis te hebben. Ik ben het echter eens met datgene wat de Kamer eerder heeft uitgesproken, namelijk dat je kritisch moet zijn op het instellen van commissies. Vandaar ook dat het instellen van de commissies door het Rijk via de ministerraad moet plaatsvinden, waar collega Blok er scherp toezicht op houdt of dat echt wel noodzakelijk is.

Het aantal van 34 nieuwe commissies vorig jaar, dat in het artikel werd genoemd, heb ik niet op voorhand kunnen herkennen. Een snelle scan, maar die zou onvolledig kunnen zijn, levert op dat er vorig jaar door het Rijk negen commissies zijn ingesteld. De discrepantie kan voor een deel worden verklaard doordat -- ik heb het artikel in het NRC er even bij gepakt -- ook de commissie-Cohen en de commissie-Deetman worden genoemd, terwijl de commissie-Cohen is ingesteld door de gemeente Haren en de commissie-Deetman is ingesteld door de rooms-katholieke kerk. Die laatste instantie staat al helemaal niet onder onze invloed.

Mevrouw Voortman vroeg concreet of er sprake is van een toename van commissies. Ik neem aan dat het gaat om de commissies waar het Rijk voor verantwoordelijk is. Ik zeg toe dat collega Blok zal inventariseren wat het aantal in het afgelopen jaar was en of er sprake is van een toename, en dat hij de Kamer daarover zal informeren. Mevrouw Voortman vroeg of de leiding van die commissies dient te berusten bij iemand zonder politieke achtergrond. Dat vind ik in zijn algemeenheid niet altijd nodig. Het kan soms nuttig zijn dat zo'n commissie wordt voorgezeten door iemand die weet

hoe hij mensen met verschillende expertises elkaar kan laten begrijpen.

De voorzitter:

Dank u wel, minister.

Minister Plasterk:

Ten slotte kom ik op de vraag over een jaarlijks overzicht ...

De voorzitter:

Die vraag moet u even bewaren, want de twee minuten spreektijd zijn voorbij, minister. Mevrouw Voortman heeft veel vragen gesteld.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Ik dank de minister voor de antwoorden. Hij gaf aan dat volgens zijn berekeningen vorig jaar maar negen commissies zijn ingesteld. Ik ben erg benieuwd naar het overzicht. Ik neem dat dan ook zaken als taskforces en werkgroepen en dergelijke meegenomen worden. Wellicht zit daar ook een verschil in definitie in.

Ik denk dat het per commissie varieert of een commissie geleid moet worden door deskundigen of door mensen met politiek gewicht. Ik denk dat het vaak goed is als je juist een onafhankelijke onderzoeker of een deskundige hebt. Neem bijvoorbeeld iemand als de heer Davids, die het onderzoek naar Irak heeft geleid.

Mijn laatste vraag is: is de minister bereid om een jaarlijkse rapportage naar de Kamer te sturen met een overzicht van de commissies, de betrokken leden en de kosten? Ik hoop dat de minister dat wil bevestigen.

Minister Plasterk:

Dat laatste zeg ik inderdaad namens collega Blok toe. Het gaat dan wel over de rijkscommissies. Met die voetnoot zeg ik dit toe.

De voorzitter:

Minister, wat is uw antwoord op de twee andere vragen die mevrouw Voortman stelde?

Minister Plasterk:

Ik dacht dat ik daar al op ingegaan was. Ik wilde nu de tijd nemen voor de derde vraag, want die had ik nog niet beantwoord.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Ik had aangegeven dat het per commissie kan variëren, en dat een deskundige of een onderzoeker vaak geschikter kan zijn dan iemand met een bepaald politiek gewicht, dus dat we niet altijd in hetzelfde kringetje moeten zoeken.

Minister Plasterk:

Daar ben ik het mee eens.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Dan zijn de minister en ik het eens.

De voorzitter:

Dat is een prettige conclusie. Ik neem aan dat dit geldt voor nu, mevrouw Voortman.

Vragenuur

Vragen van het lid Van der Staaij aan de minister van Buitenlandse Zaken over de berichtgeving dat de Nederlandse overheid winkelketens heeft opgeroepen om Israëliische producten uit de zogenaamde "betwiste gebieden" te labelen.

De heer **Van der Staaij** (SGP):

Voorzitter. Israël ligt onder vuur, wordt bedreigd in het bestaansrecht vanuit Iran en vanuit Gaza, door Hamas en door Hezbollah.

Wat doet minister Timmermans? Zorgt hij ervoor dat Hezbollah op de Europese terreurlijst komt? Zorgt hij ervoor dat het vredesproces een nieuwe impuls krijgt? Daar zie ik helaas nog veel te weinig van. Wat zien we wel? Waar zien we wel actie? Het aanpassen van de labels van Israëlische producten. De etiketten moeten anders. Parfum uit Oost-Jeruzalem en vlees van de Golanhoogten met daarop het etiket "made in Israel" kan echt niet volgens minister Timmermans. Waar is deze minister toch mee bezig? Dit helpt de vrede toch geen stap dichterbij? Waarom dit en waarom nu? En waarom laat hij zich zo voor het karretje spannen van anti-Israëlactivisten om zo de weg te banen voor een boycot? Waarom een braaf beroep op consumentenvoorlichting, terwijl iedereen weet dat het hier om iets heel anders gaat dan om "rundvlees" op een etiket terwijl er eigenlijk paardenvlees in zit? Waarom moeten we in Israëlische kranten lezen dat de minister al met het aanmoedigen van dit labelen aan de slag is gegaan, terwijl de Kamer daarover niet eens fatsoenlijk is geïnformeerd, zoals was beloofd en was gevraagd? Waarom gaat de minister hier zo als een olifant door de porseleinkast? Kortom, is de minister bereid om te stoppen met het aandringen op het brandmerken van producten uit Israëlische nederzettingen?

Minister **Timmermans**:

Mevrouw de voorzitter. Het is doodsimpel: de nederzettingen liggen niet in Israël en dus mag er op producten die afkomstig zijn uit de nederzettingen, niet staan dat ze komen uit Israël. In mei vorig jaar heeft de Raad van Ministers van de Europese Unie met instemming van de toenmalige Nederlandse regering vastgesteld dat die regelgeving strakker zou moeten worden gehandhaafd. Ondertussen heeft de Nederlandse regering aangegeven dat ze in EU-verband gaat bekijken hoe we dat kunnen bereiken. Dat hebben we ook met de Kamer besproken bij de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken. We zijn daarmee bezig. We zijn daarover in overleg met andere Europese collega's. We proberen dat zo veel mogelijk uniform te doen. De Britten hebben het inmiddels gedaan, evenals de Denen. Wij zullen op enig moment hetzelfde doen, het liefst in overleg met andere landen en met zo veel mogelijk andere lidstaten. Dit heeft te maken met een richtlijn uit 2000 waarin staat dat de consument op dit punt niet valselijk mag worden voorgelicht. We willen niet ergens een labeltje op plakken. We willen voorkomen dat er ten onrechte "uit Israël" staat op producten die niet uit Israël afkomstig zijn.

De heer **Van der Staaij** (SGP):

De minister doet alsof het om een heel technische kwestie gaat, namelijk eenvoudig de consumenten beter voorlichten. Maar we weten toch dat hierop steeds weer een beroep is gedaan, hierom is gevraagd, door allerlei activisten die zeggen: doe eens iets tegen die nederzettingen? Dat is toch de echte achtergrond? Er zijn toch geen consumentenbonden die hebben gevraagd of ze precies mogen weten hoe het in elkaar zit, of het nu Israëlische nederzettingen zijn of dat het gewoon in Israël zelf is? We merken ook niet dat er een gerichtheid is op andere gebieden waarop verschillende gebiedsaanspraken bestaan. Waarom hoor ik zoiets niet over Cyprus? Waarom hoor ik zoiets niet over Taiwan? Waarom speelt het niet in de Sahara? Waarom weer zo gefocust op Israël? Waarom toch weer dit Israël bashen? We weten toch ook dat juist heel veel Palestijnen in dat gebied te werk worden gesteld, hun baan daar vinden? Maken we hen niet brodeloos als we op deze manier weer een boycot aan het voorbereiden zijn? Dat is in feite wat er gebeurt. De minister kan dan wel zeggen dat het hem daar niet om gaat, maar is dat niet een beetje als het plaatsnemen van eieren in een broedmachine en verbaasd opkijken als er een kuikentje uit komt?

Minister **Timmermans**:

Ik ben er verbaasd over dat de fractievoorzitter van de SGP, een partij die altijd zo aandringt op het naleven van wetgeving, van mij vraagt dat ik op dit punt de wetgeving niet naleef omdat het in dit geval om Israël gaat. We leven de wetgeving na en komen de regelgeving na. Overigens is dat ook met instemming van de Kamer. Ik heb de SGP toen niet gehoord. In de Raadsconclusies is

vastgesteld -- minister Rosenthal was daar indertijd bij -- dat we die regelgeving beter moeten handhaven.

Dat doen wij nu. De heer Van der Staaij haalt er andere voorbeelden bij. Voor Cyprus is inderdaad heel specifieke regelgeving op Europees niveau afgesproken over de manier waarop wordt omgegaan met producten uit Noord-Cyprus. Die regelgeving wordt gehandhaafd door de douane, dus daar is geen misverstand over. Op producten uit Taiwan staat "made in Taiwan", dus er kan geen sprake van zijn dat de consument om de tuin wordt geleid. Het is heel simpel: de nederzettingen liggen niet in Israël, dus op producten uit de nederzettingen mag niet staan "uit Israël".

De heer **Van der Staaij** (SGP):

De minister verschuilt zich achter Europese wetten. Wij houden er inderdaad niet van om het braafste jongetje van de Europese klas te zijn; dat is ook op andere terreinen zo. Waarom loopt Europa zo hard op dit terrein, terwijl het op andere terreinen juist zo voorzichtig is, bijvoorbeeld plaatsing van Hezbollah op de EU-terreurlijst? Die helderheid is allang gediend met postcodelijsten. Wie wil weten waar die producten precies vandaan komen, kan die informatie krijgen. Dat is toch nu al het geval?

Minister **Timmermans**:

Nee, mevrouw de voorzitter ...

De heer **Van der Staaij** (SGP):

Nu wordt er een stap bovenop gezet.

Minister **Timmermans**:

Nee, mevrouw de voorzitter ...

De **voorzitter**:

De minister van Buitenlandse Zaken krijgt nu het woord van mij.

Minister **Timmermans**:

Dank u wel. Nee, mevrouw de voorzitter. Ook dit klopt niet. Los van de vraag of je van Nederlandse consumenten kunt vragen dat zij alle postcodes uit Israël uit hun hoofd kennen, staan die postcodes niet op het eindproduct. Die staan op de certificaten die bij de invoer worden gebruikt, zodat de douane kan nagaan of spullen uit de nederzettingen komen. Ik herhaal dat het gaat om eerlijke voorlichting aan de consument. Wij zijn gewoon wettelijk verplicht om te voorkomen dat de consument vals wordt voorgelicht doordat er een verkeerde naam van een land op een product staat dat niet uit dat land komt. Waarom zou je die regelgeving wel op de rest van de wereld moeten toepassen, maar niet op Israël? Dat is toch ongelijkheid voor de wet? Die wet geldt toch ook voor Israël?

De **voorzitter**:

Dank u wel.

De heer **Ten Broeke** (VVD):

Zoals altijd in het debat over Israël vliegen de labels weer door de lucht. Zelfs collega Van der Staaij bezondigt zich daaraan en ook de minister nam een aantal woorden in de mond. Als het werkelijk gaat om consumenteninformatie, het eerlijk inlichten van consumenten, zijn er volgens mij twee routes. Ik zou graag zien dat de minister aangeeft hoe hij daarop verder wil gaan. Kan hij er een brief aan de Kamer over sturen, wellicht met de collega van Economische Zaken? De ene weg is dat importeurs die nu al het onderscheid kunnen maken, zelf aan retailers aangeven waar die producten vandaan komen. Dan laten wij het over aan de markt, wat mijn voorkeur zou hebben ...

De **voorzitter**:

Dank u wel.

De heer **Ten Broeke** (VVD):

Of het voldoet aan alle regels voor consumenteninformatie: geen discriminatie et cetera.

De voorzitter:

Dank u wel. De minister, een half minuutje.

Minister Timmermans:

Het enige wat ik doe, is voortzetten wat door de toenmalige minister van Economische Zaken Verhagen en de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken Rosenthal in gang is gezet, namelijk ervoor zorgen dat er eerlijke voorlichting komt aan de consument. Dat kan op verschillende manieren. Ik vind het prima als bedrijven dat zelf oplossen. Ik wil ze er graag bij helpen, want dat vragen bedrijven aan ons. Bedrijven komen naar ons toe en vragen ons iets te doen. De suggesties van de heer Ten Broeke zal ik zeker meenemen. Wij gaan er rustig over in overleg met het bedrijfsleven en met andere lidstaten.

De heer De Roon (PVV):

Het kabinet verraadt Israël gewoon door die onzalige discriminerende labelingeisen voor producten uit Judea en Samaria. Het is gewoon een dolkstoot in de rug van Israël. De minister komt weer met het verhaal: Europa wil het, dus moeten wij het wel doen. Leg dat dictaat uit Brussel gewoon naast u neer en zorg ervoor dat u de rug recht houdt en stevig achter Israël blijft staan.

Minister Timmermans:

Nogmaals, de nederzettingen liggen niet in Israël, dus mag er op producten uit de nederzettingen niet staan dat ze uit Israël komen. Verder is Nederland vriend van Israël. Waar mogelijk zullen wij proberen bij te dragen aan het vredesproces. Ik was nog vergeten te zeggen dat wij ervoor blijven strijden dat Hezbollah op de lijst van terroristische organisaties komt. De heer Van der Staaij kan daarop rekenen en dat weet hij trouwens ook wel.

De heer Sjoerdsma (D66):

Ik begrijp van de minister dat op producten uit nederzettingen niet meer zal komen te staan "gemaakt in Israël". Maar PVV-Kamerlid De Roon reageerde daar op Twitter op buitengewoon onsmakelijke wijze op door een foto te twitteren van een kistje sinaasappelen met daarop de davidster geportretteerd. Er bestaan toch, vraag ik de minister, helemaal geen speciale regelingen voor reguliere producten uit Israël?

Ik vraag de heer De Roon of hij als voorzitter van de commissie voor Buitenlandse Handel niet veel te ver ging ...

De voorzitter:

Mijnheer Sjoerdsma, u kunt alleen een vraag stellen aan de minister. Dat hebt u gedaan. Ik geef het woord aan de minister voor de beantwoording van die vraag.

Minister Timmermans:

Het wordt eentonig maar ik wil het nog een keer herhalen: het enige wat we willen is dat er niet ten onrechte op producten die niet uit Israël komen staat dat ze uit Israël komen. Dat vinden wij eerlijke voorlichting aan de consument. Krachtens Europese regels zijn we ook gehouden om de consument op dat punt eerlijk voor te lichten.

De voorzitter:

Ik geef eerst het woord aan de heer De Roon die een persoonlijk feit wil vastleggen.

De heer De Roon (PVV):

Ja, want de opmerking van de heer Sjoerdsma vind ik echt een stoot onder de gordel. Dat twitterbericht met dat plaatje van een kistje met sinaasappelen met daarop de Jodenster is het eindresultaat van wat we gaan krijgen als dit onzalige labelingsproces wordt ingezet en daar maak ik ernstig bezwaar tegen.

De voorzitter:

Uw persoonlijk feit is genoteerd. Dank u wel.

Mevrouw Bonis (PvdA):

Voorzitter. Is de minister met mij van mening dat kennelijk de PVV geen onderscheid weet te maken tussen het gebied van Israël en de illegale nederzettingen in de bezette gebieden en dat dit onderscheid, zoals dit door het internationaal recht toch talloze malen is onderstreept, voor de PVV kennelijk totaal irrelevant is?

Begrijp ik het overigens goed dat de Raad Buitenlandse Zaken vorig jaar al akkoord is gegaan met de Europese regelgeving en het opleggen aan lidstaten om die uit te voeren en dat er toen in deze Kamer geen bezwaar tegen is gemaakt? Waarom gebeurt dat laatste nu wel? Ik kan dat niet duiden. Misschien kan de minister daarbij helpen.

Minister **Timmermans**:

Het antwoord op de eerste vraag luidt als volgt. Er mag op producten die niet uit Israël komen niet staan dat ze uit Israël komen. De nederzettingen liggen niet in Israël. Dus daarom mag het er niet op staan.

Haar tweede vraag zal mevrouw Bonis aan de Kamer moeten voorleggen. Het is inderdaad zo dat in mei vorig jaar de Raad dat heeft besloten en dat de Kamer dat heeft gesteund.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Voorzitter. Volledig begrip voor de reactie vanuit Israël dat dit een heel slecht plan is. Ik zie het ook als een klap in het gezicht van vriend Israël, zoals we dat altijd hebben bestempeld. Ik weet nog wel dat toen we hier het eerste debat met de minister hadden, hij zei: ik ga Israël niet bashen. Welnu, we zien hier een voorbeeld van de eerste keer door deze minister. Ik vraag hem dan ook of hij vindt dat producten gelabeld kunnen worden uit gebieden die geen landen zijn, zoals de Palestijnse Autoriteit. Het gaat dan om betwiste gebieden waar nog een land uit moet voortkomen.

Mijn tweede vraag is ...

De **voorzitter**:

Nee, u hebt uw tijd opgebruikt. Ik geef het woord nu aan de minister.

Minister **Timmermans**:

Weer heel grote woorden van de heer Voordewind die vorig jaar in mei toen dit besluit genomen werd, muisstil was. Dus heel veel theater. Nogmaals, wij vragen helemaal niet om andere labels; we zeggen alleen maar dat je producten die niet uit Israël komen, niet met het label Israël mag voorzien. Meer is er niet aan de hand. Misschien kunnen we dan ook op een beetje zakelijke manier over dit onderwerp discussiëren.

De heer **Roemer** (SP):

Voorzitter. Ik ben het volledig met de minister eens dat goede voorlichting van groot belang is in dezen. Bovendien staat het nederzettingenbeleid een echte tweestatenoplossing in de weg. Dus je kunt je zelfs de vraag stellen of dit niet een beetje karig is en of we niet richting ontmoediging moeten gaan.

Mijn tweede vraag is of de minister vergelijkbare maatregelen gaat aankondigen waar het bijvoorbeeld gaat over producten uit de Westelijke Sahara waar op staat dat ze gemaakt zijn in Marokko; dat is namelijk wel degelijk een vergelijkbare situatie.

Minister **Timmermans**:

Voorzitter. De Nederlandse regering pleit niet voor een boycot van producten uit de nederzettingen, maar wel voor eerlijker voorlichting aan de consument

Wat betreft de Westelijke Sahara heeft de heer Roemer een punt. Dat wil ik in Europa ook meer aankarten dan tot nu toe is gebeurd. De situatie is niet helemaal vergelijkbaar met die van Israël, maar inderdaad mogen krachtens Europese regelgeving producten uit de Westelijke Sahara niet als zijnde afkomstig uit Marokko op de Europese markten terechtkomen. Dat is ook al in antwoord op

Kamervragen van de heer Van Bommel door mijn ambtsvoorganger aangegeven en daar zullen we ook aan werken.

De heer **Dijkgraaf** (SGP):

Voorzitter. Het spijt ons zeer dat het zo loopt. Nu heeft de minister ons nog een brief beloofd wat betreft de uitwerking van de keuzes die gemaakt worden. De minister zegt dat het gaat om bescherming van consumentenbelangen; ik zou hem dan ook willen verzoeken om de brief mede te laten ondertekenen door de minister van Economische Zaken die natuurlijk bij uitstek gaat over consumentenbescherming.

Minister **Timmermans**:

Dat spreekt voor zich.

De **voorzitter**:

Mijnheer Voordewind, u hebt nog een tweede vraag.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Ik heb via de RVD begrepen dat er geen verplichting bestaat om deze richtlijn in te voeren door maatregelen te nemen en dat het aan lidstaten zelf is om er al dan niet gehoor aan te geven. Klopt dat?

Minister **Timmermans**:

Nee. Alle lidstaten hebben zich krachtens de raadconclusies van mei vorig jaar ertoe verplicht om deze regelgeving beter na te leven. Hoe je dat doet, is aan de lidstaten. Ik probeer te bereiken dat een zo groot mogelijke groep lidstaten dat op dezelfde manier doet. We zijn allemaal ertoe verplicht om te voorkomen dat de consument wordt misleid met oorsprongsregels. Dat is gewoon een juridische verplichting die voortvloeit uit de richtlijn uit het jaar 2000. Hoe je dat doet, is dus aan de lidstaten. Nu proberen we het met zo veel mogelijk lidstaten op een uniforme manier te doen. Sommige lidstaten hebben het al gedaan. Dat zijn het Verenigd Koninkrijk en Denemarken.

De **voorzitter**:

Mijnheer Ten Broeke heeft ook nog een tweede vraag.

De heer **Ten Broeke** (VVD):

Het is heel goed dat de minister zojuist heeft aangegeven dat hij in antwoord op vragen uit deze Kamer een brief wil sturen, medeondertekend door de minister van Economische Zaken. Zal hij daarin niet alleen de positie aangeven waarvoor hij in de Raad wil knokken, maar ook schetsen of het mogelijk is om geen etikettering toe te passen maar het over te laten aan het vrije spel van importeurs, retailers en consumenten? Dat zit namelijk voor een deel ook in de beantwoording die we vorig jaar hebben ontvangen over Marokko.

Minister **Timmermans**:

Dat kunnen we doen, zolang men zich maar houdt aan de wettelijke grenzen die daarbij bepaald zijn. Dat betekent dat er niet op mag staan dat de producten uit Israel komen als ze niet uit Israel komen. Dat is de harde grens die we hebben. Over de precieze wijze waarop we het invoeren, kan inderdaad worden overlegd met consumentenorganisaties en producentenorganisaties.

De **voorzitter**:

Ik dank de minister voor zijn komst naar de Kamer en voor de moeite die hij heeft gedaan om binnen de tijd te antwoorden. Dat geldt voor iedereen in de Kamer. Daardoor hebben we vandaag zes vragen kunnen behandelen; dank daarvoor!

Mededelingen

Mededelingen

De **voorzitter**:

Ik deel aan de Kamer mee dat de volgende leden zich hebben afgemeld:

Bouwmeester en Van Dekken.

Deze mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen.

De voorzitter:

Op de tafel van de Griffier ligt een lijst van ingekomen stukken. Op die lijst staan voorstellen voor de behandeling van deze stukken. Als voor het einde van de vergadering daartegen geen bezwaar is gemaakt, neem ik aan dat daarmee wordt ingestemd.

Regeling van werkzaamheden

Regeling van werkzaamheden

De voorzitter:

Ik stel voor vanmiddag ook te stemmen over de aangehouden motie-Van der Staaij/Slob (21501-20, nr. 732) en de aangehouden motie-Dik-Faber c.s. (33341, nr. 15).

Op verzoek van een aantal leden stel ik voor, enkele door hen ingediende moties opnieuw aan te houden. Dit betekent dat de in artikel 69, tweede lid, van het Reglement van Orde genoemde termijn van twee maanden voor de volgende moties opnieuw gaat lopen: de motie-Dik-Faber (31793, nr. 72); de motie-Voordewind c.s. (33400-VIII, nr. 73); de motie-Schouten (33400-XIII, nr. 30), de gewijzigde motie-Segers/Heerma (33400-VIII, nr. 113), de motie-Lodders (21501-32, nr. 672), de motie-Voortman/Bergkamp (33400-XVI, nr. 42) en de motie-Voortman (33400-XVI, nr. 79).

Ik deel mee dat ingevolge artikel 69, tweede lid, van het Reglement van Orde de volgende aangehouden moties zijn vervallen: 26407-73; 26407-74; 26407-80; 31322-195; 29544-416; 29544-418; 33400-VI-30; 33400-VI-35; 33400-VI-45; 33400-VI-50; 33400-VI-64; 33400-VI-66 en 33400-XVI-41.

Ik stel voor, toe te voegen aan de agenda:

- het VAO Kinderopvang, naar aanleiding van een algemeen overleg gehouden op 7 maart, met als eerste spreker de heer Ulenbelt van de SP-fractie;

- het VAO Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen, naar aanleiding van een algemeen overleg gehouden op 7 maart, met als eerste spreker mevrouw Van Tongeren van de GroenLinks-fractie;

- het VAO Behandelvoorbehoud vierde EU-spoorpakket, naar aanleiding van een algemeen overleg gehouden op 7 maart, met als eerste spreker de heer Hoogland van de PvdA-fractie;

- het VAO Spoorveiligheid en ERTMS, naar aanleiding van een algemeen overleg gehouden op 6 maart, met als eerste spreker de heer Bashir van de SP-fractie.

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

De voorzitter:

Het woord is aan mevrouw Klever.

Mevrouw **Klever** (PVV):

Voorzitter. Het lijkt erop dat we afstevenen op een totale financiële chaos in onze zorgsector. Eerst

krijgen we te horen dat de jaarrekeningen van de ziekenhuizen niet kloppen en dat ze geen goedkeurende accountantsverklaringen krijgen. Vervolgens horen we dat de jaarcijfers van de verzekeraars fouten bevatten. Daar is maar liefst 500 miljoen euro mee gemoeid; het gaat dus niet zomaar om een afrondingsfoutje.

En vandaag constateert de NZa dat zorgverzekeraars de bestrijding van zorgfraude niet serieus nemen. Hier zijn miljarden euro's mee gemoeid; euro's die niet aan zorg worden besteed maar wel als zodanig worden gedeclareerd. Geen wonder dat de zorg duurder wordt en dat patiënten het vertrouwen in ons zorgstelsel verliezen. Ik wil hier graag een debat over aanvragen met de minister.

De voorzitter:

Her verzoek is om steun voor een debat met de minister van Volksgezondheid.

Mevrouw **Leijten** (SP):

Ik steun dat. Ik heb vorige week echter al een debat aangevraagd rond hetzelfde thema. Toen is in de Kamer gezegd dat we er snel een algemeen overleg over zouden organiseren. Als dat AO sneller kan, behandel ik dit onderwerp graag op die manier. Dat zullen we dan morgen in een procedurevergadering regelen. Als het daar niet lukt, melden wij ons hier vanzelf weer.

De voorzitter:

Dan interpreteer ik uw woorden zo, dat u op dit moment geen steun verleent aan het debat maar dat u uw steun laat afhangen van morgen. Geen steun voor het debat.

De heer **Anne Mulder** (VVD):

Wat de VVD betreft, nemen we dit onderwerp mee bij een algemeen overleg over de Zorgverzekeringswet, dat snel is in te plannen.

De heer **Kuzu** (PvdA):

Eens met het voorstel van de VVD. Wij zouden het op prijs stellen als er ook een schriftelijke reactie komt op de artikelen die in Trouw en Het Financieele Dagblad staan.

De voorzitter:

Geen steun voor het debat.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

GroenLinks sluit zich aan bij het voorstel van mevrouw Leijten.

Mevrouw **Bruins Slot** (CDA):

Ook steun voor het voorstel van de SP.

De voorzitter:

Mevrouw Klever, u hebt geen steun voor het debat, maar het lijkt erop dat er wel snel een algemeen overleg komt.

Mevrouw **Klever** (PVV):

Prima. Ik zal dit punt aankaarten in de procedurevergadering.

De voorzitter:

Ik zal dit gedeelte van het stenogram doorgeleiden naar het kabinet, zodat er een schriftelijke reactie komt, zoals gevraagd.

Het woord is aan de heer Van Klaveren van de PVV.

De heer **Van Klaveren** (PVV):

Voorzitter. Het antisemitisme tiert welig. We zagen dat in het recente filmpje van de Turkse jongens die aangaven achter de misdaden van Adolf Hitler te staan. Uit onderzoek van ResearchNet bleek al dat één op de vijf geschiedenisdocenten in de grote steden niet meer kan spreken over de Holocaust zonder dat er sprake is van agressie van vooral Marokkaanse en Turkse jongens. Ook weten we uit AIVD-onderzoek dat het hedendaags antisemitisme onder middelbare scholieren voornamelijk

wordt veroorzaakt door de islamitische opvattingen van de leerlingen. Vandaag kwam naar buiten dat volgens cijfers van het MDI antisemitisme weer de grootste discriminatiegrond is op internet. Het antisemitisme in Nederland is een enorm probleem. De PVV wil graag naar aanleiding van het artikel Noodklok om Jodenhaat een breed debat over antisemitisme. Naast de minister van SZW willen we daar ook de minister-president bij.

De voorzitter:

In die volgorde.

Mevrouw **Karabulut** (SP):

Wat mij betreft is dit een hartstikke belangrijk onderwerp, waar we heel snel over moeten debatteren. Het geval wil dat we aanstaande donderdag een debat hebben met de minister van Sociale Zaken over discriminatie en racisme. Ik ga dit onderwerp in ieder geval daarbij bespreken. Dat lijkt mij sneller en het meest efficiënt.

De voorzitter:

Geen steun dus voor het debat.

De heer **Slob** (ChristenUnie):

Afgelopen zaterdag heb ik mondelinge vragen over dit onderwerp aangemeld. Die zijn abusievelijk niet op de lijst terechtgekomen. Ik heb ze omgezet in een verzoek tijdens de regeling van werkzaamheden. Het staat later op de lijst. Mijn verzoek voor een debat was gericht op de minister-president. Ik wilde graag een wat breder debat, omdat niet alleen internationaal bij Nederland aan de bel wordt getrokken maar er ook onderzoeken in Nederland zijn. Ik aarzel dus een beetje bij dit verzoek. Het loopt nu een beetje contrair. Ik wil graag een wat breder debat hier in Kamer met de minister-president over dit onderwerp.

De voorzitter:

U staat verderop op de lijst met uw eigen verzoek. Aan de orde is nu het verzoek van de heer Van Klaveren. Steunt u zijn verzoek wel of niet?

De heer **Slob** (ChristenUnie):

De heer Van Klaveren had op de lijst alleen een verzoek aan de minister van Sociale Zaken staan. In zijn verzoek duikt nu opeens ook de minister-president op. Dat voldoet ook aan onze eis. Dat zouden we graag in een debat hier willen zien.

De voorzitter:

Dus dan steunt u het verzoek van de heer Van Klaveren.

De heer **Slob** (ChristenUnie):

Dan vinden wij elkaar in dit verzoek.

De heer **Omtzigt** (CDA):

Ook steun van ons voor het verzoek van de heer Van Klaveren, zo lang deze twee verzoeken tenminste op een fatsoenlijke manier in elkaar kunnen worden geschoven. Het gaat in essentie namelijk om hetzelfde onderwerp. Het antisemitisme dat we aantreffen in de beelden in de televisie-uitzending was schokkend.

De heer **Azmani** (VVD):

Die beelden heb ik zelf ook mogen aanschouwen. Het zijn vreselijke beelden. De groei van antisemitisme is een groot probleem. Mevrouw Karabulut zei al dat de eerste gelegenheid om hierover met elkaar en met het kabinet te spreken, het algemeen overleg is van aanstaande donderdag over discriminatie. Ik zie er veel meer in om dat als aangrijppunt te pakken. Daarnaast kan er misschien een brief vanuit het kabinet komen over de manier waarop het in samenhang kijkt naar dit onderwerp, dat immers bij verschillende vakministers zit, zoals de minister van Sociale Zaken en de minister van Veiligheid en Justitie. Ik heb ook de vragen van de heer Marcouch gezien, dus het zou mij niet verbazen als dit onderwerp morgen weer aan de orde komt in de procedurevergadering van de commissie voor Veiligheid en Justitie.

De voorzitter:

Geen steun voor het debat. Zo interpreteer ik uw woorden.

De heer Azmani (VVD):

Vooralsnog niet, voorzitter.

Mevrouw Yücel (PvdA):

Ook de Partij van de Arbeid vindt antisemitisme een zorgelijk en belangrijk punt. De eerstvolgende gelegenheid die wij deze week hebben, is donderdag al. Dan voeren we een debat over discriminatie en dan zal dit punt ook uitvoerig aan de orde komen, in ieder geval vanuit mijn fractie. Sneller dan donderdag kan niet, dus ik stel voor om dat debat te voeren en eventueel een brief te vragen aan het kabinet om daarbij te betrekken. Geen steun voor het verzoek.

De voorzitter:

Geen steun voor het verzoek.

De heer Van der Staaij (SGP):

Van harte steun voor het verzoek. De noodklok wordt opnieuw geluid voor een toename van antisemitisme. In de vorige periode hebben we daar ook afzonderlijke debatten over gevoerd. Toen is vanuit de Kamer de wens naar voren gebracht om hierover juist niet in bredere debatten te spreken, maar er gericht aandacht aan te besteden. In die zin spoort het verzoek van de heer Van Klaveren daarmee. Steun dus daarvoor.

De voorzitter:

Steun voor het verzoek om een debat.

De heer Van Weyenberg (D66):

Van D66 geen steun voor dit verzoek. Wij willen graag heel snel hierover praten. Voor donderdag staat het algemeen overleg gepland, en die kans willen wij met beide handen aangrijpen.

Mevrouw Voortman (GroenLinks):

Daar kan GroenLinks zich ook bij aansluiten.

De voorzitter:

Mijnheer van Klaveren, u hebt geen steun voor een debat, anders dan het debat dat al voor donderdag geagendeerd is.

De heer Van Klaveren (PVV):

Er staat voor komende week een AO op de agenda. Dat is een algemeen overlegje, heel erg breed, dat natuurlijk niet aansluit bij de noodzaak om hier expliciet over te spreken. Ik zag dat ik wel voldoende steun heb voor een dertigledendebat, dus dat vraag ik dan aan. Ik vind het schokkend om te zien dat iedereen met de mond belijdt het allemaal verschrikkelijk te vinden, maar uiteindelijk geen steun geeft aan een breed debat.

De voorzitter:

Dank u wel. Het komt op de lijst, met spreektijden van drie minuten per fractie.

Ik zal dit deel van het stenogram doorgeleiden naar het kabinet, met het verzoek om een schriftelijke reactie.

Het woord is aan de heer Elias.

De heer Elias (VVD):

Voorzitter. Ik doe dit verzoek met enige schroom, omdat ik er de agenda mee sloop, weliswaar voor korte tijd, maar toch. Ik wil verzoeken om uitstel van het debat over het deel van de Wegenverkeerswet dat over de recidiveregeling gaat (33346) en om dat later in één keer te behandelen met het deel over de aanpak van het rijden onder invloed van drugs (32859), met de beide ministers die daarover gaan. Ik wil graag beide wetsvoorstellen gezamenlijk behandelen, met beide ministers. Dat is een stuk efficiënter en bovendien tijdvolgordelijk.

De voorzitter:

Dit is een tweeledig verzoek, namelijk een verzoek om uitstel van het debat en een verzoek om het later samenvoegen ervan met een ander wetsvoorstel.

De heer De Graaf (PVV):

Steun voor beide verzoeken.

Mevrouw Berndsen-Jansen (D66):

Steun voor het verzoek, want er is een heel logische samenhang. We kunnen de wetsvoorstellen beter in één keer behandelen.

De heer De Rouwe (CDA):

Het hoeft voor mij niet, maar ik wil het steunen en ik vind het ergens ook logisch. Ik zou echter heel graag beide wetsvoorstellen snel willen behandelen. Dat zeg ik tegen mijn collega's; daar kunt u niet zo veel aan doen als voorzitter. We wachten er al heel lang op.

De heer Bashir (SP):

Geen grote bezwaren tegen het voorstel.

Mevrouw Kuiken (PvdA):

Het is inderdaad vervelend dat het op het laatste moment moet, maar ik heb begrip voor het verzoek. Wij willen het dan ook graag steunen.

De voorzitter:

Mijnheer Elias, u hebt steun voor uw verzoek. En als er zo brede steun is, verzucht ik maar weer dat het jammer is dat u het niet met elkaar aan de voorkant hebt kunnen regelen. Dan hadden we geen gat in de agenda gehad. Maar ik waarschuw u allen: ik ga dat gat opvullen!

De heer Elias (VVD):

U kijkt nogal streng. Mag ik wat terugzeggen? Ik heb het al eerder in de procedurevergadering geprobeerd.

De voorzitter:

Ik weet niet wat er is gebeurd tussen dat moment en nu. Dat is dan jammer. Het debat gaat in ieder geval van de agenda af en ik ga het gat opvullen.

Het woord is aan mevrouw Keijzer van het CDA.

Mevrouw Keijzer (CDA):

Voorzitter. De CDA-fractie ziet het belang van het afwikkelen van het wetgevingsproces rond de Embryowet. Toch wil ik vragen om uitstel van de stemmingen. Waarom? Op die manier stellen we de minister in de gelegenheid om duidelijkheid te verschaffen over het toetsingskader en de lijnen waarlangs de CCMO tot de conclusie komt dat er sprake is van minimaal risico bij wetenschappelijk onderzoek.

De voorzitter:

Er wordt verzocht om uitstel van de stemmingen over de Embryowet.

Mevrouw Leijten (SP):

De SP steunt dit. Wij rekenen daarbij op coulance van bijvoorbeeld de VVD-fractie, gezien een ander onderwerp waarvoor zij uitstel van stemmingen vraagt.

Mevrouw Voortman (GroenLinks):

GroenLinks kan dit ook steunen.

Mevrouw Klever (PVV):

Steun voor een week uitstel.

Mevrouw Dik-Faber (ChristenUnie):

In het debat is beslist niet duidelijk geworden wat de betekenis is van "minimaal risico" en wat de

consequenties zijn. Daarover hebben wij een amendement ingediend. Ik vind dit een heel goed voorstel van de CDA-fractie. We kunnen het van harte steunen.

Mevrouw **Pia Dijkstra** (D66):

Ik begrijp het verzoek niet helemaal. We hebben dit in het debat met de minister doorgenomen. Zij heeft duidelijk aangegeven hoe het volgens haar zit. Er ligt inderdaad een amendement van de ChristenUnie. Dat zou je kunnen steunen, maar ik zie niet in wat er nog toegevoegd kan worden. We zijn klaar met het debat. Ik vind het niet nodig dat de stemmingen worden uitgesteld.

Mevrouw **Tellegen** (VVD):

Steun van de VVD-fractie, maar met het verzoek om uiterlijk volgende week te stemmen.

De voorzitter:

U steunt het verzoek, maar wilt wel volgende week stemmen.

Mevrouw **Vermeij** (PvdA):

Steun namens de PvdA-fractie.

De heer **Klein** (50PLUS):

Wij steunen het verzoek ook.

De voorzitter:

Mevrouw Keijzer, u hebt steun voor uw verzoek. We zullen de stemmingen uitstellen.

Het woord is aan de heer Klaver van GroenLinks.

De heer **Klaver** (GroenLinks):

Voorzitter. Ik zou graag een brief ontvangen van de minister van Buitenlandse Zaken over de situatie in Hongarije. Ik zou die brief graag ontvangen vóór het debat van morgen over de Europese top.

De heer **Verheijen** (VVD):

Steun voor het verzoek.

De heer **Pechtold** (D66):

Steun voor het verzoek.

De heer **Servaes** (PvdA):

Steun voor het verzoek. Wij hebben hier een aantal schriftelijke vragen over gesteld. Ik stel voor dat de minister die hierbij betreft en voor het debat van morgen beantwoordt.

De heer **Omtzigt** (CDA):

Ook de CDA-fractie maakt zich grote zorgen over de aangenomen wet in Hongarije. We zouden graag het standpunt van de minister horen. Ook zouden we graag horen wanneer de Venice Commission eindelijk met een uitspraak komt, zodat we voortgang kunnen boeken.

De heer **Merkies** (SP):

Steun voor het verzoek.

De voorzitter:

Ik kan soms moeilijk verstaan wat de leden zeggen. Ik verzoek de aanwezigen hun volumeknop iets omlaag te draaien.

De heer **Klaver** (GroenLinks):

Er is brede steun. In Hongarije is dan ook sprake van een zorgelijke situatie. Ik zou het een goed idee vinden als de vragen van de heer Servaes morgen voor 16.00 uur beantwoord zijn en dat die antwoorden meekomen met de brief.

De voorzitter:

Ik zal dit gedeelte van het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Het woord is aan de heer Anne Mulder van de VVD.

De heer **Anne Mulder** (VVD):

Voorzitter. We hebben de afgelopen twee weken gesproken over het wetsvoorstel dat ik kortheidshalve zal aanduiden als de wet zorgspecifieke fusietoets. Dat wetsvoorstel bevat een ingrijpende bevoegdheid voor de minister, namelijk de zogeheten opsplitsingsbevoegdheid. Voor en tijdens het debat leek er een meerderheid te bestaan om die bevoegdheid uit het wetsvoorstel te halen. Ik heb echter vanochtend gewijzigde amendementen gezien en daaruit leid ik af dat die meerderheid er niet meer is. Daarom zou ik graag het debat heropenen, zodat ik een amendement dat ik heb ingediend, kan bespreken met de minister om die eisen voor de zorgspecifieke fusietoets aan te scherpen. Ik vraag dus om een korte heropening van het debat en om uitstel van de stemmingen van vandaag.

De **voorzitter**:

U verzoekt om uitstel van de stemmingen en om heropening van het debat.

Mevrouw **Agema** (PVV):

Zo'n opmerkelijke argumentatie heb ik nog niet eerder gehoord. We hebben alle argumenten al volop kunnen uitwisselen. Ik heb geen nieuwe argumenten gezien. Ik heb wel een nieuw amendement gezien, maar de basis daarvan is een standpunt dat de VVD uitgebreid in het debat naar voren heeft gebracht. Ik zie dan ook geen reden om het debat te heropenen of om de stemmingen uit te stellen.

De **voorzitter**:

Geen steun.

Mevrouw **Bruins Slot** (CDA):

Volgens mij is sprake van een opvallende koerswijziging van de VVD en de PvdA. Ik wil graag een debat gebruiken om daarover in gesprek te gaan. Steun voor het verzoek tot heropening van het debat.

De **voorzitter**:

Steun.

Mevrouw **Leijten** (SP):

Als de VVD de behoefte voelt om de positiewijziging jegens de opsplitsing van zorginstellingen in geval van slechte kwaliteit uit te leggen aan ons als collega-politieke partijen, laten we die gelegenheid natuurlijk niet voorbijgaan.

De **voorzitter**:

Ik interpreteer deze woorden als steun voor het verzoek.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Ook GroenLinks gunt de VVD deze heropening.

Mevrouw **Pia Dijkstra** (D66):

Dat geldt ook voor D66.

Mevrouw **Wolbert** (PvdA):

Het geldt ook voor de Partij van de Arbeid.

De **voorzitter**:

U hebt steun voor het verzoek. De stemmingen van vandaag zullen worden uitgesteld. Ik zal de heropening proberen te agenderen.

Het woord is aan de heer Oskam van het CDA.

De heer **Oskam** (CDA):

Voorzitter. Ik ga u niet blij maken. Soms is het de omgekeerde wereld. Eigenlijk zou mevrouw Helder hier staan, want zij had een dertigledendebat aangevraagd over uitspraken van het Europees

Hof voor de Rechten van de Mens die de nationale wetgeving zouden doorkruisen. Omdat zij donderdag, wanneer het debat gepland staat, niet kan, heeft zij de collega's van Veiligheid en Justitie om uitstel gevraagd. Daar zijn we collegiaal in meegegaan. Toen hebt u geanticipeerd door het debat te verplaatsen naar morgenochtend om 10.15 uur. Heel veel woordvoerders kunnen dan niet, onder meer de vaste woordvoerder van de Partij van de Arbeid en die van D66. Zelf kan ik ook niet. Ik merk bovendien op dat de agenda voor Justitie overvol is. Vanavond staan twee debatten gepland en morgen een debat, een AO en een procedurevergadering. Dit fundamentele debat komt er tussendoor. Ik wil dus echt vragen om uitstel.

De voorzitter:

Voordat ik het woord geef aan de leden, herinner ik hun aan het eigen Reglement van Orde, waarin is opgenomen dat voor een dertigledendebat slechts de steun van 30 leden nodig is om een debat aan te vragen. Expliciet op verzoek van de Kamer is erin opgenomen dat het plannen van deze debatten het exclusieve recht of de exclusieve bevoegdheid is van de Voorzitter. "Bevoegdheid" is misschien een beter woord in dit kader, want ik ervaar het niet altijd als een recht, kan ik u verzekeren. De reden daarvoor is dat anders de meerderheid de mogelijkheid zou hebben om een dertigledendebat -- ik citeer de heer Van der Staaij -- tot sint-juttemis uit te stellen. Ik vind dit een lastig verzoek. Ik vind de duiding ervan ook lastig, want het is mij gisteren bekend geworden dat het debat dat voor morgenochtend gepland stond met de staatssecretaris van Infrastructuur, niet door kan gaan vanwege haar afwezigheid. Daarom heb ik gedacht: als er dan toch een gat ontstaat, kan dat beter op donderdagavond ontstaan dan op woensdagochtend. Dat is namelijk voor alle betrokkenen prettiger. Ik heb gewoon van mijn bevoegdheid gebruikgemaakt om een efficiënte planning te maken. Als het een debat betreft dat toch al voor deze week gepland is, dan breng ik de mensen zo min mogelijk in de problemen. Ik realiseer mij echter dat er bij het aanpassen van het schema, wat overigens ongeveer elke dag gebeurt, altijd mensen zijn die ergens geen rekening mee hebben gehouden. Dat gezegd hebbende, geef ik even zo goed het woord aan mevrouw Helder.

Mevrouw Helder (PVV):

Het klopt dat de aanvrager van een debat mag verzoeken tot uitstel. Ik heb daarvoor geen meerderheid nodig; dat is mij bevestigd. Collega's waren zo collegiaal om mij te steunen. Ik heb er niet bij nagedacht om nog een rondje te doen onder de woordvoerders, omdat mijn agenda leeg was op woensdagochtend. Ik dacht: morgenochtend is prima. Ik wil net zo collegiaal naar de heer Oskam zijn. We moeten goed kunnen debatteren. Ik steun het verzoek, maar niet als het teruggaat naar de donderdag.

De voorzitter:

De reden waarom het debat verplaatst is, heeft niets te maken met uw wens. U hebt inderdaad uw wens kenbaar gemaakt om het debat niet voor donderdagavond te plannen.

Nogmaals, het verschuiven had te maken met een agendatechnisch probleem. Mevrouw Helder, die koppeling is er dus niet geweest. En ik heb bijna de behoefte om daar een persoonlijk feit van te maken. Er ligt nu een verzoek van de heer Oskam voor om het debat van de agenda te halen. Men kan daar zijn zegje over doen. Ik geef daarvoor nu het woord aan mevrouw Van Tongeren.

Mevrouw Van Tongeren (GroenLinks):

Een week geleden heb ik een soortgelijk verzoek gedaan. Toen zeiden woordvoerders van de fracties van de PvdA, de VVD en de PVV dat zij 24 uur per dag klaarstaan om debatten te voeren. GroenLinks is helemaal voorbereid voor dit debat en klaar om het voeren. Of er geldt één regel voor iedereen, namelijk dat de aanvrager een debat mag uitstellen als het niet uitkomt, of wij voeren morgenochtend gewoon dit belangrijke debat over mensenrechten.

De voorzitter:

Geen steun dus voor het verzoek.

De heer Schouw (D66):

Het goede nieuws is dat wij in de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie altijd heel goed met

elkaar samenwerken. Wij hebben donderdag het verzoek van mevrouw Helder gesteund. Mijn fractie steunt nu ook het verzoek van de heer Oskam. Mijn fractie heeft morgen ook geen woordvoerder beschikbaar, terwijl het een belangrijk debat is.

De heer **De Wit** (SP):

Mijn fractie steunt het verzoek van de heer Oskam, louter uit solidariteit. Ik heb begrip voor de problemen waarmee fracties op korte termijn worden geconfronteerd. Dat is wel een probleem als er in de agenda geschoven wordt.

De heer **Recourt** (PvdA):

De Partij van de Arbeid legt zich neer bij de beslissingen van de voorzitter. Voor zover de beslissing in dezen nog niet genomen is, wil ik die wel in zoverre beïnvloeden door te zeggen dat mijn fractie het verzoek steunt. De beslissing is aan u, voorzitter, maar als u gaat beslissen, wil ik u meegeven dat op hetzelfde moment een asiel- en migratiedebat plaatsvindt. Vanavond vinden er twee justitiedebatten plaats en morgen is er nog een ander justitiedebat. Justitie is deze week echt vol aan de beurt.

De heer **Taverne** (VVD):

Mijn fractie steunt het verzoek van de heer Oskam, gezien deze situatie. Laten wij hier een les uit trekken en het voortaan zo doen.

De **voorzitter**:

Soms zou ik ook weleens om steun willen vragen, maar dat doe ik niet.

Ik ga dit verzoek niet honoreren, om de redenen die ik reeds heb genoemd en die in de Kamer uitgediscussieerd zijn. Als ik moet luisteren naar de meerderheid van de Kamer bij het verplaatsen van een dertigledendebat, zal de lijst van dertigledendebatten heel erg lang worden. Ik denk dat ik in dat geval geen agendatechnische problemen meer heb in de planning daarvan, omdat de meerderheid dan de mogelijkheid heeft om elk debat niet te plannen. Ik ben ook de Voorzitter van de leden die met z'n dertigen een dertigledendebat aanvragen.

Mijnheer Oskam, ik snap uw probleem. Gelukkig voorziet de Kamer in de mogelijkheid van vervangers. Wij kennen in alle commissies plaatsvervangers. U moet dan maar kiezen bij welk debat u aanwezig wilt zijn. Heel veel kleine fracties in dit huis moeten voortdurend keuzes maken, omdat hier altijd veel debatten worden gevoerd. Ik kan die keuze niet voor u maken. Ik kan wel de keuze maken om het recht van dertig leden om een debat te houden als zij daarvoor voldoende steun hebben, onverkort in stand te houden. Dat kan ik alleen doen als ik mijn eigen beslissing neem over de dertigledendebatten. Ik zal uw verzoek dus niet honoreren. Aldus besloten.

Ik vraag de leden nog één keer om iets minder luidruchtig te zijn.

Het woord is aan mevrouw Van Toorenburg.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA):

Voorzitter. De deelgemeenten zijn afgeschaft, maar Amsterdam wil ineens zeven bestuurscommissies oprichten die de deelgemeenten gaan vervangen. Dit is een nieuwe bestuurlijke spaghetti, terwijl de minister minder bestuurlijke drukte wil. Graag zouden wij daarover een brief ontvangen van de minister van Binnenlandse Zaken en van de minister van Financiën, omdat die nieuwe deelgemeenten ook budgetrecht zouden moeten krijgen. Kan in die brief ook ingegaan worden op wat hoogleraar Elzinga hierover schrijft? Hij geeft namelijk aan dat er een nieuwe mengfiguur ontstaat, eigenlijk een constitutionele rommelpot, en dat het een lange neus naar de wetgever is. Wij willen daarover graag een brief ontvangen van het kabinet.

De heer **Schouw** (D66):

Een brief is altijd goed. Kan het kabinet daarin ook expliciet ingaan op de vraag of dit vooral een Amsterdamse competentie is of dat dit te maken heeft met de bevoegdheden van de Kamer?

De heer **Litjens** (VVD):

Ook wij steunen het verzoek om een brief, niet zozeer over de Amsterdamse situatie als wel over de volledige breedte.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

GroenLinks wil ook graag zien of het hier gaat om een bevoegdheid van Amsterdam zelf of dat dit een bevoegdheid is die op landelijk niveau speelt.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Steun voor het verzoek, met de aanvulling van de collega's.

De **voorzitter**:

Er is steun voor de brief. Ik zal dit gedeelte van het stenogram met alle aanvullende vragen doorgeleiden naar het kabinet.

Ik constateer dat er veel behoefte is aan overleg. Om die reden schors ik kort de vergadering.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**:

Ik ben vergeten om te melden dat ik het gedeelte van het stenogram over het verzoek van mevrouw Keizer zou doorgeleiden naar het kabinet. Dit zal alsnog gebeuren.

Het woord is aan de heer Van Haersma Buma.

De heer **Van Haersma Buma** (CDA):

Ik verzoek u om de motie op stuk 33566, nr. 2, ingediend in het debat over de cijfers van het CPB, aan te houden.

De **voorzitter**:

Op verzoek van de heer Van Haersma Buma stel ik voor, zijn motie (33566, nr. 2) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

Stemmingen Contouren overbruggingsmaatregelen AOW

Aan de orde zijn de stemmingen over moties, ingediend bij het debat over contouren overbruggingsmaatregelen AOW,

te weten:

- de motie-Ulenbelt/Krol over de vormgeving van de overbruggingsregeling (32163, nr. 24);
- de motie-Madlener over het terugdraaien van de verhoging van de AOW-leeftijd (32163, nr. 25);
- de motie-Krol/Klein over het vaststellen van de overbruggingsregeling bij formele wetgeving (32163, nr. 26);
- de motie-Krol/Klein over een overbruggingsregeling die door sociale partners gedragen wordt (32163, nr. 27);
- de motie-Omtzigt/Ulenbelt over een wetsvoorstel overbruggingsregeling vóór de zomer (32163, nr. 28);

- de motie-Omtzigt over onderscheid naar inkomen tussen een of twee personen (32163, nr. 29);
- de motie-Vermeij/Van Weyenberg over het niet intrekken van de voorschotregeling (32163, nr. 30).

(Zie vergadering van 5 maart 2013.)

De voorzitter:

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

De heer Krol (50PLUS):

Voorzitter. De fractie van 50PLUS is, onder verwijzing naar de motie van collega Ulenbelt en mijzelf, voor een overbruggingsregeling waarvan iedereen gebruik kan maken die redelijkerwijs niet heeft zien aankomen dat het inkomensgat met eigen middelen zou moeten worden gedicht. Een voorschotregeling zou bij een dergelijke overbruggingsregeling niet nodig moeten zijn. Mocht er echter geen deugdelijke overbruggingsregeling komen, dan kan mijn fractie zich vinden in de motie-Vermeij/Van Weijenberg. Wij zullen dus met tegenzin voor deze motie stemmen.

In stemming komt de motie-Ulenbelt/Krol (32163, nr. 24).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, 50PLUS, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Madlener (32163, nr. 25).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Krol/Klein (32163, nr. 26).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Krol/Klein (32163, nr. 27).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, 50PLUS, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Omtzigt/Ulenbelt (32163, nr. 28).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Omtzigt (32163, nr. 29).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Vermeij/Van Weyenberg (32163, nr. 30).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de VVD, 50PLUS, D66, GroenLinks en de PvdA voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

Stemmingen Pensioenonderwerpen

Aan de orde zijn de stemmingen over moties, ingediend bij het debat over pensioenonderwerpen,

te weten:

- de motie-Van Vliet/Klein over het toestaan van een vaste rekenrente van 4% (32043, nr. 152);
- de motie-Klein c.s. over het opschorten van aangekondigde kortingen mogelijk maken (32043, nr. 153);
- de motie-Klein/Krol over afzien van de verlaging van de opbouwpercentages (32043, nr. 154);
- de motie-Omtzigt over onderzoek naar terugstortingen in pensioenfondsen (32043, nr. 155);
- de motie-Omtzigt over een plan om de totale kosten van pensioenfondsen te reduceren (32043, nr. 156);
- de motie-Omtzigt over de gevolgen van de financiële transactiebelasting voor pensioenfondsen (32043, nr. 157);
- de motie-Vermeij/Lodders over voor 1 juli 2013 duidelijkheid geven over 2014 (32043, nr. 158);
- de motie-Van Weyenberg over aansluiting bij de normen "correct en niet misleidend" (32043, nr. 159).

(Zie vergadering van 5 maart 2013.)

De voorzitter:

Op verzoek van de heer Omtzigt stel ik voor, zijn motie (32043, nr. 156) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

In stemming komt de motie-Van Vliet/Klein (32043, nr. 152).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, 50PLUS en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Klein c.s. (32043, nr. 153).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, 50PLUS, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Klein/Krol (32043, nr. 154).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, 50PLUS en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Omtzigt (32043, nr. 155).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Omtzigt (32043, nr. 157).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Vermeij/Lodders (32043, nr. 158).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de SGP, de ChristenUnie, de VVD, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Van Weyenberg (32043, nr. 159).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

Stemmingen Integratieonderwerpen

Aan de orde zijn de stemmingen over moties, ingediend bij het debat over integratieonderwerpen,

te weten:

- de motie-Karabulut over een samenhangend plan tegen onder meer discriminatie (32824, nr. 9);

- de motie-Karabulut over een subsidiestop voor organisaties die integratie belemmeren (32824, nr. 10);
- de motie-Karabulut over het bestrijden van monoculturele en mono-etnische scholen (32824, nr. 11);
- de motie-Van Klaveren over het sluiten van alle moskee-internaten (32824, nr. 13);
- de motie-Van Klaveren over onderzoek naar antisemitisme binnen de islamitische gemeenschap (32824, nr. 14);
- de motie-Heerma over een aanvulling op de Agenda Integratie (32824, nr. 15);
- de motie-Yücel over toetsing van het initiatiefwetsvoorstel-Dijsselbloem c.s. over burgerschapsvorming (32824, nr. 16);
- de motie-Karabulut over het wettelijk regelen van toezicht op moskee-internaten (32824, nr. 17).
(Zie vergadering van 5 maart 2013.)

De voorzitter:

Op verzoek van mevrouw Karabulut stel ik voor, haar motie (32824, nr. 17) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De voorzitter:

De motie-Yücel (32824, nr. 16) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het kennisnemen en onderschrijven van Nederlandse kernwaarden en verworvenheden van belang is voor het effectief participeren in de Nederlandse samenleving;

van mening dat burgerschapsvorming op school daar een bijdrage aan kan leveren;

verzoekt de regering, de aangenomen initiatiefwet-Van Dijsselbloem c.s., op grond waarvan het onderwijs ook burgerschapsvorming omvat, te toetsen op de mate waarin en de wijze waarop aspecten als het kennen en leren van essentiële waarden en democratische burgerschapsvorming hier onderdeel van uitmaken;

verzoekt de regering tevens, in haar reactie op het rapport van de Onderwijsraad over burgerschapsvorming ook op deze aspecten en eventuele verbeterpunten in te gaan,

en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. ??, was nr. 16 (32824).

Ik stel vast dat wij hier nu over kunnen stemmen.

In stemming komt de motie-Karabulut (32824, nr. 9).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie, 50PLUS, GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Karabulut (32824, nr. 10).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van 50PLUS, GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Karabulut (32824, nr. 11).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Klaveren (32824, nr. 13).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Klaveren (32824, nr. 14).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SGP en de ChristenUnie voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Heerma (32824, nr. 15).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Yücel (32824, nr. ??, was nr. 16).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de ChristenUnie, de VVD, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

Stemmingen Kabinetsbeleid crisis

Aan de orde zijn de stemmingen over moties, ingediend bij het debat over het beleid van het kabinet als het gaat om loonontwikkeling, de aanpak van de economische crisis en de sterk oplopende werkloosheid,

te weten:

- de motie-Van Haersma Buma/Pechtold over het beperken van de extra uitgaven uit het

regeerakkoord (33566, nr. 2);

- de motie-Roemer over het schrappen van de nullijn in de zorg (33566, nr. 3);

- de motie-Van Ojik over een nationaal banenplan (33566, nr. 4);

- de motie-Van Ojik over het investeren van de beschikbare 500 miljoen in verduurzaming van de economie (33566, nr. 5);

- de motie-Wilders over het gebruiken van het budget voor ontwikkelingshulp voor lastenverlichting (33566, nr. 6);

- de motie-Ouwehand/Thieme over een belasting onttrokken waarde (33566, nr. 7);

- de motie-Pechtold over een deel van de beschikbare 300 miljoen inzetten tegen jeugdwerkloosheid (33566, nr. 8);

- de motie-Pechtold c.s. over effecten van onderwijsinvesteringen zichtbaarder maken in modellen (33566, nr. 9);

- de motie-Krol/Klein over het opschorten van aangekondigde kortingen (33566, nr. 10);

- de motie-Krol c.s. over een Ambassadeur Aanpak Werkloosheid Oudere Werknemers (33566, nr. 11).

(Zie vergadering van 5 maart 2013.)

De voorzitter:

Op verzoek van de heer Van Ojik stel ik voor, zijn motie (33566, nr. 5) aan te houden en op verzoek van de heer Pechtold stel ik voor, zijn motie (33566, nr. 8) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De voorzitter:

Aangezien de motie-Krol/Klein (33566, nr. 10) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van behandeling meer uit.

De voorzitter:

De motie-Krol c.s. (33566, nr. 11) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat werkloosheid de jeugd en oudere werknemers zwaar treft;

overwegende dat de regering terecht een Ambassadeur Aanpak Jeugdwerkloosheid wil instellen;

overwegende dat het kabinetsbeleid ook gericht is op langere deelname van ouderen aan het arbeidsproces;

verzoekt de regering om in navolging hiervan ook een Ambassadeur of een taskforce Aanpak Werkloosheid Oudere Werknemers in te stellen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt nr. ??, was nr. 11 (33566).

Ik stel vast dat wij hier nu over kunnen stemmen.

In stemming komt de motie-Roemer (33566, nr. 3).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Ojik (33566, nr. 4).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Wilders (33566, nr. 6).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Ouwehand/Thieme (33566, nr. 7).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Pechtold c.s. (33566, nr. 9).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de VVD, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de fractie van de PVV ertegen, zodat zij is aangenomen.

Mevrouw **Van Tongeren** (GroenLinks):

Bij de motie op stuk nr. 7 van mevrouw Ouwehand en mevrouw Thieme moet de GroenLinks-fractie geacht worden voor te hebben gestemd.

De voorzitter:

Waarvan akte.

In stemming komt de gewijzigde motie-Krol c.s. (33566, nr. ??, was nr. 11).

De voorzitter:

Ik constateer dat deze gewijzigde motie met algemene stemmen is aangenomen.

De heer **Pechtold** (D66):

Nu de motie over de onderwijsinvesteringen is aangenomen, zou ik van het kabinet niet alleen graag horen hoe het dit gaat invullen, maar ook wanneer het dit gaat invullen.

De voorzitter:

Ik zal dit gedeelte van het stenogram terstond doorsturen naar het kabinet.

Stemmingen Integriteit openbaar bestuur

Aan de orde zijn de stemmingen over moties, ingediend bij het debat over integriteit in het openbaar bestuur,

te weten:

- de motie-Heijnen c.s. over een evaluatie door het Presidium (28844, nr. 69);
- de motie-Paulus Jansen over uitsluitingsgronden (28844, nr. 70);
- de motie-Schouw/Klein over het rapporteren over integriteit in het jaarverslag (28844, nr. 71).

(Zie vergadering van 6 maart 2013.)

De voorzitter:

De motie-Paulus Jansen (28844, nr. 70) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering, voor rijksoverheid en lagere overheden uitsluitingsgronden op te stellen voor aanbesteding, mededinging en contractering, en daarbij in ieder geval als uitsluitingsgrond te laten gelden een veroordeling voor strafbare feiten als valsheid in geschrifte, afpersing, verduistering, bedrog en omkoping,

en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. ??, was nr. 70 (28844).

Ik stel vast dat wij hier nu over kunnen stemmen.

De voorzitter:

Op verzoek van de heer Paulus Jansen stel ik voor, zijn gewijzigde motie (28844, nr. ??, was nr. 70) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

In stemming komt de motie-Heijnen c.s. (28844, nr. 69).

De voorzitter:

Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Schouw/Klein (28844, nr. 71).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SGP, de ChristenUnie, de VVD, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de fractie van het CDA ertegen, zodat zij is aangenomen.

Stemmingen Kieswet

Aan de orde zijn de stemmingen in verband met het wetsvoorstel Wijziging van de Kieswet houdende maatregelen om het eenvoudiger te maken voor Nederlanders in het buitenland om hun stem uit te brengen, wijziging van de wijze van inlevering van de kandidatenlijsten, aanpassing van de datum van kandidaatstelling en stemming, alsmede regeling van andere onderwerpen (33268), en over:

- de motie-Heijnen/Klein over mogelijke integriteitsschendingen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 (33268, nr. 19).

(Zie vergadering van 6 maart 2013.)

De voorzitter:

Het amendement-Schouw (stuk nr. 14) is ingetrokken.

Ik stel vast dat daarmee wordt ingestemd.

In stemming komt het amendement-Bosma (stuk nr. 18, II).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en de SGP voor dit amendement hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

Ik stel vast dat door de verwerping van dit amendement de overige op stuk nr. 18 voorkomende amendementen als verworpen kunnen worden beschouwd.

In stemming komt het amendement-Taverne/Heijnen (stuk nr. 15) tot het doen vervallen van onderdeel AW.

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, de VVD, 50PLUS, D66, de PvdA en de PvdD voor dit amendement hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

In stemming komt het amendement-Heijnen (stuk nr. 13) tot het invoegen van artikel IIa.

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de VVD, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP voor dit amendement hebben gestemd en de aanwezige leden van de fractie van de PVV ertegen, zodat het is aangenomen.

In stemming komt het wetsvoorstel, zoals op onderdelen gewijzigd door de aanneming van het amendement-Taverne/Heijnen (stuk nr. 15) en het amendement-Heijnen (stuk nr. 13).

De voorzitter:

Ik constateer dat dit wetsvoorstel met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Heijnen/Klein (33268, nr. 19).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Stemmingen Wet overleg minderhedenbeleid

Aan de orde zijn de stemmingen in verband met het wetsvoorstel Intrekking van de Wet overleg minderhedenbeleid in verband met de herijking van de overlegvorm over het integratiebeleid (33297),

en over:

- de motie-Van Klaveren over direct stopzetten van de subsidies aan het LOM (33297, nr. 7).
(Zie vergadering van 6 maart 2013.)

De voorzitter:

Ik constateer dat dit wetsvoorstel met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Van Klaveren (33297, nr. 7).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Stemmingen moties Prijzen fossiele energie

Aan de orde zijn de stemmingen over moties, ingediend bij het dertigledendebat over de hogere prijzen van fossiele energie,

te weten:

- de motie-Van Tongeren over opstellen van een geïntegreerde besparingsagenda (31239, nr. 146);
- de motie-Ouwehand over energieverpilling door open winkeldeuren (31239, nr. 147);
- de motie-Ouwehand over onnodige verlichting van kantoren en winkels (31239, nr. 148);
- de motie-Ouwehand over geen openstelling van de SDE-plusregeling voor mestvergisting (31239, nr. 149);
- de motie-Klever over stopzetten stimuleringsmaatregelen duurzame energie (31239, nr. 150).

(Zie vergadering van 6 maart 2013.)

De voorzitter:

De motie-Ouwehand (31239, nr. 148) is in die zin gewijzigd dat zij thans is ondertekend door de leden Ouwehand, Van Veldhoven en Dik-Faber.

Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. ??, was nr. 148 (31239).

Ik stel vast dat wij hier nu over kunnen stemmen.

In stemming komt de motie-Van Tongeren (31239, nr. 146).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Ouwehand (31239, nr. 147).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie, 50PLUS, GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Ouwehand (31239, nr. ??, was nr. 148).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Ouwehand (31239, nr. 149).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Klever (31239, nr. 150).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Stemmingen moties Europese kerncentrales

Aan de orde zijn de stemmingen over moties, ingediend bij het dertigledendebat over het bericht "Europese kerncentrales niet veilig genoeg",

te weten:

- de motie-Van Tongeren over onderbrengen van vergunningverlening en toezicht bij verschillende ministeries (32645, nr. 46);

- de motie-Klever over kernenergie beschouwen als duurzame energie (32645, nr. 47);

- de motie-Jan Vos/Leegte over een onafhankelijke autoriteit (32645, nr. 48).

(Zie vergadering van 6 maart 2013.)

De voorzitter:

De motie-Van Tongeren (32645, nr. 46) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de minister van Economische Zaken verantwoordelijk is voor de energievoorziening, de vergunningverlening en het toezicht;

overwegende dat één van de lessen uit de ramp in Fukushima was dat vergunningverlening en toezicht goed gescheiden moeten zijn;

verzoekt de regering, vergunningverlening en toezicht zo onder te brengen dat zij voldoen aan de eisen uit de relevante verdragen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. ??, was nr. 46 (32645).

Ik stel vast dat wij hier nu over kunnen stemmen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Van Tongeren (32645, nr. ??, was nr. 46).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Klever (32645, nr. 47).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Jan Vos/Leegte (32645, nr. 48).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de VVD, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de fractie van de PVV ertegen, zodat zij is aangenomen.

Stemmingen moties Reclameregels nascholing medisch specialisten

Aan de orde zijn de stemmingen over moties, ingediend bij het debat over het IGZ-rapport "Nalevingsniveau reclameregels bij nascholing medisch specialisten voldoende, betere borging nodig",

te weten:

- de motie-Leijten over het uitbannen van de sponsoring van nascholingsbijeenkomsten (29477, nr. 231);

- de motie-Kuzu/Bouwmeester over nader onderzoek naar mogelijke belangenverstrengeling (29477, nr. 232);

- de motie-Kuzu/Bouwmeester over actualiseren van het transparantieregister (29477, nr. 233).
(Zie vergadering van 7 maart 2013.)

De voorzitter:

Op verzoek van de heer Kuzu stel ik voor, zijn motie (29477, nr. 232) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

In stemming komt de motie-Leijten (29477, nr. 231).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van 50PLUS, GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Kuzu/Bouwmeester (29477, nr. 233).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de fractie van de VVD ertegen, zodat zij is aangenomen.

Stemmingen Staat van de Europese Unie

Aan de orde zijn de stemmingen over moties, ingediend bij het debat over de Staat van de Europese Unie,

te weten:

- de motie-Verheijen over een periodieke monitoring (33551, nr. 2);

- de motie-Servaes c.s. over de versterking van de sociale dimensie van de EMU (33551, nr. 3);

- de motie-Madlener over een opt-out op het immigratiedossier (33551, nr. 4);

- de motie-Madlener over toetreding van Roemenië en Bulgarije tot de Schengenzone (33551, nr. 5);

- de motie-Madlener over openstelling van de Nederlandse arbeidsmarkt voor Roemenen en Bulgaren (33551, nr. 6);

- de motie-Madlener over het verlaten van de Europese Unie en de eurozone (33551, nr. 7);

- de motie-Van Bommel over een sociale vooruitgangsclausule in Europese verdragen (33551, nr. 8);

- de motie-Van Bommel over een behandelvoorbehoud voor Europese besluiten (33551, nr. 9);
  - de motie-Omtzigt over de financiële sector (33551, nr. 11);
  - de motie-Pechtold over de EU 2020-agenda (33551, nr. 12);
  - de motie-Segers/Voordewind over de toetredingsonderhandelingen met Turkije (33551, nr. 13);
  - de motie-Klaver over herziening van de EU-verdragen (33551, nr. 14);
  - de motie-Thieme/Ouwehand over een import- en handelsverbod voor producten van ijsberen (33551, nr. 15);
  - de motie-Thieme over geen landbouwsubsidies voor de stierenvechtsector (33551, nr. 16).
- (Zie vergadering van 7 maart 2013.)

De voorzitter:

Op verzoek van de heer Omtzigt stel ik voor, zijn motie (33551, nr. 11) aan te houden en op verzoek van mevrouw Thieme stel ik voor, haar motie (33551, nr. 16) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De voorzitter:

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

De heer Omtzigt (CDA):

Voorzitter. Ik geef een korte stemverklaring over de eerste twee moties.

Wat de motie op stuk nr. 2 van het lid Verheijen betreft, delen wij de mening dat er een periodieke monitoring moet komen van rechtsstatelijke ontwikkelingen en corruptiebestrijding, maar vinden wij wel dat die waar mogelijk belegd moet worden bij de Raad van Europa voor de Mensenrechten, waarvan de EU ook lid wordt om dubbel werk te vermijden en omdat de Commissie en de EU dan als geheel onderdeel worden van die monitoring. Zij monitoren dus niet alleen, maar er wordt ook gekeken of zij zich houden aan de rechtsstatelijkheidsregels. Wij kunnen hiermee instemmen.

Wat de motie op stuk nr. 3 betreft, verschillen wij met de heer Servaes erg van mening over de vraag hoeveel sociale zaken zoals minimumlonen en misschien andere uitkeringen vanuit Brussel moeten worden geregeld, maar wij willen wel graag de visie van het kabinet zien. Daarom zullen wij voor de motie stemmen.

In stemming komt de motie-Verheijen (33551, nr. 2).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, de VVD, D66, de PvdA, de SP en GroenLinks voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Servaes c.s. (33551, nr. 3).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de VVD, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Madlener (33551, nr. 4).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Madlener (33551, nr. 5).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Madlener (33551, nr. 6).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Madlener (33551, nr. 7).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Bommel (33551, nr. 8).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van 50PLUS, GroenLinks, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Bommel (33551, nr. 9).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SGP, de ChristenUnie, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Pechtold (33551, nr. 12).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van 50PLUS, D66 en GroenLinks voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Segers/Voordewind (33551, nr. 13).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, de ChristenUnie en 50PLUS voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Klaver (33551, nr. 14).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van GroenLinks voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Thieme/Ouwehand (33551, nr. 15).

De voorzitter:

Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

Mevrouw **Thieme** (PvdD):

Dat is natuurlijk hartstikke fijn nieuws. Ik wil graag van het kabinet weten hoe het deze motie gaat uitvoeren.

De voorzitter:

Ik zal dit gedeelte van het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Stemming Toespraak premier Cameron

Aan de orde is de stemming over een aangehouden motie, ingediend bij het debat over de toespraak van de Britse premier Cameron over de Europese Unie,

te weten:

- de motie-Van der Staaij/Slob over de uitleg van de Nederlandse Grondwet (21501-20, nr. 732).

(Zie vergadering van 5 februari 2013.)

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de VVD, de PvdD en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

Stemmingen motie Drank- en Horecawet

Aan de orde is de stemming over een aangehouden motie, ingediend bij de behandeling van Voorstel van wet van de leden Voordewind, Van der Staaij, Bouwmeester en Bruins Slot houdende wijziging van de Drank- en Horecawet teneinde enkele leeftijdsgrenzen te verhogen van 16 naar 18 jaar en de preventie en handhaving te verankeren,

te weten:

- de nader gewijzigde motie-Dik-Faber c.s. over zo spoedig mogelijk in werking treden van de wet (33341, nr. 15).

(Zie vergadering van 28 februari 2013.)

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP voor deze nader gewijzigde motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Voorzitter: Elias

Hoofdpijnenbrief studiefinanciering/sociaal leenstelsel

Aan de orde is het debat naar aanleiding van een algemeen overleg op 13 en 28 februari 2013 over de hoofdpijnenbrief studiefinanciering/sociaal leenstelsel.

De voorzitter:

De spreektijd is zoals bekend vastgesteld op twee minuten.

De heer Jasper van Dijk (SP):

Voorzitter. Wij hebben gesproken over het leenstelsel voor studenten, een wetsvoorstel dat uiterst omstreden is. Mogelijk zien 20.000 jongeren af van een opleiding. Er is vooralsnog geen meerderheid in de senaat. We moeten voorkomen dat het net zo gaat als met de langstudeerboete: jarenlang steggelen over een wet die er nooit is gekomen. Ambtenaren verspillen hun tijd en jongeren verkeren in onzekerheid.

De komst van een leenstelsel per 2014 heeft invloed op het gedrag van de huidige scholieren die nu eindexamen doen. Instellingen krijgen te maken met meer inschrijvingen in 2013 als in 2014 de basisbeurs wordt afgeschaft.

De voorzitter:

Ik wijs erop dat u in tijdnood komt als u nog moties wilt indienen.

De heer Jasper van Dijk (SP):

Vandaar dat de minister snel duidelijkheid moet bieden. Ik dien twee moties in.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat een parlementaire meerderheid voor het leenstelsel voor studenten uiterst onzeker is;

van mening dat voorkomen moet worden dat jongeren, ouders en instellingen lange tijd in onzekerheid verkeren over een wet die wel of niet wordt ingevoerd;

overwegende dat het al dan niet invoeren van het leenstelsel per september 2014 van invloed is op de keuze van scholieren om komend studiejaar wel of niet te gaan studeren;

van mening dat betrokkenen zo spoedig mogelijk dienen te weten waar ze aan toe zijn en ambtenaren geen tijd dienen te verspillen aan een wet die niet wordt ingevoerd;

verzoekt de regering, uiterlijk 1 juli a.s. af te zien van het wetsvoorstel voor het leenstelsel indien daarvoor onvoldoende parlementair draagvlak bestaat,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Jasper van Dijk, Rog, Schouten en Beertema. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 107 (24724).

Uw tijd is op, mijnheer Van Dijk!

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

De tweede motie ...

De **voorzitter**:

U zult aan iemand anders moeten vragen om uw andere motie in te dienen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Moties moet je kunnen indienen.

De **voorzitter**:

Ja, maar we hebben er duidelijke afspraken over. Wilt u het dan kort houden?

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Ik zal u laten zien hoe snel ik kan voorlezen, voorzitter. Deze motie gaat over de weigerachtige en onvindbare ouders.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering de aanvullende beurs voor studenten met weigerachtige/onvindbare ouders wil afschaffen;

van mening dat dit onrechtvaardig is, omdat studenten niet verweten kan worden dat zij weigerachtige/onvindbare ouders hebben;

verzoekt de regering, de aanvullende beurs voor studenten met weigerachtige/onvindbare ouders in stand te houden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Jasper van Dijk, Van Meenen, Schouten en Rog. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 108 (24724).

De heer **Mohandis** (PvdA):

Wij weten dat de SP het minste investeert in onderwijs en dat het noodzakelijk is om gerichte investeringen te doen. De heer Van Dijk dient nu een motie in over weigerachtige ouders. Mocht een dergelijke motie worden aangenomen, betekent dat dan dat hij constructief gaat meedenken over het invoeren van een sociaal leenstelsel?

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Nee, dit is een gevalletje "wishful thinking". De minister wil het asociale leenstelsel -- asociaal dus; de heer Mohandis vergiste zich -- invoeren. Ik ben daar een fel tegenstander van. Als je die wet gaat uitkleden, althans de voorstellen ervan, kom je op één punt terecht, namelijk dat de minister van Onderwijs de aanvullende beurs voor kinderen van weigerachtige of onvindbare ouders wil afschaffen. Dat is 100% onrecht. Daarmee zou de Partij van de Arbeid nooit moeten instemmen. Ik reken dan ook volledig op uw steun. Als u deze motie niet steunt, bent u medeplichtig aan het in de steek laten van deze studenten, die kinderen zijn van weigerachtige of onvindbare ouders. Dat zou onbegrijpelijk zijn voor een sociaaldemocratische partij.

De **voorzitter**:

Dit lijkt mij een gevalletje van uitlokking.

De heer **Mohandis** (PvdA):

De heer Van Dijk is niet ingegaan op het feit dat zijn partij het minste investeert in onderwijs. Over

de onvindbare ouders komen we nog te spreken.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

De SP bezuinigt op managers en bureaucratie; de Partij van de Arbeid dreigt in te stemmen met een forse bezuiniging op studenten. Ik zou dat nooit doen. Kies dan liever voor het programma van de SP.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie):

Voorzitter. Ik heb twee moties. De eerste motie ziet op het onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) een onderzoek zal uitvoeren naar de gedragseffecten van studenten na invoering van een leenstelsel;

overwegende dat het belangrijk is om in het onderzoek uit te gaan van realistische aannames en van (toekomstige) cumulatie-effecten, zoals de verhouding tussen thuiswonende en uitwonende studenten, het verschil in studieduur tussen drie- of vierjarige studies en studies met meerjarige masters en researchmasters, realistische renteaannames, de situatie op de woningmarkt en de problemen rondom studentenhuysvesting, en de toekomstige bezuiniging op de OV-jaarkaart;

verzoekt de regering, aan het SCP mee te geven dat het onderzoek gebaseerd is op realistische aannames en cumulatie-effecten meeneemt,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Schouten, Jasper van Dijk en Rog. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 109 (24724).

De heer Van Meenen van de fractie van D66 wenst een interruptie te plaatsen, waartoe ik hem de gelegenheid bied.

De heer **Van Meenen** (D66):

Hartelijk dank, voorzitter. Is het denkbaar dat dit onderzoek, waar we allemaal naar uitkijken, uitkomsten geeft die de ChristenUnie zullen brengen tot steun aan het leenstelsel?

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie):

De heer Van Meenen haalt mij bijna de woorden uit de mond, want mijn volgende motie gaat hierover. Die zal meteen de duidelijkheid scheppen die de heer Van Meenen waarschijnlijk graag wil horen.

In het licht van de discussie die we ook tijdens het debat hebben gevoerd, van de onduidelijkheid die er bestaat en van het feit dat deze maatregel effect zal hebben op de toegankelijkheid van het hoger onderwijs, en gezien de effecten na het afronden van de studie, kom ik tot de volgende motie.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet voornemens is om een leenstelsel voor studenten in te voeren;

overwegende dat de toegankelijkheid van het hoger onderwijs zal verslechteren en de instroom zal dalen;

overwegende dat jongvolwassenen na hun studie met hogere schulden de arbeidsmarkt en woningmarkt zullen betreden;

verzoekt de regering, per direct af te zien van het voornemen om een leenstelsel in te voeren, en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Schouten, Jasper van Dijk en Rog. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 110 (24724).

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie):

Hiermee heeft de heer Van Meenen zijn duidelijkheid.

De voorzitter:

Er wordt mij ingefluisterd dat de heer Klaver van de fractie van GroenLinks afziet van zijn inbreng. Dan mag ik het woord geven aan de heer Van Meenen van D66.

De heer **Van Meenen** (D66):

Voorzitter. We hebben een mooi algemeen overleg in twee bedrijven gehad, waarin veel is gewisseld en veel toezeggingen zijn gedaan. We verwachten de komende maanden allerlei onderzoeken die licht zullen doen schijnen op eventuele leenangst en eventuele uitval bij invoering van een sociaal leenstelsel. De uitkomsten van die onderzoeken zijn van groot belang voor mijn fractie, net als het complete plaatje waarbinnen zo'n leenstelsel valt. Ik doel dan op investeringen in plaats van bezuinigingen. Mijn fractie is daar recent nog heel duidelijk over geweest.

Na al die duidelijkheid staan er nog enkele vragen open. Zo heb ik bij het debat geen duidelijkheid meer kunnen krijgen van de minister over de cohortgarantie en wat die betekent voor mensen die nu overwegen om aan een bestuursjaar te beginnen of om een jaar aan topsport te gaan doen. Ik vraag de minister om daar nu duidelijkheid over te geven. Ook de minimale tijd die moet zitten tussen het ingaan van een sociaal leenstelsel en behandeling in beide Kamers is een punt dat mijn fractie zorgen baart, in verband met de adequate voorlichting aan studenten. We hebben eerder al geconstateerd dat die zeer noodzakelijk is.

Ik vraag de minister dus of zij daar nog eenmaal op kan ingaan.

De voorzitter:

Ik zie de heer Van Dijk en mevrouw Schouten. De heer Van Dijk was eerder.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Ik zou zeggen: dames gaan voor. Maar u bepaalt, voorzitter.

De voorzitter:

Nee, nee, ik discrimineer niet.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Zo is het.

De heer Van Meenen refereerde al even aan zijn fractievoorzitter. Die heeft dit weekend stevige woorden gesproken: de steun van D66 voor de onderwijsplannen van dit kabinet is niet dichterbij gekomen. Ik wil graag wat meer toelichting daarop. Wat bedoelt D66 nu eigenlijk? Welke bezuiniging op onderwijs moet van tafel? Is dat de nullijn voor leraren? Is dat de prijsbijstelling van 200 miljoen die niet doorgaat? Is dat de algemene taakstelling? Is dat de korting op studenten? Wat is de voorwaarde van D66 om weer op de achterbank aan te schuiven?

De heer **Van Meenen** (D66):

Dat laatste had de heer Van Dijk er niet bij moeten zeggen. Ik zit liever op de voorbank. De heer Van Dijk rijdt straks zelfs met mij mee.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Nou, nou, nou! Dit hebben we niet gehoord, voorzitter!

De voorzitter:

Dit heeft heel Nederland gehoord! Gaat u verder, mijnheer Van Meenen.

De heer Van Meenen (D66):

Ach, het is gewoon naar Wageningen. Het staat los van het sociaal leenstelsel.

Ik kan de heer Van Dijk die duidelijkheid echter geven. Ik heb tijdens het algemeen overleg op de donderdag voorafgaand aan 1 maart, de dag waarop de bezuinigingen van de nieuwe ronde duidelijk werden, in de tweede termijn letterlijk gezegd dat elke euro die er op onderwijs bezuinigd zou worden, voor ons het leenstelsel verder weg brengt. Dan gaat het namelijk niet langer om de enige rechtvaardiging van een leenstelsel, namelijk dat we gaan investeren in onderwijs. We brengen daarmee juist de doelstelling van inmiddels 500 miljoen euro verder weg. Dat is uiteindelijk ook gebeurd. De heer Van Dijk zal zich kunnen voorstellen dat dit voor mijn fractie niet aanvaardbaar is. Maar ook daarvoor had ik al gezegd dat voor D66 het leenstelsel onderdeel is van een pakket aan investeringen in het onderwijs. Dat ga ik nu verder niet allemaal uitwerken, zoals ook de bestemming van het eventuele geld van het leenstelsel nog niet is uitgewerkt. Daar zouden we met elkaar over moeten spreken. Voor ons past dit echter alleen binnen een plaatje waarin er breder in het onderwijs wordt geïnvesteerd dan alleen uit de portemonnee van studenten.

De voorzitter:

De heer Van Dijk voor de allerlaatste aanval.

De heer Jasper van Dijk (SP):

Ik vind dit weer een buitengewoon vaag antwoord, tot mijn spijt. Het bewijst ook dat de heer Van Meenen voorlopig op die achterbank blijft zitten. Met dit soort vage taal komt hij niet aan het stuur te zitten, vrees ik.

De voorzitter:

Wat is uw vraag?

De heer Jasper van Dijk (SP):

Mijn vraag luidt als volgt. Is het een harde eis van D66 dat de nullijn, de prijsbijstelling en de algemene taakstelling -- kortom: de bezuinigingen die in het zogenaamde Oranjeakkoord zijn aangekondigd -- echt van tafel moeten, wil D66 nog steun overwegen voor het leenstelsel?

De heer Van Meenen (D66):

Ik denk dat ik zo helder ben als ik op dit moment kan zijn. Ik heb van tevoren gezegd dat elke euro die daar bezuinigd wordt, een stap weg betekent van onze steun voor een leenstelsel. Dat is dus gebeurd, met 500 miljoen stappen, als je het zo wilt zien. Dat wil nog niet zeggen dat het onbereikbaar is geworden, maar dat zal puur afhangen van wat er in de komende maanden gaat gebeuren op het gebied van onderwijs. D66 staat voor investering in onderwijs. Dat geldt ook op dit dossier. Juist op dit dossier zullen we die strijd volop voeren. Ik treed daarover nu verder niet in details.

Mevrouw Schouten (ChristenUnie):

De heer Van Meenen wil hier niet verder op ingaan, maar eigenlijk kunnen we zeggen dat het kabinet D66 enigszins geschoffeerd heeft. Het heeft, juist in een tijd waarin D66 steun overwoog voor het leenstelsel, zo'n 500 miljoen bezuinigd op onderwijs. Wil de heer Van Meenen de staatssecretaris nu oproepen om die bezuiniging meteen van tafel te halen? Of gaat de heer Van Meenen daar ook nog een keer over meeonderhandelen?

De voorzitter:

U hebt het over de minister, denk ik.

De heer Van Meenen (D66):

Hoe dat proces exact gaat lopen, is natuurlijk lastig te zeggen, omdat het leenstelsel niet een op

zichzelf staand iets is. Er is tegelijkertijd een heel nieuw bezuinigingsvoorstel gedaan, dat zou moeten leiden tot een nieuw akkoord.

Voor ons is zowel de steun aan het leenstelsel als de steun aan dat akkoord in gevaar gekomen. Er zijn grote risico's genomen. Dat ben ik geheel met mevrouw Schouten eens. De steun van D66 zou daardoor achterwege kunnen blijven. Wat afgelopen vrijdag is gebeurd, is inderdaad een klap in het gezicht van D66 en in het gezicht van het onderwijs als geheel.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie):

Dat laatste delen we dan in ieder geval. De heer Van Meenen kan de minister oproepen die bezuinigingen per direct van tafel te halen. Het is nog maar de vraag of D66 gaat onderhandelen over een eventueel akkoord. Misschien komt er wel helemaal geen akkoord. Dan is het voor de minister al zeker dat D66 geen steun zal geven aan het leenstelsel. Roep de minister dus vooral op die 500 miljoen van tafel te halen.

De heer **Van Meenen** (D66):

Ik denk dat ik als enige in deze commissie juist dit punt heel sterk naar voren heb gebracht en die relatie heb gelegd. Ik denk dat de minister dat heel goed begrepen heeft. Waar het verder toe leidt, zal de komende maanden moeten blijken. Maar ik denk dat ik zo duidelijk ben geweest als ik op dit moment kan zijn.

De heer **Rog** (CDA):

Ik probeer na twee termijnen en in dit VAO toch scherp te krijgen waar de grens ligt voor D66 voor steun aan het leenstelsel. Ik heb de heer Van Meenen horen zeggen dat het niet acceptabel is om 500 miljoen euro te bezuinigen op onderwijs. Ik vraag het hem nu: geeft D66 steun aan het leenstelsel als de bezuiniging van 500 miljoen euro blijft staan?

De heer **Van Meenen** (D66):

Dan stelt de heer Rog dezelfde vraag als de heer Van Dijk en mevrouw Schouten. Ik verwijs dus naar mijn vorige antwoorden. We zijn 500 miljoen stappen verder weg gekomen van steun aan een leenstelsel. Zo mag hij het zien, verder ga ik niet. Voor mij is dat trouwens best een eind met mijn wandelstokje. Als ik dat hele eind weer terug moet lopen, dan doe ik dat, maar dan moet er wel geïnvesteerd worden in onderwijs. Is dat beeldend genoeg?

De heer **Rog** (CDA):

Ja. Het is duidelijk dat we nog geen idee hebben van wat D66 doet. Zelfs 500 miljoen euro is geen bedrag waarvan D66 zegt dat het onacceptabel is om het leenstelsel in te voeren. Dat is in ieder geval een stukje duidelijkheid. Dank u vriendelijk.

De heer **Van Meenen** (D66):

Dat is duidelijkheid die de heer Rog zichzelf toedicht, maar het sluit niet aan bij de woorden die ik gesproken heb.

De **voorzitter**:

Ik dank de heer Van Meenen voor zijn inbreng en mag het woord geven aan de heer Klein.

De heer **Klein** (50PLUS):

Voorzitter. In het algemeen overleg is al aangegeven dat dit een hoofdlijnenbrief is en alles nog op de tekentafel ligt. We zullen afwachten wat daar uit zal komen. Om toekomstige generaties goed onderwijs te kunnen geven, is het voor 50PLUS van belang dat het leenstelsel daadwerkelijk sociaal is. Tot nu toe hebben wij het volgende standpunt: nee, tenzij het daadwerkelijk een sociaal leenstelsel wordt. Daarnaast is voor ons nadrukkelijk het behoud van de openbaarvervoervervoorziening voor studenten aan de orde.

We sluiten ons aan bij de vragen van D66 over de voorlichtingstijd en de periode waarna iets in werking zal treden. We hebben nu een hoofdlijnenbrief. Die zal uitmonden in wetgeving. Wij zijn van mening dat dit een zorgvuldig traject zal moeten zijn waarvoor de tijd genomen wordt, ook om

tot voorlichting aan studenten te komen. Zij moeten weloverwogen een keuze kunnen maken. Wij vinden dat de toegankelijkheid gewaarborgd moet zijn. Niemand zou het studeren moeten laten omdat het leenstelsel hem of haar in de weg staat. Daarom is het heel belangrijk om te horen hoe de minister dit ziet. Kan alles doorgeschoven worden als in de lijn van de motie van de heer Van Dijk de termijn van 1 juli niet gehaald wordt? Anders maken mensen alsnog een keuze op basis van leenangst. En leenangst is een slechte raadgever. Dat zouden we tegen willen gaan.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Ik vind het nog steeds raadselachtig wat precies de lijn van 50PLUS is rond het leenstelsel, want we krijgen verschillende signalen uit uw fractie. Maar goed, dat terzijde. Wat u net zei, vond ik echter positief. Begrijp ik goed dat u zegt dat de minister voor 1 juli a.s. duidelijk moet maken of zij het leenstelsel wil invoeren, omdat het, als het later wordt dan 1 juli, voor scholieren die eindexamen doen en voor jongeren die overwegen om te gaan studeren, lastig wordt om te plannen? Begrijp ik goed dat u het eens bent met de deadline van 1 juli?

De heer **Klein** (50PLUS):

Nee, mijn stelling is dat het gaat om de juiste termijn. Op het moment dat het niet meer gehaald kan worden voor het studiejaar 2014-2015, zal het hele leenstelsel een jaar later moeten worden ingevoerd. We moeten voor de voorlichting namelijk een minimale periode van een halfjaar hanteren. 1 juli is voor mij geen deadline. Voor mij is de deadline wanneer het wordt ingevoerd en wanneer het daadwerkelijk kan leiden tot een goede afweging voor de komende studenten. Overigens is de fractie van 50PLUS unaniem op dit punt.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Dan moet u nog even de tweets uitleggen van uw partijgenoten die zeggen dat zij dit leenstelsel niet steunen.

De heer **Klein** (50PLUS):

U hebt het over de fractie van 50PLUS.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

De fractie inderdaad. Ik wil mijn vervolgvraag stellen.

De **voorzitter**:

Ho, ho, ho. U hebt al een vervolgvraag gesteld.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Nee, dat was een retorische vraag.

De **voorzitter**:

Nee, nee, nee. Opmaatvragen tellen gewoon mee. Heel snel dan.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

Dank u, voorzitter. Ik waardeer uw souplesse.

Wat is voor 50PLUS een heldere deadline? Welke termijn wil 50PLUS zien voor studenten om bedenktijd te hebben als dat leenstelsel komt? Hoeveel tijd moet er tussen invoering van de wet en ingang van het studiejaar zitten?

De heer **Klein** (50PLUS):

Zoals ik in het algemeen overleg heb aangegeven, is minimaal een halfjaar noodzakelijk om daadwerkelijk voorlichting te kunnen geven. Dit betekent dus een periode vanaf januari, februari van enig jaar.

De heer **Rog** (CDA):

Voorzitter. Hoeveel onderzoeken moeten er nog volgen voordat deze minister afziet van haar onzalige plan om het leenstelsel in te voeren? Ieder nieuw onderzoek bevestigt of verergert het beeld dat studenten en organisaties voor hoger onderwijs allang hadden. Het leenstelsel zal veroorzaken dat tienduizenden jongeren niet gaan studeren. Helaas zijn dat maar wat vaak de

jongeren uit kwetsbare gezinnen. De minister zegt dat zij het niet erg vindt dat deze jongeren afzien van een studie, omdat zij misschien gaan werken of naar het mbo gaan. Het CDA vindt het wel erg als deze jongeren niet gaan studeren. Het CDA vindt het erg als jongeren om financiële redenen niet kiezen voor een studie. Het CDA wil dat het hoger onderwijs toegankelijk blijft, ook voor studenten die geen rijke ouders hebben.

De voorstellen van de minister leiden bovendien tot een onevenredige financiële schade voor studenten met onvindbare of weigerachtige ouders. Er is nauwelijks draagvlak voor het schuldenstelsel waar dit kabinet een volgende generatie studenten mee wil opzadelen. Er is daarvoor geen draagvlak in de samenleving en, zoals zich dat laat aanzien, is dat er ook niet in het parlement. Om die reden heeft het CDA enkele moties die hier zojuist zijn ingediend, medeondertekend. Het CDA roept de minister op om te stoppen met het leenstelsel. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald.

De voorzitter:

Hiermee zijn wij aan het einde gekomen van de bijdrage van de Kamer.

De vergadering wordt van 16.30 uur tot 16.35 uur geschorst.

Minister Bussemaker:

Voorzitter. Er is een aantal moties ingediend en er is een aantal vragen gesteld. Ik ga ze af in volgorde van woordvoerders. Ik begin dus bij de heer Van Dijk. In zijn motie op stuk nr. 107 verzoekt hij de regering om 1 juli aanstaande af te zien van het wetsvoorstel voor het leenstelsel indien daarvoor onvoldoende parlementair draagvlak bestaat.

Ik moet zeggen dat deze motie mij bevreedt als het daarin gaat over het draagvlak in deze Kamer. Ik constateer dat er in elk geval twee partijen zijn die een ruime meerderheid hebben en die met elkaar een regeerakkoord hebben gesloten. Ik constateer ook dat ik al eerder heb aangegeven dat ik een wetsvoorstel voorbereid. Volgens mij is de normale parlementaire weg, wat ook de koninklijke weg is, dat ik de Kamer een wetsvoorstel stuur en dat zij daarop inbreng levert. Daaruit kan ik misschien iets afleiden, bijvoorbeeld dat ik een meerderheid heb of juist niet. Dan volgt een parlementaire behandeling in deze Kamer. Daarna gaat het wetsvoorstel, als het zover komt, naar de overzijde, naar de Eerste Kamer. Ik stel voor om die koninklijke weg te bewandelen. Ik bereid een wetsvoorstel voor, dat krijgt de Kamer, ik wacht haar inbreng af en ga daarna graag met haar over dit wetsvoorstel in debat.

Nu kan ik natuurlijk best bevroeden dat de heer Van Dijk iets anders bedoelt, dat hij op het draagvlak aan de overzijde doelt. Ik moet zeggen dat wij hier in dat geval nieuwe parlementaire geschiedenis schrijven. Ik heb dan een vraag aan de indieners van deze motie. Bedoelen zij met deze motie te zeggen dat het primaat van de behandeling staatsrechtelijk eigenlijk aan de overzijde ligt, bij de Eerste Kamer? Wat bedoelen de indieners daar dan mee? Willen zij eigenlijk dat ik het wetsvoorstel hier terugtrek en dat ik het indien aan de overzijde? Dan ga ik daar eerst met de senatoren in debat en kom ik bij deze Kamer terug als ik daar een meerderheid heb. Willen de indieners dat? Dat vind ik interessant, maar hoe gaan zij het wetsvoorstel dan beoordelen? Gaan zij het beoordelen op de juridische consistentie en de uitvoering? Of krijgen wij het hele debat dan opnieuw? Ik kan mij ook nog voorstellen dat de heer Van Dijk wil dat ik dit niet plenair regel, maar via de achterkamertjes. Dat zou mij ook bevreedden. Ik weet dat zijn fractie, evenals veel andere fracties, niet van achterkamertjespolitiek houdt.

Daarom stel ik voor om de koninklijke weg te bewandelen en het voorstel hier in de Tweede Kamer te behandelen, transparant en openbaar. Als er in de zomer een wetsvoorstel is, horen wij dan of er al dan niet een meerderheid is. Ik ontraad dus de motie, voorzitter. Dat zal u na dit alles niet verbazen.

De voorzitter:

Dat verbaast mij inderdaad niet, na alles wat u gezegd hebt. U hebt een paar vragen gesteld aan de heer Van Dijk en u hebt iets gezegd over de algemene gang van zaken van wetsvoorstellen. De heer Van Dijk wil graag reageren.

De heer Jasper van Dijk (SP):

De minister heeft inderdaad iets gezegd over de algemene gang van zaken van wetsvoorstellen. Wij wachten de voorstellen af. Ik zie ze met belangstelling tegemoet. Ik hoop dat de voorzitter ook heeft meegeschreven, want ik vind het allemaal buitengewoon interessant.

Maar goed, nu naar de inhoud. De minister mag zich best een beetje van den domme houden, want dat is haar goed recht, maar zij kijkt natuurlijk ook naar het journaal en naar praatprogramma's. Zij weet ook dat het hele land ziet in welke situatie het kabinet zich bevindt. Het is heel simpel: de steun voor dit wetsvoorstel in de Eerste Kamer is onzeker. Dat is een feitelijke constatering.

Daarnaast staat er nog veel meer in de motie: over de situatie van jongeren, over de situatie van instellingen en over de langstudeerboete, waarin wij twee jaar lang veel tijd en energie hebben gestoken. Daarop wil ik graag een reactie van de minister. Hoe kijkt zij daartegenaan? Wat is voor haar een aanvaardbare procedure met dit wetsvoorstel? Natuurlijk heeft zij het goed recht om namens het kabinet voorstellen te doen! Daarom probeer ik ook enige coulance aan te brengen in deze motie, een coulance die niet te vinden is in de motie van mevrouw Schouten. Die steun ik overigens ook van harte, maar ik heb zo het idee dat de minister daarover ook niet enthousiast is. Hoe kijkt zij aan tegen de situatie van studenten en instellingen, die op dit moment met grote onzekerheid rond de voorstellen van de minister zitten?

Minister Bussemaker:

Het is wenselijk dat die duidelijkheid er zo snel mogelijk is. Een van de redenen dat ik een hoofdlijnenbrief stuur, is om de Kamer te vragen hoe zij erover denkt en of zij mee wil denken over het leenstelsel. Ik constateer dat er in het algemeen overleg veel gezegd is. Sommige dingen kan ik gebruiken. Ik stel dus voor om te wachten op het wetsvoorstel, want er is nooit zekerheid over een wetsvoorstel totdat het de goedkeuring van deze Kamer heeft. Ik ken mijn plaats. Ik weet hoe belangrijk deze Kamer is. Dus nogmaals: ik wacht af. Er is pas zekerheid over de status van het wetsvoorstel als de Kamer erover heeft gestemd.

De voorzitter:

Mijnheer Van Dijk, gelet uw vorige interruptie lees ik alleen voor de gezelligheid artikel 57 over interrupties uit het Reglement van Orde voor: "De Voorzitter kan interrupties toelaten. Deze dienen te bestaan uit korte opmerkingen of vragen zonder inleiding".

De heer Jasper van Dijk (SP):

Dank u, voorzitter. Ik vraag de minister wat voor haar een redelijke invoeringstermijn is, gezien de onzekerheid voor instellingen en jongeren. Let ook op de opmerkingen die 50PLUS heeft gemaakt.

De voorzitter:

Wat is uw punt?

De heer Jasper van Dijk (SP):

Hoeveel tijd geeft de minister aan studenten om zich voor te bereiden op haar wetsvoorstel?

Minister Bussemaker:

Wenselijk is een redelijke termijn. Je mag verwachten dat dit in ieder geval een aantal maanden is. Met dit wetsvoorstel komt er een communicatieplan. De heer Van Meenen heeft daar vragen over gesteld. Ook hangt het ervan af hoe snel we welke duidelijkheid kunnen geven. De Kamer weet dat ik nog een aantal onderzoeken binnenkrijg. Daar zullen we de communicatiestrategie op afstemmen. Dat zullen we overigens tegelijk doen met tal van andere maatregelen om het studiesucces te bevorderen, zoals die in het wetsvoorstel inzake kwaliteit in verscheidenheid.

Ik vervolg mijn betoog. In zijn motie op stuk nr. 108, die mede is ondertekend door de leden Van Meenen, Rog en Schouten, verzoekt de heer Van Dijk om de aanvullende beurs voor studenten met weigerachtige of onvindbare ouders in stand te houden. Ik stel vast dat dit een voorstel is van het oude kabinet om de studiefinanciering te vereenvoudigen. Ik stel ook vast dat verschillende fracties over dit onderdeel van het voorstel van het voormalige kabinet Rutte/Verhagen vragen hebben gesteld. Tevens stel ik vast dat ik al in mijn brief heb gezegd dat ik nadere maatregelen ten aanzien van een hardheidsclausule verken. Tot slot stel ik vast dat de indieners van deze motie geen dekking hebben. Het bedrag dat hiermee is gemoeid, begint immers al in 2015 te lopen, van 11 miljoen tot al snel structureel 34 miljoen. Dan nemen we ook de besparing bij DUO niet mee. Dat moeten we tegen elkaar afwegen. Ik ontraad de motie dus. Ik kan de indieners ook vragen om de motie aan te houden, juist omdat ik een- en andermaal heb aangegeven te willen onderzoeken of er een hardheidsclausule moet komen.

De voorzitter:

Voordat ik ruimte geef voor interrupties, wil ik de leden vragen om niet het algemeen overleg over te doen.

De heer Rog (CDA):

Mijn fractie heeft al in een eerder kabinet vragen gesteld over deze kwestie. Mijn fractie heeft die vragen nogmaals gesteld in het algemeen overleg en ik hecht eraan te zeggen dat deze minister in haar eigen hoofdlijnenbrief deze maatregel heeft benoemd. Ook hecht ik eraan te benadrukken dat het totaal van de maatregelen die zij in de hoofdlijnenbrief heeft benoemd, leidt tot een besparing van 1, 2 miljard, die vervolgens elders weer zou worden geïnvesteerd. De minister had daarin dus een eigen, andere afweging kunnen maken. Ik constateer dat dit kabinet van VVD en Partij van de Arbeid die afweging niet heeft gemaakt.

Minister Bussemaker:

U citeert mij niet helemaal correct. In de brief waaraan u refereert, heb ik aangegeven dat ik besef dat dit een pijnlijke maatregel is en dat ik nog zal nagaan of op onderdelen een hardheidsclausule moet worden gemaakt. Daar ben ik nu mee bezig.

De heer Van Meenen (D66):

Is de minister het met mij eens dat de dekking voor dit voorstel impliciet voortkomt uit de opbrengst van een sociaal leenstelsel? Ik denk dat dit ook de wijze is waarop wij daar eerder met elkaar over hebben gesproken.

Elke verzachtende maatregel in de voorstellen die er nu liggen, zou ten laste moeten komen van de mogelijke opbrengst voor het onderwijs.

Minister Bussemaker:

Zo is het niet helemaal. De opbrengsten van het leenstelsel komen pas later tot uiting. Het wetsvoorstel over de vereenvoudiging zou al vanaf 2015 een besparing opleveren. Als ik dit niet doe, moet ik dus vanaf 2015 iets anders doen. Anders heb ik geen dekking.

In de motie op stuk nr. 109 van het lid Schouten c.s. wordt de regering verzocht om "aan het SCP mee te geven dat het onderzoek gebaseerd is op realistische aannames en cumulatie-effecten meeneemt". Het oordeel over deze motie laat ik over aan de Kamer. Volgens mij ligt de motie goed in lijn met wat we in het algemeen overleg met elkaar hebben besproken. Laat er geen misverstand over bestaan: ik wil niet weglopen voor problemen. Het gaat me om feiten, die ik goed wil interpreteren. De heer Rog spreekt over tienduizenden studenten die niet meer gaan studeren. Ook dat is niet gebaseerd op feiten, want het CPB-onderzoek komt tot 10.700. Ook ik wil de feiten, juist omdat ik -- dit zeg ik met name tegen de heer Rog -- een onderscheid wil maken. Enerzijds studenten die misschien niet gaan studeren omdat ze zich niet goed hebben voorbereid en niet gemotiveerd zijn. Anderzijds studenten, bijvoorbeeld uit bepaalde inkomensgroepen, die niet gaan studeren omdat ze denken dat ze het zich financieel niet kunnen permitteren. Daar kan een groot

verschil tussen zitten. Om al die redenen laat ik graag het oordeel over deze motie aan de Kamer.

De heer **Rog** (CDA):

Dit is uitlokking, dus ik reageer er kort op. De minister kan wel degelijk zaken doen met het CDA over goede matching aan de voorkant en het invoeren van prikkels die ervoor zorgen dat studenten binnen de gestelde tijd hun studie afmaken. Dat is ook uitdrukkelijk aan de orde geweest in het algemeen overleg.

Minister **Bussemaker**:

Volgens mij doen we dat met het sociaal leenstelsel. Dit is een ultieme prikkel om voort te gaan met je studie. Voor het overige verwijs ik nogmaals naar de Wet kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs, een wetsvoorstel al bij de Kamer ligt en zorgt voor een goede matching.

In de motie op stuk nr. 110 van het lid Schouten c.s. wordt de regering verzocht "per direct af te zien van het voornemen om een leenstelsel in te voeren". Na alles wat ik nu heb gezegd, zal het niet verbazen dat ik deze motie ontraad.

De heer Van Meenen vroeg naar voorlichting over de opleiding. Ik hecht daar zeer aan; daarover heb ik al het nodige gezegd. Ik verwijs ook hierbij naar de Wet kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs, en naar het communicatieplan dat de Kamer bij het wetsvoorstel over het sociaal leenstelsel zal aantreffen.

De heer Van Meenen heeft ook nog gevraagd naar de cohortgarantie voor het bestuursjaar. Daarin kan ik hem tegemoetkomen. Het moment dat je begint met een bachelor of master is relevant. Als je voor 1 september 2014 met een bachelor begint, een bestuursjaar hebt en de studie vervolgens na 1 september 2014 weer oppakt, behoud je het recht op de basisbeurs voor de rest van de duur van de bachelor. Er is dus een cohortgarantie voor degenen die met een bachelor of een master bezig zijn. Bij die knip, de overgang, geldt het niet; zo staat het in de hoofdlijnenbrief.

De heer **Van Meenen** (D66):

Is het dan niet elegant om die knip ook maar achterwege te laten? Het gaat om studenten die al zijn begonnen aan hun studie, er een jaar tussenuit gaan als ze hun bachelor hebben gehaald en daarna verdergaan met hun master. Het is toch een kleine moeite om dit er ook uit te halen, lijkt mij.

Minister **Bussemaker**:

Aan de andere kant is het wel redelijk, omdat je een bewuste, nieuwe keuze maakt om een master te gaan doen. Als we dit niet doen, duurt het nog langer en is er een lagere opbrengst om te investeren in onderwijs. Juist bij een master is er een heel bewuste keuze van studenten om nog extra te investeren in hun opleiding. Die investering verdienen ze daarna -- dat geldt eigenlijk nog sterker dan bij een bachelor -- heel snel terug. Ik vind de conclusie van de heer Van Meenen dus te snel. Ik dacht hem blij te maken met een tegemoetkoming: een bestuursjaar blijft ook in het leenstelsel mogelijk.

De heer **Van Meenen** (D66):

Voorzitter, ik dacht dat wij, als wij allebei in zo'n goede bui zijn en de minister in een vrijpostige, neem mij niet kwalijk, vrijgevige bui is, er een heel mooie middag van konden maken.

De **voorzitter**:

Dat is een interessante verspreking!

De heer **Van Meenen** (D66):

Ja, inderdaad! De vrijpostigheid komt misschien van mij! Is de minister het met mij eens dat het in ieder geval in Nederland de ambitie is van het kabinet dat studenten die een bachelor hebben gedaan, die ook vervolgen met een master? Of is er een kentering in die ambitie?

Minister **Bussemaker**:

Nee, zeker niet. Ook daarbij geldt echter dat er sprake moet zijn van een bewuste keuze, zoals bij

elke overgang. Het moet ook mogelijk zijn om met een bachelor aan de slag te gaan. Veel Nederlandse studenten hebben, meer dan studenten in het buitenland, nog een master. In andere landen zie je dat ze meer aan de slag gaan na het afronden van hun bachelor, maar ik zou niets liever willen dan dat talentvolle, gemotiveerde studenten de master er nog bij doen.

De heer Van Meenen heeft ook nog opmerkingen gemaakt over de bezuinigingen. Die komen hier volgens mij tijdens een ander debat aan de orde. Ik kan het bedrag van 500 miljoen niet plaatsen. Ik stel wel vast dat ook in het Lenteakkoord, waar ook de partij van de heer Van Meenen aan heeft meegewerkt, een bezuiniging van 230 miljoen op onderwijs was ingeboekt.

De heer **Van Meenen** (D66):
Voorzitter, ...

De **voorzitter**:
Ik kijk een beetje naar de klok, want wij hebben nog meer debatten vanmiddag.

De heer **Van Meenen** (D66):
Ter informatie, ook aan de luisteraars thuis: die 500 miljoen is opgebouwd uit twee onderdelen. Vorige week hebben wij de minister van Financiën in deze zaal horen zeggen dat 215 miljoen het resultaat is van het onthouden van de prijscompensatie. De door het CPB berekende lasten die gepaard gaan met het afschaffen van de nullijn voor leraren, die nu verlengd wordt, zijn 280 miljoen. Dat is opgeteld 495 miljoen. Voor het gemak heb ik dat afgerond op 500 miljoen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
De minister geeft niet echt antwoord, maar ik wil graag weten of het correct is wat de heer Van Meenen zegt. Ik had begrepen dat er ook nog een departementale taakstelling van 66 miljoen is voor OCW. Met andere woorden: kan de minister dat bevestigen of anders per brief aan ons uitleggen wat de voorstellen zijn voor bezuinigingen op onderwijs in het zogenaamde Oranjeakkoord?

Minister **Bussemaker**:
Nee, want er is nog geen Oranjeakkoord. Ik stel voor dat wij dit ook via de koninklijke weg doen. Dat betekent dat de minister van Financiën, die de brief heeft gestuurd, de informatie geeft die daarbij van belang is. Ik ga daar niet allerlei aparte brieven bij sturen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Kan de minister wel bevestigen dat de cijfers van de heer Van Meenen correct zijn?

Minister **Bussemaker**:
Over dat ene cijfer twijfel ik. Ik stel voor dat wij daarover nu even geen discussie voeren. Ik heb niet scherp waar hij die 500 miljoen vandaan heeft. Ik begrijp nu waarmee hij die heeft opgeteld. Ik stel daartegenover dat ook eerder in het Lenteakkoord een forse maatregel zat. Het is dus blijkbaar heel moeilijk om daaraan te ontkomen. Ik zal mijn collega van Financiën nog eens even verzoeken om dit heel precies mee te nemen bij de Kamerdebatten die over de begroting voor 2014 spelen.

De **voorzitter**:
Ik aarzel een klein beetje, omdat wij een klein beetje wegdrijven van het onderwerp dat eigenlijk aan de orde is. Dat zullen de leden ook allemaal zien.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie):
Ja, maar dit is natuurlijk wel een heel wezenlijk onderwerp, mede omdat een aantal partijen hebben aangegeven dat het voor hen van cruciaal belang is voor eventuele steun. Ik schrik hier toch een beetje van, want de brief met de bezuinigingsvoorstellen is namens het kabinet gestuurd en niet alleen namens de minister van Financiën. Ik neem aan dat deze minister bij de ministerraad is geweest waarin dit besproken is. Ik mag toch hopen dat zijzelf weet hoeveel bezuinigingen er zullen neerslaan op haar eigen departement. Is de minister niet gekend in dit voorstel?

Minister **Bussemaker**:

Nee, natuurlijk hebben we met elkaar gesproken over dit kabinetsbesluit. Bij dit VAO over het leenstelsel lijkt het mij echter niet goed om een debat met elkaar te voeren over verschillende cijfers die in een veel breder perspectief geplaatst moeten worden. Maar als we een debat hebben over de begroting, ga ik natuurlijk graag verder met de Kamer hierover in discussie.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie):

Dit gaat niet over de begroting, maar over de huidige bezuinigingsvoorstellen van het kabinet, met de vraag om steun vanuit de Kamer. Stel dat het inderdaad zo is dat 500 miljoen neerslaat bij het departement en dat de minister dit niet precies weet. Gaat zij dan akkoord met dit bedrag? Of zegt zij dat zij het naar beneden wil hebben en dat zij zich daarvoor zal inzetten?

Minister **Bussemaker**:

Nee, mevrouw Schouten weet dat het een brief van het kabinet is. Ik had een vraag aan de heer Van Meenen omdat het mij niet duidelijk was hoe hij dat bedrag had opgebouwd. Dat is nu duidelijk. Dat is voor een belangrijk deel herkenbaar met de brief die namens het kabinet is gestuurd en waar de Kamer vorige week met een aantal collega's van mij over heeft gediscussieerd. Het lijkt mij netjes om het debat op die manier te vervolgen. Natuurlijk ga ik graag verder met de Kamer in debat, maar dan over mijn begroting, namelijk de begroting voor 2014.

De **voorzitter**:

Ik denk dat de minister een punt heeft.

De heer **Rog** (CDA):

In aanvulling hierop wil ik een verzoek doen. Kan de minister ons een brief sturen waarin zij uitleg geeft over de brief van het kabinet die ondertekend is door de minister van Financiën, met de gevolgen voor de begroting van OCW en haar visie daarop? Ik denk dat het relevant is om die brief hier en nu te vragen, ook in verband met de steun van een aantal partijen. We dachten dat D66 al mee was, maar dat blijkt misschien toch niet zo te zijn. Het is dus zeer relevant voor de Kamer om dit te weten.

Minister **Bussemaker**:

Het parlement heeft recht op informatie. Ik wil wel even met mijn collega's bespreken hoe we het over alle departementen doen, zodat we straks niet per departement een discussie zullen voeren. Het gaat namelijk over het geheel van de rijksbegroting voor 2014. Ik neem het voorstel dus mee.

De **voorzitter**:

Begrijp ik het goed dat er een brief komt waarin of aan het verzoek wordt voldaan of met redenen wordt aangegeven waarom niet aan het verzoek wordt voldaan?

Minister **Bussemaker**:

Dat hebt u helemaal juist begrepen, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dan stel ik voor dat we het zo afspreken.

De heer **Van Meenen** (D66):

De minister noemde zelf nog het Lenteakkoord. Dat is prima. Daar nemen we de volle verantwoordelijkheid voor. Ik wil inderdaad graag in die brief een overzicht van alle bezuinigingen die nu nog rusten op het onderwijs, wanneer ze ook afgesproken zijn.

Minister **Bussemaker**:

Dat neem ik dan mee bij de toezegging die ik net heb gedaan.

De heer Klein heeft nog over de ov-kaart gesproken. Daar hebben we het bij het algemeen overleg niet uitgebreid over gehad, maar daar komen we zeker op een bepaald moment op terug. Leenangst is ook een thema waar we met elkaar over hebben gesproken. Daarvoor laten we onder andere het SCP onderzoek doen. Op die vragen komen we zeker te zijner tijd terug. Ik heb daar nu niet veel anders over te melden dan wat ik bij het algemeen overleg al heb gemeld. Hiermee ben ik gekomen

aan het einde van de beantwoording van de vragen en de reactie op de moties.

De beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter:

Ik dank de minister voor de gegeven antwoorden. We zullen volgende week stemmen over de moties.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Diane-35 pil

Aan de orde is het debat naar aanleiding van het verslag van een schriftelijk overleg op 6 maart 2013 over de Diane-35-pil.

De voorzitter:

Ik heet de minister van harte welkom in ons midden. De spreektijd is twee minuten, inclusief het indienen van moties.

De heer Van Gerven (SP):

Voorzitter. We spreken vandaag over het voorzorgsbeginsel dat volgens de SP moet worden gehanteerd bij de discussie over het al dan niet op de markt houden van de Diane-35-pil en de derde- en vierdegeneratieanticonceptiepillen. Daarom dien ik de volgende twee moties in.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Diane-35-pil en generieke varianten een verhoogde kans op trombose met mogelijk zelfs fatale afloop geven;

overwegende dat er veiliger alternatieven voorhanden zijn;

spreekt uit dat de Diane-35-pil en generieke varianten van de markt moeten worden gehaald, totdat onomstotelijk vaststaat dat deze middelen geen hoger risico vormen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Van Gerven. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 235 (29477).

De heer Van Gerven (SP):

De tweede motie luidt als volgt.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat derde- en vierdegeneratieanticonceptiva een verhoogd risico op trombose geven;

overwegende dat het Nederlands Huisartsen Genootschap adviseert om in de standaardanticonceptie deze middelen niet voor te schrijven en er dus voldoende goede alternatieven zijn;

constaterende dat desondanks deze middelen veelvuldig worden voorgeschreven en er nu een half miljoen gebruikers zijn;

overwegende dat voorkomen moet worden dat negatieve effecten optreden bij het verbieden/schorsen van derde- en vierdegeneratieanticonceptiva;

verzoekt de regering, direct stappen te ondernemen om de derde- en vierdegeneratieanticonceptiva

uit de handel te halen en de overstap naar alternatieven zorgvuldig te begeleiden zodat negatieve effecten worden voorkomen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Van Gerven. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 236 (29477).

De heer Van Gerven (SP):

Afrondend zeg ik nogmaals dat de SP wijst op het voorzorgprincipe. Zij roept alle fracties op om deze moties te steunen.

De heer Kuzu (PvdA):

Voorzitter. 160.000 vrouwen gebruiken Diane-35. Het toenemend aantal meldingen over bijwerkingen bij het Lareb in de afgelopen periode baart ook de fractie van de PvdA zorgen. In de brief die de minister de Kamer vandaag heeft doen toekomen, gaat de minister in op de motivatie van het CBG. Het uit de handel nemen, al dan niet tijdelijk, zorgt voor andere ongewenste neveneffecten zonder dat onomstotelijk is bewezen dat het gebruik van de pillen risico's met zich brengt die nog grotere maatschappelijke neveneffecten hebben. De minister geeft in haar brief verder aan dat ze met de organisaties van artsen in gesprek gaat over de manier waarop het voorschrijven van Diane-35 maar ook derde- en vierdegeneratiepillen in de praktijk gaat, terwijl het NHG Diane-35 al sinds 1998 ontraadt. Verder gaat de IGZ de individuele gevallen onderzoeken. We vragen de minister om de uitkomsten van deze twee punten aan de Kamer te doen toekomen.

Hoe gaat de minister stimuleren dat het nemen van de extra risico's van Diane-35 en derde- en vierdegeneratiepillen een bewustere keuze is dan nu het geval is? Met alleen een bijsluiters bij het medicijn komen we er niet.

Vergoeding door de zorgverzekeraar is in dit geval een verkeerd signaal. De verzekeraar vergoedt het, dus het zal wel meevallen met de risico's, zal dan de opvatting zijn.

Al met al vragen wij de minister de volgende toezegging. Hoe kunnen wij komen tot een systeem waarin richtlijnen die door de beroepsgroep zijn opgesteld, worden nagevolgd door de voorschrijvers? Welke gevolgen zijn er vervolgens voor de voorschrijver en de vergoeding, als de richtlijn niet of onvoldoende is gevolgd? Kan de minister toezeggen dat hij de Kamer hierover schriftelijk informeert?

De heer Van Gerven (SP):

Ik vind het betoog van de heer Kuzu toch wel erg terughoudend. De inbreng van de PvdA in het schriftelijk overleg was bijzonder kritisch. Wil de heer Kuzu reageren op de volgende uitspraak van prof. Rosendaal, klinisch epidemioloog in Leiden? Het betreft het gebruik van de derde en vierde generatie anticonceptiva en de Diane-pil: als we naar onze statistieken kijken, berekenen hoeveel vrouwen deze pillen gebruiken, dan kun je uitrekenen dat er enige honderden gevallen van trombose zijn per jaar die te voorkomen zouden zijn en enige overlijdens. Wat is de reactie van de PvdA op deze uitspraak?

De heer Kuzu (PvdA):

Ik stel vast dat wij in de structuur die wij gezamenlijk hebben bedacht een instituut hebben, genaamd het CBG, dat gaat over het al dan niet toelaten van medicijnen tot de markt. Daar zit de kennis, daar zit de inhoud. Het CBG geeft op dit moment aan, zoals ook in de brief van de minister is verwoord, dat het uit de handel nemen van de derde en vierde generatie anticonceptiva dusdanige ongewenste maatschappelijke effecten heeft dat het wat ons betreft verstandiger is dat de richtlijnen die de beroepsgroep heeft vastgesteld beter worden nageleefd. De PvdA heeft aan de minister

gevraagd hoe wij dat beter kunnen doen. Daarbij gaan wij ook in op de vraag wat het betekent voor de vergoeding, als de richtlijnen niet worden nageleefd.

De voorzitter:

Er kijken een heleboel mensen met ons mee, dus ik zeg nog even dat CBG betekent College Beoordeling Geneesmiddelen.

De heer Van Gerven (SP):

Ik constateer dat de PvdA in ieder geval niet het voorzorgsprincipe wil hanteren. Prof. Rosendaal was er heel duidelijk over wat het effect is als wij die middelen op de markt houden. Er zijn alternatieven; wetenschappelijk bewijs is allang geleverd. Waarom volgt de PvdA dan toch niet het beleid dat bijvoorbeeld in Frankrijk wordt gevolgd, waar de autoriteiten voornemens zijn het wel uit de handel te nemen. Zij nemen een veel verdergaand standpunt in dan het College Beoordeling Geneesmiddelen, dat eigenlijk al vijftien jaar had kunnen weten wat nu ineens zo pregnant naar buiten is gekomen.

De heer Kuzu (PvdA):

Het is van belang dat wij niet naar een uitgevoerd onderzoek alleen kijken, maar naar het totale scala aan onderzoeken. Ik constateer dan ook dat op dit moment een onderzoek in Europa gaande is, waarvan de minister in haar brief heeft aangegeven dat zij daaraan zal meewerken en de uitkomsten ervan zal delen met de Kamer. Dat is het moment dat wij het totale scala kunnen overzien op basis waarvan het CBG kan bekijken of wij de pillen op de markt moeten houden.

Minister Schippers:

Voorzitter. Ik vind het belangrijk om een ding te markeren. Ik hoor de heer Van Gerven nu weer zeggen dat men in Frankrijk voornemens is om het van de markt te halen, maar het is in geen enkel Europees land van de markt gehaald. Wij hebben een Europees systeem waarin de Europese colleges ter beoordeling van de geneesmiddelen nu gezamenlijk een onderzoek doen. Die uitkomsten komen in mei. Dan nemen de gezamenlijke CBG's het besluit of het op de markt blijft.

Daarmee kom ik bij de beoordeling van de moties. Daarin wordt iets gevraagd wat niet binnen mijn bevoegdheid ligt. Het ligt namelijk binnen de bevoegdheid van het CBG. De moties zijn onuitvoerbaar en dus ontraad ik beide.

De heer Van Gerven (SP):

Ik moet constateren dat de minister zowel de afgelopen dagen als in dit debat niet inhoudelijk is ingegaan op mijn argumentatie. Wij dienen de motie in vanuit het voorzorgsprincipe. Is het niet verstandig om pillen die meer kans op trombose geven en potentieel tot sterfgevallen kunnen leiden, uit de markt te halen omdat er betere alternatieven zijn? Ik haal dan maar even het British Medical Journal van 7 maart aan, waarin glashelder staat dat het onderzoek dat Europa wil doen overbodig is omdat al vijftien jaar vaststaat wat de werking van die pillen is. Dus laten we die pillen gewoon uit de markt halen, temeer omdat nog 700.000 vrouwen deze medicijnen gebruiken die overbodig en inferieur zijn. Wil de minister daar eens op ingaan?

Minister Schippers:

Ik ben daar uitgebreid op ingegaan in het vragenuurtje. Ik ben er uitgebreid op ingegaan in een deugdelijke en degelijke brief die ik de Kamer net heb doen toekomen. Daarin ben ik inhoudelijk alle argumenten nagelopen. Ook ben ik daarin ingegaan op de vraag wat er gebeurt als je die pil uit de markt haalt. Je krijgt dan zwangerschappen en zwangerschappen geven een nog veel grotere kans op trombose. Ik ga al die argumenten niet steeds herhalen omdat u steeds dezelfde vragen aan mij stelt. Ik kan niet anders dan ze beantwoorden zoals ik inmiddels al drie keer heb gedaan. Daarbij geldt ook nog eens dat we hier de wet met z'n allen hebben gemaakt, waarin de bevoegdheden van de minister vastliggen maar ook de bevoegdheden elders. U doet net alsof ik zomaar medicijnen uit de markt kan halen. Nou, gelukkig niet, zou ik willen zeggen. Daar hebben we een college van deskundigen voor ingesteld dat echt verstand heeft van die pillen, in tegenstelling tot politici die daar geen verstand van hebben. Die deskundigen hebben er voor

doorgeleerd en zij bepalen welke medicijnen we uit de markt halen en zij kijken naar de risico's van de medicijnen en de balans daarbij. Zij hebben ook contacten met hun collega's in het buitenland. Dus het even uit de markt halen van medicijnen omdat de SP dat wil: zo hebben we dat niet geregeld in dit land. En als u het anders wilt regelen, zal u toch echt een initiatiefwetsvoorstel moeten maken. Ik vind hoe we het nu geregeld hebben, deugdelijk. We gaan zorgvuldig te werk. We moeten dus niet op basis van actualiteiten die niet goed zijn doorgrond en waarbij niet goed is gekeken naar oorzaak en gevolg, zomaar medicijnen uit de markt halen met alle gevolgen van dien. Dat heb ik u uitgebreid uiteengezet in de tien pagina's lange brief.

De voorzitter:

Ik heb niet de indruk dat u tot elkaar komt. Dus nog een korte vraag, mijnheer Van Gerven.

De heer Van Gerven (SP):

De feiten zijn allang bekend. De minister verschuilt zich nu achter een onderzoek dat in Europa moet plaatsvinden, maar 700.000 vrouwen gebruiken pillen die inferieur zijn terwijl er betere alternatieven zijn. Het zou de minister sieren als zij zo snel als maar kan daar werk van maakte. Het is ook niet de SP of de heer Van Gerven die dat zegt, nee, het zijn de wetenschappers die dat zeggen. Het is ook het Nederlands Huisartsen Genootschap dat dit al begin deze eeuw zei. Ik noem verder prof. Helmerhorst en prof. Rosendaal die dat nu een- en andermaal zeggen. Dus haal die pillen uit de markt, want ze zijn overbodig en inferieur.

En dat verhaal over die zwangerschap is niet aan de orde. Als we dat zouden volgen zouden die pillen namelijk nooit uit de markt gehaald kunnen worden. Stel dat men over drie maanden wel tot dat inzicht zou komen, dan moet die omschakeling nog steeds plaatsvinden. Het moet verstandig en zorgvuldig gebeuren, maar we moeten er wel direct mee beginnen.

Minister Schippers:

Als dat dan zou gebeuren, zou dat zijn op basis van deugdelijke argumentatie en op basis van goed onderzoek dat duidelijk maakt of er al dan niet een verband is. U weet zelf dat heel veel van de meldingen teruggaan tot 1987, waarbij het toch wel heel moeilijk is om aan te tonen waar de relatie ligt. Ik heb overigens wel wat gedaan. Ik heb gezegd dat er geen nieuwe voorschriften mogen plaatsvinden. Dat is mij namelijk geadviseerd door het CBG; daar vertouw ik dus ook op. Dat wil dus zeggen dat je geen nieuwe meisjes die pil voorschrijft. Dat is anders dan voor de meisjes die deze pil al slikken, omdat we allemaal weten dat de kans op trombose het grootst is in de eerste periode dat je die pil slikt en dat die kans drastisch afneemt in de latere periode dat je die pil slikt.

Als je die meisjes dus aan een andere pil zet, kan dat nog weleens gevolgen hebben die groter zijn dan het risico dat ze nu lopen. Laten wij de colleges die wij hebben ingericht, waar de beste mensen van dit land bij elkaar zitten die de meeste kennis van dit soort zaken hebben, die zich goed laten informeren en goed onderzoek doen, hun werk laten doen en niet denken dat wij het als politiek beter weten. Daarnaast geldt nog steeds dat dit niet mijn bevoegdheid is. Dat vind ik ook relevant. Valt dit onder mijn bevoegdheid? Nee, dus ik kan er ook weinig mee. Ik houd het er dus toch bij dat deze motie onuitvoerbaar is en dus moet worden ontraden.

Voorzitter. De heer Kuzu heeft mij een aantal vragen gesteld. Zijn eerste vraag was of ik de Kamer schriftelijk kan berichten over de wijze waarop ik ga bevorderen dat richtlijnen echt worden nageleefd door voorschrijvers en dat niet-naleving gevolgen heeft voor voorschrijvers en voor de vergoeding. Ik vind overigens dat wij dat in zijn algemeenheid veel strakker zouden moeten doen, want dan hebben wij een betere gezondheidszorg. Ik zal de Kamer hierover een brief sturen, waarin ik het misschien ook iets breder zal trekken. Ik kan nu al zeggen dat ik hierover ook in overleg zal treden met de organisatie van beroepsbeoefenaren. De tweede vraag van de heer Kuzu was of ik de uitkomsten van een gesprek met de voorschrijvers over Diane-35, de derde- en vierdegeneratiepil, aan de Tweede Kamer wil doen toekomen. Dat wil ik doen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter:

Ik dank de minister voor de gegeven antwoorden. Over de ingediende moties wordt later gestemd.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Voorzitter: Van Miltenburg

Curatele, beschermingsbewind en mentorschap

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van enige bepalingen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek inzake curatele, onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen en mentorschap ten behoeve van meerderjarigen en enige andere bepalingen (Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap) (33054).

De voorzitter:

Ik heet de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie van harte welkom, en ook de mensen op de publieke tribune, de mensen die op een andere manier dit debat volgen en natuurlijk de Tweede Kamerleden die straks het woord gaan voeren in dit debat. Ik geef daartoe als eerste spreker het woord aan de heer De Wit van de SP.

De algemene beraadslaging wordt geopend.

De heer De Wit (SP):

Voorzitter. Het wetsvoorstel waar wij vandaag over spreken is naar de mening van de SP-fractie op goede uitgangspunten gebaseerd, zoals de bevordering van de betrokkenheid van personen in de directe omgeving van degenen die onder curatele, bewind of mentorschap worden gesteld, zoals het uitgangspunt dat de maatregel passend moet zijn, de zelfredzaamheid waar mogelijk moet bevorderen en niet verder gaat dan noodzakelijk, en zoals, vooral ook, het bevorderen van de kwaliteit van de wettelijk vertegenwoordigers, te weten de curator, de bewindvoerder en de mentor. De SP-fractie vindt het erg belangrijk dat deze kwaliteit toeneemt. Het is ook goed dat het toezicht wordt verbeterd. Dat is hard nodig. Ik roep in herinnering de uitzending van Zembla uit 2008, getiteld De bewindvoerdersbende. Daaruit bleek -- en ik druk mij zachtjes uit -- dat in sommige gevallen bewindvoerders niet te vertrouwen waren, er een potje van maakten en een financiële warboel veroorzaakten met zelfs faillissementen tot gevolg. In antwoord op mijn Kamervragen uit 2008 werden al scherper toezicht op en kwaliteitseisen aan curatoren en bewindvoerders toegezegd. Het heeft lang geduurd, we schrijven inmiddels 2013, maar eindelijk bespreken we dan, in ieder geval vandaag, dit wetsvoorstel.

Een aantal aspecten zal ik vandaag onbesproken laten, omdat ik het ermee eens ben en/of omdat deze al voldoende uitbediscussieerd zijn in de schriftelijke voorbereiding. Zowel de eerste als de tweede nota van wijziging bevat namelijk nog enkele verbeteringen, zo stel ik vast. Voorbeelden hiervan zijn de regel dat de kwaliteitseisen voortaan gaan gelden voor curatoren, bewindvoerders en mentoren die drie of meer personen onder hun hoede hebben en niet pas vanaf tien of meer personen, zoals aanvankelijk voorgesteld, en het instellen van een centraal curatele- en bewindregister waarin niet meer gegevens worden opgenomen dan noodzakelijk. In het vervolg van mijn bijdrage zal ik ingaan op de navolgende punten: de kwaliteitseisen, het toezicht, de beloning, het levenstestament en de betrokkenheid van personen in de directe omgeving, zoals kinderen. Ten slotte ga ik nog in op enkele losse punten.

Als eerste kom ik te spreken over de kwaliteitseisen. Ik vind het een grote verbetering dat we nu overgaan tot het stellen van kwaliteitseisen aan professionele curatoren,

beschermingsbewindvoerders en mentoren. Aanvankelijk werd voorgesteld om alles bij Algemene Maatregel van Bestuur te regelen, maar een deel, zoals de accountantsverklaring, wordt nu gelukkig toch in de wet geregeld; zie de tweede nota van wijziging. Zoals gezegd, wordt echter niet alles in de wet geregeld. Zo moet een curator verklaren dat hij zich aan de kwaliteitseisen zal houden die nog steeds bij Algemene Maatregel van Bestuur worden geregeld. Belangrijke zaken als eisen aan de bedrijfsvoering, opleidingseisen en werving en begeleiding van het toezicht op de personen die vertegenwoordigd worden, staan nog steeds in de Algemene Maatregel van Bestuur.

Ik snap op zichzelf wel dat niet alles in de wet geregeld kan worden, maar wat zijn concreet de belangrijkste kwaliteitseisen om fraude en misbruik te voorkomen? Hoe zorgen we zo goed mogelijk voor een kwalitatief goede vertegenwoordiging? Ik lees dat de regering voorstelt om voor de curator en de mentor een minimale contactfrequentie -- je zou kunnen zeggen: gewoon het contact tussen beiden -- vast te stellen van eenmaal per twee maanden. Dat vind ik niet erg vaak. Mijn vraag aan de staatssecretaris is, of het niet beter zou zijn om dit eenmaal per maand te doen. Ook heeft het mij verbaasd dat er voor de bewindvoerder in het geheel geen minimumcontactfrequentie is opgenomen. Waarom vindt de regering dat niet nodig? Een jaarlijks contact is toch niet voldoende?

De SP-fractie heeft aandacht gevraagd voor haar standpunt dat zorginstellingen nooit bewindschap of mentorschap zouden mogen uitoefenen over hun eigen bewoners en bewoners van andere locaties van dezelfde rechtspersoon. Daarnaast vindt de SP-fractie dat het mentorschap of bewind nooit mag worden gevoerd door mensen die in dienst zijn van de zorgaanbieder bij wie de zorgbehoevende verblijft. Die constructie vergroot namelijk het risico op misbruik. Voor alle volledigheid vraag ik de staatssecretaris of dit nu inderdaad is uitgesloten.

Ook werp ik de vraag op of professionele bewindvoerders niet van hbo-niveau zouden moeten zijn, zoals de Branchevereniging van Professionele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders (BPBI) voorstelt. Ik kan mij daar namelijk wel iets bij voorstellen. Zo ja, moet dit dan niet in de kwaliteitseisen worden opgenomen?

Ik ga nu in op het toezicht. Een van de belangrijkste vragen daarbij is: wie gaat er toezien op de nieuwe kwaliteitseisen die we stellen aan curatoren, bewindvoerders en mentoren? Hoe is het toezicht geregeld? Wie controleert hen? De rechter heeft hierin van oudsher een belangrijke taak en dat verandert niet. Mijn grote zorg is echter dat rechters onvoldoende tijd hebben om deze taak zorgvuldig uit te voeren. Hoewel dit signaal niet nieuw is, hebben rechters, zoals we allemaal weten, recentelijk in groten getale aan de bel getrokken omdat de werkdruk te hoog wordt. Door de bezuinigingen wordt het er alleen maar erger op. Hoe ziet de staatssecretaris dit? Hij schrijft namelijk in de nota naar aanleiding van het verslag: "Ik ga ervan uit dat rechters voldoende tijd krijgen, hebben en maken om hun toezichthoudende taken uit te oefenen." De staatssecretaris gaat daar dus van uit, maar ik plaats er vraagtekens bij. Ik vind het namelijk wel erg gemakkelijk om daarvan uit te gaan. Gebeurt het ook in de praktijk? Dat is de vraag. Hoe ziet de staatssecretaris dat?

Ook de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak heeft erop gewezen dat het voor een rechter moeilijk is om zich een oordeel te vormen over de geschiktheid van een potentiële bewindvoerder, curator of mentor. Welke middelen heeft de rechter hiertoe? Alleen de eis van een verklaring omtrent het gedrag zegt niets over de actuele situatie wanneer een rechter iets moet beoordelen. Kortom, ik ben op zoek naar voldoende tijd en mogelijkheden voor de rechter om ook de controle op de nieuwe kwaliteit voldoende inhoud te geven. Graag hoor ik ook hierop de visie van de staatssecretaris.

Wat gebeurt er eigenlijk met malafide bewindvoerders, die niet aan de eisen voldoen of zelfs overduidelijk in de fout zijn gegaan? Worden deze mensen aangepakt? Is er daarvoor voldoende

capaciteit, bijvoorbeeld bij de FIOD? Ook wil ik graag weten hoe we kunnen voorkomen dat een slechte bewindvoerder zijn praktijken gewoon voortzet. Hij kan namelijk nog een keer benoemd worden. Ik ben door de antwoorden van de staatssecretaris niet geheel gerustgesteld. Dat er tekorten zijn bij het OM en de FIOD is al langer een grote zorg van mijn fractie. Ook komt de regering hierop met het antwoord dat een verklaring omtrent het gedrag wordt gevraagd. Maar die kan slechts een rol spelen bij nieuwe benoemingen en niet bij bestaande gevallen. Hoe ziet de staatssecretaris dit?

In het voorstel wordt de curator, bewindvoerder of mentor verplicht om iedere vijf jaar een periodieke evaluatie aan de kantonrechter te verstrekken, om te beoordelen of de beschermingsmaatregel nog noodzakelijk is of opgeheven moet worden. Ik heb mij afgevraagd of die periode van vijf jaar niet wat lang is. De kantonrechter kan daarvan afwijken. Zie artikel 385 lid 2. Maar als dit niet is gebeurd, dus als de kantonrechter geen andere termijn heeft vastgesteld, kan dan bij onverwachte vooruitgang alsnog tussentijds beoordeeld worden of continuering van de maatregel nog noodzakelijk is?

Mijn volgende punt betreft de beloning. Mijn fractie krijgt signalen van bewindvoerders die het onterecht vinden dat bewindvoerders die lid zijn van de BPBI een hogere beloning krijgen. Begrijp ik goed dat dit onderscheid met dit wetsvoorstel van de baan is, omdat alle benoemde professionele bewindvoerders geacht worden aan de kwaliteitseisen te voldoen? Lidmaatschap van een branchevereniging zou dan geen rol meer spelen. Mijn fractie heeft de vraag opgeworpen of de staatssecretaris de mening deelt dat van goede bewindvoering geen sprake kan zijn zolang er geen sprake is van adequate beloning.

De staatssecretaris is het daarmee eens, zegt hij, maar de bezorgdheid van ondermeer de BPBI is daarmee niet weggenomen. Zij is erg teleurgesteld over de tarieven zoals voorgesteld voor 2013. De kwaliteit staat onder druk en daar komt nog bij dat er kwaliteitseisen gaan gelden. Dat is terecht. Om de kwaliteit te waarborgen, is het goed dat er kwaliteitseisen gesteld worden; dat heb ik al eerder gezegd. De vertegenwoordigers moeten echter wel zelf de kosten betalen die deze kwaliteitseisen met zich meebrengen. Daar moet met de beloning wel rekening mee worden gehouden. Graag hoor ik de mening van de staatssecretaris op dit punt.

De SP-fractie maakt zich verder grote zorgen over die beloning. Wie moet de curatele, het beschermingsbewind of het mentorschap betalen, met name als het over mensen met een laag inkomen gaat? Ik denk aan mensen die in de bijstand zitten. Voor hen kan dit problemen opleveren. De staatssecretaris verwijst naar de mogelijkheid van bijzondere bijstand, terwijl we zien dat die gigantisch onder druk staat in de gemeenten. De staatssecretaris wil niet de garantie geven dat iemand die meerderjarigenbescherming nodig heeft, zoals bewind, dat ook krijgt, omdat niet hij maar de gemeente daarover gaat. Volgens mij hebben we hier toch een probleem bij de hand. Ik hoor graag van de staatssecretaris hoe hij dit nu ziet. Mijn fractie heeft in navolging van de organisatie Mentorschap Netwerk Nederland in de schriftelijke ronde de suggestie gedaan om onderzoek te doen naar een alternatieve financieringssysteem om dit probleem te beteugelen, bijvoorbeeld met een collectieve financiering analoog aan de gefinancierde rechtsbijstand. Zo hebben we wél de garantie dat mensen die bescherming nodig hebben, die ook daadwerkelijk krijgen. Graag krijg ik hierop een reactie van de staatssecretaris.

Ik heb een vraag gesteld over het zogenoemde "levenstestament". Dat is het document waarin mensen nog bij leven hun wensen vastleggen voor het geval zij daar later niet meer toe in staat zijn. Dit idee is ontwikkeld vanuit de Vereniging van Estate Planners in het Notariaat (EPN). De regering stelt in de toelichting dat dit niet nodig is. De normale volmachten eindigen namelijk niet altijd wanneer de betrokkene wilsonbekwaam wordt. Maar in veel andere landen heeft men de mogelijkheid van het levenstestament al wel in de wet staan. Een wettelijke basis zou mogelijk

meer zekerheid en duidelijkheid bieden. In de nota naar aanleiding van het verslag staat dat het kabinet de beslissing over het levenstestament overlaat aan een volgend kabinet. Dat schreef het vorige kabinet. Dus hoe staat het er nu voor? Wat is het standpunt van het nieuwe kabinet? Wat is de reactie van de nieuwe staatssecretaris op het onderbouwde voorstel van de EPN?

Dan kom ik op de betrokkenheid van familie. Ik wil twee voorbeelden aanhalen. Wij hebben een brief ontvangen van een mevrouw. Zij heeft onenigheid met haar zus, die overspannen is, omdat haar zus wil dat haar moeder onder mentorschap wordt geplaatst. Dat is volgens deze mevrouw nergens voor nodig omdat de andere drie kinderen prima voor moeder kunnen zorgen. De rechter gaat in dat geval uit van onenigheid tussen kinderen, waardoor mentorschap per definitie noodzakelijk is. De mevrouw die mij schreef, stelt terecht dat het nooit de bedoeling kan zijn dat een aanvraag tot mentorschap dient als wapen in de strijd tussen kinderen. Mijn vraag aan de staatssecretaris is welke mogelijkheden een rechter heeft om een dergelijk verzoek niet te honoreren, niet-ontvankelijk te verklaren of niet in behandeling te nemen. Het kan immers niet de bedoeling zijn dat dergelijke verzoeken standaard worden toegewezen indien er sprake is van onenigheid tussen kinderen, zoals nu de praktijk lijkt te zijn. Dat is het eerste voorbeeld.

Mijn tweede voorbeeld illustreert dat het omgekeerde ook voorkomt. Zo heb ik ook een brief ontvangen over onenigheid tussen twee zussen, waarbij degene die bewindvoerder wenst te worden daar nu al zelf financieel van loopt te profiteren, door haar rekeningen te betalen van de rekening van haar demente vader. De andere zus wil een onafhankelijke bewindvoerder, maar dit wordt geblokkeerd. De toestemming van beide kinderen is immers nodig.

Kan de staatssecretaris daarop reageren? Hoe moet een rechter naar zijn mening in dit soort zaken oordelen? Wordt aan dit soort problemen met dit wetsvoorstel een einde gemaakt?

Ik heb nog enkele punten. Mijn fractie heeft een vraag opgeworpen over de aansluiting met de jeugdzorg. Bij sommige jongeren die bijna achttien zijn, weet je al van tevoren dat dit tot problemen zal leiden. Het is dan ook goed dat iemand meerderjarigenbescherming kan aanvragen, terwijl die persoon nog net minderjarig is. Dat gebeurt echter heel weinig, weet ik uit de praktijk. In hoeverre zijn de daarvoor verantwoordelijke instanties, zoals de William Schrikker Groep, de Bureaus Jeugdzorg en de gemeenten, op de hoogte van deze mogelijkheid? In hoeverre maken zij hiervan nu en straks bij de stelselwijziging, wanneer alles versnipperd wordt, gebruik? Hoe gaat de staatssecretaris daarvoor zorgen? Graag krijg ik zijn reactie hierop.

Ik heb een vraag over de verhouding tussen schuldhulp, bewind en de WSNP. Wat gebeurt er indien er sprake is van samenloop tussen schuldhulpverlening, bewind en de WSNP? Hoeveel hulpverleners heeft iemand op dat moment? Iemand kan zowel een schuldhulpverlener als een beschermingsbewindvoerder hebben, maar ook de combinatie van een beschermingsbewindvoerder en een WSNP-bewindvoerder is mogelijk. Leidt dit niet tot problemen tussen de verschillende betrokken hulpverleners? Is dit niet verwarrend voor de betrokkenen? Zijn er waarborgen, zodat de verschillende procedures en doelstellingen elkaar niet bijten?

Ten slotte maak ik een opmerking over de tekst. Het is weliswaar vrij laat, maar ik wil dit toch nog even voorhouden aan de staatssecretaris. Het gaat daarbij om de formulering van de artikelen 385 lid 1, 448 lid 2 en 461 lid 2. De tekst is volgens mij niet helder geformuleerd. Daar staat dat de curator en dus ook de bewindvoerder en de mentor ontslagen kunnen worden. In de tekst staat dat dit ontslag mogelijk is hetzij op eigen verzoek, hetzij wegens gewichtige redenen of omdat hij niet meer voldoet aan de eisen die aan het curatorschap enzovoorts worden gesteld. Steeds staat er in die artikelen pal achter een komma: zulks op verzoek van de medecurator, medebewindvoerder enzovoorts of van degene die gerechtigd is curatele te verzoeken of ambtshalve. Waarop heeft deze laatste zin betrekking? Heeft die zin betrekking op het ontslag? Moet deze dus direct gekoppeld

worden aan de zin dat iemand niet meer voldoet aan de eisen? Of staat hier eigenlijk hetzelfde als in de eerste zin, namelijk dat geformuleerd wordt wie een verzoek tot ontslag kan doen? Naar mijn idee is dit onduidelijk. Het is dubbel of in ieder geval onderhelder geformuleerd. Ik verzoek de staatssecretaris, zij het in een laat stadium, om daarnaar te kijken en zijn reactie daarop te geven.

De heer **Oskam** (CDA):

Voorzitter. De CDA-fractie verwelkomt de met dit wetsvoorstel te realiseren aanvullingen en wijzigingen voor de regels omtrent curatele, beschermingsbewind en mentorschap. Door de benoeming van een wettelijk vertegenwoordiger worden de belangen van kwetsbare mensen die niet goed in staat zijn om voor zichzelf op te komen, behartigd en beschermd. Door deze wetswijziging samen met de onderliggende regelgeving worden de eisen aangescherpt en ontstaan er mogelijkheden voor meer kwaliteit bij curatele, bewindvoering en mentorschap. Dat was ook nodig -- de heer De Wit heeft dit net al gezegd -- want er ging in het verleden te veel fout, hetgeen ook een aantal keren tot Kamervragen heeft geleid. Wij zijn met name content met de inzet om de rol van personen in de nabije omgeving van de betrokkene te verstevigen. Verder zijn wij tevreden met de rol van de rechter inzake de benoeming van vertegenwoordigers en de daarbij gestelde kwaliteitseisen, met het toezicht op de aangestelde vertegenwoordigers en met de klachtenregeling. Dit alles biedt naar ons gevoel de nodige zorgvuldigheidswaarborgen.

Op hetgeen wij in het verslag bij het wetsvoorstel hebben ingebracht, is afdoende gereageerd. Wij hebben wel nog een paar nadere vragen en opmerkingen.

Wij hebben geconstateerd dat er uiteindelijk voor is gekozen dat het centraal register door eenieder kosteloos is in te zien. Waarom is gekozen voor een algemene toegankelijkheid van het register en niet voor bijvoorbeeld een inzage-recht voor een beperkt aantal beroepsbeoefenaren?

Zaakwaarneming voorafgaand aan de benoeming tot mentor is mogelijk. Gesteld wordt dat de kosten, gemaakt voorafgaand aan die benoeming, voor eigen rekening komen. Heeft de zaakwaarnemer in de uitoefening van een bedrijf of beroep gehandeld en voorafgaande kosten gemaakt, dan heeft hij recht op een vergoeding. Waarom bestaat in het ene geval geen en in het andere geval wel recht op vergoeding?

Wat betreft de continuïteit van de personen die de taken van de rechtspersoon als vertegenwoordiger uitoefenen, hebben wij met tevredenheid geconstateerd dat in het besluit over kwaliteitseisen wordt geregeld dat er telkens sprake zal zijn van één vast aanspreekpunt voor iedere betrokkene. Dat geeft in ieder geval duidelijkheid. Ook is het goed dat er bij het stellen van kwaliteitseisen aan rechtspersonen die mentor zijn, uiteindelijk is gekozen voor een norm van drie in plaats van tien personen die zij vertegenwoordigen. De wet hanteert als uitgangspunt dat de rechter bij de benoeming de uitdrukkelijke voorkeur van de betrokkenen volgt, tenzij er gegronde redenen zijn die zich tegen een zodanige benoeming verzetten. Die voorkeur mondt meestal uit in benoeming van een naast familielid. Als dat niet wordt gevonden, kan een buitenstaander worden benoemd. Gesteld wordt dat bij het vinden van de vertegenwoordiger bij de meeste verzoeken tot instelling van een beschermingsmaatregel een kandidaat-curator, -bewindvoerder of -mentor voor benoeming wordt voorgedragen en dat het wetsvoorstel voor zowel professionele als vrijwillige mentoren een kader biedt. De Branchevereniging van Personele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders (BPBI) en Mentorschap Netwerk Nederland (MNN) zijn bezig om een platform te ontwikkelen voor vertegenwoordigers uit de familiekring. Ook dat juichen wij toe. Dat leidt in elk geval tot kennisdeling en tot meer kwaliteit. De staatssecretaris was met die belangenverenigingen in overleg en de vraag is wat er uit dat overleg is gekomen.

Ik heb ook enkele vragen over de buitenstaanders en de vrijwilligers. Komen alleen vrijwilligers die deel uitmaken van de pool van negentien regionale stichtingen voor mentorschap die onder auspiciën van MNN actief zijn, in aanmerking voor een vrijwillig mentorschap? Of komen ook

vrijwilligers van daarbuiten in aanmerking? Wat is het oordeel van de staatssecretaris over de suggestie van het amendement dat de heer Recourt zal indienen om in artikel 452 van het vierde lid expliciet een bepaling op te nemen dat, als niemand vanuit de directe naaste omgeving of verwantschap van de betrokkene kan worden benoemd, iemand zal worden benoemd die bereid is om als vrijwilliger het mentorschap uit te oefenen? Wij begrijpen hieruit dat het via dit amendement mogelijk wordt om zonder extra kosten de overlegfrequentie tussen de mentor en de cliënt op minimaal één keer per maand te brengen, een wens die vooral bij Mentorschap Netwerk Nederland leeft en vermoedelijk ook wel bij degenen die onder curatele of onder mentorschap zijn gesteld.

Wij zijn content dat in de antwoorden van 27 februari jongstleden op onze schriftelijke Kamervragen door minister Dijsselbloem is aangegeven dat curatoren en bewindvoerders die zijn aangesteld door de rechtbank, geen vergunning nodig hebben voor het openen van een betaal- of spaarrekening voor hun cliënten. Er zou nog een gesprek plaatsvinden met de AFM over mogelijke situaties waarin op grond van de Wet op het financieel toezicht een vergunning tot bemiddeling nodig wordt geacht en handhaving van de vergunningsplicht om uiteenlopende redenen niet langer wenselijk is. Wat is er uit dat overleg gekomen? Als de staatssecretaris dit niet weet, zal ik het weer aan de minister van Financiën vragen.

Wel komt als een duveltje uit een doosje dat er wel een vergunning nodig zou zijn voor de verzekeringsplicht. Wij hebben gehoord dat de AFM dit wil. Zij vindt dat een bewindvoerder die een verzekering afsluit voor zijn cliënt, daarvoor een vergunning moet aanvragen. Dat maakt het werken heel lastig en onnodig duur. De bewindvoerder is de wettelijke vertegenwoordiger van een cliënt. Hij is door de rechter aangewezen. Bij de intake komen allerhande zaken aan de orde die nodig zijn om het bewind een goede start te laten maken. Daarbij hoort in voorkomende gevallen ook dat je een verzekering moet afsluiten. Als de bewindvoerder zo'n verzekering niet afsluit, doet hij misschien zijn werk niet goed en zou hij terecht van de rechter het verwijt kunnen krijgen dat hij geen goede bewindvoerder is geweest, als hiervan problemen komen.

Wat mij betreft horen deze taken tot de primaire bewindvoerderstaken. Dat uitgangspunt lijkt te worden bevestigd door het feit dat aan artikel 441, eerste lid de zin is toegevoegd die luidt: "De bewindvoerder kan voorts voor de rechthebbende alle handelingen verrichten die aan een goed bewind bijdragen." Hiermee wordt de positie van de bewindvoerder als wettelijk vertegenwoordiger bevestigd en nog eens onderstreept. Dat lijkt de CDA-fractie een terechte aanvulling; vandaar de vraag hoe het zit met de vergunningen. Het lijkt ons onlogisch dat je bij verzekeringen ook weer een vergunning moet aanvragen.

Als het afsluiten van een verzekering door een bewindvoerder toch onder de vergunningplicht van de AFM valt, is in principe via een omweg elke bewindvoerder vergunningplichtig. Daarmee schiet je je doel voorbij. Dat vinden wij merkwaardig en draagt niet bij aan de verlichting van de procedure maar leidt wel tot een verhoging van de lasten. Ik heb inmiddels aanvullende schriftelijke vragen geformuleerd voor de minister van Financiën, maar ik hoop dat de staatssecretaris ons ter plekke duidelijkheid kan verschaffen. Dat helpt alleen maar aan dit debat.

Ik sprak zojuist over artikel 441, lid 1. Voor zover wij hebben kunnen nagaan is voor de curator een soortgelijke bepaling niet opgenomen. Klopt dat? Indien ja, zou zo'n bepaling niet ook opgenomen moeten worden?

Wij hebben begrepen dat het steeds vaker voorkomt dat de rechter verlangt dat de rekening en verantwoording door de cliënt wordt ondertekend. Dat zou ertoe kunnen leiden dat de rechter qua controle minder aandacht besteedt aan de rekening en verantwoording omdat hij denkt: het is toch getekend door degene die onder bewind is gesteld. Het lijkt ons echter geen goede zaak. We hebben begrip voor de werkdruk bij de rechters, maar volgens ons komt dit de kwaliteit niet ten goede. De

gewijzigde opstelling bij de rechtbank zou met name betrekking hebben op de doelgroep schuldenbewind, die over het algemeen wel tot ondertekening voor akkoord in staat is. Verder zou de zelfredzaamheid van de cliënt, waar de nieuwe wetgeving van uitgaat, een rol spelen. Het is echter maar zeer de vraag wanneer een cliënt in staat kan worden geacht zo'n rekening en verantwoording goed te doorgronden en de waarde ervan goed in te schatten. Ik onderstreep nogmaals dat de bewindvoerder niet voor niets de wettelijke vertegenwoordiger is. Ons lijkt de medeondertekening door de cliënt van zeer beperkte waarde en ook een risico voor de controle door de rechtbank.

Ik wijs de staatssecretaris erop dat het aantal uitgesproken bewinden nog steeds toeneemt, dus het wordt alleen maar problematischer. De vraag is of de rechters dat allemaal aankunnen, en of er niet toch eens zou moeten worden gekeken naar een rol op dit terrein voor bijvoorbeeld het Bureau Financieel Toezicht. Ik hoor graag het oordeel van de staatssecretaris hierover.

De zelfredzaamheid van de cliënt is het uitgangspunt. De maatregel onder bewind moet niet langer duren dan nodig is. Hoe gaat de rechter dat in de praktijk toetsen?

Collega De Wit zei net al dat de kwaliteit afhangt van de opleiding. We hebben begrepen dat van de curator of bewindvoerder in opleiding mbo-4-niveau wordt gevraagd. Later is aan het conceptbesluit toegevoegd dat bij "bewinden uitgesproken vanwege verkwisting of problematische schulden" hbo-niveau wordt verlangd. Uit werkbezoeken is mij gebleken dat de problematiek niet alleen ingewikkeld is maar vaak ook zeer breed van aard. De vraag is eigenlijk of een curator niet van alle ingewikkelde markten thuis zou moeten zijn. Is niet over de volle breedte hbo-niveau gewenst? Ik denk dat daar wel een meerderheid voor is. Kan de staatssecretaris toezeggen dat hij bij de verdere uitwerking van de regelgeving nog overleg voert met de betrokkenen over het aspect van de opleiding?

Een groot deel van de aanvullende kwaliteitseisen wordt dit jaar nader uitgewerkt in het Besluit kwaliteitseisen. Daarbij komt ook nog een vanwege de minister vast te stellen nieuw tariefstelsel. Het is van groot belang dat de nieuwe kwaliteitseisen voor curatele bewindvoering en mentorschap in overeenstemming zijn met hedendaagse ontwikkelingen en eisen die de maatschappij stelt. Daarbij horen adequate eisen die zijn toegespitst op de kwetsbaarheid van de cliënt. De regelgeving moet ook niet leiden tot onnodige en meer administratieve lasten. Daarbij hoort een passend tariefstelsel dat enerzijds de drempel voor de cliënt zo laag mogelijk houdt en anderzijds de professionele curator of bewindvoerder in staat stelt om zijn werk te doen.

Vandaag hebben wij een brief ontvangen van de VNG en andere organisaties, waarin wordt aangegeven dat aanspraak kan worden gemaakt op de bijzondere bijstand, om de bewindvoerder te bekostigen. Vele gemeenten hebben te maken met een stijging van de kosten van de bijzondere bijstand door bewindvoering. Daarnaast wordt de vraag gesteld of het beschermingsbewind op dit moment in alle gevallen juist wordt ingezet. Men verwacht van het wetsvoorstel een grotere toeloop naar het beschermingsbewind. In hoeverre zijn er andere mogelijkheden om de crisissituatie te stabiliseren, en welke andere maatregelen zijn er die beter passen bij de ontwikkeling van de eigen kracht en zelfredzaamheid? In hoeverre zou bijvoorbeeld inkomensbeheer of schuldhulpverlening onder regie van de gemeente soelaas kunnen bieden?

In de nota van wijziging wordt geregeld dat de bewindvoerder zal worden vrijgesteld van het verbod op schuldbemiddeling.

De genoemde organisaties stellen dat beschermingsbewindvoerders geen schuldbemiddeling zouden moeten uitvoeren, omdat de Wgs de uitvoering van de schuldhulpverlening neerlegt bij de gemeenten en omdat de beschermingsbewindvoerder dan twee petten op zou hebben. De vraag is

hoe de staatssecretaris dit ziet.

Ten slotte vraag ik de staatssecretaris om de Kamer van de ontwikkelingen en de uitwerking op de hoogte te houden. Wij zijn benieuwd hoe het gaat en wij hopen dat de staatssecretaris bereid is om het te zijner tijd te evalueren.

Voorzitter, dank u wel dat ik wat extra tijd kreeg.

De voorzitter:

Bij wetgeving krijgen Kamerleden zo veel tijd als zij nodig hebben.

De heer Recourt (PvdA):

Voorzitter. Wij voeren vanavond een vrij technisch debat -- er zijn weinig interrupties -- maar het is wel een heel belangrijk debat. Wij hebben het vanavond namelijk over de meest kwetsbare mensen in Nederland. Voor hen moeten wij als Kamer en als regering goede regels maken. Vanavond bespreken wij regels rond mentoren, bewindvoerders en curatoren. Zij worden aangesteld als mensen het leven zelf niet meer goed in handen hebben, hun financiën niet meer goed kunnen regelen, kwetsbaar zijn, dementeren of de zaken tijdelijk niet meer zelf kunnen regelen.

De essentie van deze groep is dat deze mensen niet zelf meer kunnen zien of hun zaken goed behartigd worden. Daarom hebben zij immers zo'n belangenbehartiger nodig. Daarom is het zo belangrijk dat wij een wet maken die de kwaliteit van hun mentor, bewindvoerder of curator borgt, die de controle op hen goed regelt en die de mensen vertrouwen kan geven dat degene die hun zaken regelt, dat ook op een goede manier doet.

Ik denk dat het overgrote deel van al die curatoren, mentoren en bewindvoerders dat ontzettend goed doet, maar er is altijd een klein deel dat het verpest voor de rest. Denkt de staatssecretaris dat bewindvoerders, mentoren en curatoren met deze wet weer trots kunnen zijn op al hun collega's? Kortom, is er voldoende bescherming en zijn er voldoende checks-and-balances en voldoende mogelijkheden om in te grijpen ingebouwd in deze wet voor als het onverhoopt toch misgaat?

Voor betrokkenen is het belangrijk dat er sprake is van continuïteit in degene die hen ondersteunt, continuïteit in de zin dat altijd zo veel als mogelijk dezelfde persoon als vertegenwoordiger optreedt, bij voorkeur iemand uit de naaste omgeving. In het uiterste geval, als binnen de naaste omgeving van betrokkenen geen vertegenwoordiger gevonden kan worden, moet gekeken worden naar een professioneel bureau. Het is belangrijk dat er regelmatig contact is tussen de betrokkene en zijn vertegenwoordiger. De betrokkene moet inzicht krijgen in zijn financiële situatie om te leren hoe het in de toekomst anders moet, zodat hij niet weer in de problemen komt. Dit vergt tijd. Die tijd moet genomen worden om herhaling te voorkomen.

Zit het voorkomen van een volgend financieel debacle in de taakomschrijving van de bewindvoerder en de curator en zou de staatssecretaris dat wenselijk vinden? Hetzelfde geldt voor de contactmomenten die een mentor heeft met zijn cliënt. Ik heb begrepen dat een vertegenwoordiger van een professioneel bureau vaak weinig contact heeft met zijn cliënt. De wettelijke norm wordt nu eens in de twee maanden. Hoe meer contactmomenten, hoe duurder het is. Dat snap ik, gezien de financiering. Maar is dat eigenlijk wel wenselijk? Ik heb daarvoor een amendement ingediend. Daarop kom ik later terug.

Ik wil het kort hebben over de controle. Nogmaals, de curator, mentor of bewindvoerder is vaak iemand uit de omgeving en soms een professional. Professionals hebben nog een zekere controle vanuit hun beroepsgroep, maar zij moeten allemaal worden gecontroleerd door de kantonrechter. Je ziet daarbij grote verschillen in de praktijk. In Arnhem en in rechtbank Oost-Nederland is dit goed op poten gezet. Daar is buiten de juridische expertise die een rechtbank heeft, economische

expertise van mensen die in dienst zijn genomen van het heao en die snappen hoe een verantwoording eruitziet en hoe de centen werken. Zij kijken door zo'n verantwoording heen.

Is dat iets wat in het hele land gebeurt? Kunnen we ervan op aan dat het in het hele land de prioriteit en de inhoudelijke verdieping krijgt die het nodig heeft? Er zijn namelijk geluiden uit andere delen van het land, van andere rechtbanken, dat dit onderdeel er toch maar een beetje aan hangt en dat die verantwoording en die jaarrekeningen pas bekeken worden als er echt ergens een bel gaat, maar dat er niet structureel goed wordt bekeken wat er aan de hand is. Is de staatssecretaris bereid om met de Raad voor de rechtspraak in overleg te treden om die best practice in het hele land voor elkaar te krijgen?

Naar aanleiding van de schriftelijke debatten met de Kamer is er een aantal wijzigingen aangebracht. Die wijzigingen vind ik erg goed. Ik noem een drietal. De kring van instellingen die een beschermingsmaatregel kunnen verzoeken, wordt uitgebreid met instellingen die zorg verlenen op grond van de Zorgverzekeringswet. Een medewerker van een instelling kan niet als vertegenwoordiger van een cliënt van die instelling optreden. Dat is een belangrijke wijziging. Niet-familieleden moeten voldoen aan kwaliteitseisen als zij drie of meer personen onder zich hebben. Dat was eerder een hoger aantal. Ik ben daar blij mee.

Het volgende is meer toegespitst op het mentorschap. Ik heb daar twee amendementen over ingediend. Het eerste amendement regelt dat een andere vrijwilliger kan worden aangewezen door de kantonrechter als er geen mentor gevonden kan worden binnen de familie. Nu is het als volgt. Er wordt een voorstel ingediend bij de kantonrechter om een familielid of iemand uit de naaste omgeving aan te wijzen als mentor. Als dat voorstel er niet is, grijpt de kantonrechter naar het lijstje met professionele mentoren. We hebben het Mentorschap Netwerk Nederland, die voldoende vrijwilligers heeft om een andere vrijwilliger in te laten springen als er geen mentor is uit de directe familie. De kern van het mentorschap zit hem er juist in dat het zo dicht mogelijk bij mensen moet worden georganiseerd, maar praktisch gezien is het grote voordeel vooral dat de vrijwilliger er meer tijd aan kan besteden. Hij kan dat meer dan eens in de twee maanden. Misschien kan goed gekeken worden naar de culturele achtergronden. Een goede matching is zo beter mogelijk.

Met mijn amendement probeer ik mogelijk te maken dat de rechter niet direct een professionele mentor aanwijst als er niemand is uit de omgeving, maar toch een vrijwilliger. Als die er niet is, dan kan altijd in laatste instantie een professionele mentor worden aangewezen. Dat gebeurt zonder tijdsverlies, want in de toekomst hebben die tien of elf gerechten een lijst van Mentorschap Netwerk Nederland waaruit ze vrijwilligers kunnen plukken.

Het tweede amendement gaat over de verplichte accountantsverklaring, maar ik denk dat ik daar heel even mee wacht.

De heer **De Wit** (SP):

Ik heb een vraag over het eerste amendement van de heer Recourt. Als je als organisatie een lijst hebt van vrijwilligers, kun je dan nog wel spreken van vrijwilligers? Het is maar een woord, maar zijn die vrijwilligers dan niet eigenlijk mensen die dit ook professioneel doen? Zij zijn bij wijze van spreken beschikbaar op afroep en zij doen dit vaker en komen dus eigenlijk in de buurt van de mensen die de staatssecretaris bedoelt, namelijk personen die drie of meer mensen onder zich hebben. Zou je daar dan ook niet dezelfde eisen aan moeten stellen, juist als het buiten de familie is?

De heer **Recourt** (PvdA):

Ik ben het eens met de heer De Wit dat er zo langzamerhand een professionalisering optreedt als zo'n vrijwilliger meer dan drie mensen onder zich heeft. Dan moet diegene ook onder de kwaliteitseisen vallen. Maar over het algemeen geldt dit niet voor de vrijwilligers van deze

vereniging. Het gaat echt om mensen die vanuit naastenliefde of betrokkenheid kwetsbare mensen willen helpen. Die matching gaat goed. Er zijn voldoende vrijwilligers, maar het zijn geen professionals. Het betreft dus niet een verkapte professionalisering om niet. Er staat immers geen betaling tegenover. Het gaat echt om vrijwilligers.

De heer **De Wit** (SP):

Zou naar het oordeel van de heer Recourt dan niet ook moeten worden gekeken naar de kwaliteitseisen?

De heer **Recourt** (PvdA):

De overkoepelende organisatie levert die kwaliteitseisen, niet op de manier die geldt bij professionele mentoren, maar wel meer dan in de situatie waarin de echtgenoot, de broer of het kind mentor is. Het is dus een tussenvorm. De koepel screent de mensen en levert hun bijstand. Hier in de Kamer hebben we zowel bij Justitie als bij de zorg, VWS, de financiering voor die bijstand geregeld. Overigens ben ik deze staatssecretaris en staatssecretaris Van Rijn daarvoor heel dankbaar.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

De heer **Recourt** (PvdA):

Het tweede amendement gaat over de verplichte accountantsverklaring. Professionele bedrijven of professionals die als curator, bewindvoerder of mentor optreden, moeten jaarlijks een accountantsverklaring overleggen. Dat is terecht wat de Partij van de Arbeid betreft. Voor de curator en de bewindvoerder ligt dat meer voor de hand, omdat het dan over het geld van de betrokkene gaat. Dat moet je goed verantwoorden. De frequentie daarvoor van een jaar vinden we terecht. Voor mentoren geldt dat echter in veel mindere mate, want zij gaan juist niet over het geld van hun cliënt. Het is dus mogelijk dat je voor één iemand een mentor en een bewindvoerder hebt. Die mentoren worden wel jaarlijks opgezadeld met hoge kosten voor het overleggen van een accountantsverklaring. Met het amendement dat we hebben ingediend, krijgt de kantonrechter de bevoegdheid om te zeggen: eens in de drie jaar doen we een volledige accountantsverklaring en de andere jaren is het beperkt. Op die manier druk je de kosten van het mentorschap zonder de kwaliteit geweld aan te doen. Immers, nogmaals, die financiële verantwoording is juist niet erg aan de orde voor mentoren.

De heer **Bontes** (PVV):

Het mentorschap kan er uiteindelijk ook toe leiden dat je je ook financieel met iemand gaat bemoeien. Dat loopt in elkaar over. Bestaat er dan niet een risico als je op dat punt de maatregelen gaat verslappen? Dat laatste is namelijk feitelijk het geval als je maar één keer in de drie jaar een accountantsverklaring moet overleggen.

De heer **Recourt** (PvdA):

Ik geef een antwoord in twee delen. Het geeft de kantonrechter de mogelijkheid om niet ieder jaar dezelfde eis te stellen. Het kan eens in de twee jaar zijn of eens in de drie jaar. Het kan ook eens in de drie jaar een volledige verantwoording zijn en dan ieder ander jaar een beperkte verantwoording. Kortom, je kunt veel meer maatwerk leveren. Als de mentor echter de zaken van zijn of haar cliënt financieel gaat regelen, gaat hij of zij een stap te ver. Dat is zeker niet de bedoeling van het mentorschap. Dit amendement ziet daar ook zeker niet op. Dan is er sprake van bewindvoering en moet die verantwoording ieder jaar gebeuren.

De heer **Bontes** (PVV):

Wordt het niet te ingewikkeld als je nu de maatregel neemt dat iedereen één keer per jaar een accountantsverklaring moet overleggen? Wie gaat dan bepalen wanneer één keer per twee jaar voldoende is, wie het niet hoeft te doen of wie het maar één keer per drie jaar hoeft te doen? Wordt het dan niet een heel complex geheel?

De heer **Recourt** (PvdA):

Ik denk niet dat dat het geval is. Het gaat erom dat de kantonrechter die mogelijkheid heeft. Ik kan

me voorstellen dat hij in het begin denkt: ik ken deze mentor nog niet, dus doe het maar ieder jaar. Als de kantonrechter ieder jaar zegt dat het goed is, dan zegt hij misschien: weet u wat, eens in de twee jaar die volledige verantwoording en het jaar ertussen wat minder. Op die manier kun je maatwerk leveren. We zeggen niet dat het bij mentoren altijd minder moet, maar je moet zeker wel die mogelijkheid hebben, juist om de kosten te drukken. Over die kosten voor zowel mentorschap als bewindvoering en curatele wordt immers veel geklaagd. Het is best een dure manier om hulp te krijgen.

Ook over het beschermingsbewind is discussie geweest. De staatssecretaris is uitdrukkelijk ingegaan op de manier waarop schuldhelpverlening versus beschermingsbewind in de praktijk vorm moet krijgen. Er wordt bij deze problematiek ook wel gesproken over problematische schulden.

Ik begrijp dat het geen probleem is dat deze twee vormen naast elkaar worden opgelegd, maar ik kan in de wet niets vinden over de samenwerking tussen de bewindvoerder en degene die ondersteuning biedt bij de schuldsanering. Misschien hoeft dat ook helemaal niet in de wet te worden opgenomen, maar ik hoor wel graag van de staatssecretaris hoe die samenwerking in de praktijk zal gaan. Wie gaat waarover? Hetzelfde geldt voor de faillissementscurator en de bewindvoerder.

Ik heb al gezegd dat een medewerker van een inrichting als gevolg van deze wet gelukkig niet als vertegenwoordiger van een bewoner optreden, maar daarmee is het wat mijn fractie betreft nog niet helemaal gedaan. Instellingen kunnen gebruikmaken van één bewindvoerder voor alle bewoners van die instelling. Ik heb er al eerder mijn zorgen over uitgesproken. De bewindvoerder moet als tegenmacht van de inrichting kunnen fungeren. Als die inrichting iets doorvoert waarbij de bewoners niet direct gebaat zijn -- ik noem het doorrekenen van kosten van toiletpapier, enorme kosten voor de was, die laatst overigens zijn gemaximeerd en kosten voor de kapper; je kunt van alles bedenken -- dan moet zo'n bewindvoerder zeggen: inrichting, dit deugt niet. Maar als die bewindvoerder voor een belangrijk deel van zijn inkomsten afhankelijk is van die inrichting, zal hij dat veel minder snel zeggen, want die inrichting zal dan kiezen voor een andere bewindvoerder. Je zit in een machtsverhouding, terwijl je juist een tegenmacht wilt hebben. Ik vraag de staatssecretaris om hierop te reageren. Hoe kunnen wij voorkomen dat die bewindvoerder te afhankelijk is van een inrichting voor een groot deel van zijn cliënten?

Er wordt geen lijst bijgehouden van slecht presterende bewindvoerders die ontslagen zijn. Dat betekent dat deze bewindvoerders elders weer aan de slag kunnen, omdat nergens is genoteerd dat zij niet geschikt zijn als bewindvoerder. Alleen bij een strafrechtelijke veroordeling krijg je geen VOG en is het een probleem. Ik vind dat onwenselijk. Ook slecht presterende bewindvoerders die meerdere keren zijn ontslagen, hebben zich gediskwalificeerd als bewindvoerder en moeten niet meer worden benoemd. Hoe kunnen wij dit voorkomen? Is het mogelijk om een zwarte lijst te laten bijhouden door kantonrechters? Is er een andere oplossing, al dan niet in regelgeving?

Kosten voor hen die onder toezicht staan, worden als hoog ervaren. Als je minvermogend bent, is er een mogelijkheid om aan te kloppen voor bijzondere bijstand. Recentelijk hebben wij van de VNG een brief gekregen die voor een groot deel hierover gaat. Heeft de staatssecretaris zicht op het aantal mensen dat onder toezicht staat en dat aanklopt voor bijzondere bijstand voor een curator, bewindvoerder of mentor? Wij krijgen geluiden dat niet alle gemeenten evenzeer bereid zijn om de bijzondere bijstand hiervoor aan te spreken. Dit geeft vervelende vertragingen die ook nog eens je schulden kunnen doen oplopen. Kan de staatssecretaris in overleg treden met de VNG om hiervoor een oplossing te vinden? Ik snap dat de VNG zegt liever niet meer geld hieraan uit te geven, maar het staat nu eenmaal vast. Is er grond voor een beroep op bijzondere bijstand, dan moet een gemeente er gewoon aan meewerken. Bovendien wordt de bijzondere bijstand al sinds jaar en dag niet maximaal uitgeput, dus ik maak mij op dit onderdeel niet heel veel zorgen over de gemeenten.

De heer **De Wit** (SP):

Voelt de heer Recourt er wellicht voor dat eens wordt bekeken waarom de gemeenten dat eigenlijk moeten betalen? Wij regelen het nu bij wet, landelijk. Waarom zouden wij niet bekijken of er een aparte regeling kan worden getroffen voor iedereen ongeacht zijn inkomen, maar mogelijk wel gediversifieerd al naar gelang het inkomen, zodat er in ieder geval onderzoek wordt gedaan naar een regeling waardoor je niet afhankelijk bent van de verschillende opvattingen van de gemeenten?

De heer **Recourt** (PvdA):

Het principe, zoals dat ook in dit wetsvoorstel wordt gehonoreerd, is dat mensen het zelf betalen, en dat vind ik een terecht principe. Als men het niet kan betalen, zou ik het niet gek vinden als in de regelgeving aangesloten zou worden bij al die andere noodzakelijke uitgaven die men niet zelf kan betalen. Zo wordt gebruikgemaakt van de bijzondere bijstand als iemands koelkast kapotgaat en hij geen nieuwe kan kopen omdat zijn bijstandsuitkering niet voldoet. Op zichzelf vind ik daar dus wel een logica in zitten. Ik hoorde u de vraag stellen of in dezen niet aangesloten kan worden bij een systeem zoals de gefinancierde rechtsbijstand, waarover we overigens aanstaande donderdag komen te spreken. Welnu, ik weet niet of dat op dit moment het beste haakje is om het aan op te hangen. Mits gemeenten er uitvoering aan geven, vind ik de bijzondere bijstand een consequent en goed middel.

De heer **De Wit** (SP):

U wijst zelf ook op het probleem dat de ene gemeente anders oordeelt dan de andere en dat er altijd vrijheid is geweest voor gemeenten om met betrekking tot de bijzondere bijstand de ene opvatting anders te laten zijn dan de andere, dus dat de gemeenten daarin verschillen.

De heer **Recourt** (PvdA):

Juist op het punt van de kosten voor mentor, curator en bewindvoerder staat vast -- daar is ook in de jurisprudentie geen discussie over -- dat dit grond is voor bijzondere bijstand. Het zit hem alleen in de onwilligheid van een aantal gemeenten dat dit in de praktijk tot vertragingen leidt en tot extra schulden, wat contraproductief werkt. Vandaar het verzoek aan de staatssecretaris maar volgens mij is er geen discussie over de vraag of het er wel of niet onder valt; het valt eronder maar het moet alleen gebeuren.

Voorzitter. Met het voorliggende wetsvoorstel worden grote stappen vooruitgezet. Kwaliteit en controle worden verbeterd door bijvoorbeeld opleidingseisen en tucht binnen de beroepsgroep. Dat zijn we de kwetsbare mensen die we hiermee beschermen verplicht. Ik ben benieuwd naar de beantwoording door de staatssecretaris om de laatste puntjes op de i te kunnen zetten.

De heer **Van Oosten** (VVD):

Voorzitter. Het is goed dat we vandaag tijd hebben kunnen vrijmaken om de behandeling van het wetsvoorstel wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap af te wikkelen. Naar ik heb begrepen, heeft de praktijk bepaald behoefte aan de verruimde mogelijkheden die door dit wetsvoorstel worden geboden, met name op het terrein van de betrokkenheid van de nabije omgeving en de kwaliteitsslag die beoogd wordt. De VVD heeft dit wetsvoorstel van meet af aan als een nuttige aanvulling beschouwd en in onze contacten met deskundigen kregen we ook die bevestiging.

Ik loop een paar punten langs. In de eerste plaats de zelfredzaamheid van het individu, een van de uitgangspunten van de wetswijziging, en als liberaal spreek ik mij dat bijzonder aan. Mensen die te maken krijgen met een beschermingsmaatregel worden fors beperkt in hun eigen vrijheid tot handelen. Ze hebben toestemming nodig van een bewindvoerder alvorens zij keuzes kunnen maken. Er zijn weliswaar goede redenen voor, maar uitgangspunt moet toch zijn dat het individu en de belangen van het individu niet te gemakkelijk opzij kunnen worden gezet. Elke mens is daar gewoon te waardevol en te uniek voor. De VVD vindt het dan ook een goede zaak dat de wet een bepaalde tijd introduceert en dat is voorzien in een uitbreiding van mogelijkheden tot beëindiging van de beschermingsmaatregelen. Gelijktijdig zijn we natuurlijk ook niet blind voor het feit dat er

nu eenmaal mensen zijn die bijzondere hulp nodig hebben en soms ook tegen zichzelf beschermd moeten worden. Wat de VVD betreft zou voorop moeten staan dat deze mensen ondersteuning ontvangen van degenen die daartoe het meest geschikt zijn en die de belangen van die vertegenwoordigden het beste kunnen dienen. De staatssecretaris schrijft in de memorie van toelichting dat dit met name mensen zijn uit de meest nabije omgeving en hij verheft dat ook tot uitgangspunt van de wijziging. In de praktijk hebben we het er dan over dat dit meestal familieleden zijn. Dat lijkt mij logisch en daar heb ik ook geen enkel bezwaar tegen, maar ik stel wel vast dat ik in de opmaat naar deze behandeling een flink aantal tragische voorbeelden heb ontvangen van familievetes, ontstaan uit vermeend misbruik door een bewindvoerder. Ook de staatssecretaris is daarvan op de hoogte, want hij besteedt in de memorie van toelichting uitvoerig aandacht aan deze kwesties. Dat brengt mij in navolging van andere sprekers tot de vraag of de staatssecretaris tijdens de plenaire behandeling van deze wetswijziging wil aangeven hoe nu precies die voorkeurstoewijzing van vertegenwoordigers plaatsvindt.

Ik zou het met name interessant vinden om te horen hoe een vrijwilliger, even los van de definitiekwestie die de heer De Wit aansneet, in de voorkeurstoewijzing een plaats krijgt.

Ik kom te spreken over de kwaliteit van de vertegenwoordigers. De VVD-fractie heeft daaraan forse aandacht geschonken in de schriftelijke behandeling. De staatssecretaris maakt terecht werk van een professionaliseringslag onder degenen die hun boterham verdienen met bewindvoerschappen en vertegenwoordigingen. Het is ook verstandig dat er bereidheid was om het wetsvoorstel aan te passen door reeds vanaf drie vertegenwoordigingen een vertegenwoordiger als professional te beschouwen en deze aan kwaliteitseisen te laten voldoen. Het betreft per slot van rekening kwetsbare mensen die onder toezicht worden gesteld. Zij moeten kunnen vertrouwen op deskundige begeleiding.

Ik neem toch even de vrijheid om een casus te noemen die mij recent onder de aandacht werd gebracht en waarop ik graag enige reflectie van de staatssecretaris ontvang. Want wat doen we nu met de situatie dat iemand is ontslagen als bijvoorbeeld bewindvoerder, laten we zeggen vanwege wanbeleid -- maar het maakt niet eens zo uit waarom -- en vervolgens een bord in zijn tuin zet met de tekst "budgetcoach tot uw dienst" en als zaakwaarnemer, geheel conform regels van ons Burgerlijk Wetboek en met gebruikmaking van volmachten, de ellende voortzet die hij heeft veroorzaakt? Welke mogelijkheden hebben we dan om misstanden daaromheen voor te zijn? Meent de staatssecretaris dat de wet op dit punt al over voldoende aanknopingspunten beschikt waarlangs gedupeerden dan kunnen optreden? Ik hoor graag zijn visie hierop.

Ook vraag ik mij af of de staatssecretaris nog verdere ideeën heeft ontwikkeld over de wijze waarop we kunnen bevorderen dat ook de kwaliteit van niet-professionals wordt versterkt. Nu wordt met name ingezet op het vergroten van de invloed van mensen uit de nabije omgeving, die kunnen toetsen of het werk van de vertegenwoordiger wel op een goede manier wordt uitgevoerd. Men kan zo nodig om ontslag van de vertegenwoordiger verzoeken of om het einde van de beschermingsmaatregel. Dat zijn echter stappen die je zet op de momenten dat het echt misloopt. Ik kan mij voorstellen dat het een meerwaarde kan bieden als op bijvoorbeeld de website van het ministerie een soort handleiding wordt neergezet met best practices, waarin staat waar je als bewindsvoerder of mentor tegenaan kunt lopen. Wie weet zijn er lessen die je kunt leren uit ervaringen die voorgangers van jou hebben meegemaakt, waarmee je je voordeel kunt doen. Wil de staatssecretaris op dat punt een toezegging doen? Ik zeg daarbij dat ik de website heb bekeken. Er staat veel informatie, maar voor zover ik heb kunnen ontdekken is dat heel procesmatige informatie.

Ik kom te spreken over de financiën. De VVD let altijd scherp op de financiële deugdelijkheid van wetgeving. Bij de voorbereiding van dit debat stuitte ik op de verwachting van de Raad voor de rechtspraak dat de wijzigingen een werklustverzwaring tot gevolg zouden kunnen hebben van 2,5

miljoen euro. De staatssecretaris geeft in de memorie van toelichting aan dat dit bepaald niet aan de orde zal zijn. Sterker nog, hij verwacht een werklastermindering en dus geen kostenverzwaring. Ik zou het waardevol vinden als de staatssecretaris dat in deze zaal nog eens expliciet bevestigde.

Op de valreep van dit debat -- een aantal sprekers refereerde er al aan -- ontving de commissie van de hand van onder meer de VNG, maar ook andere partijen, een brief waarin zorgen worden geuit over de verwachte grotere toeloop van beschermingsbewinden. Deelt de staatssecretaris die zorg? Wil hij toezeggen de uitwerking van de wijzigingen op dit punt scherp te monitoren en de Kamer daarover te informeren, zodat zij kan optreden als daartoe reden zou zijn?

Ten slotte stel ik een algemene vraag. Ik ben niet de enige die dit punt vanavond opwerpt. Er lijkt een gespannen relatie te kunnen bestaan tussen enerzijds de bewindvoerder in het kader van deze wetswijziging, die met name ten doel heeft het vermogen van de kwetsbaren te beschermen, en anderzijds de schuldhulpverlener of de bewindvoerder onder de Wsnp, de Wet schuldsanering natuurlijke personen. Die bewindvoerder heeft natuurlijk onder meer te waken over de belangen van de schuldeisers. Het lijkt mij goed om daaraan toch nog aandacht te besteden. Kan de staatssecretaris nader stilstaan bij de vraag waarom hij meent dat beide functies in één persoon te verenigen zijn? Zo op het oog lijkt dit namelijk een gespannen verhouding te zijn.

De heer **De Wit** (SP):

Ik wil de heer Van Oosten vragen naar de kwestie van de bekostiging, die in de nota naar aanleiding van het verslag aan de orde komt naar aanleiding van vragen van de VVD-fractie. Wie moet het betalen en hoe zit het met de bijzondere bijstand? Ik heb dit punt vandaag al vaker aan de orde gesteld. Ik lees de heer Van Oosten voor wat er in de nota naar aanleiding van het verslag staat: de leden van de VVD-fractie vragen of de toegankelijkheid en de bereikbaarheid van de bewindvoerder het noodzakelijk maken om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn om tot alternatieven te komen wat betreft de bekostiging van de bewindvoerder voor minder draagkrachtigen die zijn aangewezen op de bijstand. Dit is eigenlijk dezelfde vraag als die ik in mijn bijdrage vandaag nog een keer aan de orde heb gesteld. Wat is het standpunt van de VVD? Zegt de heer Van Oosten dat we het toch maar moeten doen via de bijzondere bijstand? Of zijn er mogelijkheden voor alternatieve bekostiging en is de staatssecretaris bereid om die te onderzoeken? Wat is inmiddels het standpunt van de VVD?

De heer **Van Oosten** (VVD):

De heer De Wit weet natuurlijk wel dat in zo'n schriftelijke inbreng, waar de VVD altijd aan meedoet, ook een heleboel verkennende vragen worden gesteld. Dit is daar natuurlijk een voorbeeld van. Als je die vraag op dat moment niet stelt, komt de vraag aan de orde wanneer je hem dan wel stelt. Het standpunt van de VVD is heel simpel. We hebben hier te maken met een aantal wetswijzigingen die worden voorgesteld en waar de praktijk behoefte aan heeft. Ik geloof dat we daar verder mee moeten gaan. Vervolgens constateer ik wel, mede aan de hand van de brief van de VNG waarin wordt gerefereerd aan de verhouding tussen de verschillende vormen en de financiering daarvan, dat ook ik vragen daarover heb aan de staatssecretaris. Die vragen heb ik zo-even gesteld.

De heer **De Wit** (SP):

Dat is nog geen antwoord op de vraag die ik stelde. Vindt de heer Van Oosten dat we het moeten houden bij de bijzondere bijstand? Of zegt hij: laten we kijken of er een andere, wellicht betere, financieringsmogelijkheid is?

De heer **Van Oosten** (VVD):

Ik heb voor nu geen reden om het weg te halen bij de wijze waarop het nu is geregeld. Ik vind echter wel dat dit debat niet te veel verward moet worden met de vraag op welke wijze een en ander gefinancierd moet worden. Er zijn andere deskundigen in de Kamer, die daar met veel wijsheid over kunnen praten. Ik geloof dat wij nu echt de prioriteit moeten leggen bij de voordelen die in wetstechnische zin behaald kunnen worden bij de voorstellen die nu worden gedaan. Daarvoor

proef ik een breed draagvlak.

De voorzitter:

Tot slot, mijnheer De Wit.

De heer De Wit (SP):

Ik ben meer voor een integrale benadering, waarin je alle problemen aan de orde stelt die rondom dit onderwerp spelen. Maar ik heb uw antwoord gehoord.

De heer Van Oosten (VVD):

Op zichzelf deel ik die opinie wel, maar ik wil er ook voor waken dat het ertoe leidt dat dit debat geen voortgang kan hebben. Ik wil er echt voor pleiten dat we nu een stap gaan zetten met de wijzingen die worden voorgesteld en die "overall" echt een toegevoegde waarde kunnen hebben.

De heer Bontes (PVV):

Voorzitter. Vandaag bespreken we dan eindelijk de het wetsvoorstel Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap. Een noodzakelijk wetsvoorstel, omdat de misstanden bij het beschermingsbewind ons allemaal niet onbekend zullen zijn. De laatste jaren zijn steeds meer kwetsbare personen, zoals ouderen, de dupe van malafide bewindspersonen. Ouderen worden opgelicht en blijven met nog meer geldproblemen achter. Ook de onervarenheid van en het gebrek aan kwaliteit bij bewindvoerders zorgen er vaak voor dat deze kwetsbare mensen met lege handen achterblijven. Het wordt tijd dat het kabinet deze praktijken aanpakt. De PVV-fractie steunt dit wetsvoorstel dan ook van harte.

Dit neemt niet weg dat mijn fractie nog wat vragen heeft over de effectiviteit van een aantal wijzigingen in dit voorstel, zoals de toezichthoudende taak van de rechter op de bewindvoerder, de aanpak van frauderende maar ook slecht functionerende bewindvoerders en de verhouding tussen het beschermingsbewind voor personen met problematische schulden en de bestaande schuldhulpverlening. Deze punten wil ik dan ook in mijn verdere spreektijd behandelen.

Zoals ik al zei, heeft mijn fractie nog vragen over de toezichthoudende taak van de rechter ten aanzien van de bewindvoerder. Met dit wetsvoorstel krijgt de rechter er een aantal controle mogelijkheden bij, om zo toezicht te kunnen houden op de bewindvoerder. De bewindvoerder dient een verklaring omtrent het gedrag af te geven. Ook dienen bewindvoerders met drie personen onder hun hoede een accountantsverklaring af te geven. Kortom, de rechter krijgt meer handvatten om zo toezicht te houden op het functioneren van de bewindvoering.

De vraag is alleen: is dit voldoende? De heer De Wit noemde zojuist al de uitzending van ZEMBLA uit 2008. Daarin verklaart kantonrechter Groen uit Sittard dat het voor rechters onmogelijk is om alle bewindvoerders te controleren, en dat het bovendien feitelijk niet de taak van de kantonrechter maar die van de rechthebbende is om de bewindvoerder te controleren. Daarnaast neemt het aantal zaken toe en kan er minder tijd per zaak besteed worden aan controle, aldus de kantonrechter.

We zijn nu een aantal jaren verder en een wetsvoorstel rijker. Toch lijkt het wetsvoorstel de taak van de kantonrechter bij het toezicht niet aan te passen, maar alleen duidelijk af te bakenen waaruit dit toezicht bestaat. Klopt het dat de taak van de kantonrechter bij het toezicht onveranderd is? Zo ja, brengt dit met zich mee dat rechthebbenden zelf de bewindvoerder moeten controleren? En hoe verhoudt de uitspraak van kantonrechter Groen over het tijdgebrek voor controle door de toenemende werkdruk, zich tot het nieuwe wetsvoorstel? Verwacht de staatssecretaris niet dat deze werkdruk alleen maar zal toenemen door het wetsvoorstel, en dat de controle daardoor tekort kan schieten? En als er controle is, is de staatssecretaris het dan met mij eens dat die eenduidig moet zijn? Het kan niet zo zijn dat de ene kantonrechter wel kijkt naar een verklaring omtrent het gedrag of een accountantsverklaring en de andere kantonrechter niet. Dat zal eenduidig en uniform moeten zijn.

Mijn volgende punt is de aanpak van frauderende en tekortschietende bewindvoerders. Dit wetsvoorstel voorziet in allerlei kwaliteitseisen voor bewindvoerders. Dat is erg belangrijk. Het voorziet alleen niet in een sanctie op het slecht functioneren van of het frauderen door een bewindvoerder. Uiteraard wordt een frauderende bewindvoerder ontslagen en vervolgd, maar wat als een malafide bewindvoerder na zijn ontslag weer als bewindvoerder optreedt voor een andere persoon? Ligt het niet voor de hand dat bij misbruik en fraude deze bewindvoerder zijn taken niet meer mag uitvoeren en op een zwarte lijst wordt geplaatst? De heer Recourt sprak daar ook over. Moet er niet iets komen als een zwarte lijst? En waarom volgt er geen lichte sanctie op het slecht functioneren van een bewindvoerder? Dan spreken we dus niet over fraude, maar over slecht functioneren. Daarbij zou je toch ook aan een sanctie kunnen denken? En ligt het niet voor de hand om de bewindvoerder van zijn taak te ontheffen als hij of zij meerdere keren tekortschiet?

Ik ga nu in op de verhouding tussen het onder bewind stellen vanwege problematische schulden en de schuldhulpverlening. Voor veel personen die onder bewind zijn gesteld, is het niet duidelijk wat de taken van de bewindvoerder zijn. Zo zijn veel mensen in de veronderstelling dat een bewindvoerder zorg draagt voor de juiste afwikkeling van hun schulden. Zoals we weten is deze veronderstelling onterecht. Hiervoor kunnen mensen terecht in de schuldhulpverlening. Het wetsvoorstel maakt dat onderscheid echter nog diffuser, doordat na invoering van het wetsvoorstel onderbewindstelling vanwege problematische schulden mogelijk is. Personen met problematische schulden kunnen onder beschermingsbewind worden geplaatst. Bij mijn fractie bestaat de vrees dat mensen hierdoor niet weten bij wie ze moeten aankloppen voor welk probleem. Hoe gaat de staatssecretaris ervoor zorg dragen dat men weet wat men van wie en van welke instantie kan verwachten?

Het wetsvoorstel beoogt, naast het borgen van kwaliteit, onnodige verschillen tussen de drie bestaande beschermingsmaatregelen weg te nemen en meer stroomlijning aan te brengen in deze maatregelen. In Duitsland kent men één beschermingsmaatregel, "die Betreuung". Deze maatregel maakt het mogelijk om een op het individu aangepaste beschermingsmaatregel op te leggen. Daarbij wordt nog meer rekening gehouden met de rechthebbende. Mijn fractie vraagt zich af of het niet wenselijk is om ook in Nederland over te gaan tot een systeem met één beschermingsmaatregel, zodat maatwerk geleverd kan worden. Daarom leg ik graag aan de staatssecretaris het voorstel voor om onderzoek te doen naar een dergelijk systeem in Nederland.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Staatssecretaris Teeven:

Voorzitter. We behandelen vandaag een heel belangrijk wetsvoorstel. Het gaat over mensen uit de samenleving die op enig moment niet meer goed voor zichzelf kunnen zorgen en waarvoor door anderen zorg moet worden gedragen. Ik dank de leden voor hun vragen en opmerkingen. De heer Bontes sprak aan het begin van zijn bijdrage over "malafide bewindspersonen", maar ik ga ervan uit dat hij "malafide bewindvoerders" bedoelde. Ik voelde me er niet zo door aangesproken, maar voor het verslag moet ik dit toch even zeggen.

Waar hebben we het eigenlijk over als we praten over curatele, beschermingsbewind en mentorschap? Dat zijn belangrijke maatregelen die kwetsbare mensen kunnen beschermen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan mensen die dementeren, verstandelijk gehandicapten en verslaafden. Voorop staat dat het wetsvoorstel de kwaliteit van curatoren, bewindvoerders en mentoren beter waarborgt. De leden hebben daar ook over gesproken. Het gaat om de introductie van kwaliteitseisen en de controle op de naleving door de accountant. Dat laatste wringt een beetje met het amendement van de heer Recourt, maar daar kom ik zo op terug. Het gaat ook om grote alertheid op belangenconflicten en meer betrokkenheid van personen en instellingen uit de nabije omgeving. Het amendement van de heer Recourt ziet ook op dat laatste. Ten slotte gaat het ook om uitbreiding van het instrumentarium van de kantonrechter.

Deze wet was toe aan vernieuwing. Beschermingsbewind en mentorschap zijn, als je het afzet tegen curatele, relatief nieuwe maatregelen. Jaarlijks maakt een groeiende groep mensen gebruik van de beschermingsmaatregel. Beschermingsbewind wordt bijvoorbeeld steeds vaker aangevraagd voor mensen met problematische schulden.

Het uitgangspunt van het wetsvoorstel is dat de maatregel passend moet zijn. Dat betekent dat we niet verder willen ingrijpen dan strikt noodzakelijk is. Zo is bijvoorbeeld curatele wegens verkwisting in bewind omgezet in bewind wegens verkwisting en het hebben van problematische schulden. De tijdelijkheid van de maatregel komt in het wetsvoorstel voorop te staan. Wanneer kan iemand weer op eigen benen staan en hoe werken we daar naartoe?

Ik dank de leden voor hun opmerkingen over de verschillende nota's van wijziging. Het wetgevingstraject is echt een coproductie geweest met de mensen die in de praktijk dit werk doen. Het wetsvoorstel bouwt voort op de gegroeide praktijk. Het kabinet hoopt ook dat het een beetje richting geeft aan de praktijk. Er is inbreng geleverd door kantonrechters, bewindvoerders, mentoren en accountants. Ik ben ongeveer een jaar geleden op bezoek geweest bij Mentoren Netwerk Nederland. Ook heb ik de BPBI op bezoek gehad. Ik denk dat dit de wetgeving ten goede komt. Het voorstel is daar echt beter van geworden. In dat licht moet men ook de tweede nota van wijziging zien die ik aan de stukken heb toegevoegd.

Ik weet dat er slechts een korte spanne tijds is, dus ik zal snel doorgaan met de bespreking van de vele vragen. De heer De Wit heeft gevraagd hoe het wetsvoorstel de kwaliteit van bewindvoerders verbetert. Bewindvoerders met drie of meer personen onder hun hoede moeten aan kwaliteitseisen inzake opleiding, integriteit, bedrijfsvoering et cetera voldoen. Bewindvoerders moeten jaarlijks aantonen dat zij aan de eisen voldoen, onder andere door het verslag van de accountant en een verklaring omtrent de jaarrekening te overleggen. De kantonrechter krijgt meer bevoegdheden om inzage in de administratie te krijgen.

De sociale controle op de bewindvoerder door de personen in de nabije omgeving van de rechthebbende wordt versterkt, doordat die personen bijvoorbeeld ook kunnen verzoeken om het ontslag van de bewindvoerder. De beloning van de bewindvoerders zal ook beter aansluiten bij de taken die zij verrichten. Wij hebben met dit wetsvoorstel echt geprobeerd om het evenwicht te zoeken tussen enerzijds voldoende kwaliteit en anderzijds controle op de kwaliteit. Bovendien hebben wij onnodige bureaucratie proberen te vermijden. Dat was nogal een opgave. Ik kom daar bij de beantwoording van de vragen van de heer Bontes ook nog op terug.

De heer De Wit vroeg wat de belangrijkste kwaliteitseisen zijn als je het toespitst op fraude en misbruik. Waar spreek je dan over? Je moet hier niet te licht over denken. De verklaring omtrent het gedrag is een belangrijk middel. Dit is ook gebleken bij andere vormen van fraude. Daarvoor moet iemand natuurlijk eerst bekend zijn bij justitie, maar het is wel een belangrijk middel om ervoor te zorgen dat het bestand van personen die dit belangrijke werk gaan doen, schoon is. Mensen moeten niet eerder veroordeeld zijn. Verder zal de accountant controleren of de bewindvoerder voldoet aan de plicht om een afzonderlijke bankrekening te openen. De bewindvoerder mag ook geen ander voordeel trekken dan zijn vergoeding als bewindvoerder. Er worden ook eisen gesteld aan de bedrijfsvoering, de scheiding van functies, het vastleggen van werkprocessen en de dossiervorming. De accountant doet daar ook verslag van. Daarbij speelt de accountantsverklaring een rol. Naar mijn oordeel zijn dit belangrijke eisen om fraude en misbruik daadwerkelijk te voorkomen.

Eigenlijk hebben alle aanwezige leden in het kader van de kwaliteitseisen aangestipt dat de mentor ten minste eenmaal per twee maanden contact heeft met betrokkene. De vraag die uit de bijdragen naar voren komt, is of een mentor zijn taak dan wel goed kan uitoefenen. Waarom zou je dit niet

maandelijks doen? Wij moeten vaststellen dat de mentor geen hulpverlener is. De heer Bontes zei dat ook. De mentor fungeert als regisseur. Hij moet ervoor zorgen dat de betrokkene de juiste hulp krijgt. De mentor overlegt over het zorgplan; daar kijkt hij naar. Hij ziet erop toe dat het zorgplan vervolgens wordt uitgevoerd. Het is dus lang niet altijd nodig dat de mentor maandelijks contact heeft met de betrokkene. Misschien is dit in sommige gevallen wel wenselijk, maar ik denk dat het aan de wijsheid van de mentoren overgelaten moet worden of er vaker contact moet zijn. Ik zou mij kunnen voorstellen dat bijvoorbeeld de gezondheidssituatie van de betrokkene verslechtert. De kwaliteitseisen zijn natuurlijk een minimumnorm. Je kunt daar met gezond verstand overheen gaan, afhankelijk van de positie van de betrokkene.

De vergoeding voor de mentoren is wel een punt, want het moet allemaal betaalbaar blijven. Dat probleem hebben wij met de rechtsbijstand en met al deze zeer nuttige vormen van bijstand voor mensen die daar behoefte aan hebben. Voor deze groep geldt dit al helemaal. Wij hebben de vergoeding gebaseerd op zestien uur per jaar. Als de minimale contactfrequentie maandelijks wordt, zou dat ook gevolgen hebben voor de vergoeding die de betrokkene moet gaan betalen. Dit is ook een reden waarom men geprobeerd heeft om het evenwicht te zoeken.

De heer De Wit constateerde dat in de eerste nota van wijziging de regeling inzake de belangenconflicten is aangescherpt. Ik wijs erop dat in het wetsvoorstel nu een hele reeks van personen wordt genoemd die noch curator, noch bewindvoerder of mentor kunnen worden, maar de zorginstelling zelf wordt niet genoemd. De heer Oskam sprak ook over de zorginstelling. In het wetsvoorstel is de lijst van personen zoals genoemd in het bestaande artikel 452, lid 6, als uitgangspunt genomen. Daaronder vallen direct betrokkenen of de behandelend hulpverlener of de personen die behoren tot de leiding of het personeel van de zorginstelling. De zorginstelling valt dus wel degelijk onder de werkingssfeer van artikel 452, lid 6. Ik wil dat hier nadrukkelijk vermelden. Een hulpverlener kan natuurlijk ook een rechtspersoon zijn of een zorginstelling in de vorm van een rechtspersoon. Daarom is het naar mijn oordeel niet noodzakelijk, zeker niet gezien de toelichting die ik nu geef bij de duiding van dit artikel, om die zorginstelling nog eens uitdrukkelijk te noemen.

De heer De Wit heeft ook gevraagd waarom het lidmaatschap van de BPBI straks geen rol meer speelt bij de beloning. In de ministeriële regeling zal in de beloning onderscheid worden gemaakt tussen familiebewindvoerders en bewindvoerders die aan de kwaliteitseisen voldoen. Dan is er voor de overheid ook geen reden meer om het lidmaatschap van de branchevereniging extra te belonen. Wel zullen leden van de BPBI op andere wijze profiteren van lidmaatschap, bijvoorbeeld door gemeenschappelijke kennisdeling via de website die nu in de lucht wordt gehouden, met nadere informatie en nadere wetenswaardigheden waaraan je wat hebt als je dit werk doet. Hiervoor heb ik namens het departement subsidie ter beschikking gesteld.

De heer De Wit vroeg voorts wat precies de relatie is tussen de Wet schuldsanering natuurlijke personen en een schuldbewind. De Wsnp en de regeling om goederen van betrokkenen wegens een problematische schuldenlast onder bewind te stellen, staan los van elkaar, maar zijn feitelijk complementair. Het schuldbewind heeft namelijk als doel om ervoor te zorgen dat de schuldenlast niet groter wordt. Het doel van de Wsnp is om die schuldenlast weg te nemen. Beide instrumenten hebben gemeen dat ze het hulpmiddel zijn voor mensen die zich in een problematische schuldensituatie bevinden.

De heer De Wit heeft ook gevraagd wat de toegevoegde waarde van beschermingsbewind ten opzichte van schuldhulpverlening en schuldsanering is. Voordat de schuldenproblematiek kan worden opgelost, moet ervoor worden gezorgd dat er geen nieuwe schulden meer bij komen. Beschermingsbewind bij problematische schulden heeft dus eerst tot doel om de bestaande situatie te stabiliseren. Daarna kan het zo zijn dat de bewindvoerder de rechthebbende naar schuldhulpverlening en schuldsanering leidt om de schuldenproblematiek daadwerkelijk op te

lossen. Soms kan een rechthebbende nog niet of niet langer terecht bij schuldhulpverlening of de Wsnp, bijvoorbeeld wegens recidive. In die gevallen zou de beschermingsbewindvoerder mijns inziens naast het stabiliseren van de situatie mogelijk ook een oplossing voor de schuldenproblematiek moeten zoeken. In die situatie is daarvoor wel ruimte.

De heer **De Wit** (SP):

Het ging mij met name om de mogelijke verwarring die bij de betrokkene zelf kan ontstaan omdat hij op enig moment met twee of drie hulpverleners te maken heeft. Is dat voor hem nog uit elkaar te houden? Bovendien is de vraag of al die hulpverleners deze taken zelf uit elkaar kunnen houden. Door de afbakening van de taken zou het kunnen dat er niks gebeurt, dat de een het op de ander schuift en dat er grote verwarring ontstaat doordat er zo veel mensen bij betrokken zijn.

Staatssecretaris **Teeven**:

Ik heb die angst niet. Het komt aan op voorlichting en op contactmomenten. Je moet vaker dan de minimale frequentie van een keer per twee maanden contact maken met betrokkenen. Er zijn wel voorbeelden dat deze taken door elkaar heen gingen lopen, maar ik heb al aangegeven dat dit in eerste instantie niet de taak is van de beschermingsbewindvoerder. Dat spreekt al enigszins uit de wet. Ik denk dat wij daardoor de ergste vermenging wel kunnen voorkomen.

De heer De Wit heeft de vinger gelegd op een belangrijk punt, waarover zijn fractie vaak spreekt als het over dit onderwerp gaat: de bestrijding van malafide bewindvoerders. De heer Bontes heeft hierover ook gesproken. De heer De Wit formuleerde het een beetje vanuit het negatieve: waarom geeft de FIOD geen prioriteit aan de bestrijding van malafide bewindvoerders? Zoals de Kamer weet, heeft de FIOD hiervoor onlangs wel capaciteit vrijgemaakt. Er zijn ook extra fte's aangenomen. Faillissementsfraude en dit soort fraude hebben op dit moment wel prioriteit bij de FIOD en dus ook bij het Functioneel Parket, dat leiding geeft aan deze opsporingswerkzaamheden.

De heren De Wit en Oskam stelden dat het wetsvoorstel ervan uitgaat dat de betrokken personen zelf de kosten van de curator, de bewindvoerder en de mentor opbrengen maar dat gemeenten ondertussen beknibbelen op de bijzondere bijstand. Men vroeg zich af hoe ik dat met elkaar rijm. Ik wijs erop dat het wetsvoorstel een grondslag bevat voor een ministeriële regeling die de beloning regelt. De nu geldende wettelijke regeling functioneert niet goed en wordt in de praktijk vervangen door de landelijke aanbeveling van de kantonrechters. Het is mij bekend dat ook de heer Recourt met kantonrechters in de Regio Oost heeft gesproken, waarbij dit punt aan de orde is geweest. Het wetsvoorstel wijzigt niet het principe dat de vertegenwoordiger betaalt voor de kosten van de bewindvoerder. Ik beseft dat mensen met problematische schulden niet goed in staat zullen zijn om de kosten van de bewindvoerder te betalen. Daarvoor kunnen gemeenten dan weer een bijdrage uit de bijzondere bijstand ter beschikking stellen. Juist omdat de gemeenten een centrale rol hebben en krijgen bij de schuldhulpverlening, wordt een betere en gecoördineerde aanpak mogelijk. Gemeenten kunnen zelf het beste beoordelen hoe ze dat beschikbare budget willen besteden.

De heer **De Wit** (SP):

Het probleem is dat de gemeenten hierbij niet allemaal hetzelfde opereren. Dat is vandaag al vaker betoogd. De staatssecretaris is van mening dat de bekostiging in een aantal gevallen uit de bijzondere bijstand moet komen. Zou het dan niet verstandiger zijn om daarover een krachtigere opvatting weer te geven, zodat gemeenten weten waar zij aan toe zijn en wij als leden van de Kamer kunnen verwijzen naar de opvattingen van de staatssecretaris op dat punt?

Staatssecretaris **Teeven**:

In het interruptiedebat hebben de leden daarover al van gedachten gewisseld. Ik zal niet alles overdoen. Samen met de staatssecretaris van SZW zal ik in de richting van de VNG communiceren dat dit de opvatting is van het kabinet. Dat zeg ik bij dezen toe.

De heren De Wit en Recourt vroegen mij om te overwegen in de wet op te nemen dat de kosten voor beschermingsbewind als noodzakelijke kosten van bestaan worden aangemerkt, waarvoor

bijzondere bijstand wordt verleend. De verlening van bijzondere bijstand is een taak van de gemeente. De vorige minister van SZW heeft de gemeenten in 2011 geïnformeerd over de mogelijkheden van verlening van bijzondere bijstand. Ik ga niet tornen aan de gemeentelijke autonomie, maar ik heb wel toegezegd dat ik dit met de staatssecretaris van SZW nogmaals onder de aandacht van de VNG, dus onder de aandacht van de gemeenten, zal brengen. Ik denk overigens dat gemeenten bij uitstek geschikt zijn om het beleid ten aanzien van schuldenproblematiek vorm te geven. Dat is ook een van de redenen dat in het wetsvoorstel staat dat het college van burgemeester en wethouders een verzoek tot beschermingsbewind kan indienen.

De heer De Wit heeft nog gevraagd of ik mogelijkheden zie voor een alternatieve financiering van beschermingsmaatregelen. Ik begrijp die vraag met name voor wat betreft de schuldbewinden. De gemeenten zijn het aangewezen loket om de schuldhulpverlening op poten te zetten. De bijzondere bijstand is naar mijn oordeel het vangnet. Ik zie dus geen aanleiding om de mogelijkheden voor gemeenten te wijzigen. Ik denk dat dit voldoende duidelijk is. Wat dit betreft ben ik dezelfde mening toegedaan als de heer Van Oosten.

De heer **Van Oosten** (VVD):

Mijn opmerking had natuurlijk ook te maken met de brief die wij vanmiddag van de VNG hebben ontvangen, waarin zorgen werden geuit over de effecten op de financiering daarvan. Kan de staatssecretaris aangeven of hij die zorgen deelt? En kan hij ons daarover op de hoogte houden?

Staatssecretaris **Teeven**:

Ik deel de zorgen niet, want ik vind dat het wetsvoorstel ook zorg draagt voor kwaliteit die niet excessief duur is. Dat spreekt uit het hele voorliggende wetsvoorstel. Ik deel de zorgen van de VNG dus niet. Wel zeg ik toe dat wij het moeten evalueren, maar dat geldt überhaupt voor de werking van deze wet. Ik denk zelf aan een periode van drie jaar, waarna wij de werking van de wet evalueren. Ook denk ik aan het tussentijds monitoren wat er gebeurt. Ik zal dit wel met de collega van SZW moeten opnemen, want de voortrekkersrol ligt op een aantal punten bij het departement van SZW.

De heer De Wit heeft gevraagd of een wettelijke basis voor zorgvolmachten en levenstestamenten niet meer duidelijkheid biedt. Dat zou kunnen. Ik zal na de afronding van dit wetsvoorstel in de Eerste Kamer verdergaan met een inventarisatie van knelpunten en leemtes. Dit is een wetsvoorstel dat het levenslicht heeft gezien onder Balkenende IV. Ik denk dat de wet op dit moment geen belemmeringen biedt ten aanzien van bijvoorbeeld het levenstestament, maar als verduidelijkingen wenselijk zijn, zal dat ook uit de inventarisatie blijken en zal dit mogelijk leiden tot enige reparatiewetgeving. Dat kan ik niet uitsluiten.

De heer De Wit heeft nog een aantal heel wetstechnische vragen gesteld. Hij vroeg of de zinsnede "ambtshalve" in artikel 448, lid 2 en 461, lid 2 op het ontslag slaat. Ja, want de rechter kan de bewindvoerder, curator of mentor ook ambtshalve ontslag verlenen. Het antwoord daarop is dus ja.

Ik kom op de vragen van de heer Oskam. Die gingen over de situatie dat een beoogd mentor uit hoofde van de zaakwaarneming in aanmerking kon komen voor vergoeding van kosten die hij voorafgaande aan de benoeming maakt. Zolang de mentor nog niet is benoemd, zijn de kosten die hij maakt voorafgaande aan de benoeming, voor eigen risico. Als hij handelt in het kader van de uitoefening van beroep of bedrijf, heeft hij natuurlijk in redelijkheid recht op vergoeding van de verrichtingen. Daarvoor kan hij een rekening indienen bij de betrokkene of bij de bewindvoerder, als er een bewindvoerder is. Die vergoeding valt dan buiten de vergoeding die hij als mentor ontvangt en die op een later moment door de kantonrechter wordt vastgesteld.

De heer Oskam heeft verder gevraagd waarom in het wetsvoorstel geen voorkeur wordt uitgesproken voor vrijwillige mentoren ten opzichte van professionele mentoren. Laat vooropgesteld zijn dat ik veel waardering heb voor het werk dat vrijwillige mentoren verrichten.

Dat raakt ook het amendement van de heer Recourt. Ik heb dat ook in 2011 op de Dag van de mentor uitgesproken. Ik ben toen aanwezig geweest in Driebergen, zo zeg ik even uit mijn hoofd. Ik wil niet een voorkeur voor vrijwilligers ten opzichte van de professionals in de wet vastleggen. Het gaat mij er eigenlijk om dat -- hierbij zit ik er echt anders in dan de heer Recourt -- de kantonrechter in de specifieke situatie de vrije keuze moet hebben om de meest geschikte mentor voor de betrokken persoon te benoemen. De heer Bontes zei dat ook in zijn interruptie. Een voorkeur in de wet vastleggen beperkt de kantonrechter in de keuzevrijheid. Ik kom daarop terug bij de bespreking van het amendement van de heer Recourt.

De heer Oskam heeft de opmerkingen van de minister van Financiën aangehaald. Die heeft aangekondigd met terugwerkende kracht een vrijstelling voor bewindvoerders te maken van de vergunningplicht voor het openen van een betaalrekening. Een bewindvoerder verricht echter ook andere activiteiten voor de rechthebbende die als bemiddeling kunnen worden gekwalificeerd, bijvoorbeeld het afsluiten van een zorgverzekering. Waarom moet hij een vergunning hebben? Naar aanleiding van de vragen van de heer Oskam hebben wij dit acute probleem, namelijk dat bewindvoerders geen bankrekening konden openen voor cliënten en daarmee niet voldoen aan de wettelijke plicht, opgelost. Als de bewindvoerder door de vergunningplicht ook in de knel komt met andere activiteiten die hij in het belang van de rechthebbende verricht, zoals het afsluiten van een verzekering, waar de heer Oskam over sprak, dan zal ik daar serieus naar kijken en daarover met de minister van Financiën het gesprek aangaan. Het moet echter wel gaan om basisdiensten. Daaronder valt volgens mij bijvoorbeeld niet het oversluiten van hypotheek of het afsluiten van levensverzekeringen. Dat zijn geen basisdiensten.

De heer Oskam vroeg waarom ik niet kies voor overheidstoezicht door het Bureau Financieel Toezicht of de Raad voor Rechtsbijstand. Ik denk dat de kantonrechter de wettelijke rol heeft om toezicht te houden. Met het wetsvoorstel wordt meer houvast gegeven aan de kantonrechter met betrekking tot de bedrijfsvoering van de bewindvoerder aan de hand van het verslag van de accountant -- weer opnieuw is het de accountant, zeg ik in de richting van de heer Recourt -- en de accountantsverklaring over de jaarrekening. Ik acht het dus niet nodig om nog een overheidsinstantie als toezichthouder aan te merken. Dat zou naar mijn oordeel dubbelop zijn.

Zowel de heer De Wit als de heer Oskam heeft gesproken over de opleiding. Waarom is een mbo-diploma vereist voor curatoren, bewindvoerders en mentoren in het Besluit kwaliteitseisen? De eisen van de opleiding zijn een startkwalificatie. Dat betekent dat je zonder die opleiding geen curator, bewindvoerder of mentor van drie of meer personen kunt worden. In het conceptbesluit is een mbo-4-diploma verplicht gesteld. Daarmee ga ik ervan uit dat er dan voldoende gekwalificeerde curatoren, bewindvoerders en mentoren beschikbaar zijn. Voor veel bewindvoerders in een schuldenbewind zal een hbo-diploma verplicht worden gesteld. Daarbij gaat het om complexe dossiers. Een bewindvoerder die ervaring heeft opgedaan met relatief eenvoudige bewinden, komt na drie jaar ook in aanmerking voor het voeren van een schuldenbewind. Ik acht het overigens niet nodig dat iedere bewindvoerder die drie of meer mensen onder zijn hoede heeft, een hbo-diploma moet hebben. We gaan ervan uit dat iedereen die zijn eigen administratie kan voeren, dat ook voor een ander kan doen. Ik heb het dan ook over de rol van vrijwilligers, ook gezien de waarde die de heer Recourt eraan hecht. Die uitspraak geldt dus eveneens als iemand voor een overzichtelijk aantal ouderen in een tehuis de administratie doet. Naar mijn mening is een hbo-diploma dan in zijn algemeenheid een te hoge eis.

Is er ook een artikel 441, lid 1 voor de curator? Ik weet niet helemaal zeker of de heer Oskam dat vroeg of de heer De Wit. Mijn antwoord daarop is: dat hoeft niet, want via de schakelbepaling van artikel 386 is artikel 337 en verder ook op de curator van toepassing. Dan gaat het bijvoorbeeld over de bevoegdheid van de voogd. Dit komt overeen met de eerste zin van artikel 441, lid 1. Met het wetsvoorstel wordt gesteld wordt in artikel 386, tweede lid hetzelfde voorgesteld als in de tweede

zin van artikel 441, eerste lid. Via die schakelbepaling hebben we dat eronder gebracht.

Het volgende antwoord is lang. Daar kan ik niet zo veel aan veranderen. De heer Oskam vroeg wat de reactie is op de brief van VNG van 11 maart 2013, die de leden ook hebben ontvangen. Ik wil daar wel wat over zeggen. Ik sprak er al even over met de heer De Wit. Hij maakt zich zorgen over de hoeveelheid bijzondere bijstand die zal moeten worden verleend. Uit de brief begrijp ik dat VNG voorziet dat er te veel schuldenbewinden zouden komen en dat zij pleit voor een aanpassing van die grond. Als problematische schulden of het verkwisten van geld een gevolg zijn van de geestelijke of lichamelijke toestand, zou de kantonrechter moeten onderzoeken of een schuldenbewind echt nodig is en of er geen andere goedkopere manieren zijn om betrokkenen die kampen met een ernstige schuldenlast tegemoet te treden. Ik denk dat niemand lichtvaardig naar de rechter stapt om een schuldenbewind te verkrijgen. Als er inderdaad minder ingrijpende manieren zijn om mensen de hand toe te steken, zie ik ook geen aanleiding voor een schuldenbewind. Als gemeenten goede mogelijkheden bieden aan mensen die in problematische schulden terechtkomen, hoeft men helemaal niet bang te zijn dat we altijd de weg van het schuldenbewind zouden moeten kiezen.

De VNG roept verder nog op om af te zien van het verbod op schuldbemiddeling door een bewindvoerder. Die mening deel ik niet. Dat is vastgelegd in de Wet op het consumentenkrediet. Ik denk dat het niet hoeft, want de achtergrond van het verbod was destijds de hoge kosten en de misstanden bij particuliere schuldhulpverleningsbureaus, waar de heer Bontes ook over sprak. Professionals aan wie hoge kwaliteitseisen worden gesteld, zijn van het verbod uitgezonderd.

VNG heeft ook geconcludeerd dat niet is voorzien in een overgangsrecht met betrekking tot de registratie van bewinden. Een overgangsrecht is niet nodig, want er zal niet altijd behoefte zijn aan de registratie van bewind. Mocht dat wel het geval zijn, dan hebben rechthebbenden en bewindvoerder alsnog de mogelijkheid om inschrijving in het register te verzoeken langs de weg van artikel 436, lid 3.

De heer Recourt en de heer De Wit hebben gevraagd of rechters wel voldoende tijd hebben. De heer Oskam sprak er ook over. Moeten ze niet de best practices delen? Er werd gevraagd of ik dat nog eens kan bespreken met de Raad voor de rechtspraak.

Ik ga ervan uit dat rechters wel voldoende tijd hebben. We hebben onlangs een discussie gehad over de civielrechtelijke taken van kinderrechters en andere rechters in de civiele sectoren. Ik heb toen aan de Raad voor de rechtspraak nadrukkelijk gevraagd of hij kon aangeven waar knelpunten zouden ontstaan. Daarvan is op dit moment geen sprake. Overigens is er via de Raad voor de rechtspraak wel een expertgroep opgericht met kantonrechters uit alle arrondissementen. Daar zullen best practices worden gedeeld en daar zal ook worden gemonitord of de werkdruk daadwerkelijk onaanvaardbaar is. Op die manier krijgen we het ook teruggekoppeld door de Raad voor de rechtspraak.

De heer **Recourt** (PvdA):

Ik ben blij dat de staatssecretaris al in overleg is getreden, maar volgens mij gaat het nog dieper. Het bureau dat de rechtbank Oost-Nederland heeft opgericht, voorziet in specifieke expertise. Dat bureau voorziet in het echt inhoudelijk inkijken van de dossiers. Dat kan binnen het budget van rechtbank Oost-Nederland, voorheen de rechtbank Arnhem. Kan de staatssecretaris deze vragen niet iets concreter stellen aan ... eh ... de Raad voor de ... -- ik ben iedere keer de term kwijt -- ...

Staatssecretaris **Teeven**:

De Raad voor de rechtspraak.

De heer **Recourt** (PvdA):

... de Raad voor de rechtspraak, zodat we dit nu echt gerealiseerd krijgen? De heer Bontes gaf voorbeelden die ik ook ken uit de praktijk. Het is op dit moment te vrijblijvend. Datgene wat de

staatssecretaris zojuist heeft toegezegd, lijkt die vrijblijvendheid niet weg te nemen.

Staatssecretaris Teeven:

Ik ken ook voorbeelden, ook uit mijn directie familiekring en ook uit een groot arrondissement, waarbij de rechters er vanuit de sector nadrukkelijk bovenop zaten. Ik ken dus ook andere voorbeelden. Ik ken ook voorbeelden waarbij die rechters een verantwoording tot zes cijfers achter de komma wilden hebben van geld dat was uitgegeven. Maar laten we er niet al te moeilijk over doen. Ik wil best toezeggen dat ik, net zoals ik dat met betrekking tot de werkdruk van de kinderrechters heb gedaan, de Raad voor de rechtspraak expliciet zal bevragen of er in elk van de elf arrondissementen die we nu hebben, voldoende capaciteit is om dit te doen en of er voldoende mogelijkheid is om de diepgang aan het werk te geven die de heer Recourt en ik wensen en die we zo goed vinden in Oost-Nederland. Ik moet het antwoord daarop afwachten. Ik heb dat naar aanleiding van vragen van mevrouw Kooiman van de SP-fractie met betrekking tot de werkdruk van de kinderrechters -- de heer De Wit zal dat herkennen -- tot drie keer toe gedaan. Het is meer een verdeling van gelden en tijd binnen de civiele sectoren van de elf rechtbanken dan dat het een werkdrukprobleem is, zo wordt mij terugbericht. Er zit dus wel enige discrepantie tussen de praktijkvoorbeelden die we horen en tot ons nemen, en de antwoorden die je krijgt als je het in de Raad voor de rechtspraak terugvraagt.

De heer De Wit (SP):

Ik heb vanzelfsprekend begrip voor de werkdruk van de staatssecretaris, maar ik vraag hem toch wanneer hij aan de Kamer iets nader kan vertellen over de bevindingen van zijn gesprekken met de Raad voor de rechtspraak op dit punt, over die werkdruk.

Staatssecretaris Teeven:

Specifiek over dit onderwerp -- we gaan het niet meer in de volle breedte doen -- zal ik de Raad voor de rechtspraak bevragen. Dan zal ik misschien wel binnen een week aan de Kamer terugrapporteren. De vorige keer kon het ook redelijk snel. Er moet een inventarisatie plaatsvinden, maar ik ga er een beetje van uit dat er wordt meegeluisterd. Ik denk dat we, door de rechtstreekse lijn met de Raad voor de rechtspraak, in staat zijn om het redelijk snel boven water te krijgen.

De voorzitter:

Het hangt een beetje af van de werkdruk, denk ik.

Staatssecretaris Teeven:

Het is meer de werkdruk bij de ambtenaren van mijn departement.

De voorzitter:

Dat snap ik!

Staatssecretaris Teeven:

Zij geven trouwens non-verbaal aan dat ze er nog wel wat werkdruk bij kunnen hebben. Dat is goed.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Staatssecretaris Teeven:

Ik kom op het amendement van de heer Recourt op naar ik meen stuk nr. 10: geen jaarlijkse accountantsverklaring bij mentoren. In artikel 459 wordt voorgesteld dat de mentor jaarlijks de verklaringen en het verslag over de kwaliteit aan de kantonrechter overlegt. Met dit amendement wordt geregeld dat de kantonrechter een ander tijdstip van overlegging kan bepalen en dat dit tijdstip voor verschillende onderdelen verschillend kan worden bepaald.

Ik vind het niet wenselijk dat de kantonrechter kan afwijken van het overleggen van de accountantsverklaring. Ik heb van een aantal leden, onder wie de heer Bontes en de heer Oskam, begrepen dat zij de accountantsverklaring van groot belang vinden. Ik heb de heer Recourt

overigens niet horen zeggen dat hij dat niet vindt. Die accountantsverklaring wordt vereist zodra de kantonrechter meer inzicht heeft in de financiële gezondheid van mentoren. Ik acht het dus niet wenselijk dat de kantonrechter beslist over het achterwege laten van een jaarlijkse accountantsverklaring. Hij moet dan een afweging maken in een materie waartoe de accountant juist de expertise bezit, zoals wij met dit wetsvoorstel hebben beoogd. Ik zou mij wel kunnen voorstellen dat de kantonrechter in de praktijk nader aangeeft welke kwaliteitseisen hij met name gecontroleerd wil zien. Dat is misschien een handreiking in de richting van de heer Recourt. Dan zou je je een amendement als volgt kunnen voorstellen: de kantonrechter kan ten aanzien van de verschillende onderdelen van het verslag een ander tijdstip van overlegging bepalen. Dan heb je wel de verplichting, maar kom je tegemoet aan hetgeen de heer Recourt beoogt. Ik ontraad het amendement in de huidige vorm. Wordt het aangepast zoals ik het voorstel, dan laat ik het oordeel uiteraard aan uw Kamer over.

De heer **Recourt** (PvdA):

Ik benadruk dat het alleen om mentoren gaat, niet om bewindvoering en curatele. Daarvoor is het van evident belang, want dan gaat het ook over de financiën. Met de accountantsverklaring kan de financiële gezondheid van de mentor worden beoordeeld. Dat snap ik wanneer het een professionele mentor is, maar een stuk minder als dat niet het geval is. Door de aanpassing die de staatssecretaris voorstelt, valt de verklaring in het achtste lid onder c eruit: een verklaring van de accountant omtrent de balans en staat van baten en lasten bedoeld in artikel 10 van Boek 2 dan wel voor zover van toepassing omtrent de jaarrekening; dan komt er nog een heel technische zin achter. Dat zou dan nog steeds jaarlijks moeten. Nogmaals, er kan alle aanleiding voor zijn. Het staat de kantonrechter dan volledig vrij om dat toe te staan. Maar is het de bedoeling om daarmee de kosten naar beneden te brengen? Het lijkt mij ook niet nodig om een verantwoordingsplicht te formuleren voor mentoren die niet op de financiën van hun cliënten letten die eigenlijk niet noodzakelijk is en die alleen maar kostenverhogend werkt. Is er geen mogelijkheid dat de kantonrechter wat ruimte krijgt voor zover het de financiële verantwoording betreft?

Staatssecretaris **Teeven**:

Ik heb een suggestie gedaan. Als de heer Recourt onvoldoende kan leven met die handreiking, moeten wij nog eens bekijken of wij een formulering kunnen vinden waarmee wij het mooie van twee werelden met elkaar kunnen verenigen. Ik wil er wel moeite voor doen om er nog even naar te kijken.

Het amendement op stuk nr. 11 regelt dat bij voorkeur een vrijwilliger als mentor wordt benoemd boven een professional. Als er geen geschikte kandidaten zijn, acht ik dat echt niet wenselijk. De kantonrechter moet de meest geschikte mentor kunnen benoemen zonder dat hij in die keuze wordt beperkt. Ik wil de kantonrechter ook niet beperken in die keuzevrijheid. Bovendien is een vrijwilliger niet per definitie geschikter dan een professional. Wanneer er sprake is van conflicten, bijvoorbeeld tussen familieleden en een betrokkene, zou een professionele mentor geschikter kunnen zijn dan een vrijwillige mentor. Om die reden ontraad ik dit amendement.

De heer **Recourt** (PvdA):

Ook nu denk ik dat wij het net over iets anders hebben. Uitgangspunt is nu al, ook voor de kantonrechter maar niet in de wet opgenomen, dat een vrijwilliger in de naaste omgeving de voorkeur geniet boven een professionele mentor. Alleen is de scheiding nu vrij zwart-wit: het is die vrijwilliger, de man, het kind of wie dan ook in de omgeving van de persoon die een mentor nodig heeft. Als die er niet is, wordt teruggevallen op de lijst van professionele mentoren. Ik wil die vrijwillige mentoren beter in positie krijgen bij de kantonrechter. Het staat de kantonrechter altijd vrij om te zeggen dat er geen vrijwilliger moet worden benoemd, maar een echte professional. Dat kan hij dan doen.

Ik wil alleen mogelijk maken dat die vrijwilliger meer tijd aan degene die een mentor heeft, besteedt dan een keer in de twee maanden. Dat is de strekking van het amendement, zonder dat dit

overigens extra geld kost, aangezien de professionele mentor niet verplicht wordt meer dan een keer in de twee maanden contact te hebben.

Staatssecretaris Teeven:

Laat helder zijn dat de gedachte achter het amendement van de heer Recourt mij buitengewoon sympathiek voorkomt. Dus op dat punt verschillen we helemaal niet van mening. Maar is het dan niet beter om nu hier in deze zaal vast te stellen dat de bedoeling van de wetgever is dat een vrijwillige mentor om allerlei redenen vaak de voorkeur kan hebben, zoals vanwege de grotere beschikbaarheid van zo'n mentor voor de betrokkene, zodat de contactfrequentie veel hoger kan liggen, maar dat we de kantonrechter wel de volledige vrijheid laten? Wat dit amendement echter doet, is de kantonrechter in de richting van de vrijwilliger duwen. Ik zou veel liever hier uitgesproken willen zien dat het de wens is van de Kamer dat die contactfrequentie omhooggaat en dat dit ook de wens van de regering is. Dus: vrijwilliger, tenzij. Wel wil ik de wettelijke ruimte volledig aan de kantonrechter laten en dat doet dit amendement niet. Dus op dat punt verschillen wij van mening maar niet over de strekking, want ik deel de doelstelling van het amendement.

De heer Recourt (PvdA):

Ik vraag de staatssecretaris dan toch om aan te geven waar in het amendement de ruimte van de kantonrechter wordt weggenomen. Wat betreft die professionele mentor is het evident dat het om financiële redenen niet zo zal zijn dat hij heel vaak contact heeft. Alle ruimte blijft volgens mij dus intact.

Staatssecretaris Teeven:

Het amendement strekt ertoe om in het vierde lid na de tweede volzin de volgende volzin in te voegen: is de vorige zin niet van toepassing dan wordt bij voorkeur een persoon benoemd die handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf. Volgens mij hebben we met elkaar gedeeld dat een hoge contactfrequentie belangrijk is en dat het de kantonrechter vrijstaat om te handelen. Met uw amendement zegt u tegen de rechter dat hij eerst moet zoeken onder de vrijwilligers en dat hij pas daarna mag uitkomen bij de professional. Op dit punt ben ik er niet zo voor om iets aan de rechter op te leggen. We verschillen weleens andersom van mening, in de zin dat ik dan juist te veel zou willen, maar nu zitten we in een andere positie.

De heer Recourt (PvdA):

"Bij voorkeur" is niets anders dan als rechter motiveren waarom hij geen vrijwilliger benoemt. Meer is het niet, maar het is wel essentieel om die kwaliteit net dat duwtje te geven.

Staatssecretaris Teeven:

Maar je kunt er ook hier van gedachten over wisselen en dat wordt vervolgens vastgelegd in de Handelingen. We delen met elkaar het punt van die hoge contactfrequentie. Die bereik je veel gemakkelijker bij een vrijwilliger tegen bovendien geringere kosten. Dat neemt niet dat ik wel de vrijheid aan de kantonrechter wil laten om het uiteindelijk anders te doen. En die vrijheid heeft hij niet helemaal in uw amendement.

De heer Van Oosten (VVD):

Ik vond deze laatste opmerking van de staatssecretaris erg interessant, want ik heb zelf in mijn bijdrage ook gevraagd om in deze plenaire behandeling een duidelijke schets te geven van de voorkeurstoewijzing zoals die door de rechter zou moeten plaatsvinden. Wellicht dat hij mijn vraag nog had willen beantwoorden in het verloop van de discussie, maar misschien is het goed om het nu gelijk te doen, want dan kunnen we ook met elkaar vaststellen wat nu exact de visie van de staatssecretaris hierop is en welke positie een vrijwilliger in dat vraagstuk inneemt, die hij en de heer Recourt terecht een warm hart toedragen.

Staatssecretaris Teeven:

De voorkeursregeling zou er naar mijn mening als volgt moeten uitzien. Bij voorkeur tot curator, bewindvoerder of mentor benoemen degene voor wie de betrokkene uitdrukkelijk een voorkeur heeft uitgesproken. Daar begint het mee. Is die er niet, dan de ouder, het kind, de broer of de zus,

dus allemaal verwanten dicht bij de betrokkenen. En als die er niet is, dan een ander. Dat is de regeling. En als je bij die laatste komt -- dat betreft dus punt drie -- kan dat nog steeds een vrijwilliger zijn, maar het kan ook een professional zijn. Dus op dat punt drie gaan de wegen van de indiener van het amendement en die van het kabinet uiteen. Wij willen de rechter daarin niet nader sturen en de heer Recourt wil dat wel. Daar denken we dus verschillend over.

De heer **Van Oosten** (VVD):

Voor alle duidelijkheid: u verstaat onder die "anderen" dus ook de vrijwilliger? U geeft dus eigenlijk aan dat u aan de rechter de vrijheid wil laten om dan de keuze te maken voor de meest geëigende persoon op dat moment? Zie ik dat zo juist?

Staatssecretaris **Teeven**:

Ja, dat ziet u juist. Die ander kan nog steeds de vrijwilliger zijn maar het kan ook de professional zijn. Dat maakt de kantonrechter in dat individuele geval in die situatie uit.

Voorzitter. De heer Recourt en de heer Bontes hebben gevraagd of ik toch niet wil overwegen om een zwarte lijst in te voeren. In het wetsvoorstel is gekozen voor kwaliteitseisen. Als iemand geen vog krijgt omdat hij veroordeeld is wegens fraude, kan hij geen bewindvoerder worden. Ik denk dat met het nu voorgestelde systeem de kwaliteit voldoende wordt gewaarborgd. Ik heb de heer Recourt al toegezegd dat ik in overleg zal treden met de VNG over de bijzondere bijstand.

De heer **Recourt** (PvdA):

Ik heb gevraagd of het mogelijk is om een zwarte lijst aan te leggen bij kantonrechters dan wel anderszins te waarborgen dat bewindvoerders die het niet goed doen, niet terugkomen. De heer Van Oosten had een vergelijkbaar voorbeeld. Ik hoor de staatssecretaris nu zeggen dat het voldoende gewaarborgd is, waarbij hij als voorbeeld de vog noemt. De vog is echt alleen voor die bewindvoerders die door de strafrechter worden veroordeeld. Er is natuurlijk ook een categorie die het niet goed doet ...

Staatssecretaris **Teeven**:

Die een wanprestatie levert.

De heer **Recourt** (PvdA):

Ja, en waarvan je zegt: dat is net niet strafrechtelijk, maar alsjeblieft niet meer zaken. Hoe voorkomen we nu dat zo'n persoon toch meer zaken krijgt?

Staatssecretaris **Teeven**:

Wij weten niet altijd wie de bewindvoerder is. Je kunt je aansluiten bij de brancheorganisaties. Op die manier zou je via de brancheorganisaties mensen kunnen weren, maar de verwachting is natuurlijk dat mensen die het misschien niet goed doen, helemaal niet bij een brancheorganisatie zijn aangesloten. Het blijft toch heel ingewikkeld om die mensen te weren.

De heer **Recourt** (PvdA):

De staatssecretaris slaat de spijker op de kop. Mensen die het niet goed doen, blijven weg van de brancheorganisatie en zijn dus volledig uit zicht. Als je bij de kantonrechter een lijst aanlegt van niet te benoemen personen, is het probleem in ieder geval voor een groot deel opgelost.

Staatssecretaris **Teeven**:

Ja, maar er zijn natuurlijk ook mensen die we juist wel in de voorkeursregeling willen hebben. De heer Van Oosten vroeg daar net naar. We zeggen nu juist dat we familieleden het wel willen laten doen. Stel nu dat een familielid dat als bewindvoerder of mentor optreedt, het niet goed doet en een volstrekte wanprestatie levert. Dan heeft het niet veel zin om dat familielid, dat het waarschijnlijk geen volgende keer zal doen, op een zwarte lijst te zetten. Daarvoor heeft het dus geen meerwaarde. Je houdt dus een beperkte groep over. Ik denk dat we met de kwaliteitseisen nu een heel eind op weg zijn. Ik zie op dit moment dus echt niet de meerwaarde van een zwarte lijst.

De heer **Recourt** (PvdA):

De staatssecretaris en ik stellen vast, evenals andere leden van de Kamer, dat er een groep bewindvoerders is -- het zal waarschijnlijk een beperkte groep zijn -- van wie we niet willen dat ze benoemd worden en op wie we geen zicht hebben. Kwaliteitseisen helpen daar niet bij, want die groep onttrekt zich nu juist aan de controle en aan de eisen die de beroepsvereniging stelt. Dan is er toch geen oplossing? Dan laten we dit probleem toch open, terwijl ik volgens mij een werkbare oplossing suggereer?

Staatssecretaris Teeven:

Je zult dus van de elf arrangementen een gecombineerde lijst moeten maken. Je wilt niet dat iemand die in arrondissement Oost op de zwarte lijst komt, waarbij er ver de diepte wordt ingegaan, een paar weken later in arrondissement Noord volledig zijn gang kan gaan. Ik zal bekijken of er een mogelijkheid is om een soort register te maken en de Kamer daarover informeren. Of een register ... ik heb nog even niet scherp hoe ik aan kantonrechters kan vragen hoe we tot zo'n lijst kunnen komen.

De heer Van Oosten (VVD):

Ik geef de volgende suggestie mee. In mijn bijdrage refereerde ik aan het voorbeeld van een "budgetcoach tot uw dienst", waarbij iemand met een beroep op zaakwaarneming en de volmacht uit het Burgerlijk Wetboek aan de slag blijft. Welke aanknopingspunten biedt de wet nu voor gedupeerden -- daar hebben we het in feite over -- om zich te verweren tegen partijen die misbruik maken van hun situatie? Ik kan mij voorstellen dat dit een plek krijgt in de voorlichting die via het ministerie van de staatssecretaris plaatsvindt, zodat helder wordt wat je kunt doen op het moment dat je echt het idee hebt dat het hartstikke fout loopt. Of je dan vervolgens bij een zwarte lijst komt, is een tweede, maar we hebben de voorlichting dan wel optimaal georganiseerd.

Staatssecretaris Teeven:

Dat zou een manier zijn waarop we wat kunnen doen. De voorlichting moet in ieder geval beter. Ik zal de vraag van de heer Van Oosten nog even beantwoorden. Ik heb er al veel over gezegd. Het toezichtinstrumentarium is vergroot. Ik denk dat dit echt in de sfeer van voorlichting moet. Ik zie de zwarte lijst niet direct als een oplossing. Ik zal in overleg met de Raad voor de rechtspraak bezien of er mogelijkheden zijn om een lijst aan te leggen, over de elf arrondissementen heen, van mensen die niet hebben gefunctioneerd.

De voorzitter:

Ik hoor de staatssecretaris toezeggen dat er een brief op dit punt komt. Misschien is er als die brief er is een goed moment om er verder over te praten.

De heer De Wit heeft toch nog een vraag.

De heer De Wit (SP):

Een vraag die hier wel bij aansluit, voorzitter, namelijk of je het mede zou kunnen verbinden aan een soort klachtrecht. Immers, in een aantal gevallen weet de kantonrechter het niet, zoals de heer Recourt net aan de orde stelde en de staatssecretaris ook erkent. "Klachtrecht" is een groot woord, maar als je zou stimuleren dat de betrokkene de kantonrechter informeert, heb je in ieder geval aanknopingspunten.

Staatssecretaris Teeven:

Maar de betrokkene kan vaak niet informeren. Dat is natuurlijk het probleem van deze personen: zij zijn vaak helemaal niet in staat om te informeren. Ik denk dat het in heel veel praktijksituaties de kantonrechter zelf is die constateert dat er een wanprestatie wordt geleverd. Het ligt dus meer op de weg van de kantonrechter. Die moet straks rekening en verantwoording vragen van een bewindvoerder. Dat doen ze trouwens ook, dat constateer ik in de werkelijkheid. Ik zal dit punt meenemen in het overleg met de Raad voor de rechtspraak.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Staatssecretaris **Teeven**:

Voorzitter. De heer Van Oosten heeft gevraagd wat ik ga doen om de kwaliteit van familiecuratoren, -bewindvoerders en -mentoren te versterken. Ze staan natuurlijk onder toezicht, dus zij zullen geschikt moeten worden bevonden. Ze moeten ook rekening en verantwoording afleggen. Het is echter een bewuste keuze geweest van het kabinet om uitsluitend kwaliteitseisen te stellen aan niet-familieleden. Juist omdat we familieleden in staat willen stellen om dit te doen, maken we de voorziening laagdrempelig. Als er binnen de familie een vertegenwoordiger kan worden gevonden, hoeven er geen buitenstaanders aan te pas te komen. Ik weet dat er bij veel familievertegenwoordigers vragen zijn over rechten en plichten. We hebben het er al over gehad dat we subsidie hebben verleend voor het kennisplatform van Mentorschap Netwerk Nederland, zodat men daar op vrijwillige basis de kennis kan vergroten. Die subsidie hebben we nu gegeven. Er is lang over gesproken met Mentorschap Netwerk Nederland, maar de subsidie is nu verstrekt.

De heer Van Oosten heeft gevraagd of ik best practices voor familiementoren en -bewindvoerders op de website van het ministerie kan plaatsen. Ik heb al subsidie verleend voor de kennisoverdracht. Op dat platform komen ook de best practices. We zullen dus met Mentorschap Netwerk Nederland en de BPBI overleggen.

De heer Van Oosten heeft gevraagd of de financiële lasten voor burgers en bedrijven met dit wetsvoorstel toch niet worden verhoogd. Het voorstel bouwt voort op een bestaande en zich ontwikkelende praktijk. Er valt niet aan te ontkomen dat sommige onderdelen, bijvoorbeeld de accountantsverklaringen, zullen leiden tot een lastenverhoging. Andere onderdelen zullen een verbetering van de efficiency met zich meebrengen, zoals de modelrekening en het kennisplatform, dat ervoor zorgt dat mensen niet allemaal individueel zelf het wiel uit hoeven te vinden. Alles bij elkaar optellend, denk ik dat de lasten niet zullen toenemen.

De heer Van Oosten heeft ook gevraagd of er geen spanning zit tussen schuldbewind en een schuldsanering.

De heer **Van Oosten** (VVD):

Ik heb nog een vraag op het vorige punt. Ik refereerde specifiek aan een verwachting van de Raad voor de rechtspraak, waarin sprake was van 2,5 miljoen euro. De staatssecretaris heeft dit weerlegt in de memorie van toelichting. Ik zou het op prijs stellen als hij vanavond in deze zaal nog een keer expliciet wil maken dat hij de verzwaring van die werklust en het daaraan gekoppelde bedrag van 2,5 miljoen euro bepaald niet tot zijn eigen verwachtingen rekent.

Staatssecretaris **Teeven**:

Ik reken dat niet tot mijn eigen verwachting, gezien ook de voorkeursregeling waarover we net spraken. Ik ben voorstander van een laagdrempelige voorziening, waarin we de rol van de familiebewindvoerder, de vrijwilliger, een prominente plaats geven. De kosten daarvan zijn sowieso al minder. Ik denk dat dat niet is meegenomen door de Raad voor de rechtspraak. Ik denk ook dat het niet zo is dat ieder bewindvoerder-, curator- of mentorschap problemen geeft. Er zijn ook heel veel zaken waar het allemaal heel vlotjes loopt. In denk dus inderdaad dat het wat te zwartgallig is begroot door de Raad voor de rechtspraak.

De heer Van Oosten en de heer Bontes vragen of ik nog eens kan bevestigen dat er geen werklustverzwaring voor de kantonrechters optreedt. Ik heb daar uitgebreid over gesproken. De toezichthoudende taak voor de rechter verandert niet. Hij krijgt alleen meer hulp bij het uitoefenen van toezicht. De accountant gaat nu de bedrijfsvoering toetsen. Dat betekent dat er voor de kantonrechter op dat punt dus minder werk is. Nu hoeft de griffier bij de rechtbank de rekening en verantwoording niet meer zelf helemaal door te lopen.

De heer Bontes heeft mij gevraagd of de rechthebbende zelf zijn bewindvoerder moet controleren.

De bewindvoerder legt rekening en verantwoording af jegens de rechthebbende ten overstaan van de kantonrechter. Als de rechthebbende in staat is om deze rekening en verantwoording te beoordelen, kan hij deze goedkeuren.

Als hij daar niet toe in staat is, gaat het op dit moment via de kantonrechter. In beide gevallen wordt rekening en verantwoording aan de kantonrechter gestuurd.

Over de schuldhulpverlening en de schuldsanering heb ik uitgebreid gesproken. Ook op de zwarte lijst ben ik ingegaan.

De heer Bontes vroeg of er niet een uniforme aanpak voor kantonrechters zou moeten komen. Via het landelijk overleg hebben de kantonrechters landelijke aanbevelingen opgesteld ten aanzien van curatele, bewindvoering en mentorschap. Ik laat het aan de Raad voor de rechtspraak over om dat beleid verder te ontwikkelen, maar ik heb wel een toezegging gedaan op twee punten. Dat zal ik dus nog met de raad opnemen.

De heer Bontes heeft ook een internationale rechtsvergelijking gemaakt, door naar de "Betreuung" in Duitsland te kijken. Ik denk dat wij met verschillende maatregelen maatwerk kunnen leveren. We hebben curatele, bewindvoering en mentorschap. Met dit wetsvoorstel worden die drie maatregelen meer gestroomlijnd maar worden ook de verschillen meer benadrukt. Zo is curatele wegens verkwisting eruit gehaald. Dat komt ook de passendheid van de bescherming ten goede.

Voorzitter, ik denk dat deze internationale vergelijking een mooi einde is van de beantwoording in eerste termijn van de zijde van de regering.

De voorzitter:

Ik kijk naar de leden. Is er behoefte aan een tweede termijn? Dat is het geval. Dan schors ik eerst voor de dinerpauze, want die moet ik reglementair voor 19.30 uur inplannen. U ziet er allemaal tamelijk hongerig uit, dus volgens mij is het ook verstandig om dit nu te doen. Ik wens u allen smakelijk eten.

De vergadering wordt van 19.23 uur tot 20.25 uur geschorst.

De heer De Wit (SP):

Voorzitter. Ik wil in mijn tweede termijn nog bij een paar punten stilstaan. Ik begin met de contactfrequentie. Ik heb aangevoerd dat zowel bij curatele als voor de mentor wordt voorgesteld om ten minste een maal per twee maanden contact te hebben. Met betrekking tot de bewindvoerder is in feite niets vastgelegd. Dat heb ik in eerste instantie betoogd. Ik ben van mening dat dit toch frequenter moet en dat er met betrekking tot de bewindvoerder duidelijkheid moet komen. Daarom dien ik de volgende motie in.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat in het concept-Besluit kwaliteitseisen wordt voorgeschreven dat curatoren en mentoren minimaal een keer per twee maanden contact hebben met de betrokkene;

constaterende dat een minimale contactfrequentie voor bewindvoerders ontbreekt omdat deze in ieder geval jaarlijks contact hebben met de rechthebbende wanneer rekening en verantwoording wordt afgelegd;

van mening dat voor curatoren en mentoren intensiever contact wenselijk is vanwege de regiefunctie die deze vertegenwoordigers hebben in het kader van de verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding van betrokkene, en dat ook van bewindvoerders verwacht mag worden dat zij vaker dan eens per jaar contact hebben met de rechthebbende;

verzoekt de regering, voor bewindvoerders een minimale contactfrequentie voor te schrijven en de minimale contactfrequentie voor curatoren en mentoren op eens per maand te stellen, en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid De Wit. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 12 (33054).

De heer De Wit (SP):

Ik heb genoteerd dat de staatssecretaris het probleem van de drukte bij de rechter gaat bespreken met de Raad voor de rechtspraak. Dat is de instantie die daar op dit moment alles van af zou moeten weten. Daar dank ik hem voor, want ik ben blij dat dit gaat gebeuren. We weten dan in ieder geval zeker wat er mogelijk is. De staatssecretaris heeft gezegd het mogelijk te achten om binnen een week de Kamer daarover te informeren.

Dan kom ik op de beloning of bekostiging. De notaris -- ik bedoel natuurlijk de staatssecretaris! -- is ervan overtuigd dat de bijzondere bijstand het beste aanknopingspunt is. Ik had het idee om nog te zoeken naar andere bekostigingsmogelijkheden, maar ik heb dit duidelijk genoteerd. De staatssecretaris heeft gezegd dat hij hierover contact zal opnemen met de VNG. Ik zie dat als een bevestiging van het punt dat de bijzondere bijstand de oplossing is voor mensen die financiële problemen hebben en het niet zelf kunnen betalen. Ik vraag de staatssecretaris of hij dat tegenover de VNG wil benadrukken.

Met betrekking tot het levenstestament heb ik genoteerd dat de staatssecretaris dit na afloop van de debatten over deze wet gaat inventariseren. Ik zal daar dan op terugkomen. De tekst uit die artikelen en met name het woord "zulks" vind ik erg verwarrend. Het zou erop kunnen duiden dat die twee zinnen -- de eerste zin en de zin die met "zulks" begint -- mensen gelijkschakelen die mogelijk ontslag kunnen vragen. Om die onduidelijkheid op te heffen zou de staatssecretaris het woord "zulks" kunnen vervangen door iets als "dit laatste punt" of "dit laatste". Dan koppel je het duidelijk aan de zin die eraan voorafgaat. Het is maar een suggestie. Ik heb de uitleg van de staatssecretaris in ieder geval begrepen. Die is duidelijk, maar wat mij betreft zou het nog duidelijker kunnen. Ik hoor graag wat hij daarvan vindt.

Met betrekking tot de twee amendementen deel ik de visie van de staatssecretaris. Over het amendement over de accountantsverklaring heeft hij gezegd dat hij daar nog naar zal kijken. Ik ben het met zijn oordeel over het amendement eens. Hetzelfde geldt voor het amendement dat de vrijwilliger probeert in te schakelen als mentor.

In dat opzicht staat het dus nog niet vast dat mijn fractie deze amendementen zal steunen.

De staatssecretaris heeft niet gereageerd op de twee door mij genoemde voorbeelden van mensen die het oneens zijn over de benoeming van een bewindvoerder. Wat is de positie van de rechter op zo'n moment? Moet hij dan toch een bewindvoerder zoeken? Zoekt hij die dan zelf uit of vraagt hij zich af of er wel een bewindvoerder nodig is?

De staatssecretaris heeft ook niet gereageerd op de vragen over de jongeren die 18 jaar zullen worden en van wie nu al duidelijk is dat er problemen zullen ontstaan als zij 18 jaar worden en er verder niets gebeurt in de zin van de maatregelen die wij vandaag bespreken. Graag krijg ik daarover een oordeel van de staatssecretaris.

De heer Oskam (CDA):

Voorzitter. Ik vind de staatssecretaris een echte staatssecretaris. Ik zal niet, zoals mijn collega's net,

proberen om hem een andere hoedanigheid te laten aannemen. Ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoorden. Ik zal twee moties indienen, omdat ik op twee punten niet helemaal tevreden ben. De staatssecretaris heeft gezegd dat hij met de minister van Financiën in overleg zal treden over de vergunningen die volgens de AFM bij de bewindvoerders zouden moeten gelden. Wat mij betreft zou het een stap verder moeten gaan en zouden er afspraken gemaakt kunnen worden. Ik geef de staatssecretaris in overweging om de brancheorganisatie ook daarbij te betrekken. Ik dien daartoe de volgende motie in.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat op grond van artikel 1:441, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek de bewindvoerder bij vervulling van zijn taak de belanghebbende in en buiten rechte vertegenwoordigt;

overwegende dat de regering de Kamer voorstelt via wetsvoorstel 33054 om dit artikel aan te vullen met een zinsnede die luidt: "De bewindvoerder kan voorts voor de rechthebbende alle handelingen verrichten die aan een goed bewind bijdragen.";

overwegende dat daartoe ook behoren een aantal financiële handelingen, waaronder het sluiten van relevante verzekeringen, die de curator/bewindvoerder uitvoert respectievelijk dient uit te voeren om de hem volgens genoemd artikel opgedragen taken naar behoren uit te voeren;

overwegende dat eventuele belangenverstremming kan worden tegengegaan door in het Besluit kwaliteitseisen ter zake relevante bepalingen op te nemen;

verzoekt de regering om met de Autoriteit Financiële Markten afspraken te maken die ertoe leiden dat de curator/bewindvoerder wordt vrijgesteld van de vergunningplicht, voor zover hij zich bezighoudt met de uitvoering van wettelijke taken, zoals vastgelegd in artikel 1:441 van het Burgerlijk Wetboek;

verzoekt de regering voorts, de Kamer over de uitkomsten ter zake te informeren, en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Oskam. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 13 (33054).

De heer Oskam (CDA):

Mijn tweede motie gaat over het gewenste opleidingsniveau. De staatssecretaris zei dat hij tevreden is met de wijze waarop het nu geregeld is, namelijk mbo-4-niveau en voor de lastigere zaken hbo-niveau. De brancheorganisatie denkt daar heel anders over. Ik daag de staatssecretaris uit om dat toch eens nader te onderzoeken en de brancheorganisaties daarbij te betrekken. De motie luidt als volgt.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het aantal uitgesproken beschermingsbewinden toeneemt en dat dit ook geldt voor de complexiteit van de problemen waarin rechthebbenden verkeren;

overwegende dat bij de curator/bewindvoerder in toenemende mate kennis en kunde aanwezig wordt verondersteld op tal van gebieden en in tal van complexe situaties (multiproblem);

overwegende dat de regering ervan uitgaat dat een opleiding op het niveau van mbo-4 voldoende is om de zich voordoende complexe situaties het hoofd te bieden, zulks behoudens gevallen waarin

sprake is van verkwisting en/of problematische schulden, in welke gevallen de regering een opleiding op hbo-niveau noodzakelijk acht;

overwegende dat door de professionele bewindvoerders wordt aangegeven dat in zijn algemeenheid hbo-niveau voor de bewindvoering noodzakelijk is om voldoende kwaliteit in de bewindvoering te garanderen;

overwegende dat over de vraag welk niveau van opleiding gewenst is, helderheid moet bestaan voordat door of vanwege de minister de tarieven voor bewindvoering worden vastgesteld;

verzoekt de regering, nader onderzoek te doen naar het gewenste opleidingsniveau, en over de uitkomsten daarvan de Kamer te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Oskam. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 14 (33054).

De heer Recourt (PvdA):

Voorzitter. Met dit wetsvoorstel zetten wij een grote stap naar een betere bescherming van de allerkwetsbaarsten. Toch heb ik nog een paar praktische punten.

Ik had twee moties voorbereid, maar die ga ik niet voorlezen. Ik ben de staatssecretaris erkentelijk voor zijn toezeggingen hierover. De ene motie zou gaan over de noodzakelijke bijstand. De staatssecretaris heeft gezegd dat hij in samenspraak met zijn collega van Sociale Zaken in overleg treedt met de gemeentes. De tweede motie zou gaan over de zwarte lijst, mogelijk aan te leggen door kantonrechters. De staatssecretaris heeft toegezegd dat de Kamer een brief krijgt nadat hij met de rechters heeft gesproken. Deze twee moties kunnen dus in de prullenbak. Dat is altijd prettig.

Ik heb ook twee amendementen ingediend. Over het amendement op stuk nr. 11 heb ik nog overleg. Ik zeg daarover nu dus niets. Het amendement op stuk nr. 10 dwingt de rechter tot helemaal niets, zeg ik mede tegen collega De Wit. Het zet slechts de vrijwillige mentor in een betere positie en het komt de kwaliteit ten goede.

Ik heb nog één openstaande vraag, over de situatie dat een instelling werkt met één vaste bewindvoerder voor alle bewoners die deze nodig hebben. Hoe zit het dan met de taak van deze bewindvoerder, die kritisch moet zijn tegenover de instelling? Volgens mij heb ik daarop nog geen antwoord gehad. Het is in elk geval niet zo blijven hangen dat ik daardoor overtuigd was. Kan de staatssecretaris hierop nog een keer terugkomen?

De heer Van Oosten (VVD):

Voorzitter. Ik bedank de staatssecretaris voor de beantwoording van de diverse vragen en voor de toezeggingen. Daarbij denk ik vooral aan de evaluatie en de brief, waarover de heer Recourt zo-even al sprak. Ik bedank de staatssecretaris ook voor de toezegging omtrent de voorlichting.

Ik hik nog even aan tegen het amendement op stuk nr. 10 van de heer Recourt. Hij bepleit een verlichting van de accountantsverplichting voor de mentor. De heer Bontes heeft in eerste termijn in een onderling debatje gevraagd of een verlichting geen afbreuk doet aan de wens van de Kamer, die nu in het wetsvoorstel besloten ligt, om een kwaliteitsverbetering aan te brengen. Wij hebben die wens juist om misstanden voor te zijn, want daarmee hebben wij in het verleden regelmatig te maken gekregen. Misschien kun je zelfs zeggen dat de enkele reden dat wij hier nu vergaderen over deze wetswijziging, terug te voeren valt op dezelfde misstanden. Ik ben bang dat het amendement van de heer Recourt, maar ook de handreiking die de staatssecretaris de heer Recourt doet,

misschien welgemeend zijn en de beste bedoelingen hebben, maar uiteindelijk afbreuk doen van de wens om te voorkomen dat misstanden plaatsvinden. Ik zou graag in tweede termijn nog enige reflectie van de staatssecretaris horen over dit onderwerp.

De heer **Recourt** (PvdA):

Ik heb een korte vraag. De misstanden waarvan wij allemaal weet hebben, gingen bijvoorbeeld over bewindvoerders die niet helemaal zorgvuldig omsprongen met de financiën van hun cliënten. Kan de heer Van Oosten toelichten welke angst hij heeft ten aanzien van de mentoren? Zij gaan namelijk niet over de financiën van hun cliënten.

De heer **Van Oosten** (VVD):

Nee, maar zij gaan wel over de gesteldheid van de kwetsbaren an sich, over hun leven en over vragen van medische aard, die ontzettend zwaar wegen. Ik wil voorkomen dat wij op enig moment moeten vaststellen dat zich opnieuw incidenten hebben voorgedaan en dat ik mij voor mijn kop moet slaan omdat ik heb geadviseerd om het amendement van de heer Recourt te steunen, hoe goed de intenties van dat amendement misschien ook zijn. Ik zou hierover dus toch graag wat meer helderheid ontvangen van de staatssecretaris.

De heer **Recourt** (PvdA):

Edoch, dat amendement ziet niet op financiën maar op de accountantsverklaring die overbodig is. Uw zorg betreft niet de accountantsverklaring maar heel andere dingen die dat amendement op geen enkele manier raakt. Het blijft voor mij een beetje in de lucht hangen welke angst u hebt.

De heer **Van Oosten** (VVD):

Ik ben nu met name geïnteresseerd in de reactie van de staatssecretaris daarop. Ik hoorde hem heel duidelijk een handreiking doen naar de heer Recourt. Dat waardeer ik op zichzelf zeer, maar ik ben toch benieuwd naar de diepere beweegredenen van de staatssecretaris om dat te doen.

De heer **Bontes** (PVV):

Voorzitter. Met betrekking tot de kantonrechters ben ik niet tevreden. Het is te vrijblijvend, want de invulling wordt overgelaten aan de rechters en het is niet duidelijk of de best practices geïmplementeerd gaan worden. Het arrondissement Oost heeft dat kennelijk wel voor elkaar en het andere arrondissement weer niet, dus ik vraag mij af of dat dan wordt overgenomen. Om de staatssecretaris toch te bewegen die rechters het goede pad op te sturen, heb ik de volgende motie voorbereid.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het wetsvoorstel wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap de toezichthoudende taak van de kantonrechter niet wijzigt;

overwegende dat in het kader van adequate controle op bewindvoerders uniform toezicht door kantonrechters noodzakelijk is;

verzoekt de regering, te stimuleren dat kantonrechters uniform toezicht houden op het functioneren van bewindvoerders,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door het lid Bontes. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 15 (33054).

De heer **Bontes** (PVV):

Voorzitter. In Duitsland heeft men een andere werkwijze. Wij kennen een drietal beschermingsmaatregelen, Duitsland kent er één. De staatssecretaris zegt dat het bij ons nu eenmaal

beter werkt zoals wij het doen. De wetenschap is het daar echter niet mee eens. Een deel van de wetenschap zegt dat het Duitse model praktischer, minder bureaucratisch en duidelijker is en meer maatwerk biedt. Een ander deel van de wetenschap zegt dat het Nederlandse model beter is. Ik verzoek de staatssecretaris daarom dat te onderzoeken en daartoe dien ik de volgende motie in.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het Nederlandse recht voorziet in een drietal beschermingsmaatregelen voor meerderjarigen;

overwegende dat het beschermingsbewind en het mentorschap steeds meer raakvlakken hebben met de ondercuratelestelling;

verzoekt de regering, te onderzoeken of het wenselijk is in Nederland één beschermingsmaatregel te ontwerpen, zoals in Duitsland het geval is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Bontes. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 16 (33054).

Daarmee is een eind gekomen aan de tweede termijn van de zijde van de Kamer. De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie kan direct antwoorden.

Staatssecretaris Teeven:

Voorzitter. Ik dank de leden voor hun inbreng in tweede termijn. Ik zal puntsgewijs de vragen en de moties aflopen.

In de motie van de heer De Wit op stuk nr. 12 wordt de regering verzocht om een minimale contactfrequentie voor bewindvoerders en overige hulpverleners te regelen. Hierdoor worden de kosten voor curatele, bewindvoerderschap en mentorschap verhoogd. De kosten moeten door betrokkenen worden opgebracht. Ik ontraad de motie, omdat wij dat niet kunnen vragen van betrokkenen. Dat wil niet zeggen dat meer contact niet zou mogen. Degenen die de betrokken rechthebbende vertegenwoordigen, kunnen altijd meer contact hebben, maar ik vind niet dat dit ogenblikkelijk allemaal zou moeten worden doorberekend.

Dan kom ik op de bespreking met de Raad voor de rechtspraak. Ja, dat zal de Kamer inderdaad binnen een week van mij horen.

De beloning en bekostiging zal ik samen met de collega van Sociale Zaken en Werkgelegenheid opnemen.

Verder is het woordje "zulks" nog ter sprake gekomen. De heer De Wit deed de suggestie dat "zulks" in artikel 448, lid 2 vervangen moet worden door "dat laatste". Het wetsvoorstel voegt alleen een categorie toe aan de opsomming, maar wijzigt de bepaling verder niet. Dat heb ik al gezegd. Ik zie op dit moment geen aanleiding om de bepaling verder te wijzigen.

Dan heeft de heer De Wit nog gevraagd wat, als mensen het oneens zijn over de bewindvoerder, exact de rol van de rechter is. Ik denk dat de rechter alle belanghebbenden bijeenroept ingeval er onenigheid is. Dat kunnen familieleden zijn. Het kan een andere bewindvoerder zijn. Hij zal de argumenten van de betrokken personen aanhoren. Als hij zich voldoende voelt voorgelicht, zal hij een beslissing nemen. Dat is de rol van de rechter op dit moment.

De heer De Wit heeft nog gevraagd of de jeugdzorginstellingen voldoende op de hoogte zijn van de mogelijkheid om een maatregel aan te vragen voor een betrokkene, als die straks achttien jaar is. Die vraag had ik inderdaad in eerste termijn niet beantwoord. Daarin had de heer De Wit gelijk. Ik heb geen reden om te veronderstellen dat die kennis niet aanwezig is bij de jeugdzorginstellingen. Als jeugdzorg wordt afgebouwd en er nog bijzondere zorg in de zin van een beschermingsmaatregel nodig is, komt dat in overdrachtsgesprekken aan de orde en dan kan op tijd een verzoek worden ingediend. Ik zie op dat punt dus geen bezwaren. Ik dank de heer De Wit voor zijn overige opmerkingen. Ik zal proberen om de Kamer dit zo snel mogelijk, hopelijk nog voor de stemmingen, te laten weten.

De heer Oskam had twee moties. De eerste motie op stuk nr. 13 ging over de vrijstelling met betrekking tot de Autoriteit Financiële Markten. Kunnen wij afspraken maken die ertoe leiden dat de curator of bewindvoerder wordt vrijgesteld van de vergunningplicht, voor zover hij zich bezighoudt met de uitvoering van wettelijke taken, zoals staat in artikel 441, lid 1? Ik zal het opnemen met de brancheorganisaties. Daarna zal ik het gesprek aangaan met de minister van Financiën. De motie laat ik aan het oordeel van de Kamer, want ik vind dat de toezichtregeling die in de wet wordt opgenomen, afdoende moet zijn en dat er dus geen aanvullend AFM-toezicht nodig is. Wellicht is wat ik heb gezegd, reden voor de heer Oskam om zijn motie op zijn minst aan te houden.

De heer **Oskam** (CDA):

Dat wil ik best doen, want ik vind de toezegging van de staatssecretaris prima. Het probleem is dat de brancheorganisaties maar niet binnenkomen bij de AFM. Dijsselbloem heeft de toezegging gedaan over de opening van de rekeningen. Nu komen zij weer met de verzekeringen. Ik denk dat wij op één lijn zitten en dat wij er wel komen, maar wij hebben de bemiddeling van de staatssecretaris nodig om daaruit te komen. Ik zal de motie aanhouden, als de staatssecretaris zijn toezegging gestand doet.

De **voorzitter**:

Op verzoek van de heer Oskam stel ik voor, zijn motie (33054, nr. 13) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

Staatssecretaris **Teeven**:

Het voorstel van de heer Oskam vind ik goed. Ik ga daarmee aan de gang. Ik zal de Kamer te zijner tijd maar zo snel mogelijk berichten hoe dat werkt. Ik zal mijn collega Dijsselbloem daarover spreken.

Dan kom ik op de motie-Oskam op stuk nr. 14 over het opleidingsniveau. De heer Oskam van de CDA-fractie verzoekt om daarnaar een onderzoek te doen. Wij zijn eigenlijk al heel lang bezig met deze wet. Al in 2009 werd het eerste ontwerp ervan gemaakt. Hij is onder het kabinet-Rutte I ingediend. Volgens mij hebben wij hierover al heel veel, ook in de stukken, met elkaar van gedachten gewisseld. Ik wil de motie dus ontraden. Als je hbo-niveau voor alle bewindvoerders vereist, sluit je ook een heleboel mensen uit van bewindvoering. Niet alle bewinden zijn complex. Bovendien gaan de kosten voor bewindvoerders dan ook verder omhoog. Dat willen wij ook niet. Wij willen juist niet dat de kosten voor de betrokkenen verder omhooggaan. Ik ontraad de motie dus.

Dan kom ik op de opmerkingen van de heer Recourt. Ik zeg het even uit het hoofd. Ik verwijs naar artikel 452, lid 1. Ik heb daar ook een uitleg over gegeven.

Ik heb ook gezegd dat het volgens de strekking van de nieuwe wet niet wenselijk is om dat één bewindvoerder die verbonden is aan het verpleegtehuis, al die bewindvoering doet. Als je het artikel goed volgt, is dat ook niet mogelijk. Zo moet je de wet ook lezen. Het is niet wenselijk dat dit gebeurt. Het voorbeeld dat de heer Recourt geeft, is in de nieuwe wet dus niet meer mogelijk.

De heer Van Oosten vroeg of nog kan worden gezien of de kantonrechter ruimte krijgt om op het punt van de accountantsverklaring te variëren. Ik heb de suggestie gedaan om wel vast te houden aan de accountantsverklaring maar om het eventueel te zoeken in de uitgestelde inlevering. Ik heb de heer Recourt ook een tekstsuggestie gedaan in eerste termijn. Als je dat allemaal wilt veranderen, zou je de accountantsverklaring moeten afschaffen. Dan zou je het niet hoeven te doen. Dan hoeft de kantonrechter er ook geen beslissing meer over te nemen. We maken ons immers zorgen over de werklast. Met betrekking tot de amendementen heb ik een suggestie gedaan over de wijze waarop het zou kunnen. De heer Recourt en ik denken daar echt anders over. Voor deze keer is de regering het eens met de SP-fractie. Ik denk dat we hier echt verschillend over denken. Op dit moment is dit het uiterste tot waar ik wil gaan.

Tot slot kom ik op de opmerking van de heer Bontes en zijn moties. De motie-Bontes op stuk nr. 15 gaat over het stimuleren van het uniform toezicht door de kantonrechter. Het derde puntje dat ik zal doen, is met de Raad voor de rechtspraak in gesprek gaan over dat toezicht. Ik heb in eerste termijn al gezegd dat de best practices, zoals die er nu zijn bij de rechtbank in de regio Oost, over het land zouden moeten worden uitgerold. Dat was naar aanleiding van opmerkingen van de heer Recourt in eerste termijn. Ik wil best met de Raad voor de rechtspraak daarover spreken. Als ik daarbij behulpzaam kan zijn en ervoor kan zorgen dat er zo in de rest van het land wordt gewerkt, dan wil ik dat best doen. In dat geval laat ik de motie aan het oordeel van de Kamer. Als de strekking van de motie inhoudt dat er tegen rechters dient te worden gezegd welke werkwijze zij moeten hanteren, dan moet ik de motie ontraden. Dat is namelijk niet de kant die ik wil opgaan met betrekking tot de zittende magistratuur.

De heer **Bontes** (PVV):

In mijn motie spreek ik van stimuleren. Ik wil het dus niet dwingend opleggen, maar ik wil wel iets meer dan de vrijblijvendheid die er in eerste instantie leek te zijn. Misschien kan de staatssecretaris daarop reageren.

Staatssecretaris **Teeven**:

Over een aantal onderwerpen moet ik contact hebben met de Raad voor de rechtspraak. Er is een goed systeem in de regio Oost, waar kantonrechters de bewinden en de mentorschappen verder gaan bekijken. De heer Recourt noemde dat ook. Ik zal de Raad voor de rechtspraak vragen om te inventariseren hoe dat in andere arrondissementen gaat en om te leren van elkaars best practices. Ook ik zou willen zien dat deze wet ook door de kantonrechters tot in de diepte wordt uitgevoerd en dat er dus kwaliteit wordt geleverd. Ik wil de heer Bontes best toezeggen dat ik die gesprekken zal voeren en dat ik dat aan de Kamer laat weten. Misschien houdt de heer Bontes dan zijn motie aan. Als het hem niet bevalt, kan de motie altijd nog in stemming worden gebracht.

De heer **Bontes** (PVV):

Voorlopig laat ik de motie voor wat zij is.

De **voorzitter**:

Staatssecretaris, u liet het oordeel toch aan de Kamer?

Staatssecretaris **Teeven**:

Ja, ik laat het oordeel over de motie aan de Kamer.

Tot slot kom ik op de motie-Bontes op stuk nr. 16 over één beschermingsmaatregel. Daarin wordt gevraagd of ik bereid ben om het te inventariseren. Daar ben ik niet toe bereid. We praten hierover sinds 2009. We hebben jarenlang uitgebreid van gedachten gewisseld. Er is een systeem dat al jarenlang in het Burgerlijk Wetboek is verankerd. Dat gaan we nu verbeteren. Ik heb gezegd dat we dat systeem gaan evalueren. Over drie jaar, als dit wetsvoorstel opnieuw wordt bekeken en wordt nagegaan wat ermee is gebeurd, dan wil ik best bekijken of we naar een ander systeem zouden moeten, maar nu vind ik dat echt te vroeg. Die motie moet ik dus ontraden.

De **voorzitter**:

Hiermee is er een einde gekomen aan de tweede termijn. Ik kijk nog even naar de leden. De staatssecretaris heeft nog een brief toegezegd. Normaal sluit ik de beraadslaging en dan zijn de stemmingen de dinsdag daarop. Gaat u daarmee akkoord of wilt u wachten op de brief? Het is voor mij onduidelijk. Daarom vraag ik het aan u.

De heer **Recourt** (PvdA):

Ik heb een "tussenvraag": kunnen we de brief voor dinsdag ontvangen?

Staatssecretaris **Teeven**:

Ik zal proberen om de brief voor dinsdag te versturen. Ik moet even bekijken of dat lukt.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**:

De stemmingen over de moties zijn volgende week dinsdag. Dan is natuurlijk ook de stemming over het wetsvoorstel.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Regeling langdurig verblijvende kinderen

Aan de orde is het debat over de Regeling langdurig verblijvende kinderen (19637, nr. 1597).

De **voorzitter**:

Ik heet de staatssecretaris opnieuw welkom, evenals de mensen op de publieke tribune, de mensen die de debatten thuis volgen en natuurlijk de woordvoerders bij dit debat. Als eerste spreker geef ik het woord aan de heer Recourt van de PvdA. De spreektijden waren vastgesteld op vier minuten per spreker.

De heer **Recourt** (PvdA):

Voorzitter, dank u wel. Ik zal mij eraan houden en anders houdt u mij er wel aan.

Voor een hoop kinderen van asielzoekers en alleenstaande minderjarige vreemdelingen was 29 oktober vorig jaar een bijzondere dag, namelijk de dag dat het regeerakkoord tussen de PvdA en de VVD werd gesloten en bekend werd dat er een zogenoemd "kinderpardon" in zat. Het was een bijzondere dag, omdat zij na jaren onzekerheid eindelijk zicht hadden op een definitief verblijf in Nederland. Dat is fantastisch. Kinderen eindelijk een toekomst geven is een van de mooie dingen die je als Kamerlid zomaar voor elkaar kunt krijgen.

Wij hebben allemaal nog de Angolese jongen Mauro op ons netvlies en ook het Afghaanse meisje Sahar. Zij werden het symbool in de strijd om de rechten van gewortelde asielkinderen, van kinderen die inmiddels vooral Nederlandse kinderen zijn: klasgenoten, teamgenoten bij het voetbal. De PvdA en de ChristenUnie pakten de handschoen op samen met GroenLinks, D66 en de SP en nu is er dan het resultaat. Het kinderpardon, de regeling, ligt in de Kamer. Voor u staat dan ook een blije en tevreden woordvoerder van de PvdA.

Ik heb eerst een algemeen punt. Ik heb bij mij het Verdrag voor de Rechten van het Kind. Het is een dun boekje, maar met ontzettend belangrijke regels erin die kinderen moeten beschermen. Mijn oproep is dat het kinderrechtenverdrag uitgangspunt moet zijn van alle wetgeving waarbij kinderen betrokken zijn. Nu het kinderpardon, morgen de vreemdelingenbewaring en overmorgen kinderen in politiecellen. Neem het verdrag als uitgangspunt, niet als mogelijke correctie achteraf.

Ik kom bij het onderwerp van vandaag, de tijdelijke en de definitieve regeling. Omwille van de tijd zal ik er niet inhoudelijk op ingaan. Mijn fractie is zeer tevreden met deze regeling. Met name de eenmalige regeling kan er daadwerkelijk voor zorgen dat enige honderden kinderen en hun

gezinsleden een verblijfsvergunning krijgen. Dat moet ook de bedoeling zijn van deze regeling. Laten wij alsjeblieft met deze regeling zo veel mogelijk gewortelde kinderen en alleenstaande minderjarige kinderen een verblijfsvergunning geven. Ik roep de staatssecretaris op om de IND deze regeling ruimhartig te laten toepassen. Geef een vergunning waar dat kan, los op waar dat kan, willig grensgevallen in waar dat kan. Wij kunnen eindeloos met een loep naar criteria kijken, maar de welwillende blik van de IND kan voor veel kinderen net het verschil maken.

Wij zijn blij dat de regeling ook geldt voor kinderen die na een afwijzing in een asielprocedure van ouders ook een beroep kunnen doen op deze regeling.

De heer **Schouw** (D66):

De heer Recourt is blij. Ik ben ook blij. De PvdA heeft een belangrijk aandeel gehad in de realisering van deze regeling, gefeliciteerd namens de D66-fractie. Alleen moet de regeling natuurlijk wel substantieel uitwerken naar een bepaald aantal kinderen. Er is altijd het aantal 800 genoemd. De heer Recourt had het net over een paar honderd. Kan hij aangeven wanneer de regeling succesvol is?

De heer **Recourt** (PvdA):

Je kunt de regeling niet als succesvol of niet succesvol definiëren naar het aantal: alles minder dan 800 is niet succesvol en alles meer dan 800 wel. Je definieert de regeling als succesvol op het moment dat de doelgroep die je voor ogen hebt eronder valt. Het gaat om honderden. Hoeveel weet volgens mij niemand, maar bij dezen hebben wij aan de staatssecretaris gevraagd of hij een inschatting kan geven.

De heer **Schouw** (D66):

Ik stel die vraag natuurlijk niet voor niets. Ik heb namelijk schriftelijke vragen aan de staatssecretaris gesteld met als kernvraag om hoeveel kinderen het gaat. De staatssecretaris zegt: ik weet het niet. Wat wij wel weten, is dat die regeling vol zit met contra-indicaties. Dat zijn eigenlijk allemaal argumenten om die vergunning niet te geven. Dus als hier maar 100 tot 150 kinderen gebruik van kunnen maken in plaats van die 800, is het toch geen goede regeling?

De heer **Recourt** (PvdA):

Nogmaals, als er 150 kinderen in Nederland zijn die aan de criteria voldoen en die we met deze wet zekerheid kunnen geven, dan is dat goed. Net zo goed als 800 te weinig kan zijn als er mogelijk 2.000 in Nederland zijn. Kortom, je kunt het niet kwantificeren, je moet kijken naar de inhoud en op basis van die inhoud kun je bepalen of het een succes is of niet. We hebben er alle vertrouwen in en alsnog dank overigens voor de complimenten die mijns inziens echter ook terugslaan op D66, want we hebben er samen aan getrokken.

Voorzitter. We hebben in het kader van het regeerakkoord onderhandeld en ook later nog, hetgeen heeft geleid tot een uitkomst waarover we tevreden zijn. Met die uitkomst moeten we het ook doen. De PvdA zal niet verder onderhandelen. Het enige wat vandaag wat ons betreft nog ter discussie staat, is de precieze uitwerking. Heronderhandelen is in ieder geval niet aan de orde.

Er zitten soepele en minder soepele voorwaarden in. We zijn ontzettend blij met de termijn van vijf jaar; die was in het initiatiefvoorstel namelijk langer.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Ook GroenLinks is blij dat dit punt in het regeerakkoord geregeld is. Dus complimenten aan de Partij van de Arbeid. De heer Recourt zegt nu echter dat heronderhandelen niet aan de orde is. We voeren hier een debat, waarbij ik hoop dat er op basis van argumenten gekeken zal worden wat we nu willen met dat kinderpardon. Ik mag toch aannemen dat als fracties hier met goede argumenten komen, ook de Partij van de Arbeid dan zal aangeven dat op basis daarvan het kinderpardon aangepast zou moeten worden?

De heer **Recourt** (PvdA):

Uiteraard luisteren we naar alle argumenten. Ik heb met die opmerking bedoeld te zeggen dat door middel van het debat de Partij van de Arbeid niet een ander standpunt zal innemen dan het ingenomen heeft. Dus als er bijvoorbeeld een motie zou komen die ertoe strekt om de leeftijdsgrens te verhogen naar 25 jaar, zal de PvdA die niet steunen als generieke maatregel. Wel is er steun indien de staatssecretaris kijkt naar individuele gevallen en hoe daar zo goed mogelijk mee om kan worden gegaan, maar geen steun als het zou gaan om een generieke maatregel, want dan wordt het heronderhandelen.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Dat valt me toch een beetje tegen. Ik had verwacht dat die reikende hand er inmiddels wel zou zijn, ook van de PvdA-fractie. Ik begrijp nu dat wat wij ook aan argumenten zullen aandragen, dit er in ieder geval niet toe zal leiden dat de PvdA-fractie de hand nog wat meer over het hart zal strijken en toch wat verder wil gaan met het kinderpardon.

De heer **Recourt** (PvdA):

Nogmaals, wij luisteren naar alle argumenten. Als dat argumenten zijn waar wij nog niet eerder aan hebben gedacht, dan nemen we die uiteraard mee, maar als het argumenten zijn waar wel nadrukkelijk over gesproken is en waarover we een uitkomst hebben, dan ga ik niet zeggen dat we die uitkomst weer aan de kant gooien.

De **voorzitter**:

U hebt nog veertien seconden.

De heer **Recourt** (PvdA):

Dat is bijzonder weinig. Dan kan ik eigenlijk nog maar één punt naar voren brengen en dat betreft het toezicht van rijkswege. Dat is een lastig verhaal. Hoe zit het nu precies in de uitwerking? Er is al een en ander over gezegd.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Ik wil de heer Recourt dan ...

De **voorzitter**:

Laten we de heer Recourt even de gelegenheid geven zijn zin af te maken en dan kunt u uw vraag stellen.

De heer **Recourt** (PvdA):

Het gaat in dit geval niet specifiek over Stichting Nidos maar over Perspectief. Dat is formeel geen rijksorgaan maar het is wel een orgaan dat met de IND gedeelde dossiers heeft. Jongeren zijn daar in beeld geweest.

Kan de staatssecretaris nader uitleggen hoe hij omgaat met minderjarigen die daar onder begeleiding zijn geweest?

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Op dit punt heb ik ook al de nodige geruchten gehoord. Ik vraag de heer Recourt naar de visie van de Partij van de Arbeid op de wijze waarop met deze situatie zou moeten worden omgegaan.

De heer **Recourt** (PvdA):

Het criterium is erin opgenomen om minderjarigen en hun ouders die zich hebben onttrokken aan toezicht, die in de illegaliteit zijn gegaan, uit te sluiten. Over de stichting kun je discussiëren. Deze stichting is mogelijk een verlengstuk geweest van de rijksoverheid. Als de rijksoverheid weet dat de jongeren bij die stichting zitten, ga ik ervan uit dat ze niet formeel onder rijkstoezicht stonden maar dat er praktisch gezien wel altijd zicht op hen is geweest en niemand zich in de illegaliteit heeft begeven. Ik wacht even de antwoorden van de staatssecretaris af, maar ik hoop dat hij bereid is daarmee ruimhartig om te gaan.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Dan concludeer ik dat er wat de heer Recourt betreft voor deze kinderen wel degelijk ruimte zou

moeten zijn om onder de regeling te vallen.

De heer **Recourt** (PvdA):

We wachten de antwoorden af. Het lijkt erop dat deze kinderen zich niet hebben onttrokken aan toezicht; kinderen alsdan volwassenen.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Dat is een interessante opening. Dit zijn de Perspectief-projecten van voormalig collega Hans Spekman, maar er zijn ook andere projecten geweest van andere stichtingen die ook ex-ama's hebben opgevangen. Er zijn verklaringen van scholen en van gemeenten die noodopvang hebben georganiseerd. In het verlengde hiervan lijkt het mij heel logisch dat dit soort verklaringen kunnen meetellen als het gaat om het begrip "toezicht van de overheid", zoals Spekman en ik het oorspronkelijk hebben bedoeld in het wetsvoorstel.

De heer **Recourt** (PvdA):

We hebben een regeling en vervolgens is er een discretionaire bevoegdheid. Ik ga ervan uit dat daar waar men zich in de gedachte van die regeling niet heeft onttrokken aan het rijkstoezicht, er met enige souplesse naar wordt gekeken.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Mag ik er dan van uitgaan dat ook de gemeenten toezicht hebben kunnen houden op deze ex-ama's en asielkinderen, buiten de Perspectief-projecten? Anders zou het wel erg worden beperkt tot één stichting, terwijl soortgelijke stichtingen hetzelfde soort werk hebben gedaan.

De heer **Recourt** (PvdA):

We neigen weer langzaam naar een generieke uitbreiding van de afspraken. Die afspraken staan heel duidelijk in het regeerakkoord. Ook de Partij van de Arbeid is gehouden aan het regeerakkoord. Er staat "rijkstoezicht" en dat betekent dus niet "gemeentelijk toezicht". Bij de Vooruitgang kun je denken: hoe zit dat precies? Ik waak ervoor om vervolgens te zeggen dat we iets vergelijkbaars ook meepakken. Nee, dat vertaalt zich in een individueel dossier waarnaar de staatssecretaris dan individueel moet kijken.

De heer **Fritsma** (PVV):

Een tijd geleden hadden we de illegalenregeling van Cohen. Daarna kwam het generaal pardon van Albayrak. Dat zou echt de laatste keer zijn, werd daarbij gezegd. Nu hebben we het alweer over een nieuwe pardonregeling. Wanneer houdt dit gebed zonder einde van pardonregelingen nu eens op, als het aan de PvdA-fractie ligt?

De heer **Recourt** (PvdA):

De Partij van de Arbeid is voor een humaan vreemdelingenbeleid. Het mag streng zijn, maar wel humaan. Op het moment dat die humaniteit in het gedrang komt, zoals bij de kinderpardonregeling, zijn we ontzettend blij en trots dat we wat voor deze kinderen kunnen doen. Ik ben ermee begonnen en ik wil er naar mijnheer Fritsma toe mee eindigen: hier staat een trotse woordvoerder. Ik ben blij dat het niet is opgehouden bij het pardon van Cohen.

De heer **Fritsma** (PVV):

Na het pardon van Cohen en dat van Albayrak hebben we nu het pardon van deze staatssecretaris. Ondertussen staan er alweer een heleboel politici klaar met nieuwe lijstjes vreemdelingen die moeten worden gelegaliseerd. De collega's van de heer Recourt in de Haagse gemeenteraad willen bijvoorbeeld de mensen van de tentenkampen een verblijfsvergunning geven ofwel pardonneren. Wat vindt de heer Recourt daarvan? Kan hij daar afstand van nemen? Kan hij zeggen dat het nu echt eens een keer afgelopen moet zijn? Of houdt ook de PvdA-fractie hier alle mogelijkheden open voor weer een vervolg van dit gebed zonder einde?

De heer **Recourt** (PvdA):

Asielrecht, vreemdelingenrecht, is een moeilijk dossier, waarin je altijd naar de hardheid van de regels in individuele gevallen moet kijken. Ik ga dus geen algemene uitspraken doen; ik kijk altijd

naar het individuele geval. Morgen hebben we een algemeen overleg over de tentenkampen en mogelijk ook de kerken. Dan gaan we daar uitgebreid over discussiëren. Ik wil het nu graag houden bij het kinderpardon, waar ik, nogmaals, ontzettend blij mee ben.

De heer **Van Hijum** (CDA):

Dat PvdA en VVD samen hebben afgesproken om een streep onder het verleden te zetten, is nog tot daaraan toe. Kan de heer Recourt mij echter uitleggen wat er verstandig is aan een definitieve regeling voor alle toekomstige nieuwe situaties waarin gezinnen met kinderen of alleenstaande minderjarige vreemdelingen die hier langer dan vijf jaar verblijven al zeker weten dat zij in de toekomst ook weer een aanvraag voor een verblijfsvergunning kunnen doen?

De heer **Recourt** (PvdA):

Voorzitter, ik begrijp de vraag niet helemaal. Kan de heer Van Hijum hem herhalen?

De **voorzitter**:

Dat geldt dan nog als uw eerste interruptie, mijnheer Van Hijum.

De heer **Van Hijum** (CDA):

We hebben het hier niet alleen over een overgangsregeling maar ook over een definitieve regeling. Die definitieve regeling stelt alle toekomstige gevallen, dus niet de bestaande gevallen maar nieuwe, toekomstige situaties waarin kinderen hier langer dan vijf jaar verblijven, in het vooruitzicht dat zij in dat geval altijd een vergunning kunnen aanvragen. Kan de heer Recourt aangeven waarom dat een verstandige maatregel is? Je zet immers toch eigenlijk een premie op het afwachten van die termijn?

De heer **Recourt** (PvdA):

Dat kan ik zeker uitleggen, want nu snap ik de vraag. Nee, je zet geen premie op afwachten. Je geeft wel de overheid een prikkel om asielaanvragen snel af te handelen. Ik ga ervan uit dat het in de toekomst en met deze staatssecretaris geen vijf jaar meer zal duren. Echter, op het moment dat het wel zo is en dat niet te wijten is aan het kind en zijn ouders -- we komen daarmee aan de criteria voor de permanente regeling -- gaat in dit geval het belang van het kind voor. Ik heb niet voor niets verwezen naar het Verdrag inzake de rechten van het kind. In een dergelijk geval zeg je dat de hechting belangrijker is dan wat ik maar het "gerommel" van de overheid noem waardoor het zo lang duurde. Het is dus geen premie op doorprocederen, het is een premie op het snel afronden van de asielprocedure.

De heer **Van Hijum** (CDA):

Wat je snel noemt ... Ik mag toch hopen dat de procedures geen vijf jaar gaan duren. Sterker nog, ik mag hopen dat zij straks binnen de normale termijnen worden afgehandeld. En dan is er in de toekomst toch nog altijd de mogelijkheid aan de horizon om die aanvraag te doen als je hier na vijf jaar nog steeds bent. De heer Recourt is van een partij die altijd mede verantwoordelijkheid heeft gedragen voor de uitvoering van het vreemdelingenbeleid. Hij moet toch ook zien dat dit een zelfstandige factor kan gaan worden in de afweging van mensen om al dan niet te vertrekken?

De heer **Recourt** (PvdA):

Nee, want op het moment dat de procedures afgerond zijn en er geen status meer is voor ouders en kinderen, kan er ook geen beroep meer worden gedaan op de permanente regeling. Die permanente regeling komt alleen maar in beeld als de overheid het niet voor elkaar krijgt om de procedure binnen vijf jaar af te ronden. Daarom, ik zeg het nogmaals, is het dus een premie op het goed en snel afronden van de procedures en geen premie voor vreemdelingen om de procedure maar te rekken, want dan vallen zij niet onder de criteria.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

De Partij van de Arbeid was gisteren in de media heel erg helder: ze wil het kinderpardon verruimen op het punt van het toezichtcriterium. Begrijp ik nu echter dat de heer Recourt alleen wil bezien of het toezichtcriterium nog wat ruimer bekeken kan worden via een discretionaire bevoegdheid?

De heer **Recourt** (PvdA):

De media waren wisselend in hun berichtgeving over het standpunt van de Partij van de Arbeid. Dat kwam deels door onze eigen onduidelijkheid in het communiceren daarover en deels doordat het zo'n technisch onderwerp is. Ik wacht de antwoorden van de staatssecretaris af. Wat ik vandaag gezegd heb, is het standpunt van de Partij van de Arbeid; wat in verschillende media staat, is dat niet.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Ik vind dat wat in de verschillende media stond juist heel erg duidelijk, namelijk: de Partij van de Arbeid wil het kinderpardon iets verruimen. Ik was daar heel blij mee, maar ik begrijp nu dat er eigenlijk valse verwachtingen zijn gewekt.

De heer **Recourt** (PvdA):

Het ligt er maar aan welke media mevrouw Voortman heeft gezien. In De Telegraaf en het AD stond het prima, bij de NOS stond het in eerste instantie niet helemaal goed. Daarom ben ik mijn inbreng ook begonnen -- en helaas ook geëindigd vanwege de korte spreektijd -- met het verhaal: wat er staat, staat er; de onderhandelingen zijn wat ons betreft klaar; het gaat vanavond in het debat vooral om de uitleg.

De heer **Schouw** (D66):

Ik vraag mij echt af of wij vanavond in een toneelstukje zijn beland. Antwoord heb ik nog niet, maar ik heb, net als mevrouw Voortman, gisteren toch echt begrepen dat de Partij van de Arbeid een verruiming wilde, ook voor kinderen die onder gemeentelijk toezicht zouden zijn geplaatst. Dat was geen technisch punt maar gewoon een heel mooi inhoudelijk punt. Dat was toch hartstikke helder?

Waarom is de Partij van de Arbeid daarvan afgegaan?

De heer **Recourt** (PvdA):

Nogmaals, wat ik hier als woordvoerder namens mijn fractie vanavond te berde breng, is het standpunt van de Partij van de Arbeid. Daar zijn wij nooit van afgegaan. Dat is ook in lijn met de afspraken die wij binnen de coalitie hebben gemaakt. Er stond in een aantal media andere berichtgeving. Dat is later hersteld, want het stond er niet goed. De media willen natuurlijk graag spanning in de coalitie hebben, dus die maken er al snel "verruimen" van. Ik heb altijd gezegd: het enige wat ons in dit debat nog duidelijk moet worden, is hoe je het precies moet interpreteren, waar de grenzen liggen en hoe de discretionaire bevoegdheid wordt ingevuld. Iedere keer dat je een grens net een stapje verder legt, valt weer iemand er net buiten. Zo kun je grenzen blijven verleggen en iedere keer weer een "zielig" of schrijnend geval tegenkomen. Die discretionaire bevoegdheid is juist in het leven geroepen om die schrijnende gevallen op te lossen zonder voortdurend de grenzen die je in regelgeving met elkaar afspreekt, stapjes te verleggen.

De heer **Schouw** (D66):

Dan was gisteren dus een bedrijfsongeval. Dat kan. Dat hebben wij allemaal weleens. Maar ik hoor de heer Recourt een paar dingen heel vaak zeggen: wij hebben een afspraak; ik heb een aantal vragen aan de staatssecretaris en met moties kunnen jullie op het dak gaan zitten. Zo voel ik het in elk geval. Kent de heer Recourt de antwoorden al die de staatssecretaris dadelijk gaat geven?

De heer **Recourt** (PvdA):

Wij zijn nu in debat in de Kamer. De staatssecretaris gaat over zijn woorden. Ik ga over mijn woorden. Ik ben heel benieuwd naar wat hij te zeggen heeft.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan...

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Voorzitter,...

De **voorzitter**:

Mijnheer Voordewind, u hebt in dit rondje al geïnterrumpeerd.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Maar dit is het einde van zijn betoog. Ik heb nog een vraag over het totale plaatje.

De **voorzitter**:

Maar u hebt al geïnterrumpeerd aan het einde.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Maar de collega's hebben ook geïnterrumpeerd. Ik zag mevrouw Voortman hier ook twee keer staan.

De **voorzitter**:

Wij hebben van tevoren afspraken gemaakt over ongelimiteerd interrumpen. Na de heer Recourt is dat afgelopen. Hierna hebben de woordvoerders nog twee interrupties voor de eerste termijn.

Ik geef de heer Voordewind het woord voor een interruptie.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Ik zal een heel korte vraag stellen.

Wat doet de heer Recourt met de kinderen voor wie collega Spekman en ik jarenlang hebben gepleit maar die inmiddels boven de 21 zijn? Die zijn er langer dan de groep die er nu onder valt. Zij vallen dus nu niet meer onder de regeling omdat ze te lang hier zijn geweest. Wat doet de heer Recourt met die groep mensen, de 21-plussers?

De heer **Recourt** (PvdA):

De regeling die er nu ligt, gaat al een stapje verder dan het initiatiefwetsvoorstel van de ChristenUnie en de Partij van de Arbeid. De leeftijdsgrens is niet ingekort. Die is precies hetzelfde gebleven. Ik wacht de antwoorden van de staatssecretaris af. Afhankelijk daarvan maak ik het standpunt van mijn partij op, maar ik ga niet nu zeggen: de Partij van de Arbeid wil het naar ... noem eens een andere leeftijdsgrens. 21 staat! Afhankelijk van de antwoorden blijft dat staan.

De heer **Van Hijum** (CDA):

Voorzitter. Een rechtvaardig en humaan asiel- en vreemdelingenbeleid kan niet zonder consequent terugkeerbeleid. Die twee zijn niet los verkrijgbaar. Nederland wil openstaan voor vluchtelingen: mensen die vervolgd worden vanwege ras, geaardheid of geloof. Maar mensen van wie de IND of de rechter vaststelt dat zij geen recht op asiel hebben, zijn wettelijk verplicht om terug te keren. Dat is al ruim tien jaar het uitgangspunt van wetgeving en beleid.

Maar de praktijk is weerbarstig en terugkeer is allesbehalve vanzelfsprekend. Daar worstelen kabinetten mee, daar worstelen coalities mee en daar worstelen partijen mee, ook het CDA. Het terugkeerbeleid is nog steeds de achilleshiel van het asiel- en vreemdelingenbeleid. Soms valt de overheid iets te verwijten, zoals lange procedures. Soms werkt het land van herkomst terugkeer tegen. En soms willen mensen niet terug en kiezen zij bewust voor de illegaliteit, in de hoop dat er op termijn toch iets geregeld wordt.

Hoe dan ook verblijven er veel mensen in ons land zonder verblijfsrecht. De positie van kinderen verdient daarbij wel bijzondere aandacht. Zij mogen niet de dupe worden van een steekspel tussen hun ouders en de overheid. Daarvoor dragen ouders een belangrijke verantwoordelijkheid, maar ook de overheid.

De CDA-fractie wil oog hebben voor de positie van gewortelde kinderen die door hun jarenlange verblijf onderdeel zijn geworden van de Nederlandse samenleving. Mede daarom is in de vorige periode de zogeheten discretionaire bevoegdheid van de staatssecretaris, toen nog de minister, verruimd. Het maatschappelijke belang mag worden meegewogen bij de beoordeling van een verblijfsaanvraag in individuele schrijnende situaties. Het advies van de burgemeester speelt daarbij

een belangrijke rol. Wij rekenen erop dat de staatssecretaris deze bevoegdheid actief zal gebruiken.

Wij delen dus de behoefte om kinderen die al lange tijd in Nederland verblijven, duidelijkheid te bieden, maar wij hebben vragen bij de keuze voor het middel van een specifiek pardon. De Raad van State wees er namelijk bij het initiatiefwetsvoorstel van de PvdA en de ChristenUnie al op dat in feite het negeren van rechterlijke oordelen wordt beloond. Ook ontstaat er rechtsongelijkheid ten opzichte van de mensen die wel zijn teruggekeerd. Nog belangrijker is dat bij de beoordeling geen rekening wordt gehouden met persoonlijke achtergronden en oorzaken van het lange verblijf. Dat betekent dat er hoe dan ook discussie zal blijven over de zogenaamd objectieve grenzen die nu worden getrokken. Dat blijkt ook al een beetje uit de berichten in de media en uit de moties die ik hier en daar al zie circuleren. Bij alle criteria en bij alle grenzen die je stelt, kun je je namelijk meteen afvragen: waarom niet iets ruimer of iets verder? Voor die vragen laat het regeerakkoord kennelijk geen ruimte. Kan de staatssecretaris aangeven waarom het kabinet uiteindelijk een pardonregeling de voorkeur heeft gegeven boven individuele toetsing? Welke rol vervult individuele toetsing in toekomstige situaties?

Graag vernemen wij ook hoeveel mensen naar de inschatting van de staatssecretaris een vergunning op grond van de overgangsregeling zullen aanvragen. En hoeveel komen er uiteindelijk in aanmerking voor een pardon? Hoeveel alleenstaande minderjarige vreemdelingen zijn dat en hoeveel kinderen met hun ouders? Kan men tegen afwijzing in bezwaar en beroep gaan? Welke stappen worden er gezet als kinderen eenmaal het verblijfsrecht hebben verkregen? Hoe worden zaken als school, huisvesting, werk en inburgering geregeld?

Ik ga nu in op de definitieve regeling voor nieuwe gevallen. Ik vroeg daar zojuist ook de heer Recourt al naar. Dat is de aanvullende regeling die alle kinderen die hier in de toekomst vijf jaar of langer verblijven, een aanvraagprocedure in het vooruitzicht stelt. De CDA-fractie vindt deze regeling ondoordacht. De regeling geeft mensen van wie het asielverzoek is afgewezen uiteindelijk toch een premie op het negeren van de vertrekplicht en zal, naar onze verwachting, ook een zelfstandige factor worden in de afweging van gezinnen en minderjarige vreemdelingen om hun verblijf te rekken. We lopen de kans dat die regeling nieuwe procedures zal uitlokken en wellicht op termijn ook een nieuw pardon. Kunnen kinderen die nu net buiten de pardonregeling vallen, bijvoorbeeld omdat ze hier vier jaar verblijven in plaats van vijf jaar, volgend jaar een beroep op deze regeling doen? En kunnen kinderen die hier nu drie jaar verblijven dat over twee jaar doen?

Het kabinet zegt te verwachten dat er in de toekomst nauwelijks meer situaties zullen ontstaan van langdurig in Nederland verblijvende vreemdelingen zonder verblijfsrecht en hun kinderen. Waarop is deze verwachting gebaseerd? Hoe gaat de staatssecretaris verzekeren dat de verkorting en stroomlijning van procedures gevolgd wordt door een effectief terugkeerbeleid? Waarom is niet gekozen voor een desnoods iets ruimere toepassing van het buitenschuldbeleid en/of de discretionaire bevoegdheid? Iemand die niet kan terugkeren, kan toch nu ook al een buitenschuldvergunning krijgen? En wat gaat de staatssecretaris doen met het gewijzigde amv-beleid dat door zijn voorganger in gang is gezet?

De voorzitter:

Uw tijd is op.

De heer Van Hijum (CDA):

Tot slot. De CDA-fractie heeft begrip voor de wens om een streep te zetten onder het verleden. Er moet duidelijkheid komen voor kinderen die hier langdurig verblijven, maar met de aanvullende definitieve regeling trekt het kabinet niet alleen een streep onder het verleden maar ook een wissel op de toekomst.

De heer Fritsma (PVV):

Voorzitter. Het is weer eens zover. Nog maar vijf jaar nadat toenmalig staatssecretaris Albayrak

bezig was met haar generaal pardon, hebben we alweer een nieuwe pardonregeling. Deze staatssecretaris van het generaal pardon zet een verschrikkelijke linkse traditie voort. Ook hij zorgt ervoor dat het Nederlandse toelatingsbeleid geen snars meer waard is. Keer op keer wordt immers bewezen dat het loont om na afwijzingen op verblijfsaanvragen toch in Nederland te blijven.

Keer op keer krijgen vreemdelingen die hun vertrekplicht aan hun laars lappen verblijfsrecht. Keer op keer komen slappe politici toch weer met verblijfsvergunningen over de brug. Hierdoor gaan illegalen of uitgeprocedeerden niet terug naar het land van herkomst. Er wordt gewoon gewacht op nieuwe pardonrondes. Vreemdelingen en hun advocaten spelen daar altijd op in. Verblijf in Nederland wordt dus gerekt en terugkeer wordt getraineed. Dat is wat je echt bereikt met een generaal pardon.

De pardonregeling die we nu bespreken, zet ook nog een premie op het hier krijgen of laten opgroeien van kinderen. De term "kinderpardon" is overigens misleidend, want hele gezinnen krijgen verblijfsrecht. Daarmee worden juist de onverantwoordelijke ouders die hier tijdens illegaal verblijf kinderen op de wereld zetten, beloond. Dat zal er natuurlijk toe leiden dat nog meer onverantwoordelijke ouders dit slechte voorbeeld zullen volgen. Succes verzekerd dankzij een meerderheid in deze Kamer en deze staatssecretaris. De zachte heelmeeesters van de pardonregelingen veroorzaken hierdoor zelf nog meer zogenaamd schrijnende gevallen. Er wordt geen probleem opgelost, maar er wordt een probleem erger gemaakt.

Het is overduidelijk dat aan het gebed zonder einde van de pardonregelingen een eind moet komen. Mijn belangrijkste verzoek aan de staatssecretaris is dan ook om alsnog van het pardon af te zien. Kijk wat er gebeurt: de huidige pardonregeling is nog niet eens besproken of linkse politici en organisaties komen alweer met nieuwe categorieën vreemdelingen die ook gelegaliseerd moeten worden. Het houdt gewoon niet op als je eenmaal alle toelatingscriteria laat vallen.

Als de staatssecretaris dit vreselijke pardon toch doorzet, is mijn volgende vraag waarom hij vreemdelingen eigenlijk boven de wet plaatst. Iedereen in dit land wordt geacht zich aan rechterlijke uitspraken te houden, maar vreemdelingen die dit juist niet doen, worden steeds beloond met een verblijfsvergunning. Dat is toch de wereld op z'n kop? Dat deze staatssecretaris de weg echt kwijt is, blijkt ook uit het feit dat criminelen zelfs binnen de regeling vallen. Waarom is hier in hemelsnaam voor gekozen? Denkt de staatssecretaris echt dat de Nederlandse bevolking behoefte heeft aan nog meer criminele vreemdelingen?

De staatssecretaris staat blijkens zijn brief ook op het punt verblijfsvergunningen te geven aan mensen die het terugkeerproces hebben tegengewerkt. Dat geldt voor de mensen die een tijdelijke verblijfsvergunning kunnen omwisselen in een permanente vergunning. Dat ook hier een premie op wordt gezet, is toch abnormaal? Het gezag van de Dienst Terugkeer & Vertrek kan niet ernstiger worden ondermijnd. Ik roep de staatssecretaris dus op om ook dit recht te zetten.

Rond de pardonregeling van Albayrak bestond ten aanzien van honderden mensen twijfel over de juiste identiteit. Liegen daarover werd door de vingers gezien. Dat gaat deze staatssecretaris ook weer doen. Waarom kiest hij ervoor valse identiteitsgegevens te accepteren? Zo weet je toch niet wie je binnenhaalt?

Ik wil er ten slotte op wijzen dat pardonregelingen altijd geld kosten. De Nederlandse burger wordt in financieel opzicht gruwelijk gepakt door dit kabinet, maar voor een generaal pardon ligt altijd weer een blanco cheque klaar. Vindt de staatssecretaris dat zelf verdedigbaar? Verder wil ik weten wat de kosten van de regeling zullen zijn vanwege extra procedures, uitkeringen, volkshuisvesting en gezondheidszorg. Hoe worden die kosten gedekt?

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Voorzitter. Driekwart van de Nederlandse bevolking wil een oplossing voor gewortelde kinderen in Nederland. Kinderen die al jarenlang leven in onzekerheid, die zich hun geboorteland amper nog kunnen herinneren, laat staan de taal ervan spreken. Kinderen die hier op het schoolplein vriendjes hebben gemaakt en hier thuis zijn. Kinderen die door vorige kabinetten in de kou gezet werden, ondanks de grote maatschappelijke steun van PVV-kiezer tot GroenLinks-lid voor een oplossing. In 175 gemeenten is een motie aangenomen waarin de burgemeester werd opgeroepen bij minister Leers aan te dringen op een oplossing. Tofik Dibi verzamelde met steun van andere partijen en organisaties 130.000 handtekeningen voor het kinderpardon.

De Partij van de Arbeid en de ChristenUnie kwamen met de wortelingswet. Toch was hiervoor lange tijd geen politieke meerderheid in de Kamer. Dat blijft ongelooflijk. Hoelang hebben deze kinderen wel niet in de kou moeten staan? Uiteindelijk heeft de Partij van de Arbeid dit in het regeerakkoord binnengesleept. Dit is een van de weinige punten die de PvdA heeft bereikt, maar wel een punt waarvoor wij veel hulde willen uitspreken. Met dit kinderpardon komt er eindelijk een oplossing voor de meeste van deze kinderen. Ik zeg "de meeste", omdat de nu voorliggende regeling nog een aantal gebreken kent, losse eindjes. Daar wil ik mij nu op focussen. Het gaat daarbij om kleine aantallen mensen, voor wie een uitgestrekte hand van het kabinet en de coalitie een enorm verschil zou kunnen maken.

Kinderen die ouder dan 21 jaar zijn, vallen buiten de regeling. Er zijn echter kinderen die voor hun dertiende levensjaar asiel hebben aangevraagd en daarmee dus langer dan vijf jaar in minderjarigheid in Nederland geworteld zijn geraakt. Inmiddels zijn zij wel ouder dan 21 jaar. Zij zijn dus langer geworteld dan kinderen die wel onder het kinderpardon vallen, maar toch vallen zij er niet onder. Het gaat hier om een heel kleine groep jongeren, want tenslotte zijn bijna alle gewortelde kinderen en jongeren in 2001 onder het generaal pardon gevallen. Wij roepen de staatssecretaris op om deze jongeren ook nog mee te nemen in het kinderpardon, zodat zij niet tussen wal en schip vallen.

Kinderen die geen asiel hebben aangevraagd, maar een andere reguliere vergunning, maken ook geen aanspraak op het kinderpardon, terwijl kinderen van reguliere migranten net zo geworteld kunnen raken in de Nederlandse samenleving en net zo beschadigd kunnen raken bij uitzetting na langdurig verblijf als asielkinderen. Er zou dus geen verschil gemaakt moeten worden tussen het soort vergunning dat ouders of kinderen hebben aangevraagd toen zij in Nederland kwamen. De Kinderombudsman heeft op basis van dezelfde argumenten gepleit voor een verblijfsvergunning voor gewortelde kinderen en niet specifiek alleen voor asielkinderen. Het uitsluiten van migrantenkinderen van de wortelingsregeling lijkt bovendien in strijd met het non-discriminatiebeginsel uit het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en andere mensenrechtenverdragen.

De kinderen van 1F-ouders zijn ook uitgesloten van het kinderpardon, terwijl deze kinderen niets kan worden verweten. Zij mogen wat ons betreft dan ook niet gediscrimineerd worden vanwege iets waar hun ouders van verdacht worden.

Als kinderen niet meegewerkt hebben aan terugkeer, komen ze niet in aanmerking voor het kinderpardon. De staatssecretaris heeft dat criterium op de strengst mogelijke manier ingevuld, door in dezen dezelfde voorwaarden te stellen als bij de buitenschuldvergunning, maar iemand die een buitenschuldvergunning kan krijgen, heeft geen kinderpardon meer nodig.

Ik wil de staatssecretaris naast dit alles vragen of hij bereid is tot monitoring van het kinderpardon. Hoeveel aanvragen zijn er ingediend? Hoeveel zijn er toe- en afgewezen en vooral waarom? Met deze evaluatie kunnen wij enigszins grip houden op de regelingen en op wat er mogelijk onbedoeld misgaat. Zo is ook nog bijsturing van de definitieve regeling mogelijk.

Tot slot merk ik het volgende op. Nederland houdt zich slecht aan het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind, zo constateert het VN-Comité inzake de Rechten van het Kind keer op keer. Ook de Kinderombudsman is kritisch. Dit verdrag moet beter worden nageleefd bij het maken en aanpassen van wet- en regelgeving. Is de staatssecretaris bereid om in het vervolg proactief advies te vragen aan het VN-Comité inzake de Rechten van het Kind bij de totstandkoming en aanpassing van wet- en regelgeving die raakt aan de belangen van kinderen en de Kamer over deze adviezen te informeren?

De heer **Fritsma** (PVV):

Ik heb met belangstelling naar de bijdrage van de woordvoerder van GroenLinks geluisterd. Die bijdrage betekent eigenlijk dat wij moeten ophouden met gezinshereniging voor kinderen. Als je het niet kunt maken om gewortelde kinderen te verplaatsen naar een ander land, moeten wij dus ook geen kinderen meer toelaten die in Marokko of Turkije zijn geworteld en op hun zeventiende naar Nederland willen komen. Zij zijn immers gewend geraakt aan de taal en de cultuur van het land waarin zij zijn opgegroeid. Daar moeten wij dus ook mee ophouden.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Het gaat hier om kinderen die in Nederland zijn geworteld. Zij hebben in Nederland vriendjes gemaakt en zijn hier geworteld. Wij hebben het hier niet over kinderen wier ouders op een gegeven moment besluiten om naar een ander land te verhuizen. Dat is een heel andere discussie. Hier gaat het om kinderen, asielkinderen en migrantenkinderen, die geworteld zijn in de Nederlandse samenleving. Voor hen dragen wij de verantwoordelijkheid.

De heer **Fritsma** (PVV):

Het principe is toch hetzelfde, mevrouw Voortman. Als het in uw visie moeilijk is om kinderen die hier zijn opgegroeid, te verplaatsen naar een ander land, geldt dat omgekeerd toch ook? Waarom kunnen kinderen die in Turkije en Marokko geworteld zijn, wel hiernaartoe komen?

Vaak wonen de ouders hier al, want het is gezinshereniging. De kinderen worden achtergelaten, groeien op bij ooms en tantes en moeten dan plotseling worden overgebracht naar Nederland. Als u consequent bent in uw verhaal, moeten wij zeggen dat wij daar niet meer aan doen.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

De PVV en GroenLinks denken anders over het asielbeleid, dat moge duidelijk zijn. Het gaat hier om kinderen die in Nederland geworteld zijn. Het gaat dus ook om kinderen die vaak lange tijd in onduidelijkheid hebben gezeten. Dat is een heel andere situatie dan het voorbeeld dat de heer Fritsma aanhaalt.

De **voorzitter**:

Ik zie de heer Schouw bij de interruptiemicrofoon staan. Er is verwarring over het maximum aan interrupties dat ik heb aangegeven. Ik heb daarnet gezegd dat u er nog twee hebt voor de eerste termijn, zodat u allen nog vragen kunt stellen, maar u hoeft ze niet te gebruiken. De heer Schouw wil toch graag een vraag stellen.

De heer **Schouw** (D66):

Ja. Daar word ik voor betaald, hoor ik hier achter mij zeggen.

Mevrouw Voortman is redelijk enthousiast over de regeling. Heeft de fractie van GroenLinks enig idee of de 800 kinderen, op wie aanvankelijk bedoeld werd met het initiatiefwetsvoorstel van de PvdA en de ChristenUnie, ook onder deze regeling kunnen gaan vallen?

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Als ik het wetsvoorstel van de PvdA en de ChristenUnie hiernaast leg, heb ik de indruk dat het niet alles omvat. Dat voorstel ging om kinderen die hier geworteld zijn. Er werd daarin geen onderscheid gemaakt tussen asielkinderen en migrantenkinderen. Ik denk dus dat dit voorstel nog

niet helemaal dekt wat aanvankelijk door PvdA en ChristenUnie werd voorgesteld.

De heer **Schouw** (D66):

"Nog niet helemaal", zegt mevrouw Voortman. Is het naar de appreciatie van de GroenLinks-fractie een slap aftreksel van het oorspronkelijke voorstel of benadert dit het oorspronkelijke kinderpardon?

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Ik heb in mijn verhaal een aantal punten genoemd waarop de regeling volgens ons verruimd moet worden: leeftijd, kinderen van 1F'ers, migrantenkinderen, kinderen die hier op basis van een reguliere vergunning gekomen zijn, het toezichtcriterium ... Je kunt discussiëren over de vraag of het glas halfvol of halfleeg is. Ik vind dit een goed begin, maar om het voorstel tot een echt goed kinderpardon te maken, zouden enkele zaken nog goed geregeld moeten worden.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Voorzitter. Ik ben wel een beetje gelukkig vanavond, want eindelijk is het zover. Er komt een kinderasielregeling. Daarmee feliciteer ik de PvdA en de ChristenUnie. Mij resten nog wel wat prangende vragen en opmerkingen. Ik ben het namelijk wel met de kritische geluiden van sommige collega's eens dat er nog een paar punten van zorg zijn.

Kan de staatssecretaris bijvoorbeeld aangeven waarom een kind maximaal drie maanden aan het toezicht van de rijksoverheid mag zijn onttrokken en niet, zoals de PvdA eerder altijd wilde, zes maanden? En waarom heeft de lokale overheid of een andere instantie hierin geen rol, waardoor de stelling dat men zich bewust, willens en wetens heeft onttrokken aan toezicht, niet vol te houden is? Kinderen mogen niet de dupe worden van fouten van hun ouders. Neem nu ook het meewerkcriterium. Hiermee wordt het kind per definitie medeverantwoordelijk gehouden voor handelen of nalaten van ouders, maar wanneer heeft een kind -- of eigenlijk: hebben zijn of haar ouders -- voldoende meegewerkt aan zijn of haar terugkeer? Waarom wordt de rol van de overheid niet meer meegeteld? Ik vrees dat wij terechtkomen in dezelfde discussie als de discussie die wij hebben gevoerd bij de behandeling van het buitenschuldbeleid, waarop de PvdA eerder kritiek heeft geleverd. De voorzitter moet zich hebben gewend tot bijvoorbeeld ambassade, IOM en DT&V. Die moeten allemaal hebben aangegeven dat er tevergeefs van alles is gebeurd. Daarover is nu al veel discussie en ik vrees dat wij die discussie nu ook gaan krijgen. Ik wil daarover graag opheldering.

De VVD heeft toch strengere voorwaarden, maar ook meer voorwaarden geëist. Kinderen moeten bijvoorbeeld hun identiteit geloofwaardig hebben gemaakt. Kunnen hiervoor geen documenten worden overlegd, dan moet consistent en naar waarheid verklaard worden over identiteit en nationaliteit. Ook hier geldt de vraag hoe dit in de praktijk wordt uitgevoerd. Hoe wordt dit beoordeeld? Zijn er voorbeelden? Waarom is alleen onder de overgangsregeling identiteitsherstel mogelijk?

Ook hierbij wordt het belang van het kind achtergesteld, net als bij kinderen van 1F'ers en van ouders met een strafblad. Hoe fout hun ouders wellicht ook zijn, dit maakt het kind zelf niet tot een oorlogsmisdadiger of crimineel. Hoe gaat de staatssecretaris dit oplossen?

Ik krijg veel mails van vreemdelingen die ouder zijn dan 20 jaar. Let wel: het gaat dus om ouder dan 20 en niet ouder dan 21. De grens ligt als ik het goed heb begrepen bij 21, dus moet je 20 jaar of jonger zijn. De kinderen die ouder zijn dan 20 maar wel langer dan vijf jaar in Nederland zijn, moeten voor hun 18de asiel hebben aangevraagd en altijd in beeld van de overheid zijn geweest. Zij kunnen geen beroep doen op de overgangsregeling, en daar zit ik mee. Er moet een grens zijn, maar deze is te streng. Kan de staatssecretaris daar nog op reageren? Volgens een initiatiefnota van de Partij van de Arbeid uit 2010 moeten kinderen gewoon opvang kunnen krijgen. Heeft deze regering een oplossing voor kinderen die in afwachting zijn van de vergunning waar we vandaag over spreken? En hoe verhoudt deze regeling zich tot het voornemen in het regeerakkoord dat iemand die

illegaal in Nederland is geweest, nooit meer een vergunning krijgt? Je bent al illegaal in Nederland als je na een afwijzing het land niet verlaat binnen 28 dagen.

Om een beroep te mogen doen op de regeling moet de Dublin-claim binnen drie maanden bekend zijn bij de Nederlandse autoriteiten. Waarom is deze termijn nodig en hoe zit het met de meerderjarige broers en zussen die wel tot het gezin behoren, maar bijvoorbeeld op zichzelf zijn gaan wonen vanwege werk of studie? Omdat zij niet meer in hetzelfde huis wonen, zou de regeling zodanig uit kunnen pakken dat op enig moment een heel gezin mag blijven maar net die ene broer of zus, die op zichzelf is gaan wonen, niet meer. Ik zou het toch heel kwalijk vinden om op die manier gezinnen uit elkaar te halen.

De kinderregeling komt er eindelijk en ik hoop nog steeds dat dit kabinet meer kan gaan betekenen voor kinderen van 1F'ers en van ouders met een strafblad, maar ook voor hun meerderjarige broers en zussen. Elk kind in deze wereld is nog steeds gelijkwaardig en moet gelijke kansen kunnen krijgen, of het nu gaat om asielkinderen of niet-asielkinderen, om kinderen van 1F'ers of om kinderen van ouders met een strafblad. Een kind is een kind en de schade die ze zullen oplopen zal niet anders zijn dan bij asielkinderen.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Voorzitter. Het is niet alleen voor mij maar voor heel veel kinderen vandaag een dag van opluchting. Voordat ik inga op de regeling, wil ik in ieder geval de voormalige collega's Hans Spekman, Ed Anker en Diederik Samsom, evenals de medewerkers Daniël Tempelman en Steven Datema, bedanken voor al het voorwerk dat ze hebben verricht met het initiatiefwetsvoorstel-Spekman/Voordewind en daarna Samsom/Voordewind. Daarmee is het fundament gelegd voor de regeling, en daar ben ik hun zeer dankbaar voor. Zo ook Tofik Dibi, die daarna inderdaad maatschappelijk het een en ander flink heeft losgemaakt om steun te krijgen voor deze regeling. Ik ben dan ook zeer blij voor deze kinderen die jarenlang in onzekerheid hebben moeten wachten tot de dag van vandaag, waarop eindelijk een regeling komt. Sommigen zijn als 8- en 9-jarigen hierheen gekomen en sommigen kennen het land van herkomst helemaal niet en zijn hier geboren. Het is dus echt een heuglijke dag voor hen.

De Partij van de Arbeid en de ChristenUnie hebben ervoor gepleit die kinderrechten een zelfstandige plek in de asielprocedure te geven. Het was schrijnend dat kinderen die in Nederland geworteld waren soms na tien jaar alsnog terug moesten keren. In 2009 dienden wij dan ook gezamenlijk een amendement in en in 2010 een motie, die vervolgens echter niet werd uitgevoerd door de toenmalige minister voor asielzaken. Nu is het wetsvoorstel omgezet in deze regeling en ik dank de Partij van de Arbeid voor haar inzet daarvoor bij de coalitiebesprekingen.

De heer **Fritsma** (PVV):

Ik heb het woord "onzekerheid" al een paar keer gehoord, maar daar is natuurlijk geen sprake van. Deze mensen hadden namelijk de zekerheid van een vertrekplicht, die vervolgens aan de laars is gelapt. Wat is precies de boodschap van de ChristenUnie aan al die vreemdelingen die zich wel aan de vertrekplicht hebben gehouden en wel zijn teruggekeerd naar het land van herkomst? Is de boodschap: u had zich beter niet aan de regels kunnen houden, want dan hadden we u een verblijfsvergunning bezorgd?

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Zoals wij ook in het initiatiefwetsvoorstel hebben geschreven en geanalyseerd, bleek dat de overheid in veel gevallen, in sommige gevallen zelfs bij 50% van de gevallen, de beslistermijn had overtreden. Dat was een van de redenen, en in sommige gevallen de belangrijkste reden, waarom kinderen hier vijf jaar of langer waren. Dat was voor ons de grond, de basis, om het wetsvoorstel te maken. Het was dus voor een groot deel te wijten aan de overheid. Ook was het te wijten aan de procedures om in beroep te gaan die wijzelf hadden geschapen. Dat moet je immers in Nederland afwachten, voorheen in de opvang en later zonder de opvang. Het feit dat wij als overheid in

gebreke zijn gebleven, was voor ons een belangrijke overweging om toen te zeggen: deze kinderen zijn hier niet door hun eigen schuld maar door de schuld van de overheid zo lang gebleven en geworteld dat wij hen met goed fatsoen niet meer kunnen terugsturen.

De heer **Fritsma** (PVV):

Dat is niet waar, want anders had je dat natuurlijk als criterium op moeten nemen bij deze regeling, dat het aantoonbaar de schuld moet zijn geweest van te lange procedures. Dat is niet gebeurd. Wel gebeurt er het volgende: de heer Voordewind ziet illegaal verblijf door de vingers. Hij ziet het stapelen van procedures door de vingers. Verder ziet hij het door de vingers dat deze mensen gewoon keihard hun vertrekplicht hebben genegeerd. Dat zijn de feiten. Ik vraag dus nogmaals: wat is de boodschap van de heer Voordewind richting alle mensen die hun vertrekplicht niet hebben genegeerd, zich aan de regels hebben gehouden en terug zijn gekeerd naar het land van herkomst? De heer Voordewind belooft de verkeerde mensen.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

In ons wetsvoorstel hadden wij er wel degelijk een regeling voor opgenomen dat ook de ouders de asielsprocedure niet mochten frustreren. Ook in de definitieve regeling staat -- misschien heeft de heer Fritsma die gelezen -- een verbintenis met de buitenschuldcriteria. Oftewel: mensen moeten hebben meegewerkt aan hun terugkeer. Ik zie dus geen aanzuigende werking of een reden om te veronderstellen dat wij de regels niet zouden respecteren. Vooral de definitieve regeling, die trouwens scherper is dan in ons oorspronkelijke wetsvoorstel, is echt een stok achter de deur. Daarover hoeft de heer Fritsma zich dus ook niet heel erg zorgen te maken, gezien het feit dat er nu nog maar 30 aanvragen binnen de buitenschuldregeling per jaar worden gehonoreerd. Het is dus een aanscherping in vergelijking met ons wetsvoorstel.

Ik ben blij dat wij nu met de overgangsregeling schoon schip kunnen maken en dat er duidelijkheid komt voor de vele kinderen die zo lang in onzekerheid hebben gezeten. Dat wil niet zeggen dat wij geheel gerust zijn op deze overgangsregeling, want wij maken ons met name zorgen over twee groepen. De ene groep is die van de 21-plussers. Dat zijn de kinderen die Spekman en ik verschillende jaren hebben gesproken. Zij zijn inmiddels ouder geworden dan 21, omdat de wet in 2011 niet kon worden aangenomen. Ondanks dat zij het langst in Nederland zijn, worden zij nu toch afgestraft, omdat zij boven de 21 zijn. Dat is dubbel zuur voor deze mensen. Ik vraag de staatssecretaris, maar ook de Partij van de Arbeid, om vooral naar deze groep te kijken. Die is eigenlijk gekomen na het generaal pardon met de peildatum 1 april 2001 en dreigt nu weer niet onder deze regeling te vallen.

In dat kader vraag ik ook aandacht voor het toezicht. In het oorspronkelijke wetsvoorstel hadden wij toezicht van de overheid, niet de rijksoverheid maar de overheid. Dat zouden dus ook gemeenten kunnen zijn -- daar is op dit moment ook noodopvang -- en natuurlijk de scholen waar de kinderen en jongeren op kunnen zitten. Ik vraag de staatssecretaris om daar specifiek naar te kijken.

Bij de tweede groep gaat het om de 1F'ers. Het is in Nederland nog altijd zo dat mensen pas veroordeeld worden op het moment dat het is aangetoond. Bij de 1F'ers heb je de groep van verdachten. De ChristenUnie vindt het onrechtvaardig dat kinderen voor mogelijke daden van hun ouders verantwoordelijk worden gehouden en dat die als contra-indicatie worden opgenomen. Het gaat, nogmaals, om verdenkingen. Ik vraag de staatssecretaris dan ook hoe hij deze onrechtvaardigheid eruit probeert te halen. Het kan niet zo zijn dat kinderen verantwoordelijk worden gehouden voor het verdacht zijn van hun ouders.

De definitieve regeling is gekoppeld aan de buitenschuldverklaringen. Ik vraag de staatssecretaris te kijken naar het derde criterium van het buitenschuld criterium, namelijk dat de DT&V een oordeel moet geven over de eventuele bereidwilligheid van de ouders. Dat moet toch met duidelijker criteria kunnen worden afgerond. Ik zie dat ik nog tien seconden heb.

Afrondend, de ChristenUnie is zeer blij met deze regeling. Het is mooi dat we op deze manier ook uiting kunnen geven aan de Bijbelse oproep: "Ik ben een vreemdeling geweest en gij hebt Mij gehuisvest."

De heer **Van der Staaij** (SGP):

Mevrouw de voorzitter. De schrijnende wereld van alleenstaande minderjarige asielzoekers heeft twee gezichten. Wat allereerst in het oog springt, is de moeilijke situatie waarin deze kinderen verkeren. Dat geldt ook voor kinderen die deel uitmaken van gezinnen die al lang in Nederland verblijven. Het gaat om kwetsbare jongeren die in onzekerheid verkeren, terwijl we alle jongeren juist een leven in stabiele omstandigheden en een stabiel gezin gunnen. Er ligt een bijzondere verantwoordelijkheid voor de overheid om zorgvuldig met deze kinderen om te gaan. Toch zit achter de schrijnende werkelijkheid, in het bijzonder van alleenstaande minderjarige asielzoekers in Nederland, nog een wereld, namelijk de wereld van hardvochtige mensensmokkelaars die in het land van herkomst gezinnen uit elkaar scheuren. Met het oog daarop heeft staatssecretaris Kalsbeek in 2001 gezegd: "Met alle mogelijke middelen wil ik de industrie rond het smokkelen van kinderen stoppen. Ik ben ervan overtuigd dat hiervoor maar één adequaat middel bestaat, namelijk laten zien dat hiernaartoe reizen geen zin heeft, omdat men toch moet terugkeren." Steunt het kabinet deze lijn nog steeds? Hoe wordt voorkomen dat kinderen als breekijzer van het asielbeleid worden gebruikt zodat ook ouders mogen blijven?

De SGP is op basis van de praktijk in de afgelopen tien jaar beducht voor ongewenste negatieve effecten van versoepelingen. Gelukkig zijn de aantallen van alleenstaande minderjarige asielzoekers nog aanzienlijk lager dan in 2001. Toen hadden we het op een gegeven moment over 6.000 alleenstaande minderjarige asielzoekers. Ik herinner mij de debatten daarover nog. De reden hiervoor was dat we zo'n humaan beleid hadden, dachten we. De consequente daling na die jaren door terughoudend beleid is vanaf 2007 weer omgeslagen in een stijging. In die tijd werd er inderdaad weer gesproken over regelingen om toch wat meer perspectief te bieden aan langdurig verblijvenden in Nederland. Mijn oprechte zorg is daarom of, met alle goede bedoelingen, dit soort regelingen -- en dan doel ik met name op de regelingen die louter verblijfstijd honoreren -- een versterking van die zorgelijke trend kunnen betekenen. Wij hechten zeer aan een gezonde dosis realiteitszin en voorzichtigheid.

Natuurlijk heeft ook de SGP de vurige wens dat er een situatie zal ontstaan waarin asielzaken snel en direct worden afgehandeld. De staatssecretaris gaat hier in zijn brief ook op in. Hij zegt: "Ik verwacht dat daardoor in de toekomst nauwelijks meer situaties zullen ontstaan van langdurig in Nederland verblijvende vreemdelingen en hun kinderen, zonder verblijfsrecht" Die verwachting lijkt ons op basis van de ervaring in de afgelopen tien tot twintig jaar meer droom dan realiteit. Welke argumenten zijn er volgens de staatssecretaris om nu af te kunnen wijken van de lijn die voorgangers hebben gevolgd? Zij hebben dit soort regelingen afgewezen in de achterliggende jaren. Ondanks verbeterde procedures zagen zij ook het risico van aanzuigende werking en onvoldoende maatwerk. De redenering van het kabinet is ook innerlijk tegenstrijdig. Als er in de toekomst geen structurele problemen meer bestaan, is een structurele regeling overbodig. Waarom is het dan niet beperkt tot een tijdelijke regeling?

Wij hebben vooral bezwaar tegen het opnemen van vaste termijnen in regelingen. De kans is levensgroot dat men zich in de praktijk meer gaat richten op de termijn in plaats van op terugkeer. Kijk maar naar de jaren 2001 en 2002. Indertijd werd geanalyseerd waarom Nederland zo veel meer asielzoekers heeft dan andere landen. De reden daarvoor had te maken met de uiteindelijke boodschap: als je maar lang genoeg volhoudt, komt er wel een dag waarop je een verblijfsvergunning krijgt.

Dat moeten we niet hebben. Dat ondermijnt de geloofwaardigheid van ons asielbeleid. Daarom heb

ik een vraag aan de staatssecretaris, ook in het licht van de ervaringen met eerdere pardonregelingen en in het licht van wat hij in 2001 heeft gezegd bij de nieuwe Vreemdelingenwet, namelijk: we gaan nu schoon schip maken en in de toekomst gaat alles beter. Die vraag is: waarom zou het deze keer wel opgaan?

De heer **Azmani** (VVD):

Voorzitter. Het generaal pardon van 2007 was al een noodgreep van het kabinet-Balkenende IV waar de VVD op zijn zachtst gezegd tegen was. Het was een gedrocht, een paard van Troje, een openeinderegeling. Het zal dan ook niet verbazen dat de VVD geen warme gevoelens koestert voor de regeling die we vandaag bespreken. De VVD zal echter contrecoeur instemmen met deze regeling, omdat ze goed is voor haar handtekening en erkent dat je in de politiek soms iets moet geven om te kunnen nemen. De VVD is altijd tegen deze maatregel geweest en heeft het kinderpardon moeten accepteren om op andere punten resultaten binnen te halen.

We zijn blij met het totaalpakket aan immigratiemaatregelen, dat in zijn totaliteit erg stevig is. Bovendien is de pil die we vandaag slikken, iets minder bitter dan de pil van 2007. De regeling van vandaag is namelijk geen openeinderegeling, maar kent duidelijke begrenzings. Zo moet het kind voor het bereiken van de 18de verjaardag ten minste vijf jaar in Nederland zijn, moet de verblijfsvergunning ten aanzien van de overgangsregeling voor de 21ste verjaardag worden aangevraagd, mag het kind zich niet langdurig aan het toezicht van de overheid hebben onttrokken en moet het voor de definitieve regeling volledig hebben meegewerkt aan terugkeer. Bovendien moeten de juiste gegevens zijn verstrekt, mogen geen zware vergrijpen zijn gepleegd, ook niet door gezinsleden, en dient geen enkel gezinslid schuldig te zijn aan oorlogsmisdaden in eigen land.

Zoals al gezegd, dient deze maatregel te worden gezien in het licht van het gehele pakket op immigratie en integratie. Door dit kabinet wordt juist voortgeborduurd op het strenge immigratiebeleid van het vorige kabinet. Ik noem de volgende voorbeelden: huwelijken tussen neef en nicht worden verboden, criminele vreemdelingen worden eerder uitgezet, gezinsmigratie wordt beperkt tot het kerngezin, illegaliteit wordt strafbaar gesteld, de inburgeringseisen worden aangescherpt, wie zich onvoldoende inzet verliest de verblijfsvergunning, het principe "geen Nederlands, geen bijstand" wordt toegepast en zo kan ik nog wel even doorgaan.

Kortom, ik ga dit voorstel nu niet inhoudelijk te vuur en te zwaard verdedigen. Het heeft een beperkt oplossend vermogen. Slechts vier jaar na afronding van de beoordeling van de individuele dossiers in het kader van de vorige regeling klonk alweer de roep van de linkse kerk om een nieuwe pardonregeling. Ook nu worden door een aantal linkse partijen de grenzen weer opgezocht. Oplossingen die een bonus zetten op langdurig verblijf, zullen het probleem van de langdurig illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen enkel vergroten. Het geeft hoop, het ondermijnt het terugkeerbeleid en het ondermijnt ook het toelatingsbeleid. Als het langdurig niet respecteren van de regels door vreemdelingen een criterium wordt om diezelfde regels aan de kant te zetten, dan is er sprake van een devaluatie van de regels. Ook de Raad van State wijst daarop in een advies naar aanleiding van de wortelingswet. Het is bovendien oneerlijk voor de vreemdelingen die wel gehoor hebben gegeven aan het besluit van de IND en uitspraken van rechters. Wat is het signaal aan hen? Het is een slecht signaal, maar ook de politieke realiteit. Daarom moeten we ervoor zorgen dat we ook een tweede signaal zo snel mogelijk de wereld in helpen, namelijk dat in Nederland alles op alles wordt gezet om structurele maatregelen op te zetten die voorkomen dat vreemdelingen langdurig in Nederland verblijven zonder toekomstperspectief, die procedures verkorten en die ons uitzetbeleid nog effectiever maken. Met een strenge immigratieparagraaf in het regeerakkoord zetten we die stap. Mijn algemene vraag aan de staatssecretaris is wat we in dat kader nog meer van hem kunnen verwachten in de komende periode.

Ik heb tot slot nog een aantal specifieke vragen. De VVD zou graag zien dat de DT&V zich extra zal inspannen wat betreft de groep die niet in aanmerking komt voor deze regelingen en daardoor

geen recht meer heeft op verblijf. Ik krijg hierop graag een reactie van de staatssecretaris. Is de staatssecretaris daarnaast bereid om een evaluatie naar de Kamer te sturen en daarbij specifiek stil te staan bij de aanzuigende werking en het risico op doorprocederen, zoals ook al door anderen is betoogd? Tot slot: is de staatssecretaris tevens bereid om prioriteiten aan te geven bij de uitvoering als vreemdelingen dreigen in aanmerking te komen voor de definitieve regeling?

De heer **Fritsma** (PVV):

Voorzitter. Ik heb een punt van orde. Ik heb begrepen dat wij twee interrupties per persoon hebben. Ik vind dat vrij mager. Ik heb ze kennelijk al opgebruikt. Dit is een van de belangrijkste punten van het regeerakkoord. Ik verzoek u om voor zo'n belangrijk debat drie interrupties per persoon toe te staan.

De **voorzitter**:

U hebt er ook al drie gehad, mijnheer Fritsma.

De heer **Fritsma** (PVV):

Dan wil ik vragen om vier.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Wel een beetje streng zijn, want regels zijn regels!

De **voorzitter**:

Het is een serieus onderwerp, maar ik ga het niet toestaan. Ik heb namelijk ...

De heer **Fritsma** (PVV):

Ik wil graag weten wat mijn collega's daarvan vinden.

De **voorzitter**:

Ik wil graag ruimhartig zijn in het toekennen van interrupties. Voorafgaand aan het debat, toen u hier aan de rechterkant voor mij stond, heb ik gezegd: ik ga proberen dat te doen, maar als het niet goed gaat, ga ik maximeren. Dat heb ik gelijk bij de eerste spreker al moeten doen. Omdat er onduidelijkheid was, heb ik het herhaald. Voor de zekerheid zeg ik nog een keer dat er vanaf nu twee keer twee interrupties per lid worden toegestaan. Ik ga er nu niet meer over marchanderen, ook niet met u.

De heer **Fritsma** (PVV):

Ik wil weten wat mijn collega's hiervan vinden. Ik snap dat u dit debat er in twee uurtjes door wilt jassen, maar ik wil toch vragen ...

De **voorzitter**:

Nee, nee. In het Reglement van Orde staat dat het een recht is om te interrumperen. Een voorzitter kan maximeren. Dat is bij AO's in dit huis heel gebruikelijk. Ook de AO's die u voorziet, zult u ongetwijfeld maximeren; ik kan het vast ergens terugvinden. Dat doen wij nu, omdat ik dat zo heb afgesproken en omdat ik altijd ordedebatten hierover heb. De regels waren duidelijk, ik heb ze herhaald en u hebt zich verteld. Dat is heel jammer voor u, maar ik ga niet om die reden de regels aanpassen. Ik geef het woord nu aan mevrouw Gesthuizen.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Ik hoor de heer Azmani eigenlijk alleen maar opsommen waarom dit een verschrikkelijke regeling is, waarom hij het er eigenlijk helemaal niet mee eens kan zijn en wat de gevaren zijn. Vindt hij het zelf geloofwaardig om hier als VVD-Kamerlid te staan en te zeggen: wij stemmen er dan wel mee in, maar ik vind het helemaal niks?

De heer **Azmani** (VVD):

Het zou pas ongeloofwaardig zijn, als ik het voorstel inhoudelijk zou verdedigen. Dat zou in strijd zijn met het standpunt dat wij altijd over deze pardonregeling hebben gegeven, namelijk dat die hoop biedt aan mensen die hier illegaal zijn om nog langer hier illegaal te verblijven en dat het valselijk is voor de mensen die wel gehoor hebben gegeven aan besluitvorming van de IND en uitspraken van de rechter.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Moet ik het betoog van de heer Azmani zo begrijpen dat de VVD eigenlijk alleen maar instemt met deze, zo zeg ik in mijn eigen woorden, verfoeilijke regeling omdat de VVD op het terrein van migratie verder alles heeft binnengehaald wat zij maar wilde en omdat alles strenger en harder wordt?

De heer **Azmani** (VVD):

Het getuigt gewoon van politieke realiteitszin. Als je na 12 september naar het aantal zetels in deze Kamer kijkt en constateert dat er sprake is van initiatiefwetgeving, tel je je knopen en zorg je ervoor dat je samen met de PvdA op alle verschillende paragrafen en dossiers tot goede samenwerking komt. De heer Recourt heeft al aangegeven dat hij tevreden en blij hier staat als woordvoerder van de PvdA om deze regeling ook inhoudelijk te verdedigen. Ik geef aan dat onze partij voor haar handtekening staat. Daar sta ik hier voor en dat geef ik ook aan, maar ik ga deze regeling niet inhoudelijk verdedigen.

De heer **Van Hijum** (CDA):

Dat vind ik toch opmerkelijk. Waarom heeft de heer Azmani behalve met een overgangsregeling voor de bestaande situaties ook ingestemd met een regeling voor toekomstige situaties waarin mensen en in het bijzonder kinderen hier langer dan vijf jaar verblijven? Waaraan ontleent hij de verwachting dat het terugkeerbeleid zo effectief zal zijn dat er in de toekomst nauwelijks een beroep op die regeling zal worden gedaan?

De heer **Azmani** (VVD):

Er zijn een aantal elementen die de heer Van Hijum ook heeft kunnen zien in het kader van de voorwaarden voor de definitieve regeling. Dat is de ene; die is veel strenger dan de regeling die wij in overgangsregelingen kennen. Daarnaast zetten wij met dit kabinet en met het beleid dat wij in het regeerakkoord hebben vastgelegd in op het stroomlijnen en verfijnen van de procedures. Daarbij komt het PST aan de orde. Wanneer mensen niet in aanmerking komen voor rechtmatig verblijf in Nederland, kunnen zij niet langer dan vijf jaar hier verblijven.

Bovendien geldt de voorwaarde dat iemand daadwerkelijk heeft meegewerkt aan zijn vertrek op het moment dat hij een afwijzing heeft gekregen.

De heer **Van Hijum** (CDA):

Dan had de heer Azmani er toch ook mee kunnen volstaan om nog eens goed naar het buitenschuldbeleid te kijken? Als het belangrijkste criterium is dat iemand meewerkt aan zijn vertrek maar buiten zijn schuld niet kan vertrekken naar het land van herkomst, dan was het toch ook voldoende geweest om met elkaar nog eens goed naar dat buitenschuldbeleid te kijken?

De heer **Azmani** (VVD):

Het is nooit verkeerd om met elkaar naar het buitenschuldbeleid te kijken, maar feit was dat er een wortelingsvoorstel in de Kamer lag van de heer Samsom en de heer Voordewind, voorheen van de heer Spekman en de heer Voordewind. Dat zou wettelijk worden verankerd voor toekomstige gevallen. Dat voorstel lag er en in dat kader zijn we samen met de Partij van de Arbeid gekomen tot een regeling die enerzijds een overgangsregeling behelst en anderzijds een wat stringentere en definitievere regeling behelst, ook om in de toekomst te voorkomen dat we met elkaar deze debatten gaan voeren en we steeds de grens verder oprekken -- ik denk bijvoorbeeld aan het voorstel dat mevrouw Voortman vandaag heeft gedaan -- en we steeds van pardon naar pardon verhuizen. Daar is onze partij niet voor, daar zijn we fel tegenstander van. Dat waren we al bij het generaal pardon in 2007 en dat ben ik nu hier ook.

De heer **Van der Staaij** (SGP):

De heer Azmani geeft aan: het is een kwestie van geven en nemen, we hebben onze handtekening gezet maar eigenlijk geloven we er niet in. Betekent dit in de visie van de VVD dat die structurele regeling eigenlijk alleen maar een tijdelijke regeling is en dat wanneer dit kabinet uitgewerkt is, de VVD zegt: weg met die regeling?

De heer **Azmani** (VVD):

Nee. Ik heb de heer Recourt ook goed verstaan op dit punt, in die zin dat de definitieve regeling gaat om specifieke situaties waarin door het nalaten van de overheid iemand in aanmerking zou kunnen komen waarbij er sprake is van een soort voedingsbodem, een soort plafond. Daar gaat het om. Het is niet zo dat dit met zich meebrengt dat je de definitieve regeling wegstreept. Wel is mijn vraag aan de staatssecretaris of hij bereid is om dit te evalueren en om dit aspect daarin mee te nemen. Het kan namelijk niet zo zijn dat men gaat procederen om het procederen vanwege die periode, zoals de heer Van der Staaij zelf ook al heeft aangegeven. Dus dat maakt dat je dat daarin meeneemt. Dat betekent echter niet dat die regeling zinledig moet zijn wat betreft de definitieve status ervan.

De heer **Schouw** (D66):

Voorzitter. Ik sluit mij aan bij al degenen die hebben gezegd hoe fantastisch het is dat de regeling voor de gewortelde kinderen er nu is. Het heeft even geduurd maar ze is er dan. Het is een enorme politieke slag geweest, niet alleen in het vorige kabinet maar ook in dit kabinet en, naar ik vermoed, ook nog wel de afgelopen 24 uur. Ik zou nog vijf punten onder de aandacht willen brengen.

Het eerste betreft de vraag voor hoeveel kinderen dit kinderpardon bedoeld is. Eind december verscheen er in de media het bericht "Kerstcadeau voor 800 kinderen". En dat is natuurlijk wel het magische getal dat is gaan rondzingen. Als je echter kijkt naar alle voorwaarden die worden gesteld in deze regeling, dan heeft mijn fractie echt grote twijfels of je een beetje in die richting komt. Met andere woorden: is het glas half vol of half leeg? Staan we vandaag hoera te roepen voor een regeling die eigenlijk zo beperkend is dat er maar weinig kinderen onder vallen of voor een regeling die bijna een-op-een past op het initiatiefwetsvoorstel en die dus die 800 kinderen kan omvatten? Wij zouden van de staatssecretaris graag in september -- hij weet het nu namelijk ook niet, want ik heb hem daarover schriftelijk onderhouden -- horen hoeveel kinderen er gebruik hebben gemaakt van die tijdelijke regeling. Verder zouden wij graag zien dat ten minste na drie jaar geëvalueerd wordt hoe het zit met de permanente regeling.

Het tweede punt betreft een kwestie die al even aan de orde kwam in de inbreng van de heer Recourt. Gezinnen die niet onder het toezicht van de rijksoverheid stonden, vallen buiten de regeling. Ik heb de staatssecretaris gevraagd hoe het zit wanneer de kinderen in het zicht van de gemeente zijn gebleven. De staatssecretaris antwoordde daarop dat hij deze zaken zal beoordelen aan de hand van de voorwaarden van de regeling. Dat is een beetje abracadabra. Ik wil dus precies weten wat dat betekent. De staatssecretaris weet natuurlijk ook dat ik in de richting wil van de gemeenten.

Het derde punt betreft de 1F'ers. Foute kinderen bestaan niet en je kunt de kinderen natuurlijk niet afrekenen op het gedrag van hun ouders. Mevrouw Gesthuizen heeft hierover gesproken; ik sluit mij daarbij aan.

Het vierde punt is dat ik graag wat meer limitatief van de staatssecretaris hoor op welke punten de definitieve regeling afwijkt van het huidige buitenschuldbeleid. Het is misschien een wat gekke vraag, maar ik hoop dat de staatssecretaris dat heel limitatief kan zeggen.

Het vijfde en laatste punt doet echt heel veel pijn. Een kind krijgt geen verblijfsvergunning op basis van deze regeling wanneer een gezinlid van dat kind tegen een contra-indicatie aanloopt. Hierachter ligt natuurlijk het idee dat we geen criminele gezinsleden willen importeren; dat snap ik ook wel. Wat de staatssecretaris echter ook snapt, is dat een kind niet of nauwelijks invloed heeft op het handelen van zijn gezinsleden. Dit is dus buitengewoon onrechtvaardig. Ik verzoek de staatssecretaris indringend om te onderzoeken in hoeverre de huidige jurisprudentie ruimte biedt om gezinsleden die schuldig zijn aan mensenrechtenschendingen en zware mishandeling uit te sluiten van gezinshereniging.

De vergadering wordt van 22.14 uur tot 22.31 uur geschorst.

De voorzitter:

Voordat ik de staatssecretaris het woord geef voor zijn antwoord in eerste termijn, merk ik op dat de Kamerleden in deze termijn twee interrupties op de staatssecretaris hebben.

Gaat uw gang, mijnheer de staatssecretaris.

Staatssecretaris Teeven:

Voorzitter. Dank aan de leden voor hun inbreng in eerste termijn. Ik wil zeggen dat ik het op prijs stel dat we met uw Kamer kunnen discussiëren over dit onderwerp. Ik refereer daarbij aan mijn brief waarin ik schreef dat ik geen onomkeerbare beslissingen zal nemen totdat dit debat heeft plaatsgevonden. Ik zal de uitkomsten van dit debat dus afwachten evenals de mogelijke stemmingen. We moeten even bezien of er moties worden ingediend die daartoe aanleiding geven. Het betekent echter ook dat we op enig moment, volgende week of na volgende week als de stemming heeft plaatsgevonden, wel beslissingen gaan nemen over de ingediende aanvragen. Dat is een logische consequentie. De mensen die zich gemeld hebben in verband met de regelingen hebben daar ook recht op.

Op 21 december heeft de ministerraad ingestemd met het voorstel om een regeling te treffen voor kinderen die al lange tijd in Nederland verblijven. De uitwerking daarvan heb ik de Kamer per brief doen toekomen. Daarna heb ik ook nog een wijzigingsbesluit van de Vreemdelingencirculaire gestuurd, omdat er op onderdelen aanpassingen hadden plaatsgevonden, bijvoorbeeld met betrekking tot de definitieve regeling, waar de heer Schouw in zijn inbreng vragen over heeft gesteld. Met betrekking tot de terugkeer stond het er net iets anders dan wat er in de oorspronkelijke brief van 21 december stond. Ik begrijp het verzoek van de heer Schouw om goed uit te leggen waar het verschil in zit heel goed. Ik zal er straks uitgebreid op ingaan.

In het regeerakkoord van 29 oktober is aangekondigd dat er twee regelingen komen, een definitieve regeling en een overgangsregeling. Deze twee regelingen gaan tegelijkertijd in, maar het beroep dat kan worden gedaan op de overgangsregeling eindigt op 1 mei aanstaande. Daarna blijft de definitieve regeling van kracht. Vanuit welk perspectief je in de Kamer ook kijkt naar de overgangsregeling, ze verleent in ieder geval duidelijkheid aan kinderen met een asielachtergrond die reeds langdurig in Nederland verblijven. Ik zal direct zeggen om hoeveel kinderen het gaat.

Vanavond is de vraag al even aan de orde geweest waarom er een definitieve regeling komt. Verschillende fracties hebben dit punt ingebracht. Deze regeling moet voorkomen dat er in de toekomst opnieuw discussies ontstaan over lang in Nederland verblijvende kinderen, de heer Van der Staaij heeft hier iets over gezegd, en over de rol en verantwoordelijkheid van de overheid ten opzichte van deze veelal uitgedroogde vreemdelingen. Ik denk dat ik namens de regering kan zeggen dat er met de definitieve regeling uiteindelijk een beleid zal komen waarin objectief kan worden getoetst of de overheid een vergunning dient te verlenen op basis van langdurig verblijf. Daarbij zal het eigen handelen van de ouders en het kind of de kinderen worden meegewogen.

De heer Van Hijum (CDA):

Ik plaats de eerste van mijn twee kostbare interrupties. De staatssecretaris zegt dat de definitieve regeling moet voorkomen dat er in de toekomst weer nieuwe discussies ontstaan. Maar die regeling roept die discussies toch juist op, door in het vooruitzicht te stellen dat je na vijf jaar alsnog weer een aanvraag kunt doen? Die moet vervolgens weer getoetst worden. Kan daar dan ook bezwaar en beroep op volgen? Dat zijn toch zaken die ik wel graag wil weten.

Staatssecretaris Teeven:

De heer Van Hijum heeft veel vragen gesteld. Ik ga ze allemaal beantwoorden. Er is uiteraard bezwaar en beroep tegen deze regeling. Je kunt je zaak aan de rechter voorleggen. Dat geldt natuurlijk voor alle regelingen die eraan komen.

De heer **Van Hijum** (CDA):

De staatssecretaris bevestigt hiermee toch dat de regeling geen procedures voorkomt maar vooral nieuwe procedures oproept?

Staatssecretaris **Teeven**:

Nee, dat bevestig ik niet. Ik stel vast dat de definitieve regeling zo is opgesteld dat zij aanvullende voorwaarden kent. Ik had het er al eerder over dat de heer Schouw hier een vraag over heeft gesteld. Er zit bijvoorbeeld een meewerkverplichting aan terugkeer in. De definitieve regeling kent een aantal voorwaarden die de overgangsregeling ook kent. Ze kent een hogere leeftijdsgrens en de meewerkverplichting. Ze kent bijvoorbeeld ook geen eenmalig identiteitsherstel. We moeten de regelingen goed onderscheiden van elkaar. De definitieve regeling had als doel dat er nog maar weinig personen voor in aanmerking zouden komen.

Er staat ook met zoveel woorden in het regeerakkoord dat slechts een zeer beperkte kring personen vermoedelijk een beroep kan doen op deze regeling. Daar verwijst de heer Van Hijum ook naar en dat is ongeveer de letterlijke tekst die in het regeerakkoord staat. Daarom is die zo geformuleerd. Daarom zit die meewerkverplichting erin. Daarom is er ook geen mogelijkheid tot eenmalig identiteitsherstel. Die was er wel bij de overgangsregeling.

Ik vind het verschil tussen de overgangsregeling en de definitieve regeling ook gerechtvaardigd. Sinds de invoering van de verbeterde asielprocedure, met alle lof voor mijn voorgangers, zijn de doorlooptijden van de procedures aanzienlijk versneld. Zo'n 60% van de asielaanvragen wordt nu in acht dagen afgehandeld. Ook wordt het stapelen van procedures steeds meer tegengegaan. Ik ben ook met de Kamerleden in gesprek over het Programma Stroomlijning Toelatingsprocedures (PST). Wij hebben de vorige keer in een algemeen overleg van gedachten gewisseld over hoe wij PST moeten invullen. Ik kan mij de discussie met de heer Schouw nog goed herinneren. Ik merk dat ik hem nu al drie keer heb genoemd in drie minuten; nu wordt het erg gevaarlijk, maar dat even ter zijde.

Dat is anders dan in het verleden, want toen duurden procedures nogal lang. Daarmee kom ik op de woorden van de heer Recourt; daarom is die overgangsregeling ook ruimer opgesteld. Het langer verblijf is in die zaken immers voor een belangrijk deel veroorzaakt door lange procedures. Naar de toekomst toe zie ik die rechtvaardiging niet. Sterker nog, als in de definitieve regeling geen enkele eis zou worden gesteld aan de vreemdeling zelf, dan weet ik zeker dat de regering het tegenovergestelde zou bereiken van wat zij wil. Daarom begrijp ik wel wat de heer Recourt daarover zegt, namelijk: regering, staatssecretaris, ga met die overgangsregeling om op een wijze dat je daadwerkelijk problemen oplost.

Ik zit daar net iets anders in, maar ik heb ook een andere verantwoordelijkheid dan de heer Azmani. Het is onderdeel van het kabinetsbeleid. Dit is iets wat de Partij van de Arbeid eruit heeft gehaald. Dat is hier vanavond gezegd. Dat zullen wij dus ook loyaal uitvoeren in de geest van de regeling. Wij zullen de geest van de regeling niet om zeep helpen door allerlei verborgen handelingen te gaan verrichten. Dat is niet de bedoeling van de regering. Dat gaan wij niet doen. Dat ga ik ook niet doen. Hier moet je ook wat mee oplossen, want als je er niks mee oplost, dan kom ik in dezelfde situatie terecht als mijn voorganger. Hij is een paar keer met individuele situaties in de penarie gekomen. Dat lijkt mij ongewenst. Dus dat gaan wij doen.

Niet alleen de heren Recourt en Schouw maar ook anderen hebben gevraagd hoeveel mensen er onder het kinderpardon vallen. Wat is de stand van zaken op deze avond, de avond van 12 maart? De regeling is op een gegeven moment in werking getreden. Toen is men gestart met bellen. De stand van zaken is dat de Immigratie- en Naturalisatiedienst ongeveer 2.500 meldingen heeft ontvangen van vreemdelingen die een beroep willen doen op de Regeling langdurig verblijvende kinderen. Het gaat hierbij om kinderen en gezinsleden. Daar kunnen dus nog dubbelingen in zitten,

omdat een vreemdeling zich meerdere keren zou kunnen hebben aangemeld. Dat kun je niet helemaal uitsluiten.

Verder is het niet mogelijk om met zekerheid iets te zeggen over de omvang van de groep die onder de regeling valt. Die zal uiteindelijk worden bepaald door de optelsom van alle individuele beoordelingen. In wisselende bewoordingen hebben een aantal leden gevraagd of ik bereid ben om dat te monitoren, zeg ik tegen mevrouw Voortman. Natuurlijk zijn wij daartoe bereid. INDiGO gaat steeds beter werken. Ik kijk naar de directeur van de IND en stel vast dat het systeem nog niet helemaal stabiel is, maar over een paar maanden wel. Dan gaan wij echte cijfers opleveren. Daar kunnen de leden gerust over zijn. De schatting op dit moment is dat wij niet ver uit zullen komen van wat ik ooit eens op een persconferentie heb gezegd: ergens tussen de 700 en 800 kinderen en bijkomende familieleden. Maar ik zal dat monitoren, want ik weet uiteindelijk pas hoeveel mensen een beroep hebben gedaan op een overgangsregeling als die ten einde is. Dat is op 1 mei aanstaande. Dat is het moment om de definitieve balans op te maken. Dan zijn er zaken toegewezen of afgewezen. Dat monitoren zal ik doen, want ik moet de Kamer op de hoogte houden van hoe zich dat ontwikkelt. Dus dat gaan wij gewoon doen.

De heer **Schouw** (D66):

Even ter zijde, de voorganger van deze staatssecretaris zei ook elke keer dat INDiGO binnen een paar maanden op orde zou komen. Het is consistent van het departement om dat te zeggen.

Mag ik noteren dat de staatssecretaris ervan uitgaat dat de doelgroep uit 700 à 800 kinderen bestaat, dat hij dat gaat monitoren en dat wij -- ik wil naar een afspraak toe met de Kamer -- medio september eens eventjes kijken wat het nou heeft opgeleverd?

Staatssecretaris **Teeven**:

Ja, hoor. Ik ben zeer bereid om de Kamer te informeren. Of dat in september moet gebeuren of op 1 augustus of in de zomer, dat kunnen we bezien. Ik denk dat we na 1 mei, als de overgangsregeling gesloten is, op enig moment een overzicht moeten geven. Hoeveel mensen hebben er een beroep op gedaan? Hoeveel inwilligingen zijn er geweest? Hoeveel afwijzingen zijn er geweest? Hoeveel zaken zijn onherroepelijk? Hoeveel zaken zijn er nog in bezwaar? Hoeveel zaken zijn er op dat moment in beroep? Zo'n overzicht kan ik op enig moment uiteraard aan de Kamer verstrekken. Het lijkt me ook goed om dat te doen, want dan weten we achteraf hoe het zit.

De heer **Schouw** (D66):

Dit is mijn laatste vervolgvraag op dit punt, voorzitter. Kan dan ook de motivatie voor afwijzingen worden geïnventariseerd?

Staatssecretaris **Teeven**:

Er zijn bikkelharde criteria opgenomen, zoals leeftijd en verblijfsjaren. Dat lijkt mij niet zo ingewikkeld. Je kunt aan de hand van de criteria ook zien waarom iets al dan niet afgewezen is. We zullen zien. We zullen nog bekijken of we het zo uitgebreid kunnen doen, maar ik zeg wel toe dat ik de aantallen zal produceren. Die toezegging heeft de heer Schouw van mij. Of dat in september is of eerder, dat hangt ervan af hoe het loopt. Ik zal ook bekijken of daar een grondslag bij kan.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

De staatssecretaris gaf eerder ook aan dat hij van plan is om de regeling echt in de geest van de verschillende indieners te zullen uitvoeren. De geest van de initiatiefwet en ook van het kinderpardon dat Tofik Dibi voorstelde, was dat kinderen die hier lang geworteld zijn, nu onder het kinderpardon vallen. Door de leeftijdsgrens van 21 jaar zullen er mensen zijn die hier langer geworteld zijn dan kinderen die wel onder het kinderpardon vallen. Zou de staatssecretaris op dit punt dus de grens niet moeten oprekken van 21 jaar naar 25 jaar? Dan zitten we ook mooi met de grens van het kinderpardon en dan is alles afgedekt.

Staatssecretaris **Teeven**:

Mevrouw Voortman gaat vijftien stappen te snel, want ik blijf al steken bij haar uitspraak dat ik zou

willen handelen in de geest van de bedenkers van de pardonwet. Dat doe ik niet. Het enige wat ik doe, is deze regeling uitvoeren in de geest van het regeerakkoord. Ik heb ook heel goed geluisterd naar wat haar collega Recourt daarover heeft gezegd en wat regeringspartij PvdA op dit punt verwacht met betrekking tot de realisatie van het kabinetsbeleid. We gaan dus niet zielig doen en vervelend doen, maar het blijft wel binnen de grenzen die zijn afgesproken in het regeerakkoord. De heer Schouw en mevrouw Voortman zeiden dat ze gisteravond in de pers allerlei mededelingen zagen. Die heb ik natuurlijk ook allemaal gelezen. Zij hebben ongetwijfeld ook gelezen dat ik gisteravond al van de zijde van het kabinet heb aangegeven dat ik het in het kader van en in de geest van het regeerakkoord ga uitvoeren. Daar houd ik me aan. Ik kijk dus niet naar de wortelingswet, want het begrip "wortelen" is voor mij geen criterium. Ik kom daar later nog op terug. Ik ga ook niet met mevrouw Voortman mee in die 25 jaar. Zij zal het echt moeten doen met de afspraken die staan in het regeerakkoord. Die ga ik loyaal nakomen en daar ga ik niet op beknibbelen, maar ik ga ook niets extra's doen. Het is dat en niet meer dan dat, wat het kabinet betreft.

De voorzitter:

Mevrouw Voortman, tot slot.

Mevrouw Voortman (GroenLinks):

De geest van de wet van de ChristenUnie en de PvdA, en van het kinderpardon dat GroenLinks heeft voorgesteld, is dat het juist wel gaat om de mate waarin mensen geworteld zijn. Dat zou dan een verandering van het leeftijdscriterium rechtvaardigen. Als de heer Teeven zegt dat hij goed luistert naar de heer Recourt, wiens partij een van de indieners is van een voorstel op dit punt, neem ik aan dat hij ook goed luistert naar andere indieners van voorstellen hierover, bijvoorbeeld de ChristenUnie, de SP, GroenLinks en D66.

Staatssecretaris Teeven:

De staatssecretaris zal dit behandelen in de geest van wat Partij van de Arbeid en VVD in het regeerakkoord hebben afgesproken, en de bedoeling die de Partij van de Arbeid heeft met deze wet. Het is precies zoals de heer Recourt heeft gezegd. Ik kan het niet beter verwoorden dan hij dat vanavond in zijn eerste termijn deed. We gaan niet beknibbelen op de uitvoering als het gaat om het uitleggen in de geest van wat beide partijen hebben afgesproken. Dat is onderdeel van het kabinetsbeleid en dat zal ik met volle overtuiging en loyaal doen, maar dat is niet in de geest van de bedenkers uit GroenLinks, Partij van de Arbeid en ChristenUnie. Dat is een ander uitgangspunt en een andere geest, en in die geest zal ik het niet doen. Daarin moet ik mevrouw Voortman dan misschien teleurstellen.

De heer Recourt heeft een belangrijk punt aan de orde gesteld, waar we geen misverstanden over moeten laten bestaan. Het moet niet mistig blijven waar dit om gaat.

Dat gaat over het toezicht van de rijksoverheid. Wat valt er onder toezicht van de rijksoverheid en wat is daarover afgesproken tussen de PvdA en de VVD? De heer Schouw noemde de laatste 24 uur een mistig gebeuren. Dat is het volgens mij helemaal niet. Volgens mij is het een heel duidelijk gebeuren. Volgens mij begrijpen de regeringspartijen en de regering elkaar heel goed. Dat wil ik toch nog eens benadrukken. Als het over de rijksoverheid gaat, gaat het om de drie diensten in de kleine keten: IND, COA en DT&V. Het gaat ook over Nidos. Wij moeten constateren, en daar heeft de VNG mij bij het opstellen van de regeling ook op gewezen, dat er een aantal mensen is, bijvoorbeeld de ex-Perspectievers maar ook deelnemers aan andere projecten, dat niet altijd uit het zicht van DT&V is geweest. Soms zijn het mensen die deelnamen aan de Perspectiefprojecten en die daarbij tegelijkertijd in het zicht waren van DT&V, maar soms waren ze dat ook niet. Ik zal toch even schetsen waar het dan om gaat. Het project is op 1 april 2011 geëindigd. Aan de deelnemende gemeenten is toen rijksopvang of onderdak aangeboden voor de ex-amv'ers. Er is ook gevraagd om overdracht van de dossiers aan DT&V vóór 1 juli 2012 met een uitloop naar 22 november 2012. De ex-amv'ers die deelnamen aan Perspectief en die niet zijn teruggekeerd, zouden dus eigenlijk in beeld moeten zijn van DT&V. Eigenlijk zou er geen probleem moeten zijn. Ik denk echter dat dit er

wel is en ik zal dat straks ook schetsen. Ik zal ook zeggen om hoeveel mensen het volgens mij gaat.

Perspectief is een project dat in samenwerking met de rijksoverheid is uitgevoerd. De deelname aan Perspectief in het kader van de regeling zou heel goed bij de rijksoverheid in beeld kunnen zijn. Ik denk echter dat voor een grote meerderheid geldt dat ze niet voldoen aan de voorwaarden van de overgangsregeling. Zij zullen dus niet stranden op het toezicht van de rijksoverheid. Daar heeft mevrouw Voortman ook over gesproken, maar het is zoals het is, zeg ik dan. Deze mensen zullen op dit moment ouder zijn dan 21 jaar. Zij waren dus ouder dan 13 jaar toen zij asiel aanvroegen in Nederland. Om die reden voldoen ze niet aan de overgangsregeling zoals die nu voorligt. Laat ik er tegelijkertijd bij zeggen dat een aantal van die ex-Perspectievers, maar ook mensen die aan andere projecten deelnamen waarover de heer Voordewind sprak, soms zelf ook kinderen heeft. Het zou dus zo kunnen zijn dat er kinderen zijn van ex-Perspectievers die zelf, uit eigen hoofde, voldoen aan de regeling van de hoofdpersoon. Dat zou kunnen voorkomen en dan komen zij om die reden in aanmerking voor de regeling. Dan zou het ook zo kunnen zijn dat ex-Perspectievers een afgeleid verblijfsrecht krijgen vanwege het enkele feit dat hun kind er wel aan voldoet. Het is dus niet zo omdat zij zelf voldoen aan de leeftijdsgrens, want daar voldoen zij niet aan. Dit zou dus kunnen voorkomen.

Er zijn ook ex-Perspectievers die niet onder de regeling vallen. Daarover zeg ik toe, en dat geldt ook voor anderen, dat ik alle beschikbare informatie over die individuele jongeren waarom het gaat -- die dus wel aan alle voorwaarden van de overgangsregeling voldoen, maar niet aan de regeling omdat ze niet onder het toezicht van het Rijk vallen -- zal bekijken. Ik denk dat het om enkele tientallen gaat. Die zaken zal ik individueel bekijken met het oog op een toelatingsbeslissing. Dat kan ik hier vanavond zeggen.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Ik moet deze stortvloed van woorden van de staatssecretaris even op me laten inwerken.

Staatssecretaris **Teeven**:

Ja, nu is het eens andersom. Meestal komt het deze kant op. Nu gaat het de kant van de Kamer op.

De **voorzitter**:

De heer Voordewind had het woord, staatssecretaris.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Ik vind het lastig: ex-ama's die alweer kinderen hebben die wel voldoen aan de regeling, vijf jaar of langer geworteld et cetera. Daar zal ik mijn hoop maar niet op stellen. Ik ben even benieuwd naar de opmerking van de staatssecretaris dat het over ex-Perspectievers gaat. Perspectief is per juli 2011 afgesloten. Die ex-Perspectievers zijn opgevangen door de gemeenten. Vervolgens zijn ze dus eigenlijk in beeld gebleven. Dat was de categorie waarvan de heer Recourt zei dat we ze onder de regeling moeten laten vallen, ook al zijn het ex-Perspectievers.

Inmiddels zijn zij misschien 20 of 21 jaar. Het project is vorig jaar gestopt. Als de staatssecretaris zegt dat hij meeneemt dat zij bij de gemeentes in beeld zijn gebleven, zitten wij op dezelfde lijn. Ik heb in dit kader ook een motie voorbereid.

Staatssecretaris **Teeven**:

Wij zitten niet op dezelfde lijn. Blijkbaar is mijn stortvloed van woorden te snel geweest en moet ik dit alles even stap voor stap herhalen. Ik heb gezegd dat zij misschien niet aan de andere voorwaarden voldoen. Ik bedoel dan niet het criterium "toezicht van de rijksoverheid". Ik bedoel dat zij gewoon niet aan de andere voorwaarden voldoen, omdat zij bijvoorbeeld ouder dan 21 jaar zijn en ouder dan 13 jaar waren toen zij in Nederland asiel aanvroegen. Als dat zo is, voldoen zij om andere redenen niet aan de criteria en speelt dat hele criterium niet. Ze moeten wel aan de hoofdvoorwaarden van de regeling voldoen. Zij moeten binnen de hoofdvoorwaarden blijven. Er is een groep -- ik denk dat het om enkele tientallen personen gaat -- die wel aan alle harde

voorwaarden voldoet, zoals aan alle harde leeftijdscriteria en aan alle andere criteria, maar alleen niet aan het criterium "onder toezicht van de rijksoverheid". Ik zal alle beschikbare informatie die over die tientallen personen bekend is, nadrukkelijk wegens. Wij zullen dan bekijken of wij met het oog op een toelatingsbeslissing een andere beslissing kunnen nemen. Het is, zoals het is.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Ik pel dit even af. Een ex-ama, een ex-Perspectiever, is 20 jaar. Nadat hij uit het Perspectiefproject is gezet, omdat dit gestopt is, is hij onder toezicht van de gemeente gekomen en in de noodopvang daar terechtgekomen. Komt die persoon nu wel of niet in aanmerking voor de regeling?

Staatssecretaris **Teeven**:

Wij zullen dan de individuele situatie bekijken. Ik ga vanavond geen algemeen beleid daarvoor maken. Daarom zeg ik het, zoals ik het zeg. Dat is een individuele situatie. In die concrete gevallen gaan wij de individuele dossiers toetsen.

De heer **Schouw** (D66):

Volgens mij heeft de Partij van de Arbeid met steun van heel veel partijen de staatssecretaris gevraagd om ook kinderen toe te laten die tijdelijk niet onder het rijkstoezicht staan. Nu verengt de staatssecretaris dit volgens mij tot het project Perspectief en gaat hij het individueel toetsen. Ik vind dit eerlijk gezegd vaag. Ik snap het wel, want de staatssecretaris moet overeenstemming bereiken, anders ontstaat er politieke ruzie. Ik begrijp wel dat hij een oplossing probeert te bedenken. Leidt dit niet tot allemaal jurisprudentie, onduidelijkheid en gedoe? Is het niet veel beter dat de staatssecretaris daar nog eens een briefje over stuurt of dat hij de regeling aanpast en preciezer maakt? Wat de staatssecretaris nu heeft toegezegd, is voor mij niet helder.

Staatssecretaris **Teeven**:

Het is voor mij wel helder. Volgens mij is het ook helder voor de woordvoerder van de fractie van de Partij van de Arbeid. Als het niet helder is, hoor ik dat straks wel. Laat het helder zijn dat in het regeerakkoord de term "rijksoverheid" staat. Dat betekent dat het onredelijk zou zijn als een aantal mensen dat in de opvang heeft gezeten en wellicht aan het toezicht van de DT&V is "ontsnapt" of niet meer in zicht is van de DT&V, niet onder de regeling valt. Daar zou je naar moeten kijken. Ik heb nu toegezegd dat ik daarnaar zal kijken. Dit is -- voor de helderheid -- iets anders dan wat de heer Voordewind en anderen in deze Kamer zeggen, namelijk dat iedereen die bij de gemeente in beeld was, omdat hij naar school ging of een uitkering kreeg, vervolgens onder de regeling valt. Dat zeg ik nadrukkelijk niet. Ik maak echt een onderscheid voor deze projecten. De heer Voordewind zegt dat er nog andere projecten zijn geweest. Dat realiseer ik mij ook. Dat is heel duidelijk. Wij moeten bekijken of die mensen voldoen aan de harde voorwaarden van de overgangsregeling. Als zij daaraan voldoen, komen die dossiers op mijn bureau. Ik zal dan bekijken of wij binnen de huidige overgangsregeling nog een inwilligende beslissing kunnen nemen. Als dat niet kan, moet er worden bekeken of er nog redenen zijn om dit vervolgens discretionair op een andere wijze af te doen. Dit is de weg die ik daarmee op wil gaan. Dit is iets anders dan wat gisteravond in NRC Handelsblad stond en ook even op Teletext heeft gestaan. Laten wij daar helder over zijn. Daarover moeten er geen misverstanden bestaan. Niet iedereen die in het zicht van de gemeente was, valt dus onder de overgangsregeling. Dat is echt iets anders.

De heer **Schouw** (D66):

Voor zover ik de staatssecretaris begrijp, zegt hij wel dat er situaties kunnen voorkomen waarin een jongere tijdelijk niet onder rijkstoezicht heeft gestaan. Daarbij kan "tijdelijk" een paar dagen of een paar weken zijn. Daarmee schep je een precedent. Waarom is de staatssecretaris daarover niet duidelijk?

De staatssecretaris strooit een beetje met het project Perspectief, maar zegt dat het ook om andere stichtingen kan gaan. Willen wij de regeling zorgvuldig uitvoeren, waar wij allemaal belang bij hebben, dan moeten wij toch een beetje weten om welke stichtingen het gaat? Dat geldt juist in combinatie met het feit dat je het principe van het rijkstoezicht loslaat. Dat doet de staatssecretaris

namelijk in zijn beantwoording, waarvoor hulde.

Staatssecretaris **Teeven**:

Ik laat dat principe niet los. Rijksoverheid is rijksoverheid, dat staat in het regeerakkoord. Ik heb dit net in de inleiding uitgebreid gewisseld. Een regeringspartij heeft iets binnengehaald. De heer Azmani zei dat de VVD daar niets mee heeft, maar dat zij ermee moet leven omdat zij daarvoor nu eenmaal haar handtekening heeft gezet. Ik vind echter wel dat je problemen moet oplossen. Dat ben ik met de heer Recourt eens. Ik heb geen zin om hier als een kruidenier doorheen te gaan, alle grensgevallen af te wijzen en vervolgens nog drieënhalft jaar met de Kamer te debatteren over de vraag of een geval wel of niet onder de regeling valt. Ik probeer hier dus met verstand mee om te gaan. In individuele gevallen zal ik bekijken of deze zaken onder de overgangsregeling te brengen zijn. Dan moeten mensen aan de andere voorwaarden voldoen. Als dat niet zo is, zal ik bezien of er een reden is om een discretionaire beslissing te nemen, maar dat is het dan. Meer ruimte zit er niet in. Dat is echt iets anders dan wat andere partijen in de Kamer vragen. Dat is het.

De heer **Recourt** (PvdA):

Ik denk dat ik de staatssecretaris goed begrijp, maar het is belangrijk dat wij elkaar echt goed begrijpen. Het project Perspectief is op enig moment geëindigd. Dit project werd voor een belangrijk deel ook in samenwerking met de rijksoverheid georganiseerd. Daarin zit het probleem van onttrekken dus meestal niet. Als een project beëindigd is, zal de DT&V de jongeren weer in beeld moeten krijgen, waarmee zij nog steeds in beeld van de rijksoverheid zijn. Dan is er nog steeds geen probleem. Er is echter een heel kleine groep die vervolgens in gemeentelijke opvang is terechtgekomen. De staatssecretaris gaat voor deze groep jongeren individueel bekijken of zij al dan niet via de tijdelijke regeling of de discretionaire bevoegdheid in aanmerking komen voor dit pardon. Heb ik de staatssecretaris zo goed begrepen?

Staatssecretaris **Teeven**:

U hebt mij goed begrepen. Het antwoord is ja.

De heer **Recourt** (PvdA):

Dank u voor de toezegging.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Ik denk even terug aan een opmerking die de staatssecretaris daarstraks maakte, waarmee hij heel duidelijk liet merken dat het hem niet te doen is om de worteling. Wij moeten het straks heel sterk van de discretionaire bevoegdheid hebben. De discretionaire bevoegdheid gaat over uitzonderlijke schrijnende gevallen. Daarbij moet je jezelf baseren op een bepaald idee of misschien een gevoel van waar het bij deze mensen om gaat. Volgens mij is dat voor de meerderheid van de Kamer het feit dat het gaat om gewortelde kinderen. Als de staatssecretaris het uitdrukkelijk niet wil hebben over worteling, waarop gaat hij dan zijn afwegingen baseren bij het gebruik van zijn discretionaire bevoegdheid?

Staatssecretaris **Teeven**:

Wij vallen in herhaling, maar ik wil het best nog een keer uitleggen. Wij hebben een regeerakkoord gesloten met de PvdA. Daarin staat toezicht van de rijksoverheid. Ik heb aangegeven waaruit de rijksoverheid bestaat. Ik kan herhalen wat de heer Recourt net heeft gezegd ...

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Dat hoeft niet!

De **voorzitter**:

U hebt het woord niet, mevrouw Gesthuizen. De staatssecretaris heeft het woord. Gaat u verder, staatssecretaris.

Staatssecretaris **Teeven**:

Nou ja, om maar een direct antwoord te geven: ik denk dat er op dit moment geen meerderheid in deze Kamer is die uitgaat van het wortelingsprincipe. Mevrouw Gesthuizen constateert een

meerderheid, maar ik zie die niet.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Dat is in ieder geval een heldere reactie, maar dan blijf ik bij mijn eerste punt. Gesteld dat de staatssecretaris zich niet gaat baseren op die worteling en hij toch meent dat er, ondanks het feit dat hij denkt dat wij duidelijke regels hebben, gevallen kunnen zijn waarbij hij gebruik zou moeten maken van zijn discretionaire bevoegdheid. Dan wil ik graag weten op basis van welk principe, idee of gevoel hij meent dat hij gebruik zou kunnen maken van zijn discretionaire bevoegdheid, als het niet gaat om worteling.

Staatssecretaris **Teeven**:

Mevrouw Gesthuizen zet weer een stap te ver. Ik ga eerst bekijken of ik die beslissing binnen het kader van de overgangsregeling kan nemen. Dat betekent dat wij een stapel met inwillingen krijgen en een stapel met afwijzingen. Misschien zijn we, in afwachting van dit debat, al begonnen met het maken van die stapels zonder dat er een definitieve beslissing is genomen. Vervolgens blijft een heel klein stapeltje over. Dat is het stapeltje met casussen waar de heer Recourt over heeft gesproken en waar mijn antwoord ronduit positief op was. Daarvan gaan we bekijken of ze in te passen zijn in de overgangsregeling. Het antwoord kan "ja" zijn in een individueel geval, het antwoord kan "nee" zijn in een individueel geval. Dat hangt ook af van de vraag of de rijksoverheid daar op enig moment bemoeienis mee heeft gehad en van de vraag of de periode langer of korter is geweest dan drie maanden na afloop van het Perspectiefproject waarna men zich al dan niet heeft onttrokken aan de rijksoverheid. Daar kunnen nog individuele verschillen tussen zitten. Dan zal er een klein stapeltje overblijven dat men niet kan inwilligen op basis van de overgangsregeling, omdat de casussen er met geen mogelijkheid onder vallen. Vervolgens zal ik kijken of daar schrijnende gevallen tussen zitten. Dat is de afspraak die er staat en dat is de afspraak die de regeringpartijen met elkaar hebben gemaakt. Dat is ook de uitleg die wij op dit moment aan het regeerakkoord geven. Ik begrijp dat er partijen in de Kamer zijn die zeggen: als ze in beeld zijn bij de gemeenten, dan vallen ze allemaal onder de regeling. Ik heb vanavond duidelijk gemaakt dat ik het niet zodanig uitleg en doe.

Daarmee heb ik alle vragen van de heer Recourt beantwoord. Tussen de regering en de fractie van de Partij van de Arbeid en ook die van de VVD bestaat volgens mij geen enkel verschil van mening over de wijze van uitvoering.

Dan kom ik bij de beantwoording van de vragen van de heer Van Hijum. Zet de staatssecretaris de herijking voort van het AMvB-beleid die onder het vorige kabinet is gestart? Ja, die zetten we voort. Die herijking ziet toe op het zo snel mogelijk duidelijkheid bieden aan alle alleenstaande minderjarige vreemdelingen en op het meteen meewerken aan vertrek van degenen die geen bescherming nodig hebben. Daar is het kabinet ook een voorstander van. Inwerkingtreding van de herijking is voorzien voor 1 juni van dit jaar.

Wat gebeurt er verder met de kinderen die een vergunning krijgen? En wat heeft dat voor gevolgen voor de inburgering? Ik vind het belangrijk dat die vergunninghouders zo snel mogelijk weer mee gaan doen in de samenleving. Daarom wil ik in goed overleg met de VNG zorgen voor een zorgvuldige en adequate huisvesting van vreemdelingen aan wie op grond van de overgangsregeling of, in een beperkt aantal gevallen, de definitieve regeling een vergunning wordt verleend. Zoals ik heb gemeld in mijn brief van 21 december worden die vergunninghouders gehuisvest op basis van de huidige systematiek. Dat houdt in dat ze worden geplaatst in de regio waar ze op dit moment verblijven. Ik weet dat de CDA-fractie zich in het verleden ook hard heeft gemaakt voor onderwijs, dus dan mogen de kinderen uiteraard ook naar school.

Kunnen kinderen die nu vier jaar in Nederland verblijven over een jaar een vergunning aanvragen op basis van de definitieve regeling? Ja, als ze aan de voorwaarden voldoen. Die voorwaarden in de

definitieve regeling zijn wel scherper geformuleerd dan in de overgangsregeling. Daar is geen identiteitsherstel mee verbonden en ook zit er een verplichting aan vast om mee te werken aan terugkeer. Anders kom je niet in aanmerking voor de definitieve regeling.

De heer **Van Hijum** (CDA):

Ik gebruik mijn tweede kostbare interruptie. De staatssecretaris zegt dat men een aanvraag kan indienen als men aan de voorwaarden voldoet. Het punt is toch dat pas blijkt of aan de voorwaarden is voldaan als de aanvraag is ingediend en aan die voorwaarden is getoetst, waarbij er weliswaar soms ook bezwaar en beroep wordt aangetekend.

Mijn vraag blijft dus of de staatssecretaris niet verwacht dat dit een hele hoop extra procedures en aanvragen tot gevolg zal hebben.

Staatssecretaris **Teeven**:

Nee, dat denk ik niet. Er zullen nu heel veel personen zijn die een aanvraag indienen op basis van de overgangsregeling omdat zij daaronder vallen. Dat is natuurlijk een veel lichter criterium. Daar willen wij ook een aantal zaken die de PvdA-fractie heeft genoemd, mee oplossen. Ik denk dat de groep die onder deze regeling valt, zeer beperkt is. Die is dus zeer klein.

De heer **Van Hijum** (CDA):

Dat zal de praktijk moeten uitwijzen, maar mijn vraag blijft ook waarom het kabinet er niet voor gekozen heeft om langs de weg van het buitenschuldbeleid te toetsen of mensen hier wel of niet buiten hun schuld om langer moeten verblijven. Dat is toch uiteindelijk ook de weg die bij de herziening van het amv-beleid is gekozen? Daarbij kan iemand zelfs al na drie jaar in aanmerking komen voor een buitenschuldvergunning.

Staatssecretaris **Teeven**:

Ik verwijs naar punt 2.2 onder e in de definitieve regeling. Daar staat in de punten 1, 2 en 3 gewoon exact opgesomd waaraan mensen moeten voldoen om in aanmerking te komen. Dat is een onderdeel van de definitieve regeling. Volgens mij staat daar ook meewerken aan terugkeer bij.

De heer Van Hijum vroeg ook nog waarom de staatssecretaris kiest voor een pardonregeling en niet voor een individuele toetsing. Je zou alles ook discretionair kunnen bekijken. Wanneer wordt gekozen voor de toelating van een bepaalde groep kinderen, is het in het belang van de rechtsgelijkheid en de rechtszekerheid om dit bij kenbare regels te doen. Daarom willen wij het met deze regelingen zo doen. De discretionaire bevoegdheid is echt een instrument om in individuele gevallen op grond van de specifieke omstandigheden van het geval een verblijfsvergunning te verlenen. De bevoegdheid is niet bedoeld om op grond van generieke criteria te worden toegepast. Het kan dus wel gebeuren met het stapeltje waarover ik net op vragen van mevrouw Gesthuizen antwoordde dat daartussen een aantal personen zitten die wel discretionair moeten worden bekeken.

De heer Van Hijum heeft gevraagd of degenen van wie de vergunning wordt afgewezen daar bezwaar tegen kunnen maken en beroep tegen kunnen aantekenen. Ja, zij kunnen hiertegen conform de normale regels in beroep gaan.

De heer Fritsma heeft gevraagd wat de kosten zijn van de regeling. Die zijn uiteraard onder meer afhankelijk van het daadwerkelijke aantal aanvragen en vergunningverleningen -- dat begrijpt hij -- maar er moet natuurlijk ook werk worden gedaan naar aanleiding van de 2.500 telefonische meldingen die nu zijn gedaan. Daar moeten afspraken over worden gemaakt. Dat moet je allemaal meenemen. Ik kan nu nog niets zeggen over de kosten van de overgangsregeling, maar op het moment dat ik de Kamer informeer over de aantallen inwilligingen en afwijzingen, waar de heer Schouw naar vroeg, kan ik wellicht ook iets zeggen over de kosten. Dat zal ik dan zeker doen. Bij dezen hoort de heer Fritsma dat dan van mij.

De heer Fritsma vroeg of criminelen ook in aanmerking kunnen komen voor de regeling. Ik heb in

de uitwerking van de regeling een afweging gemaakt tussen enerzijds de openbare orde en anderzijds het belang van het kind. Dat heb ik gedaan door de invulling van het openbare-ordecriterium. Wij hebben daarover tijdens de begrotingsbehandeling ook al met elkaar van gedachten gewisseld. De maatstaf van één maand met contra-indicatie is dezelfde maatstaf als bij de Regeling ter afwikkeling van de nalatenschap van de oude Vreemdelingenwet, de RANOV-regeling, van 2007. Deze regeling is echter in die zin strikter dat een contra-indicatie ook het hele gezin tegengeworpen kan worden.

De heer **Fritsma** (PVV):

Waarom is daar in hemelsnaam voor gekozen? Inderdaad, de grens ligt bij 1 maand. Als je vier weken lang in de gevangenis hebt gezeten, krijg je dus gewoon nog een verblijfsvergunning van de staatssecretaris op grond van deze regeling. Je moet echt verdomde veel op je kerfstok hebben om in dit land vier weken in de cel te zitten. Bij zware mishandelingen wordt nota bene vaak een taakstrafje gegeven. Wat wil de staatssecretaris in hemelsnaam bereiken met het trakteren van mensen die heel veel op hun kerfstok hebben, op verblijfsvergunningen?

Staatssecretaris **Teeven**:

Je had ook een andere keus kunnen maken. Je had de keus kunnen maken dat iedereen die veroordeeld is, een contra-indicatie vormt, of hij nu veroordeeld is met een geldboete, een taakstraf of een celstraf. Dat had je ook als contra-indicatie kunnen nemen, maar die keuze hebben wij niet gemaakt. De Partij van de Arbeid en de VVD hebben een andere keuze gemaakt en dat is de keuze die nu voorligt. De staatssecretaris wil daarmee bereiken dat zo veel mogelijk mensen worden geweerd die een veroordeling achter hun naam hebben staan. Dat geldt dus ook voor mensen uit een gezin met een veroordeling. Dit wordt hen ook tegengeworpen. Dat is ook meegenomen.

Dat is de afspraak die we hebben gemaakt bij het tekenen van het regeerakkoord. Dat beleid zullen we dus uitvoeren.

De heer **Fritsma** (PVV):

Ik neem aan dat een vervolgenterruptie geen tweede interruptie is.

De **voorzitter**:

Dat klopt.

De heer **Fritsma** (PVV):

Mooi. Ik hoor de staatssecretaris zeggen: zo veel mogelijk criminelen weren. Dat is flauwekul, want dan had hij moeten zeggen: bij iedere veroordeling geven we geen verblijfsvergunning. Waarom is dit zo vreemd? Het is vreemd omdat deze staatssecretaris de ChristenUnie en de PvdA links voorbij holt. In het oorspronkelijke initiatiefwetsvoorstel werd namelijk wel duidelijk gemaakt dat een veroordeling wegens het plegen van een misdrijf tot een afwijzing leidt. Realiseert de staatssecretaris zich dat hij de ChristenUnie en de PvdA op dit punt links voorbij rent?

Staatssecretaris **Teeven**:

Ik heb het volgende al gezegd tegen mevrouw Voortman, en ik zeg het nu ook tegen u, mijnheer Fritsma. Wat hier voorligt, is een afspraak tussen de Partij van de Arbeid en de VVD. Ik heb mij dus niet gebaseerd op het wetsvoorstel dat op een eerder moment is ingediend. Het betreft een afspraak die twee regeringspartijen hebben gemaakt. Zij hebben ervoor gekozen om dit als maatstaf te nemen. Daar zult u ongelukkig mee zijn op sommige onderdelen. Wellicht ben ik er op bepaalde onderdelen ook ongelukkig mee. Ik heb gelezen dat u mij had voorgedragen als erelid van GroenLinks. Ik hoorde overigens van GroenLinks dat u die brief nooit hebt verstuurd. Dat is jammer. U zegt het wel in de media, maar uiteindelijk is het een lege huls, want erelid kan ik niet worden. Dat is tragisch.

De heer **Fritsma** (PVV):

Ik word nu aangesproken. Volgens de regels mag ik daarop ingaan.

De **voorzitter**:

Ja, maar u mag geen vraag stellen.

De heer **Fritsma** (PVV):

Dat weet ik.

De **voorzitter**:

Als u aangesproken wordt, dan mag u ... Ik weet eigenlijk niet wat u mag.

De heer **Fritsma** (PVV):

Ik mag hierop reageren.

De **voorzitter**:

Ik weet niet wat u hebt geconcludeerd, maar u mag een persoonlijk feit maken als u zich beledigd voelt.

De heer **Fritsma** (PVV):

Als ik word aangesproken, mag ik daarop reageren. Maar dat kan heel kort. Dan hoef ik daar niet meer de hele tijd over te praten. Ik kan de staatssecretaris geruststellen. De brief is nog dezelfde dag op de bus gedaan. Ik dicht hem ook veel kansen toe.

Staatssecretaris **Teeven**:

Ik hoop dat dit zo is. Ik hoor het de heer Fritsma zeggen, maar er zijn geluiden dat GroenLinks die brief nooit heeft ontvangen. Het zal wel. Ik moet het maar aannemen. Het gaat eigenlijk meer om het gezegde: een man een man, een woord een woord. De heer Fritsma brengt het wel naar buiten, maar blijkbaar is dat ook een beetje een lege huls. Maar goed, ik hoor het wel. Ik weet het ook niet. We zullen het zien.

Voorzitter. Mevrouw Gesthuizen heeft een aantal vragen aan mij gesteld. Waarom is de periode dat de vreemdeling uit beeld van de rijksoverheid mag zijn geweest, vastgesteld op drie maanden? Waarom is het niet voldoende als een kind bij de gemeente in beeld is geweest? In het regeerakkoord staat dat de vreemdeling zich niet langdurig dient te hebben onttrokken aan het toezicht van de rijksoverheid. Vreemdelingen mogen maximaal een aaneengesloten periode van drie maanden uit beeld van de rijksoverheid zijn geweest. Die voorwaarde geldt om te voorkomen dat vreemdelingen die zich jarenlang hebben onttrokken aan het toezicht van de rijksoverheid en die een leven in illegaliteit hebben verkozen, nu in aanmerking kunnen komen voor de regeling.

Mevrouw Gesthuizen vroeg waarom kinderen de dupe worden van het gedrag van hun ouders, bijvoorbeeld als ouders niet meewerken aan terugkeer. Het gaat om een begunstigende regeling voor langdurig verblijvende kinderen. Ik heb het boekje dat de heer Recourt had, er even bij gehaald. Een en ander is mede ingegeven door het belang van het kind. Het gedrag van de ouder blijft echter meetellen, omdat dat gedrag moet worden afgewogen tegen het maatschappelijk belang. Stel dat ouders niet meewerken aan het vertrek en dat dit zou leiden tot een vergunning aan zowel het kind als de ouders. Dat zou echt het failliet van het terugkeerbeleid betekenen, en daarmee ook van het vreemdelingenstelsel als geheel. Dat acht ik onwenselijk. Bovendien is het een feit dat het gedrag van ouders consequenties kan hebben voor kinderen. Dat is volgens mij niet uniek in het vreemdelingenbeleid.

Mevrouw Gesthuizen heeft voorts gevraagd waarom kinderen zich in de definitieve regeling moeten kunnen identificeren. Dat was namelijk geen voorwaarde in het initiatiefwetsvoorstel. De regelingen wijken af van het voorstel van de Partij van Arbeid en de ChristenUnie. Ik heb dat al eerder gezegd. Ze zijn niet goed met elkaar te vergelijken. De overgangsregeling heb ik neergelegd in beleid. Daarmee wordt wat mij betreft duidelijkheid verleend aan kinderen met een asielachtergrond. De regeling is dus ook ruimhartiger dan de definitieve regeling. Vandaar ook de voorwaarde in de definitieve regeling dat de identiteit moet zijn aangetoond, onder meer door het overleggen van documenten en het consistent en naar waarheid verklaren en antwoorden.

Een ruimhartige regeling waarin geen enkele eis aan de vreemdeling wordt gesteld, is het failliet van het vreemdelingenstelsel. Dat weet de Kamer ook wel.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP):

Heel kort. Ik krijg geen antwoord op mijn vragen. De staatssecretaris zegt de hele tijd: we hebben nu eenmaal een andere regeling gemaakt dan de wortelingswet van de Partij van de Arbeid en de ChristenUnie en we willen die helemaal niet met elkaar vergelijken. Ik sta welwillend tegenover dit wetsvoorstel, maar ik vraag heel concreet hoe de staatssecretaris gaat beoordelen of de identiteit op een overtuigende manier kan worden vastgesteld. Daar heb ik hem naar gevraagd. Wat is de praktische uitwerking in de wet?

Staatssecretaris **Teeven**:

Het is niet voor de eerste keer dat we bij de IND en bij de andere partners in de vreemdelingenketen proberen om van mensen de identiteit vast te stellen. Dat is niet nieuw. Dat gebeurt elke dag in de asielprocedure. We proberen van elke vreemdeling de juiste identiteit vast te stellen. Dat gaan we hier op dezelfde wijze doen.

Mevrouw Gesthuizen heeft gevraagd waarom de driemaandentermijn geldt bij een Dublinoverdracht. Bij een Dublinclaim gaat het om een situatie waarin een asielzoeker eerst in Nederland is geweest en daarna in een ander land asiel heeft aangevraagd, waarna dat land aan Nederland verzoekt om de behandeling over te nemen. Er is dan sprake geweest van onttrekking aan het toezicht van de rijksoverheid. De driemaandentermijn is dan ook een nadere invulling van dit criterium.

Mevrouw Gesthuizen heeft gevraagd waar de mensen verblijven in afwachting van het besluit op hun aanvraag. Vreemdelingenverblijf in afwachting van het besluit op de aanvraag is in principe op de plek waar de vreemdeling verblijft op het moment dat de aanvraag wordt ingediend. Er wordt dus geen opvang geregeld.

Mevrouw Voortman heeft gevraagd waarom kinderen en jongvolwassenen die nog meer geworteld zijn, buiten de regeling worden gehouden. Eigenlijk heb ik het al gezegd: worteling is niet het perspectief. Dat blijkt ook uit de regeling en de wijze waarop we die hebben vormgegeven. In de brief die ik op 21 december naar de Kamer heb gestuurd en in de latere regeling die ik naar de Kamer heb gestuurd, komt het woord "worteling" ook niet in voor. In die zin is het ook helemaal niet te zien als een wortelingsregeling. Ik kan eerlijk gezegd ook niet zo veel met dat begrip, omdat het nauwelijks in objectieve criteria te vangen is. Je moet het afleiden uit de feitelijke omstandigheden. Als een kind bijvoorbeeld drie maanden in Nederland naar school gaat, kan het al een heel behoorlijke mate van geworteldheid hebben. Ik verwijs bijvoorbeeld naar de criteria die we hebben voor de uitleg van het Kinderontvoeringsverdrag, waarin het begrip "worteling" wel wordt genoemd en uitgelegd. Die uitleg is een heel andere dan de uitleg die je hierop kunt loslaten. Anderzijds zou een vreemdeling die hier al tien jaar is, nog nauwelijks geworteld kunnen zijn. Dat zou heel goed kunnen.

Deze regeling gaat over de afspraak die in het regeerakkoord is gemaakt om een oplossing te hebben voor een probleem van kinderen, of hun ouders, die lange tijd in Nederland zijn en lange tijd procedures hebben gevoerd. En of het nu aan de ouders ligt of niet dat ze niet zijn vertrokken of dat het aan de overheid ligt dat de procedures soms lang hebben geduurd, dat zal een discussiepunt blijven. Ik ben het wel met de heer Recourt eens dat we voor een oplossing moeten zorgen. Mevrouw Voortman heeft een groot aantal vragen gesteld en mij op allerlei punten verzocht om te gaan schuiven. Dat wil ik niet. Ik wil op alle punten waarover zij vragen heeft gesteld, niet schuiven. Ik wil me houden aan de regelingen, aan de uitleg en aan wat de regeringspartijen met elkaar hebben afgesproken.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

De staatssecretaris geeft aan dat in het regeerakkoord is afgesproken dat er een regeling moet komen voor kinderen die allang in Nederland wonen, die ook allang in onzekerheid hebben gezeten. Daar ging het de verschillende fracties in de Kamer ook om, niet alleen nu maar ook in de vorige periode. Of je dat "worteling" noemt of niet, dat maakt me dan niet zo uit. Als er nu kinderen zijn die hier langer zijn dan kinderen die op grond van de regeling zoals die nu is gesteld, wel onder het kinderpardon vallen, dan zou het toch logisch zijn om te zeggen dat de regeling dan niet goed zit en dat dit nog moet worden aangepast? Verder hebben de Nationale ombudsman en de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken ook aangegeven dat het maken van onderscheid tussen migrantenkinderen en kinderen van asielzoekers in strijd is met het non-discriminatiebeginsel. Dus ook op dit punt kan de staatssecretaris coullance betrachten.

Staatssecretaris Teeven:

Het gaat niet om coullance betrachten, het gaat om de uitleg van het regeerakkoord. Het gaat over asielkinderen. Wij hebben er duidelijk over gesproken en het is ook duidelijk uitgelegd. Wij willen het dus niet anders doen dan wij met elkaar hebben afgesproken. Er zitten een aantal uitwerkingsproblemen in. Op 21 december heb ik de Kamer een brief erover gestuurd hoe wij dat gaan doen en uiteindelijk heb ik de regeling daarop gemaakt. Een aantal punten zijn aangepast en vervolgens zijn er nog een aantal onduidelijkheden. Dat is u gisteren gebleken. Als ik als willekeurige buitenstaander had gezien wat er allemaal in de pers verscheen, had ik ook gedacht: goh, er is wat onduidelijkheid tussen de regeringspartijen hoe je dat moet uitleggen. Die onduidelijkheid is vanavond weggenomen en dit debat levert daaraan een bijdrage. Kinderen weten precies waar zij aan toe zijn.

Mevrouw Voortman heeft het over kinderen die aanmerkelijk ouder zijn dan 21. Zij zijn wel langer in Nederland, maar zij gaan over de leeftijdsgrens heen. Precies daarover hebben partijen afspraken gemaakt. De PvdA wilde een oplossing. Die had het misschien ruimer gewild, misschien zoals mevrouw Voortman het voorstaat. De VVD wilde niks. Er is in het regeerakkoord iets overeengekomen en ik zal dat loyaal uitvoeren. Er zaten onduidelijkheden in. Vanavond hebben wij over een aantal punten gedebatteerd en volgens mij zijn die onduidelijkheden nu weg.

Mevrouw Voortman (GroenLinks):

De details van de regeling zijn niet opgenomen in het regeerakkoord. Het gaat erom dat er een regeling komt voor kinderen die al langere tijd in Nederland verblijven. Ik vind het toch jammer dat die ruimte er niet is wat het kabinet betreft, zeker omdat wij hier zo veel debatten hebben gevoerd over kinderen die al lang hier zijn, die hier gevestigd en geworteld zijn, die hier thuis zijn. De staatssecretaris kiest er nu voor om een deel van deze kinderen toch buiten de boot te laten vallen. Ik vrees dat wij dat later terugkrijgen.

Staatssecretaris Teeven:

Ik begrijp wel dat mevrouw Voortman dat jammer vindt. Ik begrijp ook wel dat de heer Fritsma het jammer vindt, maar dan vanuit een heel ander perspectief. De regeringspartijen hebben een afspraak met elkaar gemaakt en daarbij zijn grenzen gesteld. Wij hebben die uitgewerkt in regelingen en ik moet proberen die zo goed mogelijk uit te voeren als onderdeel van het kabinetsbeleid. Daarover probeer ik de Kamer duidelijkheid en uitleg te geven. Ik begrijp wel dat mevrouw Voortman meer wil en teleurgesteld is. Ik ga het echter niet veranderen, want dat past niet in de afspraken die de twee regeringspartijen hebben gemaakt.

De heer Voordewind (ChristenUnie):

De staatssecretaris herhaalt dat argument constant, maar dan hadden wij hier natuurlijk geen debat hoeven te voeren. Wij wisselen hier argumenten uit, ook om de staatssecretaris te helpen om de logica in zijn beleid straks uit te leggen, bijvoorbeeld bij Pauw & Witteman. Straks zit hij tegenover iemand die langer in Nederland is gebleven dan iemand die onder de huidige regeling valt, maar die uiteindelijk niet onder de regeling valt omdat de staatssecretaris zegt: nee, wij stellen de grens heel hard op 21; als u daarbuiten zit, bent u eigenlijk nog langer dan die andere mensen in Nederland, maar wij gaan u straffen omdat u net buiten die 21 zit. Voor de mensen die hier langer zitten dan de

mensen die er nu onder vallen, is de logica volledig weg. De staatssecretaris moet het maar uitleggen.

Staatssecretaris **Teeven**:

De basale logica is natuurlijk dat iemand die niet in Nederland mag zijn het land moet verlaten. Daarin heeft de heer Fritsma wel gelijk. Dat is de eerste logica, daar begint alles mee als je het land niet verlaat om welke reden dan ook. De beste logica is natuurlijk dat mensen gewoon voldoen aan hun vertrekplicht, als zij hier niet mogen blijven. Ik straf mensen niet; wij zoeken een oplossing voor kinderen. Er zijn twee regeringspartijen. De ene regeringspartij wil het heel graag en heeft bepaalde wensen. De andere regeringspartij wil niks op dat punt. Dat komt dan bij elkaar in een regeerakkoord en dan maak je er afspraken over. Het is zoals het is.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Ik zou het toch waarderen als de staatssecretaris nu op deze logica ingaat. Hoe legt hij dit uit aan kinderen die hier langer verblijven dan de kinderen die nu onder de regeling vallen en die dus worden afgestraft omdat zij langer hier zijn gebleven? De staatssecretaris valt weer terug op: zij zijn hier zo lang gebleven, maar zij hadden eigenlijk al terug moeten gaan. Dat station zijn wij gepasseerd. Wij praten nu over de logica van een regeling waarvan de staatssecretaris zegt: dit is een regeling voor langdurig verblijvende asielkinderen, maar niet zo lang, want dan vallen zij weer erbuiten. Ik begrijp de logica niet.

Staatssecretaris **Teeven**:

Dan probeer ik het nog een keer. Volgens mij had u in uw eigen initiatiefwetsvoorstel ook een grens van 21 jaar opgenomen. Dus zo onlogisch is die 21 jaar nog niet. Ook in uw initiatiefwetsvoorstel zouden de mensen dus erbuiten vallen. Of zie ik dat verkeerd?

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Het wetsvoorstel was van 2011. We zijn inmiddels twee jaar verder. Als die kinderen er toen onder vielen, hadden we ze er nu onder gehad, want we hebben gerekend vanaf 1 april 2001. Dus hadden we de hele groep er toen onder gehad. Daarom zaten we toen op die 21 jaar.

Staatssecretaris **Teeven**:

Ik begrijp dat u zoekt naar een bepaalde logica. Ik leg u de logica uit dat je ook afspraken probeert te maken met elkaar en dat je dan grenzen stelt. Dat zou volgens mij niet anders zijn als de ChristenUnie vertegenwoordigd zou zijn in een kabinet.

Mevrouw Voortman heeft mij gevraagd of ik bereid ben om bij wetwijzigingen die kinderen raken het Internationaal Comité voor de Rechten van het Kind te raadplegen. Als Nederlandse regering zijn we uiteraard gebonden aan het IVRK. Daarbij hebben we ook steeds de verplichting om aan verdragsbepalingen invulling te geven waar dit een toepassing van is, en om een belangenafweging te maken. Dat geldt dus ook voor wijzigingen van vreemdelingenregelgeving die kinderen raken. Ik kan niet op voorhand nu al de toegevoegde waarde zien van een advies van het comité. Ik denk dat er voldoende adviesorganen zijn die de regering kunnen adviseren, ook als het over deze belangen gaat.

De heer Voordewind heeft gevraagd of ik de leeftijdsgrenzen wil verruimen. Die wil ik niet verruimen. Volgens mij heb ik dat ook al duidelijk gemaakt en beargumenteerd.

De heer Schouw heeft gevraagd of ik bereid ben de kinderen van 1F'ers onder de regeling te brengen. Deze regeling richt zich op het belang van het kind maar ik denk dat het gedrag van de ouder ook blijft meetellen, omdat dit gedrag ook moet worden afgewogen tegen andere maatschappelijke belangen, met name als het gaat om de bescherming van de openbare orde. Dat betekent dat er geen vergunning wordt verleend in het geval van openbareordeaspecten. Het regeerakkoord is op dat punt duidelijk. 1F is niet zomaar iets. Volgens mij vindt ook de fractie van D66 dat. Het gaat hierbij om vreemdelingen aan wie wordt tegengeworpen dat er sprake is van

ernstige mensenrechtenschendingen. Als je aan het kind van een 1F'er een vergunning verleent, is het eigenlijk onmogelijk om daarna tegen de ouder te zeggen dat deze Nederland zou moeten verlaten. Dus ik denk dat dit ook het 1F-beleid zou ondergraven en dat we dat om die reden dus niet zouden moeten doen.

De heer Azmani zou graag zien dat de DT&V zich extra gaat inspannen ten aanzien van de groep die niet in aanmerking komt voor deze regeling en daarom geen recht meer heeft op verblijf. Voor de vreemdelingen die niet in aanmerking komen voor een vergunning op grond van een van deze regelingen geldt een vertrekplicht. Gezinnen met minderjarige kinderen hebben altijd prioriteit van de DT&V en dat geldt natuurlijk ook voor deze groep. Na een afwijzing van de aanvraag krijgt de DT&V binnen drie dagen het dossier overgedragen van de IND en dan zal de vertrekprocedure ter hand worden genomen. Overigens geldt dat op veel vreemdelingen uit de doelgroep al een vertrekplicht rust. De vertrektrajecten van die groep zijn niet stopgezet maar het daadwerkelijke vertrek wordt niet gerealiseerd totdat er is beslist op de aanvraag. Dus de vertrektrajecten lopen door tot en met aanvragen van LP-presentaties bij vertegenwoordiging maar stoppen bij het boeken van de vlucht. Er moet dan wel eerst op de aanvraag zijn beslist, want anders zou je de werking van de regeling daadwerkelijk ondergraven. We zullen ons dan ook daadwerkelijk inspannen dat mensen die niet voldoen aan beide regelingen, uit Nederland vertrekken.

Verder is gevraagd of ik bereid ben prioriteit te geven aan vreemdelingen die dreigen in aanmerking te komen voor de definitieve regeling. Er zal altijd worden ingezet op het zo snel mogelijk komen tot een zorgvuldige beslissing en snelle terugkeer wanneer bescherming niet aan de orde is. Er is ook speciale aandacht voor de langdurig verblijvende vreemdelingen.

Vervolgens is gevraagd of ik bereid ben de evaluatie naar de Kamer te sturen. Ik heb al gezegd dat die evaluatie er komt. Het is overigens wel bijzonder lastig om een causaal verband te leggen tussen de regeling en de toekomstige instroom of het risico op doorprocederen.

De heren Azmani, Fritsma en Van der Staaij hebben gevraagd hoe we ervoor zorgen dat we over een aantal jaar niet opnieuw te maken krijgen met een pardonregeling. De heer Van der Staaij heeft daar uitgebreid aandacht aan besteed in zijn inbreng. De verbeterde asielpcedure die in juli 2010 in werking is gesteld, heeft tot goede veranderingen geleid. Dat betekent dat er sneller duidelijkheid is over verblijfsperspectief, omdat de procedures zijn versneld. We zetten met PST, het programma stroomlijning toelatingsprocedures, in op verdere verbeteringen waarmee sneller duidelijkheid ontstaat en stapelen wordt tegengegaan. Ook wordt maximaal ingezet op terugkeer wanneer bescherming niet aan de orde is en er geen recht is op verblijf. Ik verwacht dus inderdaad dat er meer situaties zullen ontstaan zonder verblijfsrecht. Dat de vreemdeling blijft meewerken aan terugkeer is natuurlijk essentieel, zoals de heer Fritsma vanavond een aantal keer heeft gezegd. Dat moet ook een eenduidige boodschap zijn van het Rijk, de gemeenten en de samenleving.

De heer **Fritsma** (PVV):

Ik heb vanavond een beetje last van een déjà vu, want ik hoor de staatssecretaris nu precies dezelfde teksten uitkramen als toenmalig staatssecretaris Albayrak. "Dit zou toch echt de laatste keer zijn", "de procedures worden verbeterd", bla bla bla. De staatssecretaris realiseert zich toch wel dat het enige signaal dat hij afgeeft, het volgende is: negeer je vertrekplicht, blij illegaal in Nederland, rek procedures, werk niet mee aan terugkeer en dan liggen de verblijfsvergunningen voor het oprapen.

Staatssecretaris **Teeven**:

Nee. Wij geven het signaal af dat het kabinet met de twee regeringspartijen heeft afgesproken dat een probleem dat er is met kinderen, nu wordt opgelost. Dat is de afspraak die er is. Sommigen in het kabinet zijn daar heel blij; anderen wat minder. Het is echter wel onderdeel van het regeringsbeleid. De ene regeringspartij is er blij mee en de andere niet. Dat betekent dat we daadwerkelijk moeten inzetten op het terugkeerdossier en dat gedwongen terugkeer naar zo veel

mogelijk landen mogelijk moet worden gemaakt. Het moet in ieder geval geen weerstand opwekken voor vrijwillige terugkeer. Het is heel belangrijk dat mensen dat ook zelf doen. Dat signaal geven we dus niet af. Het is echter wel een afspraak die is gemaakt tussen regeringspartijen. Ik zou bijna zeggen -- maar dat is een beetje kinderachtig dus dat doe ik niet -- dat als u was blijven zitten op 23 april 2012, wij hier niet zo hadden gestaan.

De heer **Fritsma** (PVV):

Die wordt een beetje flauw, moet ik eerlijk zeggen. Kom op, de staatssecretaris ziet toch wat er gebeurt? We hebben deze regeling nog niet eens besproken of de halve Kamer komt met voorbeelden aanzetten van andere vreemdelingen die ook moeten worden gelegaliseerd. Dat gebeurt er nu; dat ziet u toch?

Staatssecretaris **Teeven**:

Nou ja, ik ...

De heer **Fritsma** (PVV):

Zo lang u het toelatingsbeleid loslaat, blijft dit gebeuren. Ik zie het nu alweer voor me: actiegroepen komen weer met schrijnende gevallen en de VARA gaat actievoeren. De linkse partijen hebben al aangekondigd dat de mensen die nu buiten de boot vallen, weer tegenkomen. Dat is al aangekondigd; dat ziet u toch?

Staatssecretaris **Teeven**:

De vraag is of ik dat zie. Nee, dat zie ik niet. Ik zie wel dat we proberen om iets op te lossen en dat we proberen om daaraan strikte regels te stellen. We moeten nu proberen om een situatie te creëren waarin mensen die hier niet mogen blijven, het land verlaten. Dat is het uitgangspunt van het kabinetsbeleid; dat is wat ik zie. Dat is waarschijnlijk een andere blik op de wereld en op deze Kamer dan die van de heer Fritsma. Ik kan er ook niets aan doen.

Ik kom bij de andere vragen van de heer Schouw. Ben ik bereid om onderzoek te doen naar de mogelijkheden om gezinshereniging uit te sluiten bij criminele vreemdelingen? Ik begrijp de vraag, maar ik zal hier niet in meegaan. In zijn algemeenheid geldt dat bij gezinshereniging altijd een belangenafweging zal moeten plaatsvinden op grond van artikel 8, waardoor op voorhand -- laat ik het maar voorzichtig zeggen -- niet valt uit te sluiten dat het criminele gezinslid toelating krijgt tot Nederland. Ik hecht er dus toch wel aan om de aanwezigheid van contra-indicatie voor criminele gezinsleden op te nemen. Als je die contra-indicatie niet had en je het een beetje eng zou bekijken, zou de situatie kunnen ontstaan dat een ouder een afgeleid verblijfsrecht krijgt op grond van de gezinshereniging in artikel 8. Het lijkt me niet gewenst dat we via een omweg, via deze kindregeling, ook de criminele ouder er gratis bij krijgen in Nederland. Dat lijkt me niet gewenst.

Ik heb een vraag van de heer Schouw tot het laatste bewaard. Waar zitten nu eigenlijk precies de verschillen en de versoepelingen ten opzichte van het buitenschuldbeleid?

De heer Schouw stelt eigenlijk de vraag of de regeling geen dode letter is omdat de definitieve regeling niet veel anders is dan het bestaande buitenschuldbeleid. Als ik het een beetje makkelijk vertaal, is dat eigenlijk de vraag.

Ik heb al gezegd dat het klopt dat de definitieve regeling geen ruimhartige regeling is. Dat is ook niet de bedoeling van het kabinet. In het regeerakkoord is opgenomen dat de definitieve regeling naar zijn aard betrekking zal hebben op een klein aantal personen. Dat is onder meer gelegen in het meewerken aan terugkeer. Dus het niet-stellen van de drie voorwaarden in artikel 2.2 onder e, ondermijnt ook het terugkeerbeleid, want niet meewerken aan vertrek zou in dat geval op den duur kunnen leiden tot een verblijfsvergunning. Daarmee is het echter ook weer geen dode letter, want ik heb de voorwaarde "meewerken aan vertrek" zo ingevuld dat die altijd recht doet aan de aard van de regeling en tegelijkertijd ook het terugkeerbeleid niet ondermijnt. Ik heb bijvoorbeeld gekeken naar de stappen die in redelijkheid mogen worden verlangd van de vreemdeling. Ik verwacht van de

vreemdeling dat deze de gang naar de eigen autoriteiten heeft gemaakt, dus dat het daadwerkelijk aantoonbaar is dat hij op die ambassade is geweest en dat hij heeft geprobeerd om identiteitspapieren te verkrijgen, dat hij zich gewend heeft tot de IOM en dat hij om facilitering heeft gevraagd bij de Dienst Terugkeer en Vertrek. Dat vind ik redelijke voorwaarden waaraan je moet voldoen. De vraag is dus of de vreemdeling serieuze pogingen heeft ondernomen om Nederland te verlaten en of hij de stappen heeft gezet die redelijkerwijze van hem kunnen worden verlangd. Het niet-stellen van die voorwaarden zou het terugkeerbeleid ondermijnen. Het niet-meewerken aan vertrek zou in dat geval op den duur immers kunnen leiden tot een verblijfsvergunning en dat zou onwenselijk zijn.

Daarmee heb ik alle vragen beantwoord, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Daarmee is er een einde gekomen aan de eerste termijn van de zijde van de regering. Ik stel voor dat we gelijk doorgaan met de tweede termijn. Ik geef daartoe het woord aan de heer Recourt van de Partij van de Arbeid. Ik moet nog even afspreken dat in de gehele tweede termijn u één interruptie hebt.

De heer Recourt (PvdA):

Voorzitter. Dit is een onderwerp waardoor de Partij van de Arbeid blij wordt dat zij in het kabinet zit. Voor dit soort onderwerpen doen we het. Ik feliciteer alle kinderen en hun gezinnen die onder deze regeling gaan vallen. Ik heb de staatssecretaris goed gehoord dat hij in de geest van de afspraken in het regeerakkoord, van de regeling, gaat werken en daar uitvoering aan gaat geven. Ik heb gehoord dat hij zegt dat hij niet in problemen wil komen met individuele zaken. Dat zijn allemaal duidingen van de uitvoering die inderdaad in de geest zijn van wat we hebben afgesproken. Dit is evident geen punt waar de VVD warm voor liep. De Partij van de Arbeid deed dat echter wel. In een coalitie gun je elkaar zaken en dit is, nogmaals, een punt waar wij erg blij mee zijn.

Over Project Perspectief hebben we voldoende gewisseld, daarover hoeft geen nadere uitwerking over te komen. Over "buiten schuld" heb ik zojuist ook voldoende gehoord van de heer Schouw. Ik kan dus ruim binnen de twee minuten blijven. Dank u wel, staatssecretaris, laten we snel duidelijkheid geven aan alle mensen die het betreft.

De heer Azmani (VVD):

We hebben dit debat moeten afwachten. Als ik de heer Recourt nu zo hoor over de regeling, ga ik er van uit dat de PvdA tevreden is met de manier waarop het proces is verlopen en dat zij ook de handtekening onder de initiatiefwet vandaan halen. Begrijp ik dat goed?

De heer Recourt (PvdA):

Het ligt in de lijn der verwachtingen. Ik moet zeggen dat ik vanavond plaatsvervanger ben, ik ben niet de vaste woordvoerder op dit punt. Ik weet het dus niet precies, maar het zou heel gek zijn als wij samen met de ChristenUnie door zouden gaan met onze eigen initiatiefwet, terwijl wij vanavond dit regelen.

De voorzitter:

Tot slot, mijnheer Azmani.

De heer Azmani (VVD):

Oké, dan stel ik dat vast. De intentie ligt er dus gewoon bij de heer Recourt. Ik heb er alle begrip voor dat hij nu niet de officiële woordvoerder is op dit dossier.

Mevrouw Voortman (GroenLinks):

Toch interessant weer, zo'n terechtwijzing van VVD-zijde.

Ik heb nog een vraag aan de heer Recourt over het punt van kinderen die hier lang zijn, die hier echt in de samenleving zijn geworteld. Ik heb steeds begrepen dat dat een belangrijk punt was van de

initiatiefwet van de Partij van de Arbeid en de ChristenUnie. Die heette immers ook de wortelingswet.

De heer Teeven heeft vanavond diverse malen aangegeven: dat heeft er helemaal niks mee te maken; een meerderheid van deze Kamer hecht niet aan dat principe. Is het voor de Partij van de Arbeid nog een punt om kinderen die hier geworteld zijn, een thuis te kunnen bieden?

De heer **Recourt** (PvdA):

Allereerst heb ik geen terechtwijzing gehoord, maar dat geheel ter zijde.

Als je zegt dat worteling het criterium is waarop de wet gebaseerd is, dan krijg je procedures waarbij iemand zegt: ik voldoe niet aan de criteria, maar ik ben wel geworteld; wilt u mij alsnog die vergunning geven? Dat hebben de partijen niet gewild. Wij hebben duidelijk gezegd: dit zijn de criteria waaraan moet worden voldaan. Dan heb je nog een discretionaire bevoegdheid bij kennelijke hardheid, maar daar blijft het bij. Om het aantal procedures te verkleinen is dit de oplossing.

De **voorzitter**:

Mevrouw Voortman, als u het over de staatssecretaris hebt, is de afspraak dat u zijn functietitel noemt en hem niet noemt bij zijn naam.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter. Daar zal ik mij voortaan aan houden.

De positie van het kind doet er voor de Partij van de Arbeid dus eigenlijk niet meer zo toe. Dan krijg je dus rare situaties waarin kinderen die hier langer zijn, niet meer in aanmerking komen voor het kinderpardon en kinderen die hier korter zijn wel, omdat ze bijvoorbeeld net niet 21 zijn of niet via een asielprocedure hier zijn gekomen maar via een reguliere verblijfsvergunning. Ik kan mij niet voorstellen dat dat de bedoeling was toen de heer Samsom en voor hem de heer Spekman hier warme woorden spraken over de positie van deze kinderen.

De heer **Recourt** (PvdA):

Het kind is de aanleiding en voortdurende reden van deze hele exercitie. Dus natuurlijk is de positie van het kind van evident belang. Ik heb uitgelegd waarom worteling als criterium leidt tot procedures die alleen maar onduidelijkheid geven en niet gewenst zijn, maar het is evident dat wij dit doen voor de kinderen die het betreft.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Wij hebben het gehad over de ex-Perspectiefers, die vervolgens in de noodopvang van de gemeentes kwamen. Ik begrijp dat wij daar vanavond geen duidelijkheid over krijgen. Daar ben ik erg teleurgesteld over, want dan blijven zij langer in onzekerheid en moeten wij afwachten wat de staatssecretaris daarmee doet. Maar ik leg de heer Recourt nog een andere zaak voor, namelijk die van de gezinnen die voor 27 juli 2010 op straat werden gezet. Die zijn daarna in de gezinslocaties gekomen, maar daarvoor zaten zij op straat en veelal in de gemeentelijke noodopvang. Welke boodschap geeft de heer Recourt aan de gezinnen die in de noodopvang zaten? Vallen zij, en dus hun kinderen, onder de regeling, ja of nee?

De heer **Recourt** (PvdA):

Zij vallen niet onder de formele criteria van de regeling, want de heer Voordewind zegt het zelf al: het betreft de gemeentelijke opvang. Dat is geen rijkstoezicht. In die zin zal voor hen hetzelfde gelden: het is aan de staatssecretaris om te bekijken of discretionaire bevoegdheid, kennelijke hardheid, van toepassing is. Daarbij spelen overigens lokale belangen mee. Als iemand zich lokaal heeft ingezet en is geïntegreerd, dan is dat een element om de discretionaire bevoegdheid te gebruiken.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Ik zoek naar de logica; dat hebben wij als mede-initiatiefnemers toen ook gedaan. Ik laat de discussie over de 21-plussers maar voor wat die is. Ik zoek nu naar de kinderen die in precies vergelijkbare situaties zaten, namelijk de kinderen die 26 juli nog op straat werden gezet en de kinderen die 27 juli in de gezinslocaties terecht zijn gekomen. Dat zijn precies dezelfde kinderen, die net zolang in Nederland zijn. Alleen, de ene had de pech op straat te worden gezet en dus onder het gemeentelijke toezicht te vallen, en de andere kwam in de gezinslocaties onder toezicht van de DT&V. Het is toch niet aan diezelfde kinderen uit te leggen dat de ene wel onder de regeling valt en de andere niet omdat er gemeentelijke toezicht is? Hoe legt de heer Recourt dat uit?

De heer **Recourt** (PvdA):

Iedere regeling kent grenzen. De heer Voordewind heeft inderdaad een grens te pakken. Leggen wij die grens weer anders, dan komt hij met het volgende voorbeeld waarin weer iemand net buiten die grens valt. Dan vraagt hij: hoe kan het nou dat deze persoon weer net buiten die nieuwe grens valt? Het is evident dat wij grenzen stellen. Nu kan het zijn dat bij degenen die net buiten de grens vallen, sprake is van een zodanige hardheid dat wij zeggen: dat is niet redelijk. Maar dan kom je in de discretionaire bevoegdheid. Dat is geen aanleiding om die grens op te rekken.

De heer **Schouw** (D66):

Nog even over de "lokale" kinderen. De staatssecretaris heeft gezegd dat hij de regeling niet aanpast. Hij kijkt er wel naar, maar dan door middel van het instrument van de discretionaire bevoegdheden. Nu zit ik met twee problemen. Ten eerste kan ik niet controleren of de staatssecretaris dat doet, omdat ik geen zicht heb op het beleid dat hij met die bevoegdheid voert. Ten tweede vraag ik me af of het niet leidt tot willekeur. De staatssecretaris zegt dus iets toe wat wij niet kunnen controleren, en we weten ook niet in welke gevallen het gebeurt. Dat zijn mijn problemen. Deelt de heer Recourt die een beetje?

De heer **Recourt** (PvdA):

Jazeker. Ik heb zelf ooit in mijn tijd als vreemdelingenrechter een zaak moeten/mogen behandelen over het hart van minister Verdonk: hoe werkt dat hart dan? Het is inherent aan het gebruikmaken van de discretionaire bevoegdheid dat je daar geen vaste grenzen voor stelt. Als je dat doet, is het namelijk geen discretionaire bevoegdheid meer. De problemen die de heer Schouw schetst, kloppen dus. Het alternatief is dat we het hier heel vast gaan zetten en dat er dus geen enkele ruimte meer is om andere zaken, die er net buiten vallen maar wel schrijnend zijn, toch toe te laten.

De heer **Schouw** (D66):

Het alternatief is dat je de regeling aanpast. Dat heeft twee voordelen. Dan is het transparant en dan leidt het niet tot willekeur. Nu heeft de heer Recourt een soort toezegging gehad van de staatssecretaris die eigenlijk helemaal niets voorstelt, omdat we niet kunnen nagaan of de staatssecretaris er gebruik van gaat maken.

De heer **Recourt** (PvdA):

Ik heb de staatssecretaris zojuist geciteerd: het gaat mij niet gebeuren dat ik op individuele zaken in de problemen kom. Laten we het afwachten. Ik ben tevreden met de toezegging.

De heer **Van Hijum** (CDA):

Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoorden in eerste termijn. Het is goed dat er duidelijkheid komt voor kinderen die lang in Nederland verblijven. Mijn fractie houdt moeite met het karakter van de pardonregeling. Zij had een voorkeur voor een individuele toetsing, maar de duidelijkheid is zeker gewenst.

Grote bedenkingen houdt mijn fractie wel bij de definitieve regeling die in het leven wordt geroepen voor de nieuwe situaties. De staatssecretaris zegt: op die manier kunnen we discussies in de toekomst voorkomen. Mijn fractie verwacht toch dat de regeling eerder nieuwe discussies zal oproepen. Er wordt een nieuwe aanvraagmogelijkheid geïntroduceerd. Er moet worden getoetst aan criteria. Er is bezwaar en beroep mogelijk. Er zal jurisprudentie ontstaan. Wij denken echt dat het verstandig is om lessen te trekken, ook uit de ervaring die we in het verleden hebben opgedaan met

het driejarenbeleid en andere regelingen die toch weer verwachtingen wekken. Ik dien daarom de volgende moties in.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering naast een overgangsregeling ook een definitieve regeling heeft getroffen voor (gezinnen met) kinderen die in de toekomst langdurig in Nederland verblijven na een asielaanvraag en op grond daarvan een verblijfsvergunning kunnen aanvragen;

overwegende dat de regering verwacht "dat er in de toekomst nauwelijks meer situaties zullen ontstaan van langdurig in Nederland verblijvende vreemdelingen en hun kinderen, zonder verblijfsrecht";

overwegende dat deze definitieve regeling een premie zet op het negeren van de wettelijke vertrekplicht, een aanzuigende werking kan hebben en zal leiden tot extra procedures;

verzoekt de regering, af te zien van de definitieve regeling en door toepassing van de discretionaire bevoegdheid en het buitenschuldbeleid adequaat in te spelen op de problematiek van langdurig in Nederland verblijvende kinderen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van Hijum en Van der Staaij. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1613 (19637).

Uw tijd is op.

De heer Van Hijum (CDA):

Dank u wel, maar ik heb nog één motie. Die zou ik toch echt graag willen voorlezen.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering verwacht "dat er in de toekomst nauwelijks meer situaties zullen ontstaan van langdurig in Nederland verblijvende vreemdelingen en hun kinderen, zonder verblijfsrecht";

overwegende dat de definitieve regeling een premie zet op het negeren van de wettelijke vertrekplicht, een aanzuigende werking kan hebben en zal leiden tot extra procedures;

verzoekt de regering om het aantal verblijfsaanvragen en toekenningen op grond van de definitieve regeling te monitoren en de Kamer hierover jaarlijks te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van Hijum en Van der Staaij. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1614 (19637).

De heer Fritsma (PVV):

Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor de gegeven antwoorden, al ben ik er niet tevreden mee. De staatssecretaris had wel in één ding gelijk. Deze pardonregeling is mogelijk gemaakt door PvdA en VVD. De VVD probeert daar weliswaar een beetje lafjes van weg te lopen, maar het is natuurlijk wel zo. Als puntje bij paaltje komt, is het juist de VVD die het vreemdelingenbeleid vernietigt. Het is namelijk niet de eerste keer dat de VVD een pardonregeling accordeert. Dat gebeurde

bijvoorbeeld ook al onder Paars. De pardonregeling van Cohen is mede mogelijk gemaakt door de VVD. De staatssecretaris heeft wat dat betreft dus gelijk.

Gelet op de tijd, dien ik drie moties in waarvan de inhoud voor zich spreekt.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de telkens opnieuw doorgevoerde pardonregelingen tot gevolg hebben dat uitgeprocedeerde vreemdelingen niet meer bereid zijn om terug te keren naar het land van herkomst;

overwegende dat het ongewenst is om illegaal verblijf en het negeren van de vertrekplicht te belonen;

verzoekt de regering, af te zien van het nieuwe generaal pardon,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Fritsma. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1615 (19637).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat blijkens de nieuwe pardonregeling een gepleegd misdrijf waarop een gevangenisstraf van minder dan een maand staat, geen belemmering vormt om in aanmerking te komen voor een verblijfsvergunning;

van mening dat Nederland beslist geen behoefte heeft aan meer criminele vreemdelingen;

verzoekt de regering om nimmer verblijfsvergunningen te verstrekken aan vreemdelingen die een misdrijf hebben gepleegd,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Fritsma. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1616 (19637).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het aan de categorie vreemdelingen die hun tijdelijke verblijfsvergunning mogen wijzigen in een permanente verblijfsvergunning op grond van de pardonregeling niet wordt tegengeworpen wanneer zij in een eerder stadium terugkeer naar hun land van herkomst hebben tegengewerkt;

overwegende dat deze bepaling een onacceptabele beloning vormt van tegenwerken en traineren van terugkeer en dat deze bepaling bovendien in strijd is met het regeerakkoord;

verzoekt de regering, nimmer verblijfsvergunningen te verstrekken aan vreemdelingen die niet hebben meegewerkt aan het terugkeerproces,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Fritsma. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1617 (19637).

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks):

Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor zijn beantwoording. Ik heb een drietal moties.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de belangen van kinderen, beschermd in het VN-Kinderrechtenverdrag, te allen tijde meegewogen dienen te worden in de totstandkoming en aanpassing van wet- en regelgeving;

overwegende dat het VN-Comité inzake de Rechten van het Kind adviseert over zaken die de belangen van kinderen raken;

verzoekt de regering, proactief advies te vragen aan het VN-Comité inzake de Rechten van het Kind bij de totstandkoming en aanpassing van wet- en regelgeving die raakt aan de belangen van kinderen en de Kamer over deze adviezen te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Voortman, Schouw, Voordewind en Gesthuizen. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1618 (19637).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er een zeer kleine groep jongeren tussen de 21 en 25 jaar is, die niet in aanmerking komt voor de Regeling langdurig in Nederland verblijvende kinderen, terwijl zij voor hun 13de jaar asiel hebben aangevraagd en daarmee dus langer dan vijf jaar in minderjarigheid in Nederland geworteld zijn geraakt;

overwegende dat deze jongeren inmiddels langer in Nederland zijn geworteld dan kinderen die wel onder de regeling vallen;

verzoekt de regering, de kleine groep jongeren die ouder is dan 21 jaar en voor hun 13de jaar asiel heeft aangevraagd in aanmerking te laten komen voor de Regeling langdurig in Nederland verblijvende kinderen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Voortman, Gesthuizen, Voordewind en Schouw. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1619 (19637).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat kinderen die geen asiel, maar een reguliere vergunning hebben aangevraagd geen aanspraak maken op de Regeling langdurig in Nederland verblijvende kinderen;

overwegende dat deze kinderen net zo geworteld raken in de Nederlandse samenleving en net zo

beschadigd raken bij uitzetting na langdurig verblijf als asielkinderen;

overwegende dat dit in strijd lijkt met het non-discriminatiebeginsel uit het VN-Kinderrechtenverdrag en andere mensenrechtenverdragen;

verzoekt de regering, ook kinderen die een reguliere vergunning hebben aangevraagd aanspraak te laten maken op de Regeling langdurig in Nederland verblijvende kinderen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Voortman en Gesthuizen. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1620 (19637).

Mevrouw Voortman (GroenLinks):

Het is mooi dat er een kinderpardon is. Tegelijkertijd is ook heel helder geworden dat er nog veel VVD-wensen opgeëist zullen worden in ruil voor dit kinderpardon. Ik wil nogmaals een dringend beroep doen op met name de PvdA. Zij zal nog heel veel moeten inleveren aan de VVD. Reik GroenLinks daarom de hand en steun de moties van deze voormalige bondgenoot om te komen tot een beter kinderpardon.

Mevrouw Gesthuizen (SP):

Voorzitter. Toen wij aan dit debat begonnen deze avond, was ik best goed gemutst. Ik moet eerlijk zeggen dat de staatssecretaris er toch wel in geslaagd is om mij een beetje het bloed onder de nagels vandaan te halen. Ik heb nog nooit eerder gehoord dat een bewindspersoon hier zegt dat een onderwerp eigenlijk gewoon iets is van de andere coalitiepartner. Het kabinet spreekt met één mond. Ik vind het een beetje lastig uit te leggen aan de mensen dat de staatssecretaris zo duidelijk zegt dat hij hier gewoon helemaal niets mee heeft. Ik herhaal het principe. Als de Partij van de Arbeid op dit vlak haar zin heeft gekregen in de coalitieonderhandeling, vind ik dat de staatssecretaris in de geest van de bedoeling van de wortelingswet -- die was heel erg duidelijk, want de wortelingswet hebben de Partij van de Arbeid en de ChristenUnie samen geschreven -- de regeling moet uitvoeren. Hij moet dus zeggen dat het principe waarop dit gestoeld is, het belang van de gewortelde kinderen is.

Ik zal een enkele motie indienen die ik nu omwille van de tijd ga voorlezen.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat uitgeprocedeerde en gewortelde kinderen geen vergunning kunnen krijgen op grond van de kinderasielregeling indien minstens een van de ouders artikel 1F-Vluchtelingenverdrag is tegengeworpen;

constaterende dat uit onderzoek is gebleken dat kinderen reeds na een verblijf van vijf jaar helemaal geworteld zijn in de Nederlandse samenleving en uitzetting naar het land van herkomst na jarenlang verblijf in Nederland daarom permanente (psychische) schade in de ontwikkeling kan opleveren;

overwegende dat in de kinderasielregeling een onterecht onderscheid wordt gemaakt tussen kinderen van uitgeprocedeerde asielzoekers met een 1F-status en zonder 1F-status, terwijl alle gewortelde kinderen dezelfde kans lopen op psychische schade na uitzetting;

overwegende dat het uitzetten van gewortelde kinderen van 1F'ers in strijd is met het VN-Kinderrechtenverdrag en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en deze kinderen daarom ook een beroep moeten kunnen doen op een vergunning op grond van de kinderasielregeling;

verzoekt de regering, kinderen van 1F'ers alsnog een reguliere vergunning te geven als zij aan de

voorwaarden van de kinderasielregeling voldoen en per geval te bekijken of ook 1F-ouder(s) op grond van artikel 8 EVRM in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning, en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Gesthuizen, Voordewind, Schouw en Voortman. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1621 (19637).

De heer Voordewind (ChristenUnie):

Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor de beantwoording in de eerste termijn. Ik benadruk nogmaals dat de ChristenUnie erg blij is met de regeling. Ik dank de Partij van de Arbeid nog een keer voor de samenwerking, ook in het voortraject van deze regeling, want die samenwerking was heel prettig.

Ik heb nog een korte vraag aan de staatssecretaris. Hoe gaat hij om met de gezinnen die voor 27 juli op straat zijn gezet, terwijl gezinnen na 27 juli wel onder toezicht van Rijk stonden in de gezinslocaties? Hoe gaat hij dat probleem oplossen? Verder hoor ik graag van de staatssecretaris hoe hij omgaat met de ex-Perspectievers die uiteindelijk in het gemeentelijke toezicht terecht zijn gekomen. Dit is een afgebakende groep. De heer Recourt is voor deze groep opgekomen in de eerste termijn.

Om duidelijkheid te krijgen over dat toezicht, dien ik de volgende motie in.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat in de overgangsregeling de voorwaarde "niet langdurig onttrokken aan toezicht" alleen wordt ingevuld met de migratiediensten van de rijksoverheid en Nidos;

constaterende dat de voogdij van alleenstaande minderjarige vreemdelingen eindigt op de achttiende verjaardag van de jongere en dat Nidos daarna veelal niet meer betrokken mag en kan zijn bij deze jongeren;

overwegende dat gemeenten, al dan niet via particuliere hulporganisaties, noodopvang hebben verleend aan ex-amv's en aan gezinnen met kinderen die geen toegang tot de rijksopvang hadden;

constaterende dat de betrokken kinderen op school hebben gezeten en daarmee ook bekend zijn bij gemeenten en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;

verzoekt de regering om de overgangsregeling, paragraaf 3.1 onder ad c, eerste punt aan te vullen met: gemeenten, overheidsdiensten en scholen.

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Voordewind, Voortman, Schouw en Gesthuizen. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1622 (196387).

De heer Voordewind (ChristenUnie):

Mijn tweede motie gaat eigenlijk over de registratie van de definitieve regeling. Die luidt als volgt.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat in de definitieve regeling de eerste drie voorwaarden van het toetsingskader van

het buitenschuldbeleid (B14/3/3.2.2.1) als voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning op grond van de genoemde regeling zijn opgenomen;

constaterende dat kinderen daarmee nog steeds afhankelijk zijn van de inschatting van de Dienst Terugkeer & Vertrek over het al dan niet meewerken van henzelf en/of hun ouders aan terugkeer; overwegende dat kinderen niet de dupe mogen worden van het handelen of nalaten van hun ouders zoals ook de Hoge Raad heeft bepaald;

verzoekt de regering om de Immigratie- en Naturalisatiedienst de opdracht te geven om een aparte registratie bij te houden van:

1. het aantal aanvragen voor een vergunning op grond van de regeling voor langdurig verblijvende kinderen;
2. het percentage afwijzingen en toekenningen daarvan;
3. de reden van de afwijzingen;

verzoekt de regering voorts, de Kamer uiterlijk na een halfjaar en in ieder geval voor het kerstreeces 2013 te berichten over de uitkomsten van deze registratie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Voordewind, Schouw, Voortman en Gesthuizen. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1624 (19637).

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Ik heb nog één korte motie.

De voorzitter:

U bent ruim over uw tijd heen, mijnheer Voordewind.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Ik zal mij beperken tot het dictum.

De voorzitter:

Nee, u moet de hele motie voorlezen, maar eigenlijk moet u gewoon binnen twee minuten uw moties voorlezen.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

Ik zal zo kort mogelijk zijn.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de permanente regeling als voorwaarde stelt dat iemand in voldoende mate heeft meegewerkt aan zijn terugkeer en dat dit op dezelfde wijze door de Dienst Terugkeer & Vertrek getoetst zal worden als bij de aanvraag van een buitenschuldvergunning;

overwegende dat de permanente regeling hiermee de facto gelijk wordt gesteld aan de bestaande mogelijkheid van het aanvragen van een buitenschuldvergunning, waarbij door de zeer stringente toetsing nu slechts circa 30 van dergelijke vergunningen op jaarbasis worden verleend;

van mening dat deze beperking de mogelijkheid van een structurele oplossing voor gewortelde asielkinderen ondergraaft;

verzoekt de regering om bij de toetsing of iemand in voldoende mate heeft meegewerkt aan vertrek, de verklaring van de vreemdeling en concreet toetsbare feiten, zoals verzoeken aan de Internationale Organisatie voor Migratie en de ambassades om mee te werken, bepalend te laten zijn

voor medewerking,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Voordewind. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1625 (19637).

De heer Van der Staaij (SGP):

Voorzitter. Ik bedank de staatssecretaris voor de beantwoording van de vragen die hij ons aan het einde van de vorige dag heeft gebracht. Ik zal niet uitvoerig ingaan op het debat zelf, want mij viel op dat de tekst van de brieven behoorlijk leek op de tekst van het regeerakkoord en dat ook dit debat weinig beweging heeft opgeleverd, zoals te verwachten was. Ik dien nog één motie in over het tijdsverloop.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat bij de beoordeling van het langdurig verblijf van asielzoekers de verwijtbaarheid in het handelen van de overheid een belangrijk aspect is;

verzoekt de regering, ook in de toekomst te voorkomen dat louter tijdsverloop een grond voor vergunningverlening oplevert, maar ook steeds te bezien in hoeverre het langdurig verblijf aan het handelen van de overheid te wijten is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van der Staaij en Van Hijum. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1626 (19637).

De heer Azmani (VVD):

Voorzitter. Ik kan kort zijn. Ik bedank de staatssecretaris voor zijn antwoorden. Ik bedank hem ook voor de toezeggingen, in elk geval voor de toezegging dat het vertrek terstond door de DT&V in werking wordt gezet als iemand niet in aanmerking komt voor de overgangsregeling. In het kader van de monitor en de evaluatie van de definitieve regeling wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre er sprake is van een aanzuigende werking of doorprocederen. Ik heb goed begrepen dat het lastig is om dit uit te zoeken, maar ik geef de staatssecretaris en de uitvoeringsorganisaties wel de uitdaging om dit daadwerkelijk te gaan doen. Tot slot wens ik de uitvoeringsorganisaties veel succes met de uitvoering van deze regeling, want het kan vrij lastig zijn als je keer op keer tot een bepaald besluit bent gekomen in dossiers, maar uiteindelijk op basis van een nieuwe regeling die hier in de Kamer wordt bedacht, toch tot verlening moet komen.

De heer Schouw (D66):

Voorzitter. Naar mijn smaak was dit een onbevredigend debat. Als niet-regeringsfractie kun je kletsen tot je een ons weegt, maar er is gewoon een politieke deal over dit kinderpardon en daarmee moeten wij het doen. Dat is voor mijn fractie onbevredigend.

Er was gisteren hoop, omdat de Partij van de Arbeid voorstelde om eens te gaan bekijken of we de zaak nog een beetje konden oprekken. Maar, en nu volgt mijn compliment aan de staatssecretaris, dat bommetje is natuurlijk perfect onschadelijk gedemonteerd. De regeling blijft namelijk de regeling. Wellicht wordt er gekeken naar kinderen die onder gemeentelijk toezicht vallen, maar daarbij maakt de staatssecretaris gebruik van zijn discretionaire bevoegdheid. Dat is voor ons niet te controleren en dus hebben we daar eigenlijk niet zo veel aan.

Ik dien een motie in.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat een kind een verblijfsvergunning op grond van de Regeling langdurig verblijvende kinderen wordt onthouden indien ten aanzien van een gezinslid sprake is van een contra-indicatie;

constaterende dat hieraan de gedachte ten grondslag ligt dat criminele gezinsleden op grond van artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens (EVRM) in aanmerking zouden kunnen komen voor een verblijfsvergunning;

overwegende dat een kind niet of nauwelijks invloed heeft op het handelen van zijn gezinsleden en de strekking van artikel 8 EVRM niet kan zijn dat kinderen het recht op een verblijfsvergunning op grond van de regeling wordt onthouden;

overwegende dat bovendien het Kinderrechtenverdrag centraal zou moeten staan;

verzoekt de regering, een jurisprudentieonderzoek te doen naar voornoemde problematiek en de Kamer hierover te informeren medio dit jaar,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Schouw, Voortman, Voordewind en Gesthuizen. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 1627 (19637).

Daarmee is een einde gekomen aan de tweede termijn van de zijde van de Kamer.

De vergadering wordt van 00.06 uur tot 00.12 uur geschorst.

Staatssecretaris Teeven:

Voorzitter. Ik dank de leden voor hun inbreng in tweede termijn. Ik dank de heer Recourt ook voor zijn opmerkingen. Die maken helder waar wij staan en waar wij mee bezig zijn.

Ik kom snel bij de motie van de heer Van Hijum op stuk nr. 1613. Daarin verzoekt hij de regering om af te zien van de definitieve regeling en hier door toepassing van de discretionaire bevoegdheid en het buitenschuld criterium adequaat op in te spelen. Die motie ontraad ik. Ik probeer zo veel mogelijk te voldoen aan een helder toetsbaar kader. Dat heb ik ook beargumenteerd. Ik zal ook zo veel mogelijk proberen om een toewijzing of inwilliging binnen het bestaande beleid te doen plaatsvinden. Dat heb ik uitgebreid gewisseld met de heer Recourt. Er blijven dan altijd nog zaken over die wel op een andere wijze moeten worden bekeken. Dat kunnen een aantal van die Perspectiefzaken zijn, maar daarbij gaat het om een uitzonderingssituatie. Dat probeer ik daarbij te doen. Daar is de definitieve regeling eigenlijk ook voor. Die is er ook voor om voor een beperkt aantal gevallen dat daar nog onder kan vallen, beleid te hebben. Dat staat ook in het regeerakkoord. De meewerkverplichting zit erin, niet liegen en geen onjuistheden spreken over je identiteit. Die motie ontraad ik dus.

De tweede motie van de heer Van Hijum, op stuk nr. 1614, waarin hij verzoekt om het aantal verblijfsaanvragen en toekenningen op grond van de definitieve regeling te monitoren en de Kamer hierover jaarlijks te informeren, laat ik aan het oordeel van de Kamer. Ik zal het doen in de rapportage over de vreemdelingenketen. Wellicht dat dit aanleiding is om de motie aan te houden of in te trekken.

Dan kom ik op de motie van de heer Fritsma op stuk nr. 1615, waarin hij de regering verzoekt om af te zien van een nieuw generaal pardon. Die motie ontraad ik. Wij hebben hierover uitgebreid het debat gevoerd. Ik heb beargumenteerd waarom de regelingen zo zijn als ze zijn.

In de tweede motie van de heer Fritsma, op stuk nr. 1616, verzoekt hij de regering om nimmer verblijfsvergunningen te verstrekken aan vreemdelingen die een misdrijf hebben gepleegd. Ik ben van mening dat ik juist wel een goede weging heb gemaakt tussen maatschappelijk belang en openbare-orde-aspecten. Daarom zijn wij uitgekomen op de maand. Ook die motie moet ik dus ontraden.

Dan kom ik op de motie-Fritsma op stuk nr. 1617, waarin hij de regering verzoekt om nimmer verblijfsvergunningen te verstrekken aan vreemdelingen die niet hebben meegewerkt aan het terugkeerproces. Die motie ontraad ik. In de definitieve regeling zit het meewerken aan terugkeer wel, maar in de overgangsregeling is het geen criterium. Deze motie pakt alles weer bij elkaar. Om die reden moet ik de motie ook ontraden.

Dan kom ik op de motie van mevrouw Voortman op stuk nr. 1618. Zij verzoekt de regering om proactief advies te vragen aan het VN-Comité voor de Rechten van het Kind bij de totstandkoming en aanpassing van wet- en regelgeving. Wij hebben dit ook al gewisseld in het debat. Nederland is aangesloten bij het VN-kinderrechtenverdrag. Het heeft daarom ook een eigen verantwoordelijkheid om daaraan in nationale wetgeving invulling te geven. Ik denk dat het niet past bij de eigen verantwoordelijkheid van de Nederlandse overheid om daarover advies te vragen aan het comité. Dit kun je zeker doen bij complexe gevallen. Ik sluit ook niet uit dat wij dit gaan doen. In uitzonderingsgevallen kan dit zeker gebeuren maar niet als regel. Dat vraagt deze motie wel. Om die reden ontraad ik ook deze motie.

Dan kom ik op de tweede motie van mevrouw Voortman, op stuk nr. 1619. Daarin verzoekt zij de regering om de kleine groep van jongeren die ouder zijn dan 21 jaar en voor hun 13de jaar asiel heeft aangevraagd in aanmerking te laten komen voor de regeling.

Die motie ontraad ik ook. Het is redelijk dat we de maximale leeftijd waarop beroep mag worden gedaan op de overgangsregeling hebben gezet op 21 jaar. Bij de definitieve regeling is de maximale leeftijd 19 jaar. Ik wil daar niet aan schuiven. Ik denk dat we ons wel moeten beseffen dat het een regeling is voor kinderen en niet voor volwassenen. Als daar afgeleid verblijfsrecht bij hoort; het zij zo. Om die reden ontraad ik deze motie.

In de motie-Voortman/Gesthuizen op stuk nr. 1620 wordt de regering verzocht om ook kinderen die een reguliere vergunning hebben aangevraagd, aanspraak te laten maken op de regeling langdurig verblijvende kinderen. Ook die motie moet ik ontraden. Het gaat om een samenstel van factoren op basis waarvan wordt beoordeeld of de hoofdpersoon in het kader van de regeling in aanmerking komt voor een vergunning. Worteling is daarbij niet als voorwaarde opgenomen. In het regeerakkoord hebben we afgesproken dat er een regeling komt voor in Nederland verblijvende kinderen. In het regeerakkoord hebben we ook afgesproken dat het gaat om regelingen voor kinderen met een asielachtergrond. Het gaat dus om kinderen die al lang in Nederland verblijven door herhaalde asielprocedures in het verleden die lang duurden doordat hun ouders niet meewerkten of procedures op procedures gingen stapelen. Ook die motie moet ik dus ontraden.

Ik kom op de motie-Gesthuizen c.s. op stuk nr. 1621. Anders dan mevrouw Gesthuizen, ben ik nog steeds goed gemutst, ondanks dit late tijdstip. Dat kun je hebben in zo'n debat. Deze moet ik ontraden. We hebben uitgepraat gesproken over 1F. Ik denk dat het ook zeer onwenselijk is als bijvoorbeeld een ouder van een kind dat wel onder de regeling zou vallen vanwege de gezinsband in het kader van artikel 8 toch een afgeleid verblijfsrecht kan krijgen. Dat willen we niet. We hebben

een eigen toetsing voor 1F. In de regeling is het ook uitgezonderd. Ik acht het effect dat daarvan uitgaat onwenselijk. Het effect is namelijk dat Nederland een vrijhaven zou zijn voor mensen aan wie oorlogsmisdrijven en mensenrechtenschendingen zijn tegengeworpen en dat je op deze manier via afgeleid verblijfsrecht een vergunning zou kunnen krijgen. Daarom ontraad ik ook deze motie.

In de motie-Voordewind c.s. op stuk nr. 1622 wordt verzocht om de overgangsregeling, paragraaf 3.1 onder ad c, eerste punt aan te vullen met gemeenten, overheidsdiensten en scholen. Ik heb uitgebreid toegelicht waar ik wel ruimte zie. Ik heb aangegeven dat we dat individueel gaan beoordelen en dat het gemeentelijk toezicht niet valt onder de rijksoverheid. Daarom ontraad ik die motie.

Ik kom op de motie-Voordewind c.s. op stuk nr. 1624. Ik vind die motie een beetje overbodig. Ik laat haar daarom aan het oordeel van de Kamer. Ik heb aangegeven dat ik het aantal zal monitoren en dat ik de Kamer zal informeren over het percentage afwijzingen en inwillingen. Als het mogelijk is, zal ik kijken naar de reden van afwijzing. Ik heb dat niet toegezegd, maar ik heb wel gezegd dat ik zal bekijken of dat mogelijk is. Wellicht dat dit een reden is voor de heer Voordewind om te zeggen: ik houd de motie aan totdat ik zie wat de staatssecretaris oplevert en dan breng ik hem alsnog in stemming omdat ik vind dat er meer moet komen. Volgens mij heb ik toegezegd wat hierin gevraagd wordt. Ik laat de motie aan het oordeel van de Kamer.

Ik kom op de motie-Voordewind op stuk nr. 1625. Ik lees het dictum even voor: "verzoekt de regering om bij de toetsing of iemand in voldoende mate heeft meegewerkt aan vertrek, de verklaring van de vreemdeling en concreet toetsbare feiten, zoals verzoeken aan de Internationale Organisatie voor Migratie en ambassades om mee te werken, bepalend te laten zijn voor medewerking". Dat zit in feite al in de drie onderdelen die in de definitieve regeling zitten onder E. Door de formulering van deze motie lijkt de verklaring van de vreemdeling voor te gaan op andere aspecten van het dossier.

Ik weet overigens niet of de indiener het beoogd heeft om dat zo te stellen. Dat zou ik willen vragen. Het is wel wat ik er op dit moment in lees. Daarom ontraad ik deze motie. Als de heer Voordewind het anders heeft bedoeld en zegt dat we moeten uitgaan van objectieve aspecten rond die drie momenten van wat je doet bij de ambassades, bij het IOM en ten behoeve van de vaststelling door DT&V, dan zeg ik: dat gaan we al doen. Dan zou de motie wat mij betreft overbodig zijn en laat ik het oordeel daarover aan de Kamer. Zoals ik haar nu lees, staat er: we moeten aanhaken bij de verklaring van de vreemdeling. Dat vind ik onwenselijk. Er moeten objectieve omstandigheden zijn.

De voorzitter:

Ik geef u ruimte om technisch tot elkaar te komen. Geen debat nu.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie):

De motie is bedoeld om criterium 3 te verhelderen met toetsbare bewijzen. Nu staat er in criterium 3 over "buiten schuld" dat het laatste oordeel over de vraag of er voldoende is meegewerkt, aan DT&V is. De bedoeling van de motie is om dat toetsbaar te maken, dus zichtbaar te maken met daadwerkelijke documenten, en medewerking.

De voorzitter:

Bent u het met elkaar eens, staatssecretaris?

Staatssecretaris **Teeven:**

Dan vind ik de motie op zijn minst overbodig. We hebben in die drie punten immers al staan dat je naar de ambassades toe moet, dat je je daar moet presenteren, dat je moet meewerken aan het verkrijgen van documenten, dat je moet meewerken met de IOM en dat je je moet presenteren bij DT&V, die ook een oordeel moet kunnen vormen. Dat gaat allemaal langs de lijnen van objectieve en meetbare instrumenten. Als ik de brief heb gestuurd, zullen we over "buiten schuld" nog met

elkaar debatteren. Het is me nog niet helder wat de heer Voordewind precies met deze motie bedoelt. Als deze motie door de Kamer zou worden aangenomen, dan zou ik bijna zeggen: dat doen we op dit moment, dat is al gebruikelijk.

De voorzitter:

Oordeel "overbodig".

Staatssecretaris Teeven:

Ik kom op de motie op stuk nr. 1626 van de heer Van der Staaij. Daarin wordt de regering verzocht om te voorkomen dat ook in de toekomst louter tijdsverloop een grond voor vergunningverlening oplevert en ook steeds te bezien in hoeverre langdurig verblijf aan het handelen van de overheid is te wijten. We zijn het erover eens dat louter tijdsverloop geen grond voor vergunningverlening zou moeten zijn, zo zeg ik tegen de heer Van der Staaij. Er is echter ook geen objectieve maatstaf te bedenken voor de verwijtbaarheid van de overheid. Je kunt geen criterium voor vergunningverlening zijn. Het lijkt me niet zo werkbaar wat in deze motie wordt gevraagd. Om die reden ontraad ik deze motie.

Ik kom tot slot op de motie op stuk nr. 1627 van de heer Schouw c.s. Daarin wordt verzocht om jurisprudentie-onderzoek te doen. Op zich kun je altijd onderzoek doen, maar ik zou van de heer Schouw wel enige verduidelijking op deze motie willen hebben. Het gevraagde onderzoek zou bijvoorbeeld tot een discussie over de regeling kunnen leiden. Je zou ook een situatie kunnen krijgen dat je de spelregels tussendoor moet gaan wijzigen. Op zich is de regering niet weigerachtig om onderzoek naar de problematiek te doen en de Kamer daarover te informeren, waarbij het om het even is of het in april of eerder of later is, maar wat moet daarvan dan de consequentie zijn? Dat is mijn vraag.

De voorzitter:

Ook de heer Schouw krijgt de ruimte om een technische toelichting te geven.

De heer Schouw (D66):

Eigenlijk wil ik een technisch nee zeggen op de vraag van de staatssecretaris, want als ik er een bedoeling mee had, was die erin opgenomen. Dan had er gestaan: mocht het onderzoek die en die kant op vallen, dan dient dat en dat te gebeuren. Dat staat er niet. In deze motie wordt eigenlijk de spanning beschreven die er is, waarover we het ook in het debat hebben gehad. Ik heb ook tegen de staatssecretaris gezegd dat ik de keuzes begrijp die hij heeft gemaakt, maar vroeg tegelijk of er geen jurisprudentie is om mogelijk in de toekomst andere keuzes te maken. Dan moet je wel weten of die er is. Is die jurisprudentie er niet, dan houdt mijn verhaal hier op. Is die er wel, dan zou ik het willen weten, maar niet met de bedoeling om dan te zeggen dat we de regelingen stante pede moeten veranderen.

Staatssecretaris Teeven:

Laat ik het zo formuleren in de richting van de heer Schouw. Wellicht is hij dan bereid zijn motie aan te houden. Ik ben best bereid de Kamer per brief te informeren over de volledige implicaties van artikel 8, bijvoorbeeld op het punt van de gezinshereniging, zodat wij de feiten scherp op een rijtje hebben. Ik ben er zelf ook wel nieuwsgierig naar. Ik wil er best een brief over sturen om dat scherp te krijgen en daarbij onderzoek doen naar de jurisprudentie rondom artikel 8. Die toezegging wil ik bij dezen doen.

De voorzitter:

En dan is het oordeel aan de Kamer?

Staatssecretaris Teeven:

Of de motie wordt aangehouden. Als de heer Schouw niet tevreden is over het product dat wordt opgeleverd ...

De heer Schouw (D66):

Dat ligt ook een beetje in de hoffelijkheid in het verkeer tussen de regering en de Kamer. Als de

staatssecretaris zegt dat hij dit gaat doen, houd ik de motie aan. Dat is simpel.

De voorzitter:

Op verzoek van de heer Schouw stel ik voor, zijn motie (19637, nr. 1627) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De heer Van Hijum (CDA):

Ik ben wel bereid om mijn motie op stuk nr. 1614 in te trekken, mits ik goed begrepen heb dat de monitoring in de jaarlijkse rapportage vreemdelingenketen echt te herleiden is naar de definitieve regeling.

Staatssecretaris Teeven:

Zeker, die koppeling zullen wij maken tussen de definitieve regeling en de rapportage vreemdelingenketen. Dat kan heel goed, dus dat gaan wij doen.

De voorzitter:

Aangezien de motie-Van Hijum/Van der Staaij (19637, nr. 1614) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Staatssecretaris Teeven:

Ik heb alle moties behandeld en ben alleen nog een uitleg verschuldigd op een vraag van de heer Voordewind over de gezinnen rondom 27 juli 2010. Ik zal uw Kamer een brief sturen over het standpunt met betrekking tot die gezinnen.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter:

De stemmingen over de moties zullen aanstaande dinsdag plaatshebben.

Sluiting 00.28 uur.